Digitaliseret af | Digitised by

DET KGL. BIBLIOTEK
Royal Danish Library

Forfatter(e) | Author(s):	Milton, John.; paa dansk ved Uffe Birkedal.
Titel | Title:	Det tabte Paradis
Udgavebetegnelse | Edition Statement:	2. Oplag.
Udgivet år og sted | Publication time and place:	Kjøbenhavn ; Kristiania : Gyldendalske Boghandel, Nordisk Forlag, 1914
Fysiske størrelse | Physical extent:	xxiv, 405 s. :

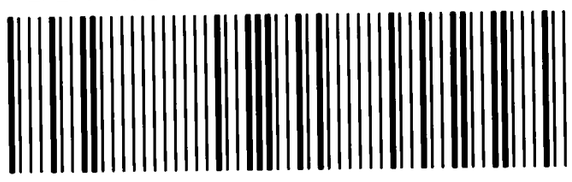
DK

Værket kan være ophavsretligt beskyttet, og så må du kun bruge PDF-filen til personlig brug. Hvis ophavsmanden er død for mere end 70 år siden, er værket fri af ophavsret (public domain), og så kan du bruge værket frit. Hvis der er flere ophavsmænd, gælder den længstlevendes dødsår. Husk altid at kreditere ophavsmanden.

UK

The work may be copyrighted in which case the PDF file may only be used for personal use. If the author died more than 70 years ago, the work becomes public domain and can then be freely used. If there are several authors, the year of death of the longest living person applies. Always remember to credit the author

DET KONGELIGE BIBLIOTEK

130013940933

JOHN MILTON

DET TABTE PARADIS

PAA DANSK VED UFFE BIRKEDAL

ANDET OPLAG

GYLDENDALSKE BOGHANDEL - NORDISK FORLAG - KJØBENHAVN OG KRISTIANIA
MDCCCCXIV

DET TABTE PARADIS

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

John Milton

JOHN MILTON

DET TABTE PARADIS

PAA DANSK VED UFFE BIRKEDAL

ANDET OPLAG

7306

GYLDENDALSKE BOGHANDEL - NORDISK FORLAG - KJØBENHAVN OG KRISTIANIA
MDCCCCXIV

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

KJØBENHAVN — FORLAGSTRYKKERIET

JOHN MILTONS LIV OG DIGTNING

Det er sjældent, at et Menneskes Liv i den Grad falder sammen med, udtrykker og personliggør hans Aandsretnings og Sags Historie, som Tilfældet er med John Milton. Han kom til Verden da Puritanismen, denne ejendommelige engelske Pietisme, begyndte at kendes som en Magt i Folket. Han stod paa sit Livs Højdepunkt, da Cromwell styrede England som den mægtige Protektor, og han maatte i sine sidste Leveaar være Vidne til sin Livstankes, som det syntes, uoprettelige Nederlag, selv hjemsøgt af Blindhed og mange Sorger.

Han fødtes 9. Decbr. 1608 i London, Brødstræde, som Søn af en velhavende og dannet Notar. Fædrenegaarden brændte i den store Ildsvaade 1666. Det har været en anselig Bygning, der kaldtes „Den flyvende Ørn". Der var en lidt ældre Søster og en syv Aar yngre Broder.

I sin Opvækst har han faaet et stærkt Indtryk af den ny Aand, som vandt Indpas i hans Fædreland. Misfornøjelsen med den første Stuart paa Englands Trone og den stigende Forbitrelse mod Kong Jakobs Minister Buckingham har virket æggende paa den opvakte og fintmærkende Dreng i Puritanerhjemmet, — et Puritanerhjem ganske vist ikke som dem, der senere blev Arnesteder for gammeltestamentlig Nidkær-

hed og livsfjendsk Snæversyn, et Vrængebillede af Tro og Gudsfrygt og en Skive for Fjendernes Spot. Notaren John Milton, Husfaderen i „Den flyvende Ørn“, hørte til den ældre Slægt Puritanere, som endnu bevarede meget af Elisabetstidens Skønhedssans og Kunstdrift. Kærligheden til Shakespeares Digtning og til Musik var til Huse i den store fremtidige Digters Barndomshjem, og aldrig fulgte han sine puritanske Venner i deres blinde Had til Teatret og alle andre Udslag af den naturlige Menneskeaands Trang til Lys og Glæde, kun at alt raat og uhøvisk var ham inderligt modbydeligt. Faderen lagde selv i hans tidlige Barndom Grunden til hans humane Dannelse, hvorefter han en Tid besøgte St. Pauls Skole. Moderen var en stille, noget tungsindig og dybt religiøs Kvinde. Den Øjensvaghed, der efterhaanden udviklede sig hos Digteren til fuldstændig Blindhed, havde han i Arv fra hende. Han kastede sig med en saadan Iver over Bøgerne, at han siden sit tolvte Aar næppe nogen Sinde i sin hele Studietid kom i Seng før efter Midnat. Dette skulde jo ikke gøre Synet bedre. Allerede i Tiaarsalderen skrev han Vers, saadan som de nu var, og meget tidligt viste det sig, at han ejede et usædvanligt fint Øre for Sprogets Velklang.

Sytten Aar gammel — det var i Kong Jakobs Dødsaar 1625 — blev han indskreven som Student ved „Kristkirkens Kollegium“ (Samlag) i Cambridge. Han udmærkede sig her ved sit elegante Latin, i hvilket Sprog han allerede da begyndte at skrive Digte efter klassisk Mønster. De vidner baade om dyb og varm Følelse hos den senere saa lidenskabelige Politiker, „Kongemordets“ Forsvarer, og om et selv i denne „lærde Tid“ usædvanligt Herredømme over det stive, døde Oldsprog. Men endnu var han ikke traadt frem for den større Almenhed. — Hans hele Skikkelse og Optræden var præget af ædel Anstand. Det smukke

unge Menneske med den friske Rødme paa Kinden, de klare mørkegraa Øjne og det lange brune Haar, gik under Navnet „Frøkenen“. Ikke, at han ellers var en „Pigedreng“. Han førte sin Klinge som den bedste og gik ikke til Side for et muntert Lag med gode Kammerater.

Karl I. sad paa Tronen. Striden mellem ham og hans Parlamenter var snart i fuld Gang. Den stivnede, yderliggaaende Højkirkemand William Laud, samt Buckingham, og efter Mordet paa ham Wentworth (som Jarl kaldet Strafford), gjorde sig til villige Redskaber for de kongelige Enevoldslyster. Da Kongen (i 1629) havde opløst sit tredie genstridige, helt puritansksindede Parlament, regerede han med Laud og Strafford som Raadgivere i samfulde elleve Aar uden at indkalde Folkets Ombud, alt mens Trediveaarskrigen rasede i Tyskland.

Det havde været den unge Miltons Tanke, inderlig troende som han var og fyldt af Puritanismens Stortanke om et udvortes Gudsrige paa Jorden med England som sin faste Borg, at blive Præst. Det maatte han nu opgive. Han kunde ikke med frelst Samvittighed tjene den engelske Statskirke, Biskopskirken, der i alle gode Puritaneres og Frihedsmænds Øjne — Puritanisme og politisk Frisind faldt sammen i de Dage — mer end halvvejs havde sluttet Pagt med „den store Skøge“, Babylon (Romerkirken) baade i Lære og Ritual. Mange Englændere, som ikke kunde udholde dette Regimente, forlod deres Fædreland og søgte til Amerika, medens en dump, stigende Harme bredte sig i Folket, og Puritanismen efter som Tiden gik dreves ud i Særhed og Fanatisme.

Men ude i Marskegnene Øster paa, hvor Ousestrømmen krummer sig afsted mellem Fennerne, gik en Mand, *Oliver Cromwell*, og grundede over de himmelske Ting og deltes angstfuld mellem Frygt og Haab

om sin Sjæls Frelse. Ogsaa han havde siddet i Kong Karls sidste Parlament.

John Milton havde taget sine „Grader“ ved Universitetet og afsluttede sig Ophold dær 1632 efter syv Aars Studium. En lang Række Digte, dels paa Latin, dels paa Modersmaalet, forelaa allerede fra hans Haand som Varsel om hans rette Livskald, men saa godt som intet deraf var endnu offentliggjort.

Hans Fader havde imidlertid opgivet sin Sagførerforretning og havde taget Bolig i Buckinghamshire i Landsbyen Horton, en fem Mils Vej fra det daværende London. Her fik nu ogsaa Sønnen sit Hjem i henved seks Aar. Tit gæstede han dog Hovedstaden, dels for at gøre Indkøb af Bøger, dels ogsaa for under kyndig Vejledning at studere Matematik og Fysik og — hvad saa de strengeste „Hellige“ sagde dertil — for at gaa i Teatret. I Horton blev hans skønneste mindre engelske Digte til. Der er „l'Allegro“ og „Il Penseroso“, som stemningsfuldt beskriver Dagens og Nattens Timer. Der er Sørgekvadet „Lycidas“ over Vennen Edvard King, som omkom ved en ulykkelig Hændelse, der er et Brudstykke af et „Maskespil“: „Arkadierne“, og der er frem for alt „Comus“, Miltons betydeligste Ungdomsarbejde, ligeledes et „Maskespil“, ɔ: et dramatisk Digt med sindbilledlige Figurer og moralsk Betydning. Paa Musikens Vegne var han bleven bekendt med et fremragende Medlem af det kongelige Kapel, der atter stod i venskabeligt Forhold til Jarlen af Bridgewater. Denne var (i 1634) bleven udnævnt til Vicekonge i Wales og tog nu Ophold paa sit Herresæde, Ludlow Castle. Ved denne Lejlighed formaaede Kapelmusikeren sin unge Ven, hvis Digtergaver han kendte, til at udarbejde det omhandlede Stykke, hvortil han saa selv satte Musik. Det er Dydens Sejr over alle Fristelser, som er Æmnet. En ung Pige, der ledsages af sine to Brødre, kommer ved Nattetid paa

Vandring gennem en Skov bort fra dem og fristes nu af den onde Aand, Comus, der dog forgæves søger at faa hende i sin Magt. Man vil vide, at Lady Alice Egerton, Jarlens unge Datter, som spillede denne Rolle, virkelig en mørk Nat skulde være faren vild i Haywood Skoven og først efter en Del Besvær funden igen af sine Brødre. Da i Efteraaret 1904 en Billedstøtte af Digteren afsløredes udenfor St. Giles Kirke i Cripplegate, hvor Milton stædedes til Hvile, — et ypperligt Kunstværk med en Fremstilling paa Fodstykket af en Scene i Comus —, var det atter en ung Lady Alice Egerton, Ætling af Jarlen af Bridgewater, der løftede Sløret — 270 Aar efter Opførelsen af Maskespillet. Endnu var det kun i en snæver Kres bekendt, at Milton var Forfatteren. Udgivet under hans Navn blev det først en halv Snes Aar senere.

De politiske Forhold blev altid uhyggeligere. I 1637 — samme Aar som hans Moder døde — rejste Skotterne sig mod den ny Liturgi, som Kongen paa Erkebiskop Lauds Raad vilde paatvinge dem. De indgik under Bøn og Taarer og vilde Harmskrig deres „Pagt“ („the Covenant“) og beredte sig — eller var beredte — til aaben, væbnet Modstand. I de samme Dage fulgte det engelske Folk med aandeløs Opmærksomhed den Retssag, John Hampden førte om Kongens Ret til at paalægge en vilkaarlig Skat („Skibspenge“). Dommen faldt i April 1638 og gav Kongen Medhold, — men den gjorde det ogsaa klart for Folket, at nu stod dets Frihed paa Spil, baade den borgerlige og kirkelige. I det fornævnte Digt, „Lycidas“, der netop er skrevet i denne Tid, blander der sig harmfulde Kamptoner ind i den vemodige Mindesang om den tabte Ven. Digteren taler om Statskirkens Præsteskab som en Flok samvittighedsløse Uslinger, der kun er betænkte paa egen Fordel, mens Romerkirkens glubske Ulv sønderriver Faarene. Og nu følger de Linier,

der viste sig at indeholde en sand Profeti om de kommende Ting: „Men hint tohændede Redskab staar ved Døren, rede til at slaa én Gang, — og saa ikke mere!“ Det er Straffords, Lauds og tilsidst Kong Karls egen Død for Bøddeløksen, som forud varsles af Puritanismens Sanger, der snart selv skulde drages ind i Politikens og „den store Rebellions“ Malstrøm gennem lange Aar, inden han atter vendte sig til Digtningens Verden og udsang sin Smærte over det Kæmpehaab, som var bristet, Haabet om Gudsriget under denne Sol som et Rige af denne Verden.

Dog, alt dette laa endnu ukendt i Fremtidens Skød, da John Milton i sin fejreste Alder drog paa Langfart, ned til Landet, hvor Videnskaben og Kunsten var genfødt, det skønne solrige og sangrige Land Syd for Alperne, „hvor Citronen blomstrer og Guldorangen gløder i det dunkle Løv“. Fra Paris, hvor han stiftede Bekendtskab med den berømte Hollænder, Folkerettens Grundlægger, nu Sverigs Ombud hos Ludvig XIII. af Frankrig, Hugo Grotius, drog han over Nizza, Genova, Livorno, Pisa til Firenze, hvor han et Par Maaneder ret nød alt, hvad den navnkundige Stad ved Arnofloden med de rige Fortidsminder og den skønne Omegn havde at byde. Her stiftede han Bekendtskab med mange af det unge Italiens Ypperste, især unge Mænd, som var knyttede til de vigtigste Akademier og skønlitterære Krese. Der hvilede endnu en Efterglans fra Genfødelsestiden over Dantes, Medicæernes og Savonarolas Hjemstavn. Men ét Navn overstraalede den Gang alle andre. Her levede *Galileo Galilei* sine tunge Oldingeaar, blind og nøje bevogtet af Inkvisitionen, — Galilei, Teleskopets Opfinder, han, der led saa ilde af Paven og Kirkens Hyrder for det „ugudelige Kætteri“ og den „aabenbare Vildfarelse“, at Jorden bevæger sig baade om sig selv og om Solen! Han havde, kun seks Aar forud, maattet afsværge dette

Kætteri paa Knæ som en angergiven Synder, af Frygt for Tortur og Baaldød. Saavidt skønnes har Milton besøgt ham. Hans egen Skæbne skulde jo faa en saa mærkelig Lighed med den store Italieners. Han nævner ham et Par Steder i „Det tabte Paradis“. — I Rom lærte han andre Videnskabsmænd og Digtere at kende og fordybede sig i de mægtige Ruiner af den længst svundne Verden. Han rejste til Napoli, hvorfra det var hans Agt at gaa til Sicilien og atter derfra til Grækenland. Men han modtog ved Nytaarstid 1639 Breve hjemmefra om de voksende Uroligheder. Kongen havde maattet give efter for Skotterne, der ikke vilde vide af Biskopper og holdt fast ved deres presbyterianske Kirkeordning, men det var klart, at Kong Karl ikke vilde have Fred længer end han var nødt dertil, og belavede sig paa en ny „Biskopskrig“. Milton tabte Lysten til at fortsætte sin Rejse efter den oprindelige Plan. Han fandt det usømmeligt at hengive sig til personlige Fornøjelser og Adspredelser, medens hans Landsmænd kæmpede for Friheden derhjemme. Paa Tilbagevejen besøgte han atter Rom og Firenze, drog over Apenninerne til Venezia, besøgte endnu Genf, den engelsk-skotske Protestantismes klassiske By, og kom tilbage til sit Fædreland ved Midsommer 1639 efter omtrent 16 Maaneders Fraværelse.

En stor Sorg ramte ham, da han ved Hjemkomsten hørte, at hans bedste Ven, Halv-Italieneren Charles Diodati, var død. „Sørgetale over Damon“ i latinske Vers virker endnu gribende, trods Romersproget og den, efter Datidens Sædvane, mythologiske Iklædning.

Han havde tænkt sig at behandle en Del Æmner digterisk paa Modersmaalet, deriblandt baade Samsons Historie og Syndefaldet, begge i dramatisk Form. Han vilde, som han selv senere fortæller, udføre „et Arbejde, som ikke skulde være en Frugt af en ung-

dommelig Opbrusning eller Vinens Dunster, heller ikke af den Slags, som flyder fra de gængs Elskovskvæderes Pen eller en rimende Snyltegæsts tallerkenslikkende Ildhu, og heller ikke fuldbringes ved at paakalde Fru Berømmelse og hendes bedaarende Døtre, men kun ved inderlig Bøn til den evige Aand, som alene kan skænke os Taleævne og Erkendelse, og som udsender sine Serafer med Ilden fra sine hellige Altre for dermed at berøre og rense alle *deres* Læber, som han vil!"

Men det kom helt anderledes. I tyve Aar var det kun i Smaadigte, særlig af politisk Indhold, hans Sangrøst lød.

Ti det blev Politiken, der nu drog ham til sig og gjorde ham til en slagfærdig, tit hensynsløst voldsom Skribent, der altid var at finde yderst til Venstre. — „Den store Rebellion" slugte i det hele næsten al Skønlitteratur i England. Det kunde ikke være andet. „I Vaabenbraget tier Muserne". Tiden selv formede sit vældige Kvad og tvang alle til at tage Parti og anspænde deres Kræfter i den standende Strid, med Haand, Mund og Pen.

Kong Karl maatte igen, efter elleve lange Aar, bekvemme sig til at indkalde et Parlament. Først det „korte", der ikke vilde bevilge Penge før Klagerne var hørte og et lovligt Styresæt indført. Saa opløstes det, og Kongen drog mod Skotterne i den anden „Biskopskrig", men hans egne Tropper gjorde Mytteri og rømmede i Mængde fra Fanerne. Der var ikke andet Raad for end endnu en Gang at indkalde Parlamentet, — det „lange" Parlament af 1640!

Da havde Milton forladt sin Faders Hjem i Horton og lejet sig en Bolig i London. Han tog sin gifte Søsters to halvvoksne Sønner i Huset tilligemed flere andre Drenge og unge Mennesker for at undervise og opdrage dem.

Parlamentet med næsten hele det menige Folk og den skotske Hær i Ryggen og med Londons Borgerskab til Sikkerhedsvagt, gjorde kort Proces med Tyranniet, — med de ulovlige Domstole, Skibspenge og egenmægtige Toldskatter. Straffords Hoved faldt i Maj 1641. Ogsaa Erkebiskop Laud fængsledes og led tilsidst samme Straf. Med ham faldt hans hele Kirkeordning. Men hvad nu? — Den Kløft begyndte at danne sig i Parlamentet, der bredte sig ud til Folket i det hele og udvidedes, indtil Spliden mellem de maadeholdne Presbyterianere og de yderliggaaende Independenter blev ulægelig og førte til den anden Borgerkrig. Da var det, at Milton begyndte at udsende den Række af politiske Flyveskrifter, der er en hel lille Bogverden for sig, og han følte sig ubetinget i Overensstemmelse med Independenterne, som forlangte en Kirkeordning, hvor hver Menighed indrettede sig aldeles selvstændigt.

Borgerkrigen gik sin Gang, og midt under Kampgnyet hjemførte den nu 35-aarige Milton en ung Hustru, *for* ung sikkert. Mary Powell var kun 17 Aar gammel og Datter af en Fredsdommer i Nærheden af Oxford, — Oxford, Kongens Hovedkvarter. Familien Powell var ivrig kongeligsindet. Et Forretningsanliggende havde ført den allerede som yderliggaaende „Rundhoved“ (Spottenavn for de kortklippede Puritanere til Forskel fra de langhaarede „Kavallerer“) bekendte Skribent til Forest Hill („Skovhøj“), en ikke helt ufarlig Rejse i Sommeren 1643.

Der hændte altsaa den ellers saa betænksomme og forstandige om end varmblodige John Milton noget menneskeligt. Han forelskede sig i den smukke, purunge Pige fra et Hjem, der hadede eller spottede alt, hvad der var *ham* helligt, og *hun* vidste ikke, hvad hun gik ind til.

Misgrebet blev meget snart aabenbart. Fra dette

hans første Ægteskab faldt der en Skygge over hele hans øvrige Livstid. Sikkert maa det siges, Sandheden i Ære, at Skylden væsentlig laa hos ham, — naar der i det hele skal tales om Skyld i en saadan Sag. Han var den modne Mand, der knyttede det uerfarne Barn til sig. Hun fandt sig pludselig overflyttet fra sit Hjem med al dets Munterhed og Glæde og Kongedyrkelse til et Hus, hvor den dybeste Stilhed herskede, undtagen naar den (som ganske vist ikke sjældent hændte) afbrødes af de straffede Drenges Skrig. Og kom der Gæster, var det højtidelige Puritanere, som hun var vant til at anse for Hyklere eller Narre. I Stedet for de muntre Kavalérviser tungsindige Salmer. Og Milton havde travlt med sine Disciple og Bøger. „Honningmaaneden“, som Englænderne kalder Hvedebrødsdagene, var knap forbi, før hun bad om Lov til at besøge sine Forældre. Hun fik Tilladelsen, men det var Meningen, at hun skulde komme tilbage ved Mikkelsdagstid. Mikkelsdag kom, men ingen Mary. Han skrev flere Gange, — intet Svar! han sendte paalideligt Bud (de forrige Breve kunde jo være gaaet tabte, Tiderne var saa urolige), men Budet blev haanligt affærdiget uden Svar! — Forklaringen er sikkert den, at det endnu den Gang nærmest saa' ud til, at Kongen skulde gaa af med Sejren. Den unge Kone havde ingen dybere Følelse for sin Mand, denne „Oprører“, og hendes Familie havde fortrudt, at den havde knyttet Forbindelse med den „berygtede“ John Milton.

Som rimeligt er følte han sig dybt saaret og tænkte paa Skilsmisse og nyt Ægteskab. Han udgav flere Skrifter om det ny Testamentes Lære om Skilsmisse. Presbyterianerne havde langt det største Flertal i Parlamentet, og det gjaldt nu om at faa Skotterne med i Kampen mod Kongen, der hidtil havde vundet Sejr paa Sejr. Independenterne forlangte en Undtagelses-

lov for alle hæderlige afvigende religiøse Partier, og da de netop nu, med Cromwell og hans Jærnsider, efterhaanden gav Krigen en anden Vending og tilføjede Kavalererne flere alvorlige Nederlag, vandt deres Krav Vægt. Men for Presbyterianerne var det en uhyre Forargelse at tale om Ægteskabsskilsmisse. Dær saa' man, hvad der kom ud af den „Taalsomhed", disse Independenter forlangte! De presbyterianske Præster prækede mod Milton og brændemærkede ham som en Kætter. Der klagedes endogsaa gentagne Gange i Parlamentet over ham. Ogsaa de fleste af hans independentiske Venner var imod ham i Sagen selv, men fik dog Klagerne afvist. Milton var jo en Mand med flere mærkelige Anskuelser og han plejede at bruge stærke Ord, der ikke skulde tages for bogstaveligt. Han var jo ogsaa Poet. Man lod ham derfor i Fred. Han havde dog tænkt paa at bryde igennem alle Hindringer og gifte sig igen med en ung Dame, til hvem han allerede havde friet, — da en uforudset Vending indtraadte.

Da Kongens Sag uhjælpelig var tabt i Slaget ved Naseby (Juni 1645), kom Familien paa „Skovhøj" paa Tanker om, at det dog nok var bedst for Mary og dem alle, om hun søgte Forsoning med sin lovlige Ægtemand. Efter Aftale med en Ven af Milton kom hun helt uventet og kastede sig paa Knæ for ham, da han var paa Besøg hos denne Ven, og bad ham med Suk og Taarer om Tilgivelse, — og fik den. Der er et Par Steder i „Det tabte Paradis" og „Samson", hvor der umiskendeligt er Hentydning til dette Optrin. Dog, fra nu af levede de i deres Ægteskab uden nogen videre Brydning — stakkels Mary har været for bøjet og modløs til at have nogen egen Vilje. Hun blev Moder til tre Døtre, Anne, der var noget vanfør, Mary og Deborah, der som „Miltons unaturlige Døtre" just ikke har vundet et godt Eftermæle, — med nogen Ret

og endnu større Uret. Mary Powell døde som en endnu meget ung Kone paa 25—26 Aar (1653). Hendes Forældre og flere af hendes Søskende fandt Tilflugt hos Svigersønnen og Svogeren. Den gamle Powell døde dog kort efter, hvorpaa Enken og Børnene flyttede fra Milton. Ogsaa hans egen gamle Fader døde i hans Hus.

Digterpolitikeren havde nu afgjort brudt med Presbyterianerne og stod med Liv og Sjæl paa Independenternes Side, thi alene *de* forfægtede den Samvittighedsfrihed, som han omfattede med glødende Begejstring og havde taget i Forsvar mod de forbitrede presbyterianske Angreb. I et Skrift om „Trykkefrihed" fordrede han Afskaffelsen af al Censur.

Den anden Borgerkrig rasede over de britiske Øer. Kongens Rænkespil fra Fængslet med begge Partier, den independentiske Hær under Cromwell, og Presbyterianerne, for hvem Skotterne kæmpede, førte til „det lange Parlament"s Udrensning med Soldatermagt og Kongens Død paa Skafottet udenfor Whitehall (30. Jan. 1649). England var nu Republik.

Milton, der med Glæde saa' den ny Tingenes Tilstand, havde i disse Aar været saa travlt optaget af flere Arbejder, at han opgav sin Skolevirksomhed. Han samlede Æmner til en latinsk Ordbog samtidigt med at han gav sig i Færd med et vidtløftigt teologisk Værk, en Fremstilling af den kristelige Lære umiddelbart efter Bibelen. Endelig skrev han paa en Englandshistorie. Kun det sidste Arbejde afsluttede han, saa det kunde udkomme mange Aar efter. Det omhandlede imidlertid kun Tiden til den normanniske Erobring.

En stigende Øjensvaghed varslede om, hvad der skulde komme. Alligevel tog han mod Stillingen som Fristatens Sekretær i Latin, der da var Diplomaternes Sprog. Han var jo en anerkendt Mester i den

gamle Romertunge og at Pennen laa ham godt i Haanden som politisk Skribent havde han noksom vist. Han fik den fornødne Hjælp og en rigelig Løn. Jævnlig maatte han personlig underhandle med de fremmede Magters Ombud og havde en ikke ringe Indflydelse paa Cromwell, uden at han derfor lagde Skjul paa sine afvigende Meninger, der særligt angik Kirkeordningen, hvor Cromwell som den førende og praktiske Statsmand, Independent som han var, dog vilde gaa ind paa en Statskirke med meget vide Rammer, medens Milton vilde have ethvert Baand mellem Stat og Kirke løst. Hans (paa Latin affattede) Statsskrift: „Defensio pro populo Anglicano“ (Forsvar for det engelske Folk), hvori han i de skarpeste Udtryk hævdede det retfærdige i Kongens Henrettelse, kostede ham den sidste Rest af Synskraft. Trods Lægernes Advarsler vilde han ikke spare sine Øjne, og fra 1652 blev hans Blindhed fuldstændig. Det var dette Skrift, der gjorde ham bekendt, ogsaa i Udlandet. Men da Bladet vendte sig og Karl II. kaldtes tilbage (i 1660), havde Milton nær mistet Livet for dette, sikkert ogsaa ufornødent voldsomme Skrift. Det var ved denne Tid Mary døde.

Om hans Forhold til Cromwell og om den brændende Iver, hvormed han arbejdede for sin Kirketanke, der for ham betød Gudsrigets Grundlæggelse i England, kan en af hans politiske Sonnetter give os en Forestilling. Da Cromwell, efter Sejren over Kong Karl II. og Skotterne ved Worcester[1]) (1651) stak sit blodige Sværd i Skeden, hilsede Milton ham saaledes:

Cromwell, vor Høvding! fuld af Tro og Mod
Du gennembrød hin Sky, ej blot af Krig,
men og af plumpt Bedrag og nedrig Svig
og skaffed Fred og Ret. Du satte Fod

---

[1]) Udtales „Vuster“.

paa kronet Stoltheds Nakke sejerrig
og øved Herrens Værk, hvor Darwens Flod [1])
blev farvet rød af slagne Skotters Blod,
og Dunbars Vang [2]) genlød af Frydeskrig,
og Worcesters Krans Du vandt. Dog, meget end
der fattes. Freden Sejre har, som vel
staar Maal med Krigens. Nye Avindsmænd
vil lægge os i Verdens Baand. O, kom!
udfri af Lejesvendes Klø'r vor Sjæl,
fra Ulvene, hvis Gud er deres Vom.

Et andet af hans politiske Flyveskrifter fra disse Aar er „Billedbryderen" (Eikonoklastes), hvori han imødegaar et Skrift, „Kongebilledet", som kort efter Kongens Henrettelse var sat i Omløb og som gjaldt — uden Grund — for at være affattet af „den kongelige Martyr" i Fængslet.

Naar Cromwell, nu Lord Protektor og i Virkeligheden Konge uden Kongenavn, ønskede at tale med sin latinske Statssekretær, førtes Milton fra sin Embedsbolig over Slotsgaarden til det Værelse, hvor Protektoren befandt sig, og bragtes med Ærbødighed til Sæde. Ogsaa ved musikalske Underholdninger i Whitehall var den musikkyndige Statssekretær gærne til Stede, og man kunde se selve den mægtige Hersker lede ham til en bekvem Plads.

At Blindheden trykkede den endnu yngre Mand, der elskede Naturen med al dens Skønhed, faar man et levende Indtryk af baade i „Det tabte Paradis" siden hen, og nu i hans Velmagtsdage. Der er en Sonnet, hvori denne Smærte, men ogsaa hans dybt religiøse Sind paa gribende Vis faar Udtryk:

Naar jeg betænker, at mit Lys er slukt
i Verdens Mulm før Livets Middagsstund,
og at unyttigt ligger hen et Pund,
som bringer Død, hvis ej det bærer Frugt —

---

[1]) Ved Preston, hvor Cromwell slog Skotterne (1648).
[2]) Slaget ved Dunbar (1650).

Da spørger jeg, som dybt af Hjærtens Grund
begærer, at min Skaber ser det brugt:
skal jeg, der blev fra Lyset udelukt,
ham ogsaa tjene? Taalmods blide Mund
mit Suk besvarer: Ej behøver Gud
vor Hjælp og hvad han selv os gav. Men hvo
bedst tjener Herrens Aag, ham tjener bedst.
Der farer Tusind paa hans Kongebud
hen over Land og Sø, i Øst og Vest,
— d e tjener ogsaa, som kun bier tro!

Han havde giftet sig igen, og det blev hans lykkeligste, men kun saa kortvarige Ægteskab. Efter kun fem Fjerdingaar døde hans anden Hustru og det Barn, hun havde født ham, i Begyndelsen af Aaret 1657. De tre Pigebørn voksede op som de kunde bedst, uden videre Tilsyn og Opdragelse. Og det skulde hævne sig bittert.

Endnu en af hans Sonnetter maa gengives her som et Vidnesbyrd om den Ild, der luede i hans Sjæl for Trosfrihedens Sag. Da Hertugen af Savoyen (i 1655) lod anstifte et ryggesløst Blodbad paa Valdenserne i Piemonts Alper, disse „Protestanter“ længe før Reformationen, og vilde tvinge de oversblevne til at rømme Landet eller antage Katolicismen, vakte det en uhyre Opsigt over hele Europa. Oliver Cromwell truede Hertugen, og det var ikke tomme Ord, som lød fra den Mands Læber. Milton skrev da denne vilde, hævnglødende Bøn:

O Herre! hævn din slagne Martyrflok,
hvis Ben er spredte over Alpen kold,
dem, som din Sandhed æred i en Old,
da vore Fædre tilbad Sten og Stok! [1])
Skriv deres Dødsskrig op! du véd det nok,
din Hjord blev myrdet i sin gamle Fold
i Piemont med grusom Overvold,
da Barn med Moder ned fra Klippens Blok

[1]) Mariadyrkelse og Helgenpaakaldelse.

blev styrtet brat, og deres Raab mod Sky
fra Dal til Dal klang hen. Gød Vælsklands Jord,
hvor end Tyrannen raader, trefold stor,[1])
med deres Blod og Aske, at paany
i Hundredfold en Slægt deraf fremgror,
som véd din Vej og Babel[2]) snart vil fly!

3. Septbr. 1658 døde Oliver Cromwell, og det puritanske Styresæt, der nu blev et Misregimente med Tyranni i Frihedens Navn, stundede mod sit Fald. Milton, der endelig havde faaet begyndt paa sit Livs Storbedrift, forudsaa, hvad der vilde komme, hvis Stuarterne igen sattes paa Englands Trone, og besvor sine Landsmænd, at de skulde vogte sig og i hvert Fald tage en anden Kongeslægt. Forgæves! Karl II. kom til London under Folkets stormende Jubel. Miltons Liv var i yderste Fare. En Tid maatte han skjule sig. Det hedder endogsaa, at hans Venner lod anstille en Skinbegravelse for ham som om han var død. Mange af hans Venner og Meningsfæller maatte udsone „Kongemordet“ paa Retterstedet, andre kastedes i Fængsel. De klogeste havde forladt Landet. Imidlertid maa han have haft Fortalere i Parlamentet, thi hans Navn fandtes ikke paa Listen over dem, der var undtagne fra den almindelige Lov om Straffefrihed. Den kongeligsindede Digter Davenant, som *han* fordum i sine gode Dage havde holdt Haanden over paa det poetiske Broderskabs Vegne, viste ham nu Gengæld, men sikkert har hans Blindhed mere end noget andet reddet ham fra Skafottet. Han var jo dog saa helt uskadelig. Derved blev „Det tabte Paradis“ frelst fra at kvæles i Fødselen. Dog mistede han den største Del af sin Formue, der havde været anbragt i „Republikens“ Toldvæsen, en Fordring, som de ny Magthavere ikke anerkendte. Og hans „Forsvar for det engelske Folk“ brændtes offentlig af Bøddelen.

---

[1]) Paven med den tredobbelte Krone. [2]) Romerkirken.

Og nu fulgte hans tungeste — og største Dage. Hans Haab havde lidt Skibbrud, Drømmen om et synligt Gudsrige med England som sin Førstegrøde og faste Borg var blegnet. Den haarde Virkelighed var den, at den skamløseste Ugudelighed sad paa Tronen i Skikkelse af Karl II. Tilbageslaget efter „de Helliges“ smaalige Undertrykkelse af den naturlige Livsglæde var brat og voldsomt, og skønt Milton aldrig havde fulgt sine Meningsfæller ud i den sure og kortsynede Gudsfrygt med alle dens Latterligheder, oprørte det ham dog i hans inderste Sjæl at være Vidne til den tøjlesløse Frækhed, der nu traadte al Velanstændighed under Fødder, medens Spot og Haan, — som Butlers Smædedigt „Hudibras“ —, alle Vegne genlød over Puritanerne.

Nu sad han i sit Mørke og i sin Fattigdom, — og da er det ret, at hans Ungdoms Tanke, Kvadet om Paradis, der lukkede sig ved Adams Brøde, tager Fart og Flugt i hans Sind. Men først lidt om hans Hjemliv.

Med hans huslige Forhold var det gaaet fra ondt til værre. Døtrene havde maattet skøtte sig selv og det var kun smaat med deres Undervisning. Den ældste Datter kunde — maaske især for sin Vanførheds Skyld — ikke skrive. De to yngste var heller ingen Mestre i den Kunst, men Faderen benyttede dem, naar ingen andre var forhaanden, til at optegne, hvad han foresagde dem. Det kunde meget godt hænde, at just som de en kold Vinternat laa i deres sødeste Søvn, maatte en af dem op, og tage Pennen i de valne Fingre. Ellers kunde de formede Vers jo gaa tabt. Han havde lært dem at læse alle Slags fremmede Sprog, selv Hebraisk, for at de kunde forelæse ham, hvad han havde Brug for i sine lærde Bøger. Men — de forstod ikke et Ord deraf! Vistnok havde han tit Hjælp af sine Brodersønner, der i deres Drengeaar havde været hans

Disciple. Den unge Kvæker Thomas Ellwood var ham inderlig hengiven og ydede ham mangen Haandsrækning. Men det gik dog meget, sikkert *for* meget, ud over de opvoksende Pigebørn, der uden al Tvivl ikke har haft det for glædeligt. Han havde dem mistænkt for at være i Ledtog med Tjenestepigen om at bedrage ham ved Indkøbene til Husførelsen, paastod ogsaa, at de havde solgt en Del af hans Bøger uden hans Vidende. Han fulgte da omsider sin Ven Lægen Pagets Raad og giftede sig for tredie Gang i 1663 med en Pige, som var 30 Aar yngre end han, men en god og trofast Kvinde, der omhyggeligt tog sig af Husets Anliggender, — og naturligvis drog Døtrenes Uvilje over paa sig. Den mellemste Datter, Mary, den Gang et Pigebarn paa 14—15 Aar, sagde, da hun hørte om dette Ægteskab: „Ja, det er saamænd ikke nyt, at han gifter sig igen. Nej, hvis han endda vilde dø, *det* var da endelig noget nyt!“ Familien flyttede nu fra den indre By ud paa Artillerivejen ved Bunhill Fields, et lille Hus med eet Stokværk. Miltons Arbejdsværelse var ovenpaa „i Stuen med det falmede grønne Tapet“. — Utvivlsomt har Børnene kendt deres Moders Historie og har taget Parti for hende mod ham.

Ensomt var der derude paa Artillerivejen. Dog kom der en lille Kres af gamle Venner og besøgte ham, ligesom ogsaa tilrejsende Udlændinge gerne vilde se Forfatteren til „Forsvar for det engelske Folk“. Han var endnu i disse sine ældre Aar en smuk Mand med den fine Rødme fra Ungdommen paa Kinderne. I det lange brune Haar var der endnu ved 60-Aarsalderen næppe et graat Stænk. Ingen, som ikke vidste det, skulde formode, at disse klare Øjne forlængst havde mistet al Synsævne. Han sad i sin Lænestol med det ene Ben slængt henover Stolarmen og talte livligt med sine Gæster, „ikke uden Satire“. Ellers henrandt Dagen meget regelmæssigt. Op Kl. 4—5 om Morgenen.

Saa lod han sig forelæse et Kapitel af sin hebraiske Bibel, sad derpaa en Tid stille og eftertænksomt hen. Efter Frokost lod han sin Haandskriver optegne, hvad han foresagde. Naar det tarvelige Middagsmaaltid var forbi, gik han meget ude i den ret anselige Have, som hørte til hans Bolig, satte sig saa ved sit lille Orgel og spillede og sang med sin smukke Stemme, eller hørte paa sin Hustrus velklingende, skønt uøvede Sang. Han gav sig igen til sit Arbejde med Diktat og Forelæsning indtil henved Kl. 6, da der tit kom en eller et Par Gæster, med hvem han samtalede. Ved Aftensbordet var han gærne meget livlig og skæmtsom, fortæller Deborah, der efterhaanden lærte at forstaa sin Fader bedre og paa sine gamle Dage talte om ham med stor Ærbødighed. Naar Gæsterne var borte røg han sin Kridtpibe og drak et Glas Vand, hvorpaa han gik til Ro Kl. 8—9. Det kunde, som sagt, hænde — og hændte tiere end Døtrene syntes om —, at hans Muse besøgte ham om Natten.

Under saadanne Livsforhold blev „Det tabte Paradis“ til. Han siger selv (D. t. P. VII. 32—36), at han synger med en Røst

> „som ej har skiftet, ej er bleven hæs
> og stum, skønt den har onde Dage mødt,
> — ja onde Dage, onde Tunger med,
> i Mørke, og af Fare trindt og tæt
> omlejret, og i Ensomhed.“

I Stykker paa ti, tyve eller tredive Vers — undertiden flere — lod han sit Kæmpedigt fæste paa Papiret. I Efteraaret 1666 var Haandskriftet færdigt, otte Aar efter, at han havde begyndt. Han havde endelig opgivet den dramatiske Form. Satans Enetale IV, 41—150 skulde have aabnet det planlagte Drama. Nu blev den indføjet paa et passende Sted i Fortællingens Gang.

Det mægtige Æmne fra 1. Mosebog, med Tilknytning til Sagnet om et forudgaaende Englefald, har ganske selvfølgeligt altid øvet en stærk Tiltrækning paa den religiøs-poetiske Indbildningskraft. Uden Tvivl har Milton kendt en Del digteriske Behandlinger af det storslagne Stof. Hollandske, tyske, italienske Digtere — og Versemagere — havde før hans Tid benyttet det. Selv paa Spansk og Portugisisk (af selve „Lusitanerens“ Digter Camoens) var der sunget om Oprøret i Himlen og Menneskets Udjagelse af Paradiset. De fleste af disse Digte var paa Latin og Italiensk. Det fejler ikke, at Milton har kendt nogle af disse Digte. Intet kan dog være vissere end at „Det tabte Paradis“ fra først til sidst er hans egen Storbedrift. Det er *hans* Livsanskuelse og *hans* Sprog helt igennem, hver Linie er præget af hans Ejendommelighed.

Den store Pest i London 1665 og den vældige Brand det følgende Aar har sikkert forsinket Arbejdets Fuldendelse og Fremkomst. Under Pesten bode han i en lille Villa ude paa Landet, som hans unge Ven Th. Ellwood havde lejet til ham. Endelig var det nødvendigt at faa den beskikkede Censors „Maa trykkes“. Det var Kapellanen hos Erkebiskoppen af Canterbury, en ung Mand, Thomas Tomkyns. Det kan anses for givet, at han paa Forhaand har næret Mistanke til den berygtede Politiker og Kongemordsforsvarer fra Cromwells Dage. Der *var* ogsaa de Steder, som forargede den velærværdige Mr. Tomkyns, saasom de Linier i I. 662—667, hvor det hedder om Satan, at han lignede Solen, der

„berøvet sine Straaler stirrer frem,
hvad heller sender ud, af Maanen skjult,
et dæmrende, ulykkesvangert Skær
henover Hælften af al Jordens Folk,
og fylder Herskerne med Angst og Gru
for svar Omskiftelse, der forestaar.“

Ti ligger der ikke i disse Linier en forklædt Trusel om en puritansk Opstand mod hans hellige Majestæt, den „Troens Forsvarer“ Karl II.? Ogsaa det arianske Kætteri, der jo unægtelig findes i Bogen, kunde nok gøre ham betænkelig. Men omsider kom dog Tilladelsen til Udgivelsen. Digterværket forelaa for Offentligheden i Sommeren 1667. Bogtrykkeren Simmons gav Forfatteren 5 Lstr. for Forlagsretten, dernæst andre 5 Lstr., da Oplaget (1300 Ekspl.) var udsolgt og forpligtede sig til at give Milton fremdeles 5 Lstr. for de følgende Oplag. Digteren selv oplevede kun at modtage de 10 Lstr. (ɔ: 180 Kr.) Selv om Pengene var 3—4 Gange mere værd den Gang end nu, skal man ikke sige, at Englands største Digter næst Shakespeare spandt Silke ved sit udødelige Værk.

At søge efter levende Modeller deri er ørkesløst. Men i Satans titaniske Trods er der det, som minder om den henrettede Jarl Straffords Personlighed, og der er umiskendelige Hentydninger baade til politiske Skikkelser fra Digterens egen Tid og til de historiske Begivenheder, ja til Fordærvelsen, som udgik fra Hove, — sært nok, at den gode Censor ikke har forlangt saadanne Steder strøgne; sagtens har han ikke været videre skarpsynet. Men det er „Sagens“, den store Sags tilsyneladende uoprettelige Nederlag, Skjalden stadig har i Tankerne.

„Det tabte Paradis“ er og bliver John Miltons Adkomst til Navnkundighed. Hans senere Arbejde, „Det genvundne Paradis, skal han selv have foretrukket, skønt det ikke taaler Sammenligningen. Saaledes er det tit med de store Digtere. Men „Det genvundne Paradis“ ejer dog store Skønheder og udtaler Haabet om en Genoprejsning, om end først ved Tidernes Ende. Det var Th. Ellwood, der gav Stødet dertil, da han efter at have læst Haandskriftet til „D. t. Par.“ igen-

nem henkastede den Bemærkning: „Giver du os ikke et *genvundet* Paradis, Milton?“

Hans sidste poetiske Værk var „Samson Agonistes“[1]) („Den stærke Samson“). Ogsaa dette Æmne hørte til dem, hentede fra Bibelen, hvormed han havde syslet i Tankerne fra sin Ungdom. Og *det* blev et Drama, endogsaa aabenbart anlagt paa at opføres. Den israelitiske Dommer og Helt, falden i Filistervold, blindet og bespottet, maatte næsten uimodstaaeligt paatrænge sig ham som Iklædning for hans egen Livshistorie, der atter var som en Legemliggørelse af Puritanismens Stigen, Vælde og Fald. Selv en „Dalila“ havde han jo mødt — Marys Skygge stiger atter her frem, manet hid af den bitre (og i Bitterheden uretfærdige) Erindring. Det er en Spaadom om, dette hans sidste Digt, at Puritanismens Samson dog sejrer i Døden, og om Dagons og hans Dyrkeres Tugtelse. — Og han fik jo Ret! Den puritanske Drøm havde kun sin stakkede Tid. Det synlige Gudsrige oprettedes hverken i England eller i noget andet Land den Gang eller siden. Men Puritanismen reddede dog den engelske Folkefrihed i dens værste Farefrist og havde gennemsyret Folket med en saadan Kærlighed til Frihed og Selvstyre, at det stuartske Forsøg paa at gøre Cromwells og hans Mænds Daad til intet slog fejl. Kun 14 Aar efter den Dag, da John Milton — 10. Novbr. 1674 — stille og roligt lukkede sine Øjne, steg Vilhelm III. af Oranien i Land paa Englands Kyst og Kong Jakob II. maatte rømme sit Rige. Siden da har Gammel-England været den borgerlige og aandelige Friheds Forkæmper i Verden, er saa den Dag i Dag.

Allerede John Dryden,[2]) som, trods, den politiske Kløft mellem ham og den blinde Skjald, jævnlig be-

---

[1]) Oversat af mig i H. Begtrups Tidsskrift „Den danske Højskole“. IV. Aarg. 6te og 7de Hæfte 1904. [2]) Udtales „Drejden“.

søgte ham og med Ærbødighed talte med den sidste store Digter fra en svunden Tidsalder, (Milton havde i sin Barndom set selve Shakespeare ride gennem Brødstræde), erkendte ærligt, selv da han blev „laurbærkronet Digter“, at „den Milton slaar os alle af Marken.“ Og Eftertiden har bekræftet det.

Slutningskoret i „Samson“ rummer i sig den aldrende Digters Livsvisdom, der bæres af en urokkelig Gudstro:

„Alt til det Bedste kun sker
efter den Højestes alvise Raad,
skønt vort tvivlende Øje ej ser
den lønlige Traad.
Tit synes han os
at skjule sit Aasyn, men kommer igen
som den naadige Gud
til sin trofaste, kæmpende Ven!
Og derfor maa Gatsa nu angre sin Trods,
ti hvem kan vel modstaa den Eviges Bud?
Men os, sine Tjenere, kærligt han gav
en liflig Erindring, som fylder vort Bryst
med Fred og med Trøst,
som naar Stormen har lagt sig paa brusende Hav!“

Enkelte Misforstaaelser af Grundteksten er rettet i denne 2den Udgave, saaledes Stedet 8de Sang V. 710—712.

Miltons digteriske Engelsk er stærkt paavirket af Latinen, som han jo beherskede som sit andet Modersmaal fra sin tidligste Ungdom. Deraf den Knaphed i Udtrykket og den stejle Sætningsbygning, som giver hans Sprog dets ejendommelige Fynd, men gør Læsningen tung. Jeg har søgt at forene den Letlæselighed, der maatte være det første Hensyn, med den Sprogtone, der kan lægges over en Gengivelse i et Tunge-

maal som det danske, hvis Bredhed sélv i Prosa kræver en langt større Plads end Digtets Grundsprog.

Jeg har væsentlig holdt mig til Prof. *David Massons* ypperlige Udgave (1903) af Miltons Digterværker og overalt fulgt hans omhyggelige Udredning af de vanskelige Steder.

København, i April 1914.

UFFE BIRKEDAL

DIGTETS SKUEPLADS

Dersom ikke Digtet skal misforstaas paa mange Punkter, maa man gøre sig dets *Opfattelse af Verdensbygningen* klar. Til Vejledning følgende:

Verdensrummet er vel uendeligt, men forestilles dog som en Kugle, delt i to lige store Dele. Den øverste er Himlen, Straaleriget („Empyreum"), Guds og hans gode Engles Rige, den nederste Halvdel af det uendelige Verdensrum er Kaos,[1]) hvor alle Urelementer befinder sig i vild Forvirring og indbyrdes Strid.

Saaledes har det været før al jordisk Tid, før der var Sol, Maane og Stjærner.

En af Erkeenglene, senere kaldet Satan, gør Oprør og drives med sine Medskyldige ud af Himlen. Den nederste Del af Kaos er forud af den alvidende Gud beredt disse Oprørere som deres Straffested. Dette er „Helvede", tænkt som adskilt fra Kaos ved en nifoldig Flammehvælving, hvor en Port, forsvarlig lukket og bevogtet af Synden og Døden, udgør den eneste, men utilgængelige Adgang mellem Kaos og Helvede.

Da efter Engleoprøret Gud udfører sit besluttede Raad om Menneskets Skabelse, gøres der et nyt Indsnit i Kaos, idet vort særlige og begrænsede Verdensrum ligesom en Draabe eller hul Kugle (med Himmellegemerne, hvoriblandt vor lille Jord) i en Guldkæde

---

[1]) „Gabet" („Ginnungegab").

er fastgjort i Midten af Skillemuren mellem Kaos og Guds uendelige Himmel. Det ptolemæiske System er benyttet af Digteren, der dog uden Tvivl i sine ældre Aar var Kopernikaner. — Verdensbilledet i „Det tabte Paradis“, vil kunne fremstilles saaledes:

= Jorden.

Jorden er altsaa det faste Midtpunkt i *det* Verdensrum, *vi* er fortrolige med. Uden om den ligger de forskellige Sfærer eller Kugleskaller, som efter det ptolemæiske System antoges at bevæge sig med de derpaa fastgjorte Planeter, hvortil baade Sol og Maane regnedes. Ordenen var følgende: Maanen, Mercurius, Venus, Solen, Mars, Jupiter og Saturn. Uden om Saturnsfæren laa en ottende Sfære, der ifølge Systemet drejede sig i 24 Timer fra Øst til Vest. Det er Fixstjærnesfæren, der forøvrigt drager de syv indre Sfærer med sig, hvorved dog ikke maa glemmes, at disse, enhver for sig, har sin særlige Bevægelse, der er langsommere. Ellers kunde Planeternes Bevægelser ikke

forklares. Da man efterhaanden bemærkede Foreteelser, som ikke lod sig forklare ved de hidtil antagne otte Sfærer, føjedes to til i Middelalderen (Alfons, Konge af Kastilien i det 13de Aarh.). Først var der Jævndøgnspunkternes Fremrykken. Derved nødvendiggjordes „Krystalsfæren“ hinsides Fixstjærnesfæren. Endelig var der saa en tiende Sfære, „Primum mobile“, ɔ: den først bevægede. Udenfor denne yderste Sfære var det absolute Intet.

FØRSTE SANG

Om Adams Brøde fjærnt i Tidens Gry,
om den forbudne Frugt, der blev til Død
for Verden vide, og om al vor Kval
fra Eden tabtes, til en større Mand
os bringer atter til det søde Hjem, —
sjung, Himlens Sangmø, som paa Horebs Top,
paa Sinai, i Løn opgløded ham,
den Hyrde, som først lærte Herrens Folk
om Jords og Himmels Vorden ud af hint
uhyre Svælg. Men har du mer Behag
i Zions Bjærg og Siloam, der flød
tæt ved Guds Hus, anraaber jeg derfra
din Hjælp til mit forvovne Kvad, der ej
vil nøjes med at flyve mat og lavt
henover Helikon[1]), men har et Maal,
ej tilstræbt før i Prosa eller Vers.
Og frem for alt: vær du min Lærer god,
du Aand, som vælger til dit Tempel helst
et rent, oprigtigt Hjærte, ti fra først
var du tilstede. Som en Due laa
Du rugende med mægtigt Vingefang
og svangred Ødets grænseløse Dyb.

---

[1]) Et Bjærg i Bøotien (Grækenland), hvor de ni guddommelige Sangmøer („Muser“) antoges at bo.

Opklar det dunkle i mig! Løft og styrk
det lave, at jeg, højt som Ætnet selv,
maa vidne om Guds evigtvise Raad
og prise al hans Færd imod vor Slægt!

Sig først, — ti for dit Blik er intet skjult
i Himlen eller i det dybe Hel:
hvad bragte Stamforældrene, der nød
al himmelsk Gunst og salig Fryd, til Fald
fra Skaberen, saa for ét Forbuds Skyld,
de, ellers Jordens Herrer, brød hans Bud?
Hvem fristed først dem til Ulydighed?
Det Helveds Slange var, det var hans Svig,
af Nid og Hævntørst ægget, der bedrog
al Slægtens Moder, da hans Hovmod drev
ham ud fra Himlen med den hele Hær
oprørske Aander. I det Haab, ved dem
at svinge sig op over Ligemænd,
formasted han sig frækt til Kappestrid
med den Alraadende[1]), og æresyg
i Himlen rejste han forvorpen Kamp
imod Guds Majestæt og Trone. Dog,
forgæves stred han, ti for Almagts Haand
han styrted flammende fra Ætrens Hvælv
i rædsom Jammer og Forbrænding ned
til bundløs Undergang i Straffens Ild,
og lænket med ubrydelige Baand,
han, som til Vaaben greb mod Almagts Gud.
Nifold den Tid, som maaler Nat og Dag
for Støvets Børn, han med sin onde Flok
laa fældet og i Luerne sig vred,
lamslagen, skønt udødelig, men dømt
til værre Vrede, thi han nages grumt
af Tanken baade om den tabte Lyst

---

[1]) Jesaja 14, 13—15.

og om den uudslukkelige Kval,
som forestod, og fuld af navnløs Ve,
men og af ubrudt Trods og hærdnet Had,
han kaster rundt sit jammertunge Blik.
Og brat, saa langt som Engleøjne naa'r,
han ser det skumle, øde, vilde Bo.
Ret som en vældig Smedje lued trindt
et rædsomt Fængsel. Dog kom intet Lys
fra disse Flammer, heller synligt Mulm,
som ikkun aabenbared Gru paa Gru,
forpinte Skygger, Verdener af Sorg,
hvor Fred er husvild, og hvor Haabet selv,
som gæster alle, aldrig bliver Gæst,
hvor Smærte raader uafbrudt, en Sø
af Svovlild, der kan aldrig brænde ud.
Her af den evige Retfærdighed
var Sted for Oprørsaanderne beredt
„i Mørket udenfor", og deres Del
trefold saa langt fra Gud og Himlens Lys,
som Midten[1]) er fra allerfjærnest Pol.
Hvor ulig Boligen, hvorfra de faldt!
Dær ser han sine Smærtensbrødre straks,
i Luestrømme og i Flammestorm.
Og ved hans Side vælter der sig én,
ham næst i Magt og næst i Brøde, — én,
i Palæstina længe efter kaldt
Beelzebub[2]. Vor Avindsmand, hvis Navn
i Himlen var fra nu af Satan, vendt
mod hin den gyselige Tavshed brød:

„Síg, er det dig? hvor falden og hvor helt

---

[1]) ɔ: Jorden, der efter Ptolemæus's Lære antoges som Verdens Midtpunkt. [2]) Filisternes Fluegud (2 Kong. 1,2). Jøderne antog Satan og Beelzebub for det samme onde Væsen, Djævlenes Fyrste. (Mth. 12,24—27). Milton gør dem til to Personer.

en anden end i Lysets glade Egn,
da klædt i Herlighed du overgik
de herligste blandt Myriader! Du,
hvem fælles Fare, Raad og Hu forbandt
med mig til denne ærefulde Daad!
Nu har vort Nederlag forbundet os
i fælles Jammer. Hvilket Afgrundssvælg!
hvor dybt du sank! hvor mægtigt var hans Lyn
med Tordnens Brag! hvem kendte vel tilforn
de frygtelige Vaabens Styrke! dog,
trods dem og Sejrherrens Raseri,
jeg angrer intet og omskifter ej,
ihvor omskiftet end i ydre Glans,
hin faste Attraa og hin ædle Harm,
af miskendt Storhed født, som drev mig frem
til Dyst med den Almægtige, og trindt
forsamled til den vilde Strid en Flok
hærklædte Aander uden Tal, som kækt
fordristed sig at vrage ham for mig,
og bød hans Vælde Trods i tvivlsom Kamp
paa Himlens Sletter, hvor hans Trone skjalv.
Nu vel! vi tabte, men ej derfor tabt
er alt, — ej det ukuelige Sind,
Hævntørsten, det udødelige Had,
det stolte, aldrig overvundne Mod.
Og har vi dette, har endnu vi alt.
Den Hæder skal hans Vrede eller Magt
ej røve mig. At bøje ydmygt Knæ
og tigge Naade, og tilbede *den,*
hvem nyligt denne skrækkelige Arm
fik til at frygte for hans Vældes Tab,
hvor lavt! hvor usselt! hvilken Skam, mer dyb
end dette Fald! Da det er Skæbnens Bud,
at Guders Kraft, at dette Himmelstof
kan ej forgaa, og da vor Storbedrift
ej lod os ringere i Vaabenfærd,

men paa Erfaring rigere, vi tør
vel vente bedre Held i aaben Kamp,
i uforsonligt Had med List og Vold
imod vor store Fjende, som vandt Sejr,
hin glædedrukne Himlenes Tyran!“

Saa lød den faldne Engels Ord med Bram,
skønt fuld af Vaande i fortvivlet Ve.
Og fluks hans stolte Fælle gav til Svar:
„O Høvding! Drot for mangt et Fyrstendom!
Du, som Serafer fylked kæk og bold
mod Himlens evige Behersker, du,
som frygtløs øved Stordaad og bestred
den Vælde, som han kun ved Lykkens Spil,
ved Styrke eller og ved Skæbnen fik,
vor tunge Lod jeg ser kun alt for klart
og bittert smærter mig vort Nederlag.
Vi misted Himlen, og hin Skare prud
er ramt af et saa græsseligt Fordærv,
som Guder og som Himmelvæsner vel
kan times. Ingen dog vor Sjæl og Aand
skal kue, og vor Kraft genvindes snart,
endskønt vor hele Herlighed er slukt
og al vor Fryd i bundløs Ve forgik.
Men hvad om Sejerherren, hvem jeg nu
imod min Vilje maa almægtig tro,
da ingen, der var mindre, havde knust
en Magt som vor, kun lod os i Behold
vor fulde Aand og Styrke, at vi ret
maa holde ud og føle al vor Kval,
og stille hans hævnlystne Sind tilfreds?
Maaske vi her i Kraft af Krigens Ret
blandt Luerne i Helveds Hjærtedyb
skal trælle for ham til et større Maal,
og tjene ham i dette dystre Svælg?
Hvad gavner det os da, at vor Natur

vi endnu føler evig, og vor Kraft
usvækket til at lide evig Straf?“

Ham svared Arvefjenden saa i Hast:
„Du styrtede Kerub! at være svag
i Handlen eller Liden er en Skam.
Men aldrig vi forvist skal øve godt,
og Udaad altid være skal vor Lyst,
fordi den strider mod *hans* Vilje, hvem
vi byder Trods. Men vil hans Forsynsraad
ud af vor Ondskab bringe Godhed, maa
vi søge at forhindre dette Værk,
og ud af godt bestandig bringe ondt.
Tit kan det lykkes os, om jeg ser ret,
at volde ham Besvær og lægge Stød
selv for hans allerhemmeligste Raad. —
Men se! vor vrede Overvinder har
tilbagekaldt sin Harmes og sin Hævns
Fuldbyrdere til Himlens Porte alt.
Svovlhaglen, slynget efter os i Storm,
nu sagtner med det vilde Luebrus,
som drev os ud af Himlen. Tordnens Slag
med røde Lyn og vældigt Raseri
bevinget, har maaske sit Kogger tømt.
Ej mer det drøner i det store Dyb.
Lad os da bruge Fristen, som vi fik
af mættet Hævnlyst eller af Foragt.
Ser du den Hede hisset, vild og gold,
hvor Ødet hersker vide, uden Lys,
undtagen det, som dette blygraa Skær
kan sprede blegt og gyseligt? Velan!
didhen fra denne Plasken om i Ild,
at hvile dær, om Hvile dær kan bo,
og samle vor nedslagne Hær paany,
og raadslaa om, hvorledes vi kan bedst
angribe Fjenden, bøde paa vort Tab

og rejse os fra dette tunge Slag,
og se, hvad Kraft vi finde kan i Haab,
om ikke Mod i et fortvivlet Sind!“

Saa taled Satan til sin Sidemand.
Sit Hoved løfted han med Flammeblik
af Voven op, mens Kæmpekroppen flød
vidt over Strømmen, mangt et Plovmaal bred,
lig Sagnets Jætter, hin jordfødte Æt,
Titanerne,[1]) der gik med Zeus i Strid,
Briareus[2]) — ogsaa Tyfon[3]) kaldet, — han,
der blev ved Oldtids Tarsus lagt i Baand
i Hulen, eller som Leviathan,[4])
hint Vandenes Uhyre, der er størst
af al Guds Skabning i det store Hav.
Naar den til Hvile gaar i Norges Skum,
det hænder, — saa har Sømænd os fortalt —,
at Skipperen paa en og anden Bark,
af Natten opholdt, tror, det er en Ø,
og kaster Anker i dens Panserskæl,
og finder ved dens Side Læ, mens Nat
omhyller Havet til det kære Gry.
Saa vældigt udstrakt Arvefjenden laa
i Flammesøen lænket. Aldrig mer
han havde rejst sit Hoved op derfra,
hvis ikke Himlens høje Almagtsbud
hans mørke Anslag havde undt saa stort
et Spillerum, at han ved Skyld paa Skyld
maa samle sig Fordømmelse, mens ondt
han pønser ud mod andre, og maa se

---

[1]) Titanerne, der i Tidernes Begyndelse gjorde Oprør mod Guderne, var vældige Jætter. [2]) En af dem var Briareus, der havde hundrede Arme. [3]) Tyfon (eller Tyfæus) lænkedes af Zeus, den øverste Gud, i en Bjærghule ved Byen Tarsus i Cilisien (i Lilleasien). [4]) Ps. 104,26. Job 40,20. Et fantastisk Havuhyre („Søslangen“, paa norsk „Kraken“); Milton synes at forestille sig det som en Hval.

med Harme al sin Ondskab tjene til
uendelig Barmhjærtighed og Fred
mod Menneskenes Slægt, af ham forført,
mens trefold Straf, Fordærvelse og Hævn
ham selv skal vorde visselig til Del.

Han rejser nu fra Pølen op paa Stand
sin Kæmpekrop, mens Flammerne omkring
med sunkne Takker viger, til de jævnt
som Bølger ruller, og en rædsom Dal
i Midten danner. Vingerne til Flugt
fra Søen spænder han og hviler tungt
paa Luften med dens dunkle Taagedis,
til ned han daler paa det tørre Land,
hvis ellers *det* fortjener Navnet „Land“,
der altid brænder med en grundfast Ild,
som Pølen flyder hist med smæltet Svovl,
Dets Farve var som den, der ses, naar brat
en Fjældblok ved en underjordisk Vind
med Vælde rives fra Pelorus[1]) bort,
hvad heller løs fra Ætnas sprængte Lænd
med Tordenbulder, og det gløder dybt
i Bjærgets Vom, hvor der er Brændsel nok,
og Stormen øges af den vrede Malm,
der voldsomt strømmer frem og lævner kun
en sveden Jordbund, svøbt i Røg og Kvalm.
Sligt Hvilested fandt den Forvorpnes Fod.
Ham fulgte Vaabenfællen, næst i Rang,
og begge følte en hovmodig Fryd,
at de som Guder undslap Styxes[2]) Strøm,
ej som en Naadesag herovenfra,
men ene ved den Kraft, de genvandt selv.

„Er det den Egn, den Grund, den Luft, den Borg,“

---

[1]) Pelorus, det gamle Navn paa Forbjærget Capo di Faro paa Sicilien. [2]) Den Flod, der efter den græske Mytologi nifold omstrømmer Dødsriget.

— saa lød den faldne Englefyrstes Ord —
„vi fik for Himlen? Dette skumle Skær
for Lyset hist? Velan da! siden han,
der raader nu, kan byde og slaa fast,
hvad der er Ret. Og længst fra ham er bedst,
vor Jævning i Fornuft, og kun ved Magt
sat over Jævninger. Og nu Farvel,
I glade Vange, Hjem for evig Fryd!
vær hilset Rædsler! Dybets Verdner, I,
vær hilset! Helveds Afgrundssvælg, modtag
din ny Behersker! — En, som bringer med
et Sind, der ændres ej af Sted og Tid.
Ti Sindet er sit eget Sted, og kan
af Helved gøre Himmel, og igen
af Himmel Helved. Ligemeget hvor,
naar jeg dog er den samme, og kun *er*,
hvad jeg *skal* være: fast *hans* Ligemand,
hvem Tordnen gjorde større. Vi er her
dog idetmindste fri. Ti ej saa skønt
Alraaderen har bygget dette Hjem,
at han os vil misunde det og bort
herfra os drive. Her vi raader trygt,
og selv i Helvede er Herskelyst
en ædel Drift. Langt heller Helveds Drot,
end Tjener hist i Himlene! Men hvi
skal vore Venner, som har trofast delt
og lidt med os vort Tab, da ligge hen
bedøvede i Glemslens Pøl? Nu vel!
lad os hidkalde dem og dele Hus
med dem i dette jammerfulde Bo,
og atter prøve med forenet Magt,
hvad der i Himlen vindes kan endnu,
hvad heller tabes her i Helveds Svælg!“

Beelzebub gensvared Satan fluks:
„Du Høvding for de klare Englekor,

hvormed kun den Almægtige fik Bugt,
saa snart din Røst de hører, Haabets Pant
i Frygt og Fare, som i værste Nød
saa tit har tonet, deres sikre Tegn,
naar Kampen rased vildest, vil paa Stand
de fatte Mod og leve op, endskønt
de ligger nu i Flammesøen hist,
som nyligt vi, lamslagne og med Gru.
Ej sært, naar de fra slig en Højde faldt!"
Knap tav han, førend Djævlefyrsten skred
mod Bredden hen. Sit tunge, tykke Skjold,
af Æter smedet, stort og rundt, han bar
paa Skuldrene, hvor bred dets Skive hang
som Maanen, paa hvis Kres ved Nattetid
Toskanas Kunstner[1]) ser i slebne Glar,
snart fra Fiesole's[2]) den høje Tind,
snart fra Valdarno,[3]) for at skue fjærnt
paa Kloden, mærket med saa mangen Plet,
ukendte Lande, Floder, Bjærge ny.
Paa Spydet støttet, — kun en lille Kæp
mod det at regne var den største Fyrr,
paa Norges Fjælde hugget om, og rejst
som Stormast paa et Flagskib, — frem han skred
med ujævn Gang, imens de hede Sten
ham brændte under Foden, — ej som før,
naar over Himlens klare Azurblaa
han vandred. Som en Kuppel, hvor han gik,
udspændtes Luerne, der sved og bed.
Dog holdt han Smærten ud indtil han stod
paa Flammesøens Bred, og kaldte højt
paa Englelegionerne, der laa
i Dvale som det gule Løv i Høst

---

[1]) Den berømte Naturkyndige Galileo Galilei opfandt Teleskopet, den astronomiske Kikkert. Milton havde formodentlig besøgt ham paa sin italienske Ungdomsrejse. [2]) En Højde tæt ved Firenze. [3]) Arnodalen, hvori Firenze ligger.

henover Vallombrosa's[1]) Strømme, hvor
Etruriens Skygger buer deres Hvælv,
hvad heller og som Siv, der gaar i Drift,
naar den stormvæbnede Orion[2]) slaar
det røde Hav, hvis Bølger overvandt
Busiris[3]) med Ægyptens Rytteri,
da de med troløst Had forfulgte haardt
Beboerne af Gosens Land, som trygt
saa' deres Aadsler fra den anden Kyst,
med samt de brudte Vognhjul: saa i Hob,
elendige og usle laa de trindt
og fyldte Søen, røvet Sind og Sans
ved en Forandring af saa rædsom Art.
Saa højt han raabte, at hvert Afgrundsdyb
i Helved genlød: „Fyrster, Konger, hør!
I Krigere, som før var Himlens Blomst,
den Himmel som var Eders, men er tabt,
hvis uforgængelige Aander kan
af slig en Rædsel gribes! Har I valgt
det Hvilested for Eders trætte Mod,
fordi I her, som hist i Himlen, fandt,
en Soveplads? Hvad heller mon I svor
at dyrke Sejerherren i saa lav
og skændig Stilling? Han, som skuer nu
Kerub og Seraf krympe sig i Ild
med vidt adspredte Sværd og Fanetegn,
ind til Forfølgerne paany i Hast
fra Himlens Porte stormer mod os frem
og paa os fejge sætter deres Hæl,
ja nagler os med sammenbundne Lyn
til Svælgets Bund. Rejs Eder da! Vaagn op!
hvis ej, da vorde evigt Eders Fald!"

---

[1]) I Toskana, ca. 4 Mil fra Firenze. Et smukt Dalstrøg. [2]) Orion, det bekendte Stjærnebillede („Skytten"). Man mente, at der udgik Storm og Uvejr fra Sværdet og Bæltet. [3]) Den samme som Kong Farao i 2. Moseb. 14.

Skamfulde hørte de hans Ord, og fluks
de løfted sig paa Vingerne, som Mænd,
der findes slumrende paa deres Post
og springer op, før de er vaagne ret.
Fuldtvel de kendte deres bitre Lod
og følte deres grumme Kvaler grant.
Dog straks de adlød deres Høvdings Bud
i talløs Flok. Og som da Amroms Søn[1])
sin stærke Stav henover Havets Bred
udstrakte paa Ægyptens onde Dag
og kaldte hid med Østenvind en sort
Græshoppesky, der tungt som Natten hang
henover den forvorpne Konges Land,
og mørkned Riget helt ved Nilens Flod,[2])
saa myldred disse onde Engle frem,
paa Vinger baarne, under Himlens Hvælv,
foroven, nedentil og trindt omkring
imellem Luer, til de fik Signal
af deres store Sultan, der sit Spyd
i Luften svang og styred deres Flugt.
Med sikker Ligevægt de daled ned
paa Svovlets faste Grund, og fyldte helt
den vide Slette, — en langt større Hær
end nogen Tid det folkerige Nord[3])
fra sine frosne Lænder sendte fjærnt
hinsides Rhin og Donau, naar mod Syd
dets vilde Sønner som en Syndflod drog
ned om Gibraltar, helt til Libyens[4]) Sand.
Fra hver en Deling, hver en Trop i Hast
Befalingsmænd og Førere nu kom
til deres store Høvding, Guder lig,
i Skikkelse og Form langt større end
de Jordiske, — de, som paa Troner sad

---

[1]) Moses. [2]) 2. Moseb. 10, 15. [3]) Hentydning til „Folkevandringerne“ i den tidlige Middelalder (Gother, Hunner o. s. v.). [4]) i Nordafrika.

med Magt og Vælde fordum over Sky,
skønt nu i Himlens Mandtalslister knap
de mindes mer af Navn, thi slettet ud
de blev ved deres Fald af Livets Bog.
Og ikke heller skænked Evas Børn
dem nye Navne, før paa deres Gang
vidt over Jorden — Gud det saa tillod
til Menneskenes Prøvelse — de fik
ved Løgn og List den største Del forført
af Slægten til at falde af fra Gud,
fra deres Skaber og forvende *hans*
usynlige og høje Herlighed,
fra hvem de kom, til Lighed tit med Dyr,
som dyrkedes med munter Pomp og Pragt, —
ja selv til Djævle man som Guder bad.[1])
Da kaldtes de paa Jord ved mangt et Navn
som mangen hedensk Afgud, fjærn og nær.

Sig, Muse! hvad de den Gang hed? hvem først,
hvem sidst stod op fra Søvn i Lueseng
paa deres Herres Kald, og efter Rang,
enhver for sig, kom fra den øde Strand,
imens tilbage stod den store Hob?
De ypperste var dem, som siden steg
fra Helveds Dyb og søgte Rov paa Jord
og turde rejse deres Sæder nær
Guds eget Sæde, deres Altre tæt
ved Herrens Alter, og sig dyrke lod
som Guder trindt af Folkene, og frækt
sig nærmed Jehova, hvis Tordenbrag
fra Zion lyder, han, som troner højt
iblandt Keruber. Ja, de førte tit
et vederstyggeligt Afguderi
ind i hans eget Tempels Helligdom.[2])

---

[1]) 3. Moseb. 17,7. Ps. 106,37. [2]) Ezech. 8, 15—16.

Tit med forvorpne, græsselige Ting
besudled de hans fromme Sabbatsbud
og Højtidsdage, og foruden Blu
med deres Mørke spotted de hans Lys.

Først Molok[1]) kom, den rædselsfulde Drot,
med menneskeligt Offerblod besmurt
og vædet af Forældres bitre Graad,
skønt Skriget af de Børn, som gennem Ild
til denne fæle Afgud gik, blev kvalt
af Trommers og af Cymblers høje Larm.

Ham tilbad Ammons Børn i Rabbas Stad
og paa den side Slette deromkring,
i Argob, Basan, helt til Arnons Strøm.
Ej nøjet med saa dristigt Naboskab
han Salomons højvise Hjerte træsk
forførte til at bygge ham paa hint
Forargelsernes Bjærg[2]) et Tempelhus,
tværs overfor Guds Hus paa Zions Høj,
og gjorde til sin Lund den skønne Dal
i Hinnom, siden kaldet Tophet[3]) snart,
og snart Gehenna,[4]) Helvedet paa Jord.
Nu Kamos[5]) kom, der over Moabs Folk
uterligt hersker som en grum Tyran
fra Aroar til Nebos Bjærg, og længst
mod Syd til Abarims den vilde Ørk,
i Hesbon, Horonaim, Seons Land,
i Sibnas blomstrende, vinrige Vang,
og Eleale til det døde Hav.

---

[1]) **Molok afbildedes som en Kobberstøtte med Tyrehoved, siddende paa en Trone. Foran ham brændte et Baal. Hans udstrakte Arme vendte ned imod dette, og naar de spæde Børn lagdes paa disse Arme, gled de ned i Ilden. Dette hed: „at gaa gennem Ilden til Guden“.** [2]) **1 Kong. 11,7. (Oliebjærget). 2 Sam. 12,26—29.** [3]) **„Tophet“ af „toph“, en Tromme. (2 Kong. 23,10).** [4]) **Saaledes af Jesus, Mth. 5,29 o. fl. a. St.** [5]) **1 Kong. 11,7.**

Ved Navn Peor han daared Isra'ls Børn
i Sittim undervejs fra Nil, og dyrt
de bøded for Afguderiets Last.
Derfra han bredte sine Fester ud
med Utugt til Forargelsernes Bjærg
ved Moloks Blodlund — Vellyst tæt ved Mord!
til Kong Josias dem til Helved jog.
— Derefter fulgte de, hvis fælles Navn
er Bå'ler og Astarter[1]), og hvis Magt
gik fra den gamle Eufrats Grænseflod
indtil den lille Bæk, som sætter Skel
imellem syrisk og ægyptisk Grund,
af Mandkøn hine, disse Kvindekøn.
Ti Aander kan antage efter Valg,
hvad Køn de vil, og begge skiftevis.
Saa fint og éns er deres rene Stof,
der ej ved Lemmer eller Ledemod
er hæmmet eller bundet, og ej lig
det tunge Kød, som Knogler holder fast.
Men efter som de vil, i hver en Form,
udvidet snart, snart atter sammentrængt,[2])
i Luften frit de driver deres Spil,
og øver Venskabs eller Fjendskabs Id.
For deres Skyld helt ofte Jakobs Æt
sveg skammeligt sit Livs, sin Styrkes Gud,
og lod hans Altre øde, og i Støv
for Dyreguder knæled — og igen
i Støvet maatte sænke Issen ned,
naar usle Fjenders Spyd dem vog i Kamp.
— I Trop med dem kom Astoreth, der hed
Astarte i Fønicien, med Horn,
der krummer sig, den Himlens Dronning, hun,

---

[1]) Nævnes oftest sammen i Bibelen. Ba-al: Solen, Astarte: Maanen og Stjærnerne. [2]) Aandernes Udvidelighed og Sammentrækkelighed er en nødvendig Forudsætning for hele Handlingen i Digtet.

til hvis Lysbilled Sidons Møer svor
ved Maanens Glans, og til hvis Pris de sang,
ej ubesungen selv i Zions Stad,
i hendes Tempel paa det arge Bjærg,
rejst af den hustrurige Drot,[1]) hvis Sjæl,
hvor stor den ogsaa var, dog blev forledt
af skønne Afgudsdyrkersker, og faldt
i Afgudsvold. — Tæt bag ham Thammus[2]) kom,
hvis Saar forlokked Syriens Piger til
hvert Aar en Sommerdag med Elskovskvad
at jamre over ham, mens fra sit Fjæld
Adonis randt i Havet purpurrød,
— Blod, sagdes der, af Thammus, aarlig dræbt.
Til samme Glød ved dette kælne Sagn
optændtes Zions Døtre. I sit Syn
Ezechiel[3]) deres vilde Daarskab saa'
i Templets Forgaard, da han skued klart
det utro Judas skumle Boleri.
— Nu fulgte én, hvis Sorg var ærlig nok,
da Pagtens tagne Ark hans Billed slog
i sønder i hans egen Helligdom,
hvor han med Hoved og med Hænder skilt
fra Kroppen, laa paa Tærsklen næsegrus,
for sine Dyrkere til Spot og Spé.
Et Havuhyre er han, Dagon[4]) kaldt,
foroven Menneske, forneden Fisk.
Dog rejste han sit Tempel stort og stolt
i Asdod, og var saare frygted langs

---

[1]) Salomon, som byggede et Tempel for Astoreth (eller Maanen) paa Oliebjærget. [2]) Thammus, den samme som Adonis, hvorom et bekendt græsk Sagn fortæller, at han var Kærlighedsgudinden Afrodites Elsker, men dræbtes af et Vildsvin i sin tidligste Ungdom. En Flod, som Tyrkerne kalder Ibrahim Bassa, hed „Adonis" i Oldtiden, fordi dens Vand havde en rød Farve af en Slags Minium, ɔ: rød Jord, som de stærke Regnskyl vasker bort fra Bredderne. [3]) Ezechiel, 8,12. [4]) 1 Sam. 5,4.

med Palæstinas Kyst, — i Askalon
og Gath, i Akkaron og Gazzas Egn.
Nu traadte Rimmon[1]) frem, hvis skønne Hjem
er i Damaskus ved de Floder to,
Pharphar og Abbara, der flyder blaa
imellem deres Bredders rige Grønt.
Han ogsaa i Guds Hus drev skændigt Spil.
Han misted en spedalsk[2]) og vandt en Drot,
Akas, hin Daare, der ham overvandt,
men hvem han lokked til at bytte om
Guds Alter med en syrisk Offersten,[3])
hvorpaa han tændte sit gudløse Baal,
og dyrked Guder, han besejred nys. —
Bag disse kom med Følgeskab en Flok,
i Oldtid vidt berømte, Isis,[4]) samt
Osiris,[5]) Horus,[6]) der med Trolddomskunst
i græsselige Skikkelser bedrog
Ægypten, hildet dybt i Overtro
med sine Præster, saa i Dyreham
langt mere end i menneskelig Form,[7])
de søgte deres Guder, der gik rundt —
saa tro'de man — fra én til anden Krop.
Ej heller Israel fra denne Pest
slap fri, da Kalven af det laante Guld
ved Horeb[8]) støbtes, og den samme Synd
blev tvefold af en oprørsk Konge gjort
i Dan og Bethel, hvor han bilded af
sin Skaber som en Tyr, der gaar paa Græs,[9])
Jehova, der i én Nat slog ihjel
hver Førstefødt i al Ægyptens Land,
og hver en Gud, hvis Røst var Brøl og Bræg.

---

[1]) En syrisk Guddom. [2]) Nà-aman. 2 Kong. 5,17. [3]) 2. Kong. 16,10. 2 Krøn. 28,23. [4]) [5]) [6]) Ægyptiske Guddomme. Horus var Søn af Osiris (Solen) og Isis (Maanen). [2]) f. Eks. Apisokser, Slanger, Katte, Ibiser o. s. v. [8]) 2. Moseb. 32. [9]) 1 Kong. 22,28.

Sidst Belial[1]) kom. En saa uterlig Aand
fra Himlen aldrig faldt, med sligt Behag
i ondt for Ondskabs egen Skyld. For ham
var intet Tempel, intet Alter røg.
Dog hvem har gæstet Templerne saa tit
og har vel staaet Altrene saa nær,
naar Præsten selv fornægted Herrens Navn,
som Elis Sønner, der med Vold og Hor
opfyldte Herrens Hus. Ved mangt et Hof
i mangt Palads han fører Herskerspir,
og i de rige Stæders vilde Larm,
der over alle høje Taarne naa'r,
hvor Svig og Overlast gaar frækt i Svang.
Naar Nat fordunkler Gaderne, da ser
man Belials Sønner komme frem, af Vin
og Hovmod drukne, som i fordums Tid
i Sodoms Gader, og den fule Nat
i Gibea, den Gang en gæstfri Dør
prisgav en Viv af Frygt for værre Mén.[2])
I Rang og Magt stod disse øverst. — Alt
for langt at nævne Resten, i hvor stort
et Ry der end af Joniens Guder gik,
som Guder dyrkede af Javans Æt,[3])
der dog bekendte, at de Ophavsmænd,
hvoraf de skryded, først blev til, da Jord
og Himmel alt var bleven til: Titan[4]),
den ældste Søn af Himlen, og hans Slægt
af Kæmper, han, hvem Førstefødslens Ret
blev røvet af Saturn, hvem Zeus igen —
hans Søn med Rhea — skænked samme Lod.

---

[1]) Overdaadighedens og Utugtens Gud. [2]) Dom. 19. [3]) Javan, Jafets fjerde Søn, 1. Moseb. 10,2. Fra ham antoges Jonerne paa Lilleasiens Vestkyst at nedstamme. Det er de græske Guder, Milton her fremstiller som faldne Engle. [4]) Titanernes Stamfader, Jordens og Himlens Søn. Saturnus, hans yngre Broder, styrtede ham fra Tronen, men styrtedes atter selv af sin Søn Zeus.

Saa raaded Zeus med Vold. Paa Kreta først
og Ida[1]) kendtes disse, siden sad
de paa Olympens snebedækte Tind
og hersked i den Himmel, som for *dem*
er højest, i den klare Mellemluft.
Paa Delfis Skrænt[2]) tog ogsaa tidt de Bo,
og i Dodona[3]) og hvert dorisk Land,[4])
men nogle flygted med Saturnus bort
hinsides Adria[5]) og fik til Hjem
Hesperiens Vange,[6]) eller strejfed om
paa Øerne fjærnt i den irske Sø.[7]) —
— Hid alle disse kom og mangen fler,
men med nedslagen Blik, hvori et Glimt
af Fryd dog skjulte sig, at deres Drot
de ej fortvivlet fandt, og ej sig selv
i Tabet selv fortabte. Paa hans Kind
tvetydig Rødme steg ved dette Syn.
Dog snart han, stolt som før, med klingre Ord,
der havde Højheds Skin, men ej dens Kraft,
opmuntred dem og deres Frygt forjog.
Han byder, at hans Hovedmærke brat
ved Pibers og Trompeters kække Lyd
skal rejses. Asasel,[8]) en stor Kerub,
paa denne høje Ære gjorde Krav
og rulled fra den blanke Fanestang
det fyrstelige Banner ud, der frit
i Luften funkled som et Stjærneskud,
udsmykket rigt med Guld og Ædelsten,
Serafers Vaabenpryd og Sejerstegn,
og alt imens lød Malmets fulde Klang.

---

[1]) Zeus fødtes paa Bjærget Ida paa Kreta. Derfra drog han og de andre græske Guder til Bjærget Olympos i Thessalien. [2]) Bjærget Parnassos, hvor Byen Delfi laa med det berømte Spaadomstempel. [3]) En By og Skov, helliget Zeus, ogsaa med et navnkundigt Spaadomstempel. [4]) ɔ: Grækenland. [5]) Adriaterhavet. [6]) Italien. [7]) De britiske Øer. [8]) Et sagnagtigt Englenavn.

Da løfted hele Hæren op et Raab,
som rysted Helvedshulen, ja endog
forfærded Kaos og den gamle Nat.[1])
Og gennem Skummelheden i et Nu
ti tusend Bannere i Luften fo'r
med klare Farver, og med dem en Skov,
af Lanser bugnende, og Hjælm ved Hjælm
sig trængte sammen, og en Skjolderad,
umaadelig i Dybde. Frem de skred
i sluttet Falanks til spartansk Musik
af Fløjter og Skalmejer, der tilforn
de gamle Heltes Mod paa Kampens Dag
opgløded, og det blinde Raseri
forædled til besindig Tapperhed,
ukendt med Dødsfrygt og med skændig Flugt,
ej heller uden Magt til mildt og blidt
med dybe Toner at fordrive Angst
og Sorg og Tvivl og Tungsind, Ve og Kval
fra Menneskers som og fra Guders Sjæl.
Saaledes, aandende forenet Kraft,
med fast Beslutning rykked tyst de frem
med Fløjtespil, som ved sin bløde Klang
formilded deres pinefulde Fjed
henover den forbrændte Jordbund. Endt
er deres Opmarsch nu, en rædsom Front,
af Vaaben blinkende og grufuld lang.
Som Krigere i Hvil, med Spyd og Skjold
til Jorden støttede, de roligt staar,
og bier paa den store Høvdings Bud.
Igennem de hærklædte Rækker fly'r
hans vel forfarne Blik, og helt og fuldt
sin Stridsmagt overskuer han, og ser
dem i den rette Orden, Guder lig
i Aasyn og i Skikkelse. Tilsidst
han holder Mandtal, og hans Hjærte stolt

---

[1]) Urmørket (i Kaos) tænkt som et kvindeligt Væsen.

maa svulme og sig rose i sin Trods.
Ti aldrig, siden Menesket blev skabt,
saa's nogen Hærmagt, der mod denne var
for mer at regne end de bitte smaa
Soldater, som med Traner førte Krig.[1])
Det ej forslog, om end hint Kæmpekuld
fra Phlegra[2]) med de Helte slutted Pagt,
som hist ved Ilion[3]) og Theben[4]) stred,
hvor Guder paa hver Side kom til Hjælp,
ej heller, om end dertil lægges alt,
hvad Sagn og Sang har meldt om Uthers Søn,[5])
omringet af det hele Ridderskab
fra Breland og Armorica,[6]) og dem,
som siden hen, med eller uden Daab,
holdt Dystløb i Marokko, Trebisond,
Damaskus, Aspramont og Montalban,
hvad heller dem, som fra Biserta drog
til Afrika, da Karl den store faldt
ved Fontarabia[7]) med sin Adel prud.
Men ihvor langt de end i Kraft og Mod
de Dødelige overgik, saa lød
de alle deres frygtelige Drot,
der over hele Skaren som et Taarn
i Højde og i Holdning raged op.
Hans Skikkelse ej endnu havde tabt

---

[1]) Hentydning til et komisk Heltedigt fra Grækenlands Oldtid, Pygmæernes (Lilleputterne) Kamp med Tranerne. [2]) Titanernes Hjemstavn. [3]) Ogsaa kaldet Troja i Lilleasien, hvor den store Kamp fandt Sted, som beskrives i Homers „Iliade". [4]) En By i det græske Landskab Bøotien, berømt ved Kampen mellem Ødipus's Sønner, Eteocles og Polynices. [5]) Den britiske Sagnkonge Arthur med „Ridderne om det runde Bord". Hans Fader kaldes Uther. [6]) Armorica, det gamle Navn paa Bretagne (i Frankrig). [7]) Stæder, som omtales i den italienske Digter Ariostos „Rasende Roland" og i flere gamle Heltedigte. Fontarabia nærved Roncesval. Det er et aldeles ugrundet Sagn, som Milton her fortæller efter de spanske Historieskrivere. Karl d. Store døde som bekendt 814 af Alderdom.

sin første Klarhed. Mindre var han ej
at skue end en Erkeengel, dybt
i Jammer sunken, med henblegnet Lys,
som Solen, der i Morgnens unge Gry
igennem Taagerne ved Himlens Rand,
berøvet sine Straaler, stirrer frem,
hvad heller sender ud, af Maanen skjult,
et dæmrende, ulykkesvangert Skær
henover Hælvten af al Jordens Folk
og fylder Herskerne med Angst og Gru
for svar Omskiftelse, der forestaar.[1])
Skønt saa fordunklet Englefyrsten langt
dem alle overstraaled. Dybe Ar
vel havde Lynet paa hans Aasyn brændt,
og Kummer bo'de paa den gustne Kind,
men frygtløst Mod laa under Øjets Bryn,
og rolig Stolthed, ventende paa Hævn.
Vel skinned vildt hans Blik, men dog med Tegn
paa Sorg og Anger ved at skue dem,
som gjorde ham i Brøden Fællesskab,
— dog rettere at kalde Følgeskab, —
dem, som tilforn han saa' i salig Lyst,
men hvem nu evig Pine blev til Del,
talløse Aander, der ved ham gik Glip
af Himlen, og fra dens Lyksalighed
var drevne bort kun for hans Oprørs Skyld.
Dog stod de fuldtro dær med falmet Pragt,
som Skovens Ege eller Bjærgets Fyrr,
af Lynet ramte, staar med sveden Top,
helt statelige, skønt foruden Løv,
paa den forbrændte Lyng. Det er hans Agt
at tale til dem, og fra Fløj til Fløj
de bøjer deres Dobbeltrækker ind

---

[1]) Hentydning til den almindelige middelalderlige Overtro, at Solformørkelser og Kometer varslede Krig, Oprør og alle Slags Ulykker.

til de omslutter i en halvrund Kres
ham og hans Høvdinge i Tavshed, mens
han søger efter Ord. Tre Gange alt
han aabned Munden — og tre Gange brast
han til sin bitre Harme ud i Graad,
som Engle kun kan græde. Dog, tilsidst
Ord, blandede med Suk, sig baned Vej:

„Udødelige Aander uden Tal!
I Magter uden Lige, som kun veg
for den Almægtige, og i en Strid,
som ej var hæderløs, enddog vi led
et rædsomt Nederlag, hvad dette Sted
og vor Forandring, gyselig og grum,
er Vidne om — hvad Snille er saa stort
i Fortid eller Nutid, hvo som helst,
hvis Navn kan drages frem af Kundskabs Væld,
med Forudviden eller Forudsyn,
at han har kunnet frygte for at se
slig Gudehær, med sligt et Mod i Kamp,
besejret nogen Sinde? Hvilken Tvivl
kan næres om, at trods det tunge Tab
vil disse Skarer, der lod Himlen tom
ved deres Bortgang,[1]) atter højt en Gang
opsvinge sig ved egen Kraft, og faa
tilbage deres fordums Sæder hist!
Til Vidne kalder jeg al Himlens Hær,
at ikke Vankelmod og Frygt hos mig
forødet har vort Haab. Men hin Tyran,
sad hidindtil urokket paa sin Stol,
kun stærk ved Vanens Magt og gammelt Ry
og fælles Bifald, og med Bram og Brask
regered han i Himmerig, mens lumsk
sin Kraft han skjulte. Det til vort Forsøg

---

[1]) Johannes' Aabenbaring 12,4: Dragen (Djævelen) drog Trediedelen af Himlens Stjærner (Englene) efter sig.

os fristed, og forvoldte os vort Fald.
Nu kender vi hans Magt, vor egen med,
saa ej vi tirrer ham til Strid igen,
ej heller frygter, hvis han tirrer os.
Tilbage har vi end vor bedste Del.
Vi kan ved lønlig Kløgt, ved List og Svig
udrette, hvad vi ej ved Magt formaar,
saa han dog lære skal af os tilsidst,
at Sejr ved Vold er kun halvvunden Sejr.
Det vide Rum kan avle Verdner ny,
hvorom der tit i Himlen Rygter gik,
at han dem vilde skabe, og en Slægt
deri henplante, som hans høje Gunst
med Himlens Sønner vilde gøre lig.
Did, om end kun som Spejdere, vi først
vil fare hen — did, eller andetsteds.
Ti aldrig fængles skal i denne Pøl
guddommelige Aander, ej i Mulm
skal Dybet længer skjule dem. Vor Id
maa i vort store Raad dog vejes ret
til den er moden. Intet Haab om Fred!
Thi hvem vil bøje sig? Nej, Krig, kun Krig,
hvad enten lønlig eller aabenbar!“

Saa talte han, og til Besegling trak
de vældige Keruber fluks af Balg
vel Millioner Flammesværd, hvis Glimt
oplyste Helved trindt omkring, og vildt
de rased mod den Højeste. De slog
med Vaabnene paa Skjoldene, der klang
med krigersk Bulder, og mod Himlens Hvælv
de slynged op al deres Trods og Had.

Nær laa en Høj, hvis gyselige Top
udspyed Ild og Røg, mens overalt
dens Runding skinned, — et utvivlsomt Tegn

paa Malm, af Svovlet[1]) skabt, hvis Aarer laa
dybt i dens Bug. Med Il bevinget fo'r
en talrig Skare did, som naar en Trop
af Pionerer skynder sig af Sted
med Spade og med Hakke for i Hast
at stikke ud den kongelige Lejr,
og kaste Grave, bygge Skansevold.
Dem førte Mammon[2]) an, Gud Mammon, han,
den laveste af Aanderne, som faldt
fra Himlen, ti selv dær hans Sind og Sans
var altid nedadvendt og priste mer
den gyldne Himlens Tilje, rig og skøn,
end glæded sig i Salighedens Fryd
ved noget himmelsk eller helligt Syn.
Af ham forlokket og forledet først
fik Menneskene lært at forske ud
Alverdens Midtpunkt[3]) med en ublu Haand,
og plyndre Jordens, deres Moders, Barm,
for dær at finde bedre Skatte. Snart
hans Flok i Højen skar et vældigt Saar
og graved gyldne Ribben ud. Ej sært,
at Helved fjæler Skatte. Slig Fordærv
er slig en Jordbund værdig! Og lad *dem*,
der praler af forgængelige Ting
og som beundrer Babels rige Pragt
og Memphis-Kongers[4]) Værker, lære her,
at deres største Mindesmærker let,

---

[1]) Efter den middelalderlige Naturvidenskab (Paracelsus) var Svovl og Kviksølv de to altgennemtrængende Grundstoffer, der ved deres Blanding i forskelligt Forhold frembragte det Skabtes Mangfoldighed. [2]) Mammon, et syrisk Ord, der betyder „Rigdomme" (Mth. 6,24), af Jøderne brugt som Navnet paa en Afgud. [3]) Jorden antoges i Oldtidslitteraturen for Verdensrummets Midtpunkt og kaldes tit „Midtpunktet" (som 1,75). [4]) En stor By i det gamle Ægypten, hvor en Række Konger boede, berømte for deres storartede Byggeforetagender.

trods Ry og Kunst og Vælde, overgaas
af onde Aander, der én Time kort
formaar, hvad næppe Menneskenes Børn
udrette kan med Hænder uden Tal
i lange Tider ved utrættet Flid.
Paa Sletten nærved mangen Hytte laa,
op af hvis Bund Ildaarer blussed frem
fra Søen, mens en anden Skare rask
kunstfærdigt smælted ud den tykke Malm,
hver Art for sig, og skummed Slakker fra.
Med samme Hurtighed et tredje Hold
i Jorden danned mangen Støbeform.
Hver Hulning blev ved snilde Render fyldt
fra Hytterne, hvor Ilden flammed klart,
som naar i Orglet, ved et Vindpust blot,
dets Sangbund giver hver en Pibe Røst.
Og brat en mægtig Bygning frem der skød,
ret som en Damp, til milde Toners Lyd
og søde Stemmers Klang, et Tempel lig,
med Piller trindt omkring, og Søjler rejst
i dorisk Stil med gylden Arkitrav.
Ej heller mangled Frise og Karnis
med halvtophøjet Billedhuggerkunst.
I drevne Felter straaled Loftets Guld.
Ej Babylon, ej Alkairo[1]) slig
en Pragt besad i deres største Prunk
til Hjemsted for Serapis eller Bel,
dem, de som Guder tilbad, eller Bo
for deres Konger, da Ægyptens Land
med Assur[2]) maalte sig i yppig Pragt.
Højt knejsed Borgen frem med Taarn og Tind,
og Kobberdørene, som vidt paa Gab
sprang op, til Syne lod det store Rum
med Marmorfliser jævnt og glat belagt.

---

[1]) Kairo i Ægypten. [2]) ɔ: Assyrien.

Ved Trylleri hang fra det hvalte Tag
helt mange Rækker Stjærnelamper ned,
og klare Blus, som deres Næring drog
af Nafta og Asfalt, og lyste op
som fra en Himmel. Mængden strømmed ind,
beundrende snart Værket, snart igen
dets Mester, thi hans Haand var vel bekendt
i Himlen ved fuldmangt et stolt Palads,
hvor Engle førte deres Herskerspir,
ophøjede dertil af Himlens Drot,
der gav dem Magt, hver i sit Fyrstendom,
at raade over lyse Englekor.
Ej var hans Navn uhørt og utilbedt
i Oldtids Hellas. I Ausonien[1]) hed
han Mulciber.[2]) Om ham der gik det Sagn,[3])
at Zeus i Vrede ham fra Himlen smed
lukt over de krystalne Tinder hen.
Fra Gry til Middag og fra Middagsstund
til duggvaad Kvæld den lange Sommerdag,
han faldt, og sank tilsidst med Aftnens Sol
fra Zenith som et prægtigt Stjærneskud
paa Lemnos ned, hin Ø i Ægeus' Hav.
Det er kun Fabel, thi han længe før
var falden med sin hele Oprørsflok.
Ej gavned det ham nu at have bygt
i Himlen høje Taarne, ej ham hjalp
hans Snilles Værker. Han blev hovedkulds
til Helved skikket med sit travle Slæng,
at bygge dær, som det ham lysted bedst.

Imidlertid paa Overherrens Bud
de vingede Herolder højtidsfuldt
og til Trompetklang kundgør overalt

---

[1]) Syd-Italien. [2]) Hefæstos i den græske, Vulkanus i den romerske Sagnlære. Mulciber ɔ: (Jærnets) Blødgører ɔ: Smed. [3]) Iliaden 1,590.

for Hæren, at i Pandæmonium,[1])
den stolte Hovedstad, skal holdes Raad
af Satan og de Store. Kaldte hid
fra hver en Legion og hver en Trop
blev de, som var ved Stilling eller Rang
de værdigste. Ledsagede paa Stand
af Hundreder og Tusinder de kom.
Ad alle Veje myldred de tilbys.
Hver Port og Buegang, om nok saa bred,
var fyldt til Trængsel, mest den store Hal,
skønt den var lig en overbygget Vang,
hvor bolde Riddere i Vaabenfærd
foran Kalifens Trone æsker kækt
de Vantros bedste Ryttere til Kamp
paa Liv og Død, hvad heller til en Dyst
med Lanser, — saadan sværmed de omkring
paa Jorden og i Luften, tykt og tæt,
mens deres Vingers Hvislen hørtes trindt.
Som Bierne i Vaar, naar Solen frem
med „Tyren“[2]) kører, sender klyngevis
fra Kuben ud en talrig Ungdomssværm,
der mellem Blomster i den køle Dugg
rask flyver om, og paa det glatte Bræt,
med Balsam strøget over, tales ved
og drøfter deres Sager — saadan fo'r
den ætherlette Hær i Flok og Hob.
Men paa et givet Tegn — hvor underfuldt!
de, som fornylig større lod end selv
de største mellem Jordens Kæmper, brat
blev mindre end de mindste Dværge, tæt
de trængtes sammen paa et snævert Sted,
utallige som hin Pygmæerslægt
bag Indiens Bjærg, og som de Alfer smaa,
hvis glade Fester sent ved Midnatstid

---

[1]) Aldjævleborg. [2]) Det bekendte Stjærnebillede. Naar Solen gaar ind i „Tyren“s Tegn, begynder Bierne at sværme.

i Skovens Udkant eller ved en Bæk,
en Bonde, der for sildigt kom paa Vej,
ser, eller drømmer, at han ser, imens
histoppe Maanen skuer til og sno'r
mod Jorden nærmere sit blege Hjul.
Med Lystighed og Dans og munter Sang
fortryller de hans Øre, saa hans Sjæl
paa samme Tid genklinger Fryd og Frygt.
— Saa de udødelige Aander let
de kæmpestore Kroppe sammen trak
indtil den mindste Form, og de fik Plads,
talløse, som de var, i Hallen vid
i Helveds Kongeborg. Men inderst sad
Kerubers og Serafers høje Æt,
i Skikkelser og Omfang lig sig selv,
og plejed med hverandre Raad i Løn,
fuldtallige, Halvguder tusindvis
paa gyldne Sæder. For en føje Stund
tav alle. Nu Indbydelsen blev læst, —
og derpaa blev det store Samraad holdt.

ANDEN SANG

Højt paa en Trone, der i Straaleglans
langt overgik den rige Herlighed
fra Ormuds[1]) eller Indien, og al
barbarisk Pragt med Perler og med Guld
som Østerland med overdaadig Haand
paa sine Konger strø'r, tog Satan Plads,
ved sine Fortrin hævet til saa ondt
et Fyrstendom. Fortvivlelsen ham drev
langt over selv hans største Haab, og dog
hans Attraa vidt ud over dette fløj.
Mod Himlen vil sin frugtesløse Krig
han uforsonligt føre, og ej klog
af Skade, sine stolte Hjærnespind
han aabenbarer nu i disse Ord:

„I Troner, Magter, Himlens Gudeflok![2])
— ti siden den udødelige Kraft
ej fængsles kan i nogen Afgrund, faldt
den nok saa dybt og holdes undertrykt —
jeg anser Himlen ej endnu for tabt.
Fra dette Svælg, hvortil vi sank, paany
skal Guddomskræfter vokse op, i Rang
og Magt langt større, end om intet Fald

---

[1]) Ø i den persiske Havbugt. [2]) Kolossenserbrevet 1,16.

var gaaet forud, og ret aldrig mer
vi skal for slig en Skæbne nære Frygt.
Retfærdighed og Himlens faste Lov,
og dernæst Valg har mig til Høvding gjort,
saa og hvad Ære jeg ved kløgtigt Raad
og Mod i Kampen vandt. Dog har vort Tab,
saa vidt oprettet, endnu mere fast
min Trone grundet. Umisundt, med fuld
Samstemming blev den min. Den større Fryd
i Himlen, skænket efter Værdighed,
kan hos de ringere vel avle Nid.
Men her vil næppe én misunde den,
hvis Forrang gør ham til det første Maal
for Tordneren, til Bolværk og til Værn
for Eder alle, og den største Lodd
af evig Kval ham giver. Ingen Strid
kan rejse sig, hvor der er intet godt
at strides om. Hvem vil den første Plads
i Helved kræve? Er der nogen her
med en saa ringe Del i denne Vé,
at han ærgerrig har til mere Lyst?
Lad derfor nu os med urokket Tro,
i Fællesskab, og med saa enigt Sind,
som aldrig var i Himlens Rige kendt,
tilbage vende og vor Odelsret
forlange, mere sikre nu paa Held,
end Held os kunde sikret. Om den Vej,
som tykkes bedst, vi nu vil tales ved.
Lad dem da sige til, som har en Plan!"

Han tav, og *Molok* rejste sig, en Drot,
der Scepter bar. Saa vild og stærk en Aand
i Himlen aldrig stred, end mere vild
I sin Fortvivlelse. At regnes lig
med selve den Almægtige i Magt
var hans Begæring, og han vilde før

ej være til end være mindre. Fri
for hin Bekymring al hans Frygt forsvandt,
Gud, Helved, eller det, som værre var,
han agted ej. — Til Orde saa han tog:

„For aaben Krig jeg stemmer. Svig og List
er ej min Sag. Lad dem udpønse sligt,
som dertil trænger, men kun ikke nu.
Ti mens de har med deres Kunster travlt,
skal da de Millioner, som nu staar
i Vaaben, og som venter kun et Tegn
til Opfart, dvæle ørkesløse her
som Flygtninge fra Himlen? skal de bo
forsmædeligt i Hulen, som vi fik
til Fængsel af Tyrannen hist, der blot
er Herre ved vort Nøleri? Nej, nej!
lad fluks med hele Helveds Ild og Harm
uimodstaaeligt os bryde frem
og storme over Himlens Taarne hen,
og alle vore Pinsler smede om
til frygtelige Vaaben imod *ham*,
som piner os. Da skal han høre Svar
af Helveds Torden paa sin Almagts Skyts
og se til Vederlag for sine Lyn
sort Ild og Rædsel slynget midt iblandt
hans Engle med jævnbyrdigt Raseri,
ja se sin Trone sat i Brand med Svovl
fra Tartarus og med den sære Ild,
han opfandt til vor Jammer. Dog, maaske
kan Vejen synes alt for svær og stejl
til Storm med løftet Vinge mod saa høj
en Fjende. Men betænker da, — saa fremt
ej Dvaledrikken fra hint Glemselshav[1])

---

[1]) Ildsøen, hvori de faldne Engle en Stund laa daanede.

endnu omtaager eders Sind og Sans,
at vi paa Farten opad mod vort Hjem
kun følger vor Natur. Nedfart og Fald
er fremmed for os. Hvem har ikke følt,
da nys den grumme Fjende, fuld af Haan,
vor spredte Bagtrop trængte haardt, og helt
til Dybet os forfulgte, at kun tungt
og saare vanskeligt vi sank saa lavt?
let er vor Opfart, uviss kun vor Sejr.
Udæsker vi paany vor Overmand,
vil hans Fortørnelse til vort Fordærv,
— kan hænde — noget værre pønse ud,
hvis ellers der i Helved nogen Frygt
kan næres for en værre Undergang.
Hvor gives vel saa rædsomt Opholdssted
som her, hvor vi maa savne Himlens Fryd
og er fordømte til en grufuld Kval
i dette fæle Svælg, hvor uafbrudt
os Ilden martrer og hvert Haab er slukt,
hans Vredes Trælle, naar vi kaldes grumt
af Svøbens Slag til Bod i Pinslens Stund.
I større Jammer maatte vi forgaa,
og helt udaande. Men om saa, — hvad kan
vi frygte da? hvi ægger vi da ej
hans Harme til dens største Højdemaal?
Hvis den fortærer os, saa uden Spor
vort Selv forsvinder, hvor langt bedre dog
end evig Sjæl i slig usalig Stand!
Men hvis vi har guddommelig Natur
og ej kan høre op at være til,
er vor Forfatning alt saa vaandefuld
som muligt denne Side Intethed.
Men vi erfo'r, at vi har Kræfter nok
til at forstyrre hans og Himlens Fred
og til ved Angreb uden Ro og Rist
hans utilnærmelige Kongestol,

af Skæbnen grundet, at forvolde Angst.
Er det end ikke Sejr, det er dog Hævn!“

Med rynket Pande tav han, og hans Blik
forkyndte bitter Hævntørst, og en Kamp,
for ringere end Guder farefuld.
Men *Belial*[1]) sig rejste nu, hvis Færd
var mer indsmigrende og mild. Saa skønt
et Væsen aldrig ned fra Himlen sank.
Han syntes skabt til Højhed og Bedrift,
men alt var hult og falskt. Hans Tunge flød
med Manna, og var øvet i den Kunst
at gøre Sort til Hvidt i hver en Sag,
og selv de modneste og bedste Raad
at øde og fordærve, ti hans Sind
var æreløst, og ivrigt kun til Last,
men fejgt og sløvt til hver en mandig Daad.
Dog Ørerne han kildred og hans Røst
med Overtalelse i Klangen lød:
„Højædle Fæller! da jeg staar i Had
tilbage ej for nogen, allerhelst
for aaben Krig jeg stemte, hvis den Grund,
der nævnedes til straks at føre Krig,
ej mest fraraader det og vækker Tvivl
og mørke Anelser om Kampens Gang,
da han, som ypperst er i Vaabendyst,
mistror sit Raad saa vel som og sin Daad,
og kun Fortvivlelse og Selvets Død
ham skænker Mod som Endemaal for alt,
naar han har faaet Hævn. Men hvilken Hævn?
I Himlen alle Taarnene er fyldt
med væbnet Magt, der afslaar hver en Storm.
Tit Legionerne ved Dybets Rand
slaar Lejr, og lønligt svævende de grant

---

[1]) Et andet Navn for Satan i det ny Testamente. Milton gør ham til en af Djævlefyrsterne (ligesom Beelsebub). (5. Mos. 13,13. 2 Kor. 6,15).

udforsker Nattens Rige fjærn og nær,
og gør hvert Overfald til Spot. Men brød
vi end med væbnet Magt os Vej, og fik
i vore Fodspor bragt al Helveds Hær
i sortest Oprør, for det klare Lys
fra Himlen at fordærve, — lige fast
og ubesmittet paa sin Trone sad
vor store Fjende. Ætren vilde straks,
da ingen Plet sig fæste kan derpaa,
faa Bugt med denne Mén, og sejerrig
befri sig for den nedre Verdens Ild.
Tilbageslagne er vort sidste Haab
kun ren og skær Fortvivlelse. Med Flid
vi maatte ægge op til Raseri
Alraaderen, indtil vi helt forgik,
og dette blev vor Lægedom: ej mer
at være til. En rædsom Lægedom!
Ti hvem, om end af Jammer svarlig pint,
vil miste dette Selv, saa fuldt af Aand,
og disse Tanker, som paa deres Fart
igennem Evigheden flyver hen,
og heller gaa til Grunde, tabt og slugt
i den uskabte Nats uhyre Bug,
berøvet Sind og Sans, og uden Kraft
til at bevæge sig! Og sæt endog,
at dette var vor bedste Lodd, hvem véd,
om og vor vrede Fjende ejer Magt
til dette os at skænke, eller vil
det nogen Sinde. Tvivlsomt, om han kan,
men at han aldrig vil, den Ting er viss.
Mon han, der er saa vís, vil slippe løs
sin Vrede for at gøre det, som mest
hans Fjende ønsker, og i Harme rent
fortære dem, som i sin Harme grumt
han har til endeløse Pinsler dømt?
Men, siger de, som raader os til Krig:

hvorfor skal vi da tøve, naar der dog
af Skæbnen er os evig Straf bestemt?
hvad end vi gør, hvad kan vi lide mer?
hvad kan vi lide værre? — Er *det* værst
at sidde her i Raad med Sværd ved Lænd?
Hvad! da vi flyed nys, og Himlens Lyn
paa Flugten ramte os, og vi besvo'r
Afgrunden skærme os, da fandt vi Ly
i dette Helvedssvælg for vore Saar.
Og da vi før i Flammesøen laa
i Lænker bundne? værre var den Lodd!
Og hvad om Aandepustet,[1]) som har tændt
de frygtelige Luer, lod igen
med syvfold Raseri dem blusse op
og styrted os i Flammehavet! Sæt,
at Hævnen ovenfra, som kun en Stund
har afladt, væbned til vor Kval paany
sin røde Højre! om den aabned brat
hvert Forraadskammer! hvad om Helveds Hvælv
udspyed sine Fossevæld af Ild
med alle Rædsler, truende en Dag
at styrte over vore Isser, mens
det kunde hænde, at som allerbedst
vi os beslutted til en ærefuld
og tapper Kamp, en Luestorm os greb
og slynged os til Hobe mod et Fjæld,
hvortil vi nagledes som Legetøj
og Rov for Hvirvelvinde, eller sank
for evigt ned i Flammepølen hist,
af Lænker tyngede, for dær med Suk
evindeligt at skifte Ord, hvor alt
vort Haab er ude, hvor ej findes Ynk
og ingen Lindring, ingen Naadefrist,
kun uophørlig Jammer! Dette fandt
vi sikkert værre. Derfor: ingen Krig,

---

[1]) Jes. 30,33.

skjult eller aabenbar. Thi hvad formaar
vel Magt og List mod ham? hvem narrer ham,
hvis Øje skuer alting i ét Blik?
Han fra sin Himmel ser vor tomme Id
og spotter os,[1]) og han er ikke mer
almægtig til at staa vor Magt imod,
end vís til at henvejre al vor Kløgt
og Træskhed. — Skal vi da, af himmelsk Slægt,
saa nedrigt leve, traadte under Fod,
udjagne — skal vi taale disse Baand
og disse Pinsler? Ja, det er mit Raad!
før dette end hvad værre er, saa sandt
det er en ubønhørlig Skæbnes Tvang
og Almagts Vilje, Sejerherrens Bud.
Vi ejer Kraft til Liden som til Daad,
ej heller er det en ubillig Lov,
som saa har skikket det. Da vi fik Kamp
med slig en vældig Fjende, og saa lidt
dens Udfald kunde vide, burde straks
vi dertil os besluttet. Jeg maa le,
naar de, som pukker stolt paa deres Spyd,
til Flugten griber, naar det slaar dem fejl,
og frygter, hvad der *maatte* følge paa:
Forvísning, Pinsler, Haan og Lænker — kort,
alt hvad vor Overvinder fandt for godt.
Saa lyder Dommen over os. Saa fremt
vi kun kan taale den og holde ud,
vor høje Fjende i sit fjærne Bo
maaske formildes vil i Tidens Løb,
tilfreds med den én Gang tilmaalte Straf,
og glemme os, naar ej vi rejser Strid.
De vrede Luer sagtner, naar hans Mund
ej længer puster til dem. Af sig selv
vort Væsens ædlere og bedre Del
kan drive disse fule Dampe bort,

[1]) Ps. 2,4.

hvad heller, naar det først er vant dertil,
ej mer dem føle, eller og tilsidst
forandres, og i Sindelag og Art
tilpasset efter Stedet, hvor vi bo'r,
fortrolig blive med den vilde Brand,
og da vil Smærten svinde. Denne Gru
vil lindres, dette Mørke blive lyst, —
for ej at nævne alt, hvad Tidens Flugt,
den endeløse, endnu har i Gem,
hvad Mulighed, hvad Mulighed, vel værd
at vente paa, da disse vore Kaar
vel synes onde, maalt med Lykkens Maal,
men, ihvor onde, ej de værste dog,
naar ej os selv vi skaber mer Fortræd."
Saaledes raaded Belial i Ord,
der bar Fornuftens Dragt, til æreløs
Uvirksomhed, til fredkær Dorskhed, skønt
ej Fred. Og derpaa *Mammon* Ordet tog:

„Vi kæmper enten, dersom Krig er bedst,
for Himlens Drot at styrte fra hans Stol
histoppe, eller for vor gamle Ret,
som blev berøvet os, at faa igen.
At støde ham fra Tronen, kan kun da
vi haabe, naar det én Gang skulde ske,
at den evindelige Skæbne maa
til den ustadige Tilfældighed
afstaa sin Magt, og Kaos fælde Dom.
Da nu det første Haab er uden Grund,
er klarligt nok det andet ogsaa tomt.
Ti faar vi ikke overmandet først
Alstyreren i Himlen, hvilket Sted
skal udenfor al Himlens Grænseskel
da rumme os? Om end med mildnet Hu
han bød os alle Naade, hvis vi svo'r
ham Lydighed paa ny, med hvilket Blik

mon vi da kunde ydmygt for ham staa
og tage mod hans strænge Bud, og højt
istemme Hymner til hans Trones Pris,
og synge, tvungne af den haarde Nød,
Hallelujaer for hans Guddomsmagt,
alt mens han sidder i sin Herlighed
som vor misundte Konge, og der gaar
op fra hans Altre en ambrosisk Duft
af Blomsterfloret, som i slavisk Frygt
vi ofrer ham. *Det* bliver al vor Dont
og Fryd i Himlen! Men hvor blev dog slig
en Evighed ej kedsom, der randt hen
med Dyrkelse af *ham,* vi hader dybt.
Lad os da ikke ved umulig Kamp,
ej heller ved at tage mod en Gunst,
som er uværdig for os, er det end
i Himlen, stræbe efter at forny
vort prunkende Vassalskab. Lad os før
vor Velfærd søge ene i os selv,
kun leve af og ved vor egen Kraft,
skønt dette store Øde er vort Hjem, —
fri, ej ansvarlige for nogen mer,
og vælge Frihed under strænge Kaar
for prægtig Trældom. *Da* vor Storhed ret
skal blive aabenbar, naar store Ting
af smaa vi skaber, Fordel af Fortræd
og Held af Modgang, og, hvor end vi bo'r,
trods onde Dage trives, og ved Flid
og Taalmod ud af Vaande drager Fred.
Hvi frygte dette Verdensdyb af Mulm?
Hvor tit behager det ej Almagts Drot
at tage Bolig, med usvækket Glans,
blandt tykke Sky'r, med Mørkets Majestæt
omkring sin Trone,[1]) hvorfra Tordenbrag
vidt drøner og gør Himlen Helved lig!

---

[1]) Ps. 18,11—13. — 97,2.

Som han vort Mørke, mon ej vi hans Lys
kan efterligne? Denne golde Ørk
ej mangler sin forborgne Rigdom, — Guld
og Ædelsten, og vi har Snille nok,
og Øvelse til mangt et herligt Værk.
Hvad kan os selve Himlen byde mer?
vor Lidelse maaske i Tidens Løb
kan vorde selve vort Livselement.
De Luer, som nu martrer os saa grumt,
kan blive milde, som de tykkes nu
os rædselsfulde, naar vi i Natur
dem bliver lige, og da er det klart,
at Smærten ej fornemmes. — Alt til Fred
os raader, til en nøje fastsat Plan
om Maaden, hvorpaa vi kan lindre bedst
den Jammer, hvori nu vi er bestedt,
idet vi overvejer, hvad vi er
og hvor vi os befinder, og om Krig
hver Tanke slipper. — Dette er mit Raad!“

Knap tav han førend sligt et Gny der steg
fra Skaren, som naar hule Klipper lydt
genkaster Suset af den vilde Storm,
der har om Natten raset over Hav,
men dysser nu med hæse Tonefald
i Slummer de søfarne, trætte Mænd,
hvis Skonnert eller Bark er ankret op,
da Vejret sagtned, i en skærfyldt Bugt, —
saa lød der Bifald efter Mammons Ord,
og vel behaged dem hans Raad om Fred,
ti mer end Helved frygted de en Dyst
som den, de nys bestod. Saa vældig Angst
for Tordnens Brag og for Michaels Sværd
dem endnu knuged, og ej mindre stærkt
var Ønsket om hin Dybets Fyrstendom,
der skulde grundes, og ved Snillets Magt

og medens Tiden randt, til Ligerang
med Himlen stige. Da *Beelsebub*,
der højest sad, nær Satan, det fornam,
han med alvorligt Aasyn traadte frem,
ret som en Rigets Pille. Præget dybt
han paa sin Pande bar betænksom Kløgt
og Omsorg for det fælles Vel. Endnu
hans Ansigt med den høje Majestæt,
selv i Forfaldet, straaled med et Skær
af Fyrstevisdom. Klog og indsigtsfuld
han stod med Atlasskuldre[1]), der helt let
bar selv de allerstørste Rigers Vægt.
Hans Øje paabød Agtsomhed og Ro,
og det blev tyst som sent ved Nattetid,
hvad heller og i Som'rens Middagsluft,
alt medens sine Ord han føjed saa:

„I Troner, Vældige af himmelsk Byrd,
I Æterkræfter, — hvis ej efterdags
vi skal paa disse Navne give Slip
og kaldes Helvedsfyrster — alles Hu
staar til, at vi skal blive her, og her
et Rige grunde, som kan vokse frem
og altid blive stærkere. — Ja visst —
saalænge som vi drømmer, og ej véd,
at Himlens Konge dette Sted har gjort
til Fængsel for os, ej til sikkert Ly,
hvori vi, trygge for hans stærke Arm,
kan leve, fri for Himlens Lov og Ret,
og atter sammensværge os til Kamp
imod hans Trone! — Nej! men for i Aag
os skaanselsløst at holde, skønt saa langt
bortfjærnede, — i haabløst Slaveri,

---

[1]) Atlas, den Kæmpe, som efter det græske Sagn stod ved Gibraltarstrædets afrikanske Kyst og bar Himmelhvælvingen.

hans fangne Skarer under Laas og Slaa!
Ti han — tvivl ej derom! — vil først og sidst
som Eneherre raade over alt,
det Dybe som det Høje. Ingen Del
han afstaar af sit Rige, har vi end
gjort Oprør mod ham, men sin Herskermagt
han strækker over Helved, og vil os,
som bygger her, regere stolt og prud
med Jærnspir, som med Guldspir Himlens Folk.[1])
Hvi prater vi da nu om Fred og Krig?
Ved Krig vor Lodd er afgjort, og vort Tab
er uopretteligt, og ingen Fred
er tilbudt eller søgt. Hvad Fred kan vi,
trælbundne, vente uden Hug og Slag
og stræng Forvaring til vilkaarlig Straf?
og hvilken Fred kan vi til Vederlag
vel byde uden Fjendtlighed og Had,
utæmmelig Genstridighed og Hævn,
der vel er sen, men altid pønser paa,
hvorledes Sejerherren af sin Sej'r
skal faa den mindste Gavn og glædes mindst,
idet han gør, hvad der os piner mest?
ej skal vi savne Lejlighed dertil
og ikke heller gøres det behov
at friste Faren ved at løbe Storm
mod Himlen, der i Ly bag Mur og Vold
kan roligt trodse alle Overfald,
Kringsætninger og Angreb nedenfra.
Hvad om paa noget lettere vi fandt!
Der er et Sted (saa fremt hint Varselsord
er sandt, der alt forlængst i Himlen lød),
en anden Verden, et lyksaligt Hjem,
der nu beredes for en nyskabt Slægt,
kaldt „Mennesker", som ligner os, endskønt

---

[1]) Ps. 2,9.

de ej med os i Magt og Glans staar Maal,
men er benaadede med større Gunst
hos ham, som raader hisset over Sky!
Saaledes har sin Vilje han forkyndt
imellem Guderne, og ved en Ed,
som rysted hele Himlens vide Kreds,
han har bekræftet det. Velan! saa lad
os rette alle vore Tanker did,
og lære, hvilke Skabninger dær bo'r,
hvad deres Art og Væsen er, hvordan
de er udrustede, hvad Magt de har,
hvor deres Svaghed ligger, og hvor bedst
de rammes, om med Vælde eller List.
Om Himlen end er lukket, sidder tryg
end Himlens høje Dommer paa sin Stol
og hviler i sin egen Styrke stolt,
kan dette Sted dog muligt ligge hen
kun svagt beskyttet, som et Yderpunkt
i alt hans Rige, da dets hele Værn
til dets Beboere er overladt.
Dær er der Udsigt til, at vi med Held
kan foretage noget ved et brat
og kraftigt Angreb, være sig med Ild
fra Helved, der skal øde alt hans Værk,
hvad heller tage som vor Ejendom
det i Besiddelse og drive bort,
som selv vi dreves bort, de sølle Folk.
Nu, eller kan vi ej dem jage væk,
vi kan dem lokke til at slutte Pagt
med os, og derved bliver deres Gud
til deres Fjende og tilintetgør
sin egen Gærning med forbitret Haand. —
Det vilde overgaa sædvanlig Hævn,
og gøre i den Fryd et mægtigt Skaar
han føler ved vor Jammer, men til Lyst
det vorder *os*, naar vi hans Yndlingsbørn

ser styrte hovedkulds, for deres Del
at faa med os, og deres svage Æt
de vil forbande, og den Salighed,
der svandt, og svandt saa snart. Er det ej værd
at prøve, eller skal vi sidde tyst
i Mørket med det tomme Grubleri
om Riger, som skal grundes?“ — Saadan gav
Beelzebub sit Raad, saa djævelsk træsk,
af Satan først udpønset, og tildels
af ham tilforn alt givet.[1]) Thi fra hvem,
om ikke fra al Ondskabs Ophavsmand,
mon ellers slig en nederdrægtig Id
sit Udspring kunde have: i én Rod
at øde hele Menneskenes Køn,
og blande Jord og Helved, vikle ind
dem i hinanden, Skaberen til Trods.
Men denne Trods skal ikkun tjene til
hans Ære at formere. — Stort Behag
fandt Helveds Magter i den kække Plan,
og Fryd i alle Øjne funkled. Fuldt
samstemmed de, og atter lød hans Røst:

„Vel har I dømt og endt den lange Tvist,
Samraad af Guder! værdigt Eder selv,
og har beslutted Stordaad, som forvisst
til Trods for Skæbnen vil endnu en Gang
Jer føre fra det dybe Afgrundssvælg
det Sæde nærmere, der før var vort,
saa langt maaske, at vi i Sigte faar
de lyse Grænser, og med Nabosværd,
hvis Lykken staar os bi, kan trænge ind
paany i Himlen, eller roligt bo
et Sted i Rummet, hvor det skønne Lys

---

[1]) Nemlig i 1ste Sang, hvor han i Ildsøen taler med Beelzebub.

fra Himlen kan os gæste, og et Bad
i Østens klare Straaler tvætte af
det tunge Mulm. Den milde, blide Luft
vil aande Balsam, lægende de Saar,
som disse haarde Luer har os brændt.
Men allerførst det maa bestemmes, hvem
vi skal udsende for at søge op
den nye Verden. Hvem er dygtig nok?
hvem tør med dristig Fod besøge hint
uhyre, skumle Svælg foruden Bund,
og gennem haandfast Mørke finde Vej,
hvad heller svinge sig til Æterflugt
paa de utrættelige Vinger højt
henover Dybderne, indtil han naa'r
den lykkelige Ø?[1]) Hvad Kraft, hvad Kløgt
kan her slaa til? hvad List kan føre midt
igennem Engleskarerne, der tæt
er stillede paa Post og holder Vagt?
Her har for al Betænksomhed han Brug,
som vi ved dette Valg. Den hele Vægt
af alt og af vort sidste Haab bero'r
paa den, vi sender ud paa denne Færd."

Han tav og satte sig. Forventning holdt
hans Øje vagtsomt, og han saa' sig om
og agted paa, om nogen Ordet tog
til Bifald eller Modstand, eller for
sig selv at byde til den svare Daad.
Men stumme alle sad og grunded dybt
paa Vovestykket, og enhver for sig
bestyrtet saa' sin egen Angst i Spejl
i Sidemandens Aasyn. I hin Flok
af Himmelkæmpere af ypperste Rang

---

[1]) ɔ: **hele** v o r Verden med Sol, Maane og Stjærner, **hvor**iblandt Jorden. Djævelen véd endnu intet særligt om denne Skabelse (i de 6 Dage). Se Indledningen.

der fandtes ingen med saa højt et Mod,
at han til denne frygtelige Fart
var villig eller gærne saa' sig valgt,
indtil omsider *Satan,* der nu Ry
langt over alle sine Fæller vandt,
med Fyrstestolthed, og sit høje Værd
sig vel bevidst, uskræmmet talte saa:

„I Himlens Afkom, Lysets Troner! fuldt
forklarlig er vor dybe Tavshed, samt
vor Tvivl, skønt ej vi ræddes. Lang og trang
er Vejen,[1]) som fra Helved fører op
til Lysets Rige, og vort Fængsel stærkt.
Nifoldigt et uhyre Flammehvælv,
som truer at fortære os, er trindt
omkring os lagt, og over os i Glød
de haarde Porte staar med Bolt og Stang,
der hver en Udgang spærrer. Men om én
slap ud, vil straks den væsensløse Nat[2])
modtage ham med vidtopspilet Gab
i sit umaadelige, tomme Slug
og søge at tilintetgøre helt
hans Selv, naar han i dette golde Svælg
har styrtet sig. Men slipper han derfra
og naa'r en anden Verden, hvor som helst,
hvad heller og en ukendt Himmelegn,
hvad mindre kan han vente dær end ny,
ukendte Farer, som han kun igen
med Nød og næppe undgaar! — Men kun slet,
Staldbrødre! var jeg denne Trone værd
og denne Overhøjhed, rig paa Glans,
med Styrke væbnet, dersom noget Raad
og noget Forslag til det fælles Vel,
er det end nok saa voveligt og svært,

---

[1]) Se Indledningen. [2]) ɔ: Kaos, hvor alle Elementer er i Opløsning.

mig skræmmed fra Forsøget. Ti hvorfor
har jeg antaget Kongemagtens Tegn
og ikke Herredømmet fra mig vist,
hvis jeg undslog mig for at tage Del
saa fuldt i Faren som i Æren? Den,
som raader, har paa begge lige Krav,
og desto mer er vovsom Daad hans Pligt,
som højt hans Trone over Mængden staar.
Gaar derfor, store Magter, Himlens Skræk,
skønt faldne! overvejer hjemme, — mens
vort Hjem er her — hvad der kan lindre bedst
de Kvaler, som vi nu maa undergaa,
og gøre Helved mere taaleligt
— om nogen Trolddom eller Lægekonst
kan dæmpe, døve eller for en Tid
den Smærte stille, som os nager grumt
i denne fule Bolig. Holder Vagt
med aldrig trættet Omhu Nat og Dag
mod en aarvaagen Fjende, medens jeg
derude i det Fjærne farer bort
til alle skumle Strande, hvor der kun
er Ødelæggelse at se, for dær
at søge Frihed for os alle. Ej
med nogen vil jeg dele min Bedrift."
Med disse Ord stod Fyrsten op paa Stand
og hindred derved snildeligt hvert Svar,
at ej ved hans Beslutning nogen blandt
de andre Høvdinger nu skulde staa
med Tilbud frem (afslaaet uden Tvivl),
om hvad der først dem havde fyldt med Gru,
og — naar de fik et Afslag — skulde kro
sig som hans Lige og for billig Pris
erhværve sig det høje, stolte Ry,
som skulde vindes kun ved mægtig Daad.
Men ikke stærkere var deres Frygt
for denne Id, end for hans Røst, der bød

dem Tavshed, og med ham de alle fluks
stod op, og som det fjærne Tordenskrald
det lød, da alle rejste sig med ét.
Dybt bøjer de sig for ham som en Gud
og priser ham, som var han Ligemand
med den Alhøjeste i Himlens Borg.
Ej heller spared de paa Ros og Tak,
at for det fælles Bedste han lod haant
om egen Velfærd. Ti alt godt og bravt
har de fordømte Aander ikke tabt,
at ej de slette Mennesker paa Jord
skal prale af, hvad der kun *synes* smukt,
men skyldes Hovmod eller Ærelyst,
der bruger Nidkærhed til Skalkeskjul.
Saaledes endte efter megen Strid
det skumle Lønraad, og med Jubelraab
de hylded deres Høvding gild og gæv,
som naar de sorte Sky'r bag Bjærgetind
gaar op, og Nordenvinden har sig lagt,
og Himlens lyse Aasyn dækkes til,
og vældigt Uvejr synker ned, og trindt
formørker alt med Regnskyl eller Sne,
— men Solen bryder frem til mildt Farvel
og spreder Aftenglans, og Mark og Eng
faar Liv paany, og Fuglene igen
opløfter deres Stemmer, og med Brøl
de muntre Hjorder røber deres Fryd,
saa Genlyd giver Svar fra Høj og Dal.
O, hvilken Skam for Menneskenes Slægt:[1])
mens Djævle, som er under Vredens Dom,
hverandre tro og enige staar bi,
er af de Skabninger, som har Fornuft,
vi Mennesker, enddog vi nærer Haab

---

[1]) De følgende Linier hentyder særligt til Borgerkrigen i England paa Miltons Tid.

om Himlens Naade, og skønt Gud har selv
os givet Budet om at holde Fred,
de eneste, som lever hen i Splid,
i Kiv og Tvedragt, fører grusom Krig
og hærger Jorden, for at myrde vildt
hverandre, — ret som var der ej (og strængt
det burde mane os til Sammenhold)
af Helvedsfjender alt langt fler end nok,
som lurer Dag og Nat paa vor Fortræd.
Saaledes Raadsforsamlingen blev endt
i Underverdnens Dyb, og efter Rang
nu Helvedsfyrsterne begav sig bort.
I Midten Overherren skred, som var
han ene Himlens Fjende, med den Pragt,
der tilkom Helveds høje Drot, som stolt
i Glans og Vælde efterligned Gud.
Omkring ham slutter Ildserafer Kres
i klare Brynjer og med skarpe Spyd.
Nu ved Basuners kongelige Klang
de lod udraabe lydt den store Plan.
Imod de fire Vinde skyndeligt
fløj en Kerub, der satte for sin Mund
det klingre Malm, og ved Herolders Røst
Beslutningen blev kundgjort. Nær og fjærn
den hule Afgrund genlød, og med Gny
opløfter Helveds Hær sit Frydeskrig.
Med mere Ro i Sind og mere Mod
ved det dumdristige og falske Haab
adskilles Magterne, og hver for sig
gaar did, hvor helst ham lyster, eller hvor
et bange Valg ham fører, helt bespændt
af Tvivl og Frygt, og hvor han mener bedst
at finde Hvile for sin trætte Sjæl,
og bedst fordrive Timerne, der sent
sig sniger hen, til deres Høvding prud
er atter kommen fra sin Udflugt hjem.

En Del af Skaren flyver rask omkap
i Luften, eller holder Væddeløb
paa Sletten, som ved Legene tilforn
ved Delfi og Olympia[1]) var Skik,
mens andre tæmmer Gangerne af Ild,
hvad heller farer paa de rappe Hjul
behændigt rundt om Maalet, eller tæt
i Rad og Række fylker sig til Slag.
Som naar til Varselstegn for stolte By'r
der viser Krig sig paa det mørke Hvælv,
og Hære styrter paa hinanden løs
til Kamp i Skyerne, saa rykker frem
de luftigtlette Riddere i Hast
fra hver en Fortrop, til med fældet Spær
de danner en fastsluttet Legion.
Paa alle Sider Himlen staar i Brand
af Vaabenskifte. — Med et mere grumt,
uhyre og tyfonisk Raseri
opriver andre voldsomt Bjærg og Fjæld[2])
og rider højt paa Hvirvelvindens Ryg.
Fast sprænges Helved af den vilde Færd,
som da Alciden[3]) med sin Sejerskrans
hist fra Oikalia, i Vaande stædt
ved Kjortlens Gift, Thessaliens Fyrre rev
med Rode op, og kasted Lichas ned
fra Øtas Tinde i Euböerhav.
Men andre, mildere af Sindelag,
udsøger sig en stille Dal, hvor sødt

---

[1]) I det gamle Grækenland holdtes der paa forskellige Steder „Lege" ɔ: Idrætsfester, til Gudernes Ære. Berømtest var de her nævnte. [2]) Hentydning til det græske Sagn om Titanernes Kamp med Guderne. [3]) Den græske Sagnhelt Herakles, hvis Morfader hed Alceus. Af Skinsyge sendte hans Hustru ham en forgiftet Kjortel, som kun kunde fjærnes fra hans Legeme ved at Kødet fulgte med. I sin Pine rev han Træer op med Rode og kastede Sendebudet, der havde bragt ham Kjortlen, i Havet ved Euböa.

med Engleklang de løfter deres Røst
til mange Harper, og besynger alt
det Storværk, de har øvet, og den Lodd,
som har ved deres Nederlag dem ramt,
og klager over Skæbnen, som har lagt
den frie Dyd i skændigt Slaveaag
ved Magtens eller Lykkens Spil. Vel sandt! —
de sang til egen Pris, men Helveds Ve
blev dulmet ved den blide Harmoni
i de udødelige Aanders Kvad,
og Mængden kom og lytted henrykt til.
Afsides andre paa en Høj tog Plads
og skifted dær, af større Tanker fyldt,
og mer stilfærdigt, med hverandre Ord
— Veltalenhed fortryller Sjælen, Sang
kun Sanserne — og grunded saare dybt[1])
paa Forsyn og paa Forudviden, samt
paa Vilje og paa Skæbne, — om hvorvidt
der gives Viljesfrihed, og en fast
besluttet Skæbne, og en hel og fuld
og ubetinget Foruvidenhed, —
og svimlende de fandt ej Bund deri.
Dernæst de taltes ved om godt og ondt,
om Lidenskab og Sindsro, Dyd og Last,
— kun idel Tant og Gøgl og Hjærnespind,
dog mægtigt til med liflig Trolddomsmagt
en føje Stund at dæmpe Kval og Angst,
og vække falske Haab, og lægge tæt
omkring det haarde Bryst den seige Trods
som en tredobbelt Staalring. — Men en Hob,
i større og i mindre Flokke delt,
udforsker denne Verden mørk og fæl
med dristig Hu, om ej et andet Strøg

---

[1]) Her snærter Milton de ørkesløse, spidsfindige, teologiske Stridigheder paa hans Tid.

maaske kan skænke dem et bedre Hjem.
Ad fire Veje flyver de af Sted
langs fire Helvedsfloder,[1]) som udspyr
i Flammesøen deres fule Gift:
først Styx, som er det dødelige Hads
forfærdelige Flod, saa Acheron,
hint Sorgernes det dybe, dunkle Væld,
dernæst Kocytos, der har laant sit Navn
af Veraab, som genklinger fra dens Spejl,
og endelig den grumme Flegeton,
der fraader rasende med Lueskum.
Men langt fra disse krummer sig en tavs
og langsom Strøm, kaldt Lethe, ud og ind,
ret som en Labyrint af lutter Vand.
Enhver, som deraf drikker, glemmer fluks
sit hele fordums Liv og fordums Færd;
han glemmer Sorg og Glæde, Lyst og Nød.
Hinsides den et frossent Fastland mørkt
og vildt sig strækker, pisket uafbrudt
af Hvirvelstorme og af grulig Hagl,
som aldrig smæltes paa den tørre Grund,
men altid dynges op, og ligner mest
forvitret Murværk. Alt er Is og Sne,
et mægtigt Øde, som Serbonas[2]) Sump
imellem Damiette og hint Bjærg,
som hed i gamle Dage Casius,
hvor hele Hære sank. Den frosne Luft
som Luer svider, Kulden er som Ild.
Did slæbes alle de fordømte bort
til visse Tider af en Furiesværm
med Fødder som Harpyer.[3]) Vekselvis
de føler Pinen ved at skifte om

---

[1]) Disse Floder omtales i de græske Sagn. Lethe betyder „Glemsel". [2]) En Sump paa Ægyptens Nordkyst. Casius-bjærget kaldes nu Kap Karerun. [3]) Uvæsner med Kvindehoved og Ørnekløer.

fra Højdegrad til modsat Højdegrad,
des mere frygteligt ved Skiftet: brat
fra Luesenge til den kolde Is,
hvor deres Ætervarme svinder hen.
Dær pines de mens lange Tider gaar,
og dvæler stivnede og frosne fast,
ej mægtige at røre Haand og Fod,
— og kastes saa igen i Ilden ned.
De færges over denne Lethestrøm
frem og tilbage, til des større Kval.
De attraar og de kæmper for at naa
paa Overfladen kun én Draabe Vand
af Floden, for i Glemsel sød og blid
at sænke deres Lidelse og Sorg
kun for et Øjeblik, og Bredden nær.
Men Skæbnen nægter det, thi hin Gorgon,[1])
Medusa med det græsselige Blik,
staar Vagt, og Vandet fly'r af egen Drift
for alt, som ejer Liv, som det tilforn
fra Tantalos's[2]) Læber Flugten tog.
De spredte Flokke, gysende af Gru,
saalunde flakker vildsomt hid og did
paa deres vovelige Forskertogt,
og ser forfærdede for første Gang
den bitre Skæbne, som dem blev til Del,
og fandt ej Hvile. Gennem mangen sort
og skummel Dal de vandred, mangen Egn
paa Smærte rig, og over mangt et Bjærg,
ildsvangert eller islagt, mangen Pøl
og Mose, Klippe, Hule, Kløft og Sø,
blandt Dødens Skygger, som et Verdensalt
af lutter Død, der skabtes ondt af Gud

---

[1]) Et kvindeligt Uhyre, hvis Blik virker forstenende. [2]) En Sagnkonge, der i Underverdenen straffedes for sin Brøde mod Zeus ved at stilles ved en Bæk, hvor Vandet veg tilbage hver Gang han vilde slukke sin Tørst.

ved hans Forbandelse, kun godt til ondt,
hvor Livet dør og Døden kun har Liv,
hvor en modbydelig, forvendt Natur
kun avler rædselsfulde, ækle Ting,
Misfostre og Vanskabninger, hvorom
der ej kan tales, af langt værre Art
end Oldtids Sagn har mældt og Frygten drømt,
Gorgoner, Hydraer[1]) og Fabeldyr.
Den Guds og Menneskenes Avindsmand,
hvis Navn er Satan, har imidlertid,
opflammet af sin højforvovne Plan,
spændt snare Vinger, og paa ensom Fart
mod Helveds Porte sætter han sin Kaas.
Snart strejfer han den højre Rand, og snart
den venstre. Nu med sænket Vingepar
han rører Dybets Bund, og nu igen
han stiger mod det hvalte Flammeloft.
Som naar en Flaade øjnes fjærnt paa Hav,
ret som den hang i Skyerne, og frem
ved Jævndøgnsstorme glider, Skib ved Skib,
fra Bengal, Tiddor eller fra Ternat,[2])
hvor Købmænd tager ind fuld mangen Fragt
af Krydderurter — paa den travle Strøm
igennem Inderhavet og til Kap
de krydser møjsomt frem mod Pol[3]) ved Nat —
saaledes Satan i det fjærne fløj.
Tilsidst han skuer Helveds Grænseskel
idet han naa'r det rædselsfulde Tag
med trende Gange trende Porte. Tre
af Malm var smeddede, og tre af Jærn,
og tre af Klippens demanthaarde Sten,
helt uigennemtrængelige, trindt

---

[1]) Hydra, en Vandslange med mange Hoveder, saaledes den Slange, som den græske Sagnhelt Herakles overvandt. [2]) Bengalen i Nord-Indien. Tiddor og Ternat i den molukkiske Øgruppe. [3]) Sydpolen.

ildhegnede, men aldrig brændte op.
Ved hver af disse Portes Sider sad
en grufuld Skikkelse, den ene lig
en Kvinde ned til Midien, saare skøn,
men endte fælt i mangen skællet Bugt
som en uhyre Orm med giftig Brodd.
Et Kobbel Helvedhunde glammed rundt
om Bæltestedet uafbrudt, med Gab
som Kerberosses.[1]) Deres høje Hyl
vildt skingred hen. Men ind i hendes Bug
de krøb, naar noget skræmmed dem, og dær
de halsed fort i Skjul. Saa stor Fordærv
ej voldte Skylla,[2]) da hun tog sit Bad
i Havet, der Trikakrias[3]) hæse Kyst
adskiller fra Kalabrien. Saa stygt
et Følgeskab har ej den Natteheks,
der, manet hid i Løndom, rider hid
i Luften, naar hun vejrer Barneblod,
og danser med de Koglersker, som bo'r
i Lapland, medens Maanens runde Bold
ved deres Tryllekunster sløres til.
Den anden Skikkelse, — saa fremt med Ret
om Skikkelse kan tales, hvor ej Form
med Led og Lemmer findes, og saa fremt
det skyggeagtige kan kaldes Stof,
— ti hvert var begge Dele — nattesort
og gruligt som ti Furier den stod,
og frygteligt som Helved selv, og svang
et rædsomt Kastespyd, og noget ligt
en Kongekrone bar han paa det Sted,
der syntes Hoved. — Nu kom Satan nær,
og fra sit Sæde fo'r med samme Hast

---

[1]) Helvedhunden med de tre Hoveder i den græske Sagnkreds. [2]) En Havfrue, som efter den græske Sagnlære blev til en Malstrøm i Sundet mellem Sicilien og Neapel. [3]) Trinakria ɔ: Sicilien.

Uhyret frem med gyselige Skridt,
saa Helved skjalv derved. Men uforsagt
og kun med Undren saa den Onde til
— med Undren, ej med Frygt (thi intet skabt
han agted eller gik af Vejen for,
men bæved kun for Gud og for hans Søn),
og tog til Orde saa med haanligt Blik:

„Hvorfra og hvem est du, vanskabte Trold,
som tør, est du end nok saa vild og gram,
din fæle Pande løfte paa min Vej
til disse Porte? Gennem dem forvisst
jeg komme skal, selv uden dit Forlov.
Bort! eller tag din Daarskabs Løn, og lær,
du Helvedsfoster! af Erfaring dyr,
med Himmelaander ej at yppe Tvist!“

Utysket ham gensvared, fuld af Harm:
„Est du ej hin ménsvorne Engel, ham,
der først brød Himlens Troskabsbud og Fred,
som indtil da var ubrudt, dig, som frækt
til Vaaben greb, og drog den tredie Del
af Himlens Sønner efter dig til Kamp
imod den Højeste, saa du med dem
af Gud forkastedes og blev fordømt
til Kval og Kvide her til evig Tid?
Og regner du dig for en himmelsk Aand,
du Helvedsfange? vil du Trods og Haan
mig byde i mit eget Rige, mig, —
der er — ja, hør det kun og fnys derved! —
din Konge og din Herre! vend paa Stand
tilbage til din Straf, du Rømningsmand!
tøv ej! stræk dine Vinger ud, og fly,
at ikke med en Skorpionpisk fluks
jeg skal paa Vej dig hjælpe, eller slaa
dig ved et Spydstik med saa vældig Angst
og Smærte, som du aldrig før har kendt.“

Saa lød det gyselige Skræmsels Ord,
og tifold mer uformelig og led
han blev, mens Truslerne han stødte ud.
Men frygtløs Satan stod, og harmoptændt,
og ligned grant en flammende Komet,
som sætter den uhyre Stjærneflok
„Ofiochus“[1]) paa Himlens norde Rund
i Brand, og ryster Krig og Pestilens
fra sine skrækkelige Haar. Enhver
paa Fjendens Hoved mordgrisk Sigte tog,
og agted ej den skæbnesvangre Haand
at løfte til et andet Hug. Saa hadsk
og rasende de paa hinanden saa',
som naar to sorte Skyer kører op
med Himlens Skyts, og ruller frem med Drøn
henover Asiens store Indlandssø,[2])
og da, med Aasyn imod Aasyn, staar
og svæver nogen Tid, indtil et Tegn
af Stormen gives, og det mørke Slag
nu holdes midt i Luften, — saadan stod
med fjendske Blik de stærke Kæmper to,
saa Helved blev end mørkere derved.
Ti mer end èn Gang til de skulde knap
saa stor en Fjende møde.[3]) Store Ting
der nu var hændet, hvoraf mægtigt Brag
i Helved havde genlydt nær og fjærn,
om ej hin Slangeheks ved Helveds Port,
som Dybets skæbnesvangre Nøgle bar,
var sprunget mellem dem med hæsligt Skrig.

„O, Fader!“ raabte hun, „hvad har din Haand

---

[1]) Ogsaa kaldet „Serpentarius“, et Stjærnebillede paa den nordlige Himmel, omtr. 40 ^{0} i Længde. Kometer antoges i Middelalderen at foraarsage Pest og Krig. [2]) Det kaspiske Hav, der er meget stormfuldt. [3]) Hentydning til Spaadommen om Frelseren, der skulde „tilintetgøre Døden og den, som har Dødens Vælde“ (Hebr. 2,14).

i Sinde dog mod din énbaarne Søn?
Hvad Galskab, Søn, dit morderiske Spyd
at rette mod din Fader! Og for hvem?
for ham deroppe, som ser til og ler,
og spotter dig, der som hans Rakkerknægt
maa gøre, hvad hans Vrede, — der af ham
Retfærdighed benævnes — har bestemt!“

Ved hendes Ord lod Helvedstrolden af,
og vendt mod hende Satan taled saa:
„Din Tale er saa sær, saa sært dit Raab,
at Haanden holder inde i sin Fart
og tøver med at sige dig i Daad
sin Hensigt, til du har fortalt mig først,
hvad Ting du med din Tveform er, og hvi
du, hvem jeg møder først i Helveds Dal,
mig kalder Fader, og hint Gøglesyn
min Søn. Ej kender jeg dig, og jeg saa'
ret aldrig værre Syn end ham og dig.“

Ham Helveds Portnerske gav saa til Svar:
„Saa kender du mig ej? er jeg saa styg
i dine Øjne vorden, — jeg, der før
i Himlen syntes skøn, da Raad blev holdt,
og midt iblandt Seraferne, som kækt
sig sammensvor med dig mod Himlens Drot,
en heftig Pine brat dig overfaldt,[1])
saa Blikket svømmed sløvt og taaget om,
og fra dit Hoved tykke Flammer skød
i Mængde, til den venstre Tinding brast,
og fra den vide Aabning ud jeg sprang,
en vaabenklædt Gudinde, himmelsk favr,
med Aasyn klart og allerligest dig.

---

[1]) Det græske Sagn om Athene, der sprang frem af Zeus's Hjærne, er her benyttet.

Med bange Undren veg al Himlens Hær
tilbage først og gav mig Navnet „*Synd*“,
og holdt mig for et uheldsvangert Tegn.
Dog snart jeg blev dem kær ved Vanens Magt,
og selv de mest modvillige jeg vandt
ved mine Ynder, dig især, der saa'
i mig dit eget Billed, og i Favn
du tog mig hemmeligt med Elskovslyst,
og snart en Byrde tynged haardt mit Skød.
Nu udbrød Krig i Himlen, Slag paa Slag
der holdtes og — hvad ellers? — deri gik
vor Fjende med sin Almagt klarligt af
med Sejren, medens os der blev til Del
kun Nederlag og Flugt, da hovedkulds
I styrtedes fra Himlens høje Hvælv
i denne Afgrund ned, med Eder jeg.
Og da blev denne stærke Nøgle lagt
i mine Hænder, og jeg fik det Hværv
at holde disse Porte under Laas
for evig Tid, og derigennem gaar
ej nogen, hvis jeg ikke lukker op.
Jeg ensom sad og grubled her, dog kort
det vared kun, før dette Moderliv,
frugtsommeligt ved dig og mægtigt tykt,
fornam en rædsom Kval og grulig Ve,
indtil dit græsselige Afkom brød
sig voldsomt Vej og sønderrev min Bug.
Af Frygt og Pine blev min Underkrop
saa vanskabt. Men min lede Fjende, han,
min egen Livsfrugt, sprang med løftet Spyd,
der kun er skabt til Jammer, frem med Il.
Jeg flygted skyndsomst, mens jeg raabte „*Død!*“
og Helved skjalv ved dette fule Navn,
og dybt fra alle Huler lød dets Suk,
og alle Vegne dumpt gentoned: *Død!*
Jeg flygted, men han fulgte mine Fjed

(skønt, som det lød, af Vellyst mer end Had
opflammet) og, langt mere let til Bens,
indhented mig, sin Moder, der af Skræk
var nær forgaaet, og mig tog med Vold,
og i tiltvungne Favnetag han fik
med mig det gyselige Udyrskuld
som uafladeligt med Bjæf og Hyl
omringer mig, som selv du har det set,
undfangne ideligt, og ideligt
med navnløs Smerte fødte. Ti de kan,
naar det dem lyster, krybe ind igen
i Livet, som dem bar, og giver Hals
og gnaver mine Tarme, hvori glubsk
de fraadser. Derpaa styrter de sig frem
paany, omringende mig saa med Gru,
at jeg ret aldrig finder Rist og Ro.
Foran mig sidder han, den grumme Død,
min Søn og Fjende, som dem hidser op.
Han vilde sluge mig, der har ham født,
i Mangel af et andet Rov, i Fald
han ikke vidste, at hans Undergang
til min er knyttet, og at jeg en besk
og giftig Mundfuld bliver ham, saafremt
han vover det. Saa lyder Skæbnens Bud.
Men dig, o Fader! jeg besværger: fly
hans dødelige Pil! Forgæves kun
din blanke Rustning er af himmelsk Malm.
Ti ingen uden han, som raader hist,
kan modstaa dette morderiske Hug.“

Hun tav, og nu vor træske Avindsmand,
formildet og ved hendes Ord belært,
med glat og snedig Tunge gav til Svar:

„Min kære Datter, — ti du har mig kaldt
dit Ophav, og min bolde Søn mig vist,

det dyre Pant paa al vor Elskovslyst
i Himlen, den Gang sød, men nu saa tung
at mindes, da det grumme Skæbnens Slag,
uanet, aldrig forudset, os traf:
ej kommer jeg som Fjende, men vil fri
fra dette mørke, kvidefulde Hus
dig, ham og al den Himlens Aandehær,
som gik i Kampen for vor gode Ret
og fra det Høje faldt med os. For dem
jeg ensom farer denne dunkle Sti,
og, èn for alle, frister jeg en Færd
paa enlig Fod igennem dette Dyb,
som ej har Bund, og gennem Rummets Ørk
jeg søger paa min Flakken om et Sted,
hvorom et Varsel lød, og som alt nu,
— at dømme efter mange Tegn — er skabt,
vidtstrakt og rundt, et Salighedens Hjem
ved Himlens Grænseegne for en Slægt
Opkomlinger, som i vor tomme Plads
maaske skal træde ind, skønt mere fjærnt,
at ikke Himlen, naar for meget Folk
den huser, Opstand gøre skal igen.
Om dette eller noget andet Raad,
end mere skjult, er lagt, jeg iler did
at efterforske, og naar det er sket
jeg kommer snart igen, og bringer dig
og Døden til hint Sted, hvor du og han
kan roligt bo, og i den bløde Luft,
med Balsam krydret, flyve tyst i Løn
frem og tilbage. Dær skal rigt og rundt
I mættes og faa alle Ting til Rov."

Sin Tale endte han, ti begge lod
højst veltilfredse. Døden ilde gren
i Haabet om at stille ret sin Sult,
lykønskende sin Vom til denne Fest.

Saa og hans onde Moder, der med Fryd
nu til sit Ophav taled disse Ord:

„Jeg Helvedsnøglen har i Varetægt
i Følge Pligt og Himmelkongens Bud.
Han har forbuden mig at lukke op
de demanthaarde Porte, og mod Vold
staar Døden altid med sit Spyd beredt,
og frygter intet levende i Kamp.
Men hvad mon jeg vel skylder ham, der bo'r
heroventil, som hader mig, og dybt
nedstyrted mig i Underverdnens Mulm,
at sidde her med mit forhadte Hværv,
en Fange, jeg, der er i Himlen født
og dær var hjemme, men maa hvileløs
nu døje Angst og Smærte, trindt omkring
af Gru omgivet, og af Skrig og Glam
af denne Yngel, baaren af mig selv,
som æder sig i mine Tarme mæt.
Du er min Fader og mit Ophav, du
mig gav Tilværelsen. Hvem uden dig
skal jeg vel lyde eller følge? Snart
du vil mig føre til hin Verden ny
saa fuld af Lys og Lykke sød, iblandt
de Guder, som i Tryghed bo'r, hvor fro
jeg skal regere ved din højre Haand
evindeligt, som det med Ret og Skel
tilkommer mig, din Yndling og dit Barn."

Hun dermed fra sin Hofte Nøglen tog,
det grumme Værktøj for vor hele Nød,
og bugtende i Hast sin Slangestjært
mod Porten frem, det store Gitter trak
hun op, som ej al Styxes ganske Magt
af Stedet kunde flyttet. Nøglen haardt
hun drejer om i Laasen, der var gjort

med snilde Gænger, og til Side let
hun skyder hver en Bolt og Stang og Slaa
af vældigt Jærn hvad heller svær Granit,
og springende tilbage fluks med Hvin
som Tordenbrag, svang Helveds Døre rundt
paa deres Hængsler, saa det drøned hult
ned til det Nederste i Erebos.[1])
Hun lukked op, — men til at lukke i
ej strakte hendes Kræfter. Vidt paa Gab
stod Portene, — vidt nok til Gennemmarsch
selv for en Hær, der under Flag, med langt
udstrakte Fløje og med Rytteri
og Vogntross drager hen i Ro og Mag.
Saa vidt de gabed, og som Ovnens Mund
de spruded fra sig Røg og rødlig Ild.
Og brat oplader sig for deres Blik
det hvidgraa Svælgs forborgne Ting, et mørkt
og ubegrænset Hav foruden Kyst
og uden Omrids, og hvor Tid og Sted
og Længde, Bredde, Højde ej er til,
hvor Kaos hersker med den ældste Nat,
— Naturens Urforældre[2]) — i en vild
og evig Lovløshed, imellem Gny
af endeløse Krige, og bestaar
ved selve sin Forvirring. Ti her slaa's
Hedt, Koldt og Vaadt og Tørt om Magten, lig
Uvætter fire, førende til Strid
Grunddelene i deres Fosterstand,
som fylkes hvert om deres eget Flag,
dær, hvor de hører hjemme, Art for Art.
Let eller svært bevæbnede, af haard,
af blød, af langsom eller hurtig Slags,
de sværmer om, utallige som Sand

---

[1]) Et Navn paa Underverdenen. [2]) Efter Oldtidsgrækernes Opfattelse var Natten til før alle Ting og avlede med Kaos (Forvirring) alt tilværende.

i Barkas eller i Kyrenes Ørk,[1])
der bydes op af Stormen under Kamp
som Hjælpetropper for at give Vægt
dens lette Vinger. — Hvo den største Flok
har med sig, raader for et Øjeblik.
Som Opmand sidder Kaos, og hans Dom
forvirrer endnu mer den Splid og Kiv,
hvorved han ene styrer. Men næst ham
Tilfældigheden raader over alt
som Voldgiftsmand. I dette vilde Svælg,
— Naturens Moderskød, maaske dens Grav —
hvor der er hverken Strandbred eller Sø,
ej heller Luft og Ild, men alt i Hob
er blandet sammen som i svangre Kim,
der uophørligen maa føre Krig,
til Skaberen maaske med Almagtsord
fremkalder andre Verdener en Gang
af sine mørke Æmner, — i hint Svælg
den snilde Fjende skued ind en Stund
fra Helveds Rand, hvor tankefuld han stod
og grunded paa sin Færd. Ti Vejen gik
ej over nogen smal og snæver Fjord.
Ej heller blev hans Øre mindre ramt
af høje og forfærdelige Skrald
end naar — hvis smaat man ligne tør med stort —
Bellona[2]) stormer frem med alt sit Skyts
for en og anden Hovedstad til Gavns
at lægge øde, mindre heller ej,
end dersom denne Himmelhvælving faldt,
og Elementerne i Oprørsstand
fra Aksen rev den faste Jordbold løs.
Omsider Vingerne som brede Sejl
han spænder ud til Flugt, og løftet højt
i Røgen, der slaar op, han farer bort.

---

[1]) I Nordafrika. [2]) Krigsgudinden.

Som i en Skystol mange Mile kækt
han hurtigt stiger. Dog, snart gaar han Glip
af dette Sæde, og et øde Rum
ham møder, og før selv han vèd deraf,
mens han omsonst med sine Vinger slaar,
han styrter lodret ned mod Dybets Bund,
ti Tusind Favne, og til nu hans Fald
var bleven ved, om ej en Tordensky
med Ild og med Salpeter ladet, just
— o Vanheld! — ved et stærkt Tilbagestød
ham opad havde slynget straks paany,
saa mange Mile som han nylig sank.
Da dette Ustyr nu er stilnet af
og dæmpet i en Sump af Sand og Dynd,
som ej er Tørland, heller ikke Hav,
af Sted han iler, skønt han stundom nær
var bleven hængende, og trænger frem
igennem dette klægede Morads,
halvt gaaende og halvt med Vingeslag, —
han baade Sejl og Aarer har behov.
Som Griffen[1]) gennem Ørknen flyver hen
og over Bjærge, over Slugter snelt
forfølger Arimasperen, den Tyv,
som trods dens Vagtsomhed har stjaalet Guld,
saaledes fo'r den onde Avindsmand
lukt over Sump og Afgrund, gennem Kløft
og Klippespalter, gennem tykt og tyndt,
med Hoved, Hænder, Vinger, Fødder rapt,
og svømmed, dukked, vaded, krøb og fløj.
Tilsidst en vildt forvirret Tummel naa'r
hans Øre med en voldsom Kraft, — en Larm,
bedøvende, som alle Stemmer klang

---

[1]) Griffen, et Fabeldyr, en Løve med Ørnehoved, der bevogtede Guldminerne i Skythernes Land, hvor de enøjede Arimasper havde hjemme. De stjal idelig af Guldet og forfulgtes af Griffene.

tilsammen, baaren af det hule Mulm.
Did stævner han og frygter ingen Aand,
ej heller nogen Magt fra Dybets Grund,
i hvem det ogsaa er, som maatte bo
i dette Sus og Brus, men tør fuldtrøst
udspørge hver, som møder ham, om Vej
til Grænseskellet mellem Mørkets Land
og Lysets Rige. Og nu ser med ét
han Kaos paa sin Trone, og hans Telt,
det skumle, over Ødets Dybder spændt.
Hos ham i kulsort Dragt sad Natten, hun,
hans Riges Dronning, der er ældst af alt.
Orkos[1]) og Hades stod ved Siden, samt
hin Demogorgon[2]) med sit Rædselsnavn,
og dernæst Rygte og Tilfældighed,
saa Oprør og Forvirring, alle tæt
ind i hverandre viklede, og Splid
med tusind Munde, der har hver sin Røst.
Til dem nu taler Satan uforsagt:
„I Magter alle, Dybets Aandehær
med Kaos og den gamle Nat, ej kom
jeg hid som Spejder for at forske ud
og øde eders Riges skjulte Raad.
Nødtvungen kun i denne dunkle Ørk
jeg farer, da min Vej til Lyset gaar
igennem eders vide Herredom.
Alene, uden Fører, halvt fortabt,
den Sti jeg søger, som mig hurtigst did
kan føre hen, hvor Himlen støder op
til eders skumle Egne, eller og,
i Fald der gives noget andet Sted,
som Ætrens høje Konge nylig vandt

---

[1]) Et andet Navn for Underverdenen eller Hades. Her er de gjort til to Personer. [2]) Et Uhyre, der allerede omtales i den klassiske Literatur og derefter af Kirkefaderen Lactantius (i det 4. Aarh.).

fra eders Magtomraade, da at naa
dertil igennem dette hule Svælg.
Sig mig min Retning, ingen ilde Løn
til eders Gavn I fange skal, saafremt
jeg atter lægger dette tabte Felt,
naar det er friet ud af fremmed Vold,
ind under det oprindelige Mulm
og eders Vælde — derfor hid jeg drog —,
og atter rejser dær den gamle Nats
det stolte Banner, hvor det vajed før.
Al Fordel være eders, Hævnen min!“

Saa taled Satan, og til Gensvar gav
ham stammende og med forstyrret Blik
den gamle Lovløshedens Fyrste saa:

„Jeg vèd, du Fremmede, vel hvem du est:
hin stærke Englehøvding, der fornys
bød Himlens Konge Trods, men kom til kort.
Jeg saa' og hørte det, ti ikke tyst
saa talrig Skare gennem Dybet fo'r
med Tab paa Tab og Flugt i Flugt, ja selv
Forvirringen forvirredes end mer,
og Himlens Porte Millionvis lod
de sejerrige Tropper strømme ud
til haard Forfølgelse. Jeg sidder her
ved mine Landemærker, for saa godt
jeg mægter det at værge om det lidt,
jeg har beholdt, som eders indre Kiv
har gjort end mindre, saa den gamle Nat
har følt sit Septer svækkes: Helved først,

---

[1]) Den Verden, der skabtes i de seks Dage, ligesom ved et Indsnit i Kaos foroven, hvor det grænser op til Lysriget (den uskabte Himmel). Forneden er Helvede afsondret fra Kaos's Rige ved den nifoldige Flammehvælving.

nu Jord og Himmel sidst, en Verden ny
hængt over dette Rige, som er mit.
Den i en gylden Kæde er gjort fast
til Himlen paa den Side, hvorfra du
og alle dine Legioner faldt.
Hvis dette er din Vej, du har ej langt,
desnærmere er Faren. Skynd dig kun!
Fordærv og Rov og Hærværk er min Lyst!“

Han tav, og Satan gav sig ikke Tid
til Svar, men glæded sig, at nu en Kyst
han skulde finde for sit Hav, og rask,
med friske Kræfter og fornyet Mod,
han springer op, en Luesøjle lig,
imod det vilde, vidtudstrakte Rum,
og gennen Elementerne, der trindt
omringer ham i voldsom Kamp og Strid,
han stævner fremad. Haardere bestædt
han er, og i langt større Farefrist
end fordum Argo[1]) var i Bosporos
imellem Klipperne, der sammen slog,[2])
og end Odysseus,[3]) der til Bagbord holdt
bort fra Karybdis, styrende forbi
den anden Malstrøm;[4]) — saadan med Besvær
og stor Anstrængelse han vid're skred.
Men, Banen én Gang brudt af ham, — hvad sær
Forandring efter Menneskenes Fald!
Med Himlens Vilje fulgte Synd og Død
ham rask og tæt i Sporet, og en bred
og slagen Vej de lagde efter ham

---

[1]) Det Skib, hvori Jason sejlede til Kolkis for at hente det gyldne Skind. [2]) „Symplegaderne“ ɔ: de Klipper, der efter Jasonsagnet fandtes paa hver Side af Bosporus og idelig slog sammen tværs over Strædet. [3]) Hovedpersonen i det berømte oldgræske Digt „Odysseen“. [4]) Skylla og Karybdis, to Malstrømme i Messinastrædet.

tværs over Dybets vildtoprørte Bugt,
som roligt taalte, at en mægtig Bro
der byggedes fra Helveds Afgrund helt
til denne svage Verdens Yderkres.[1])
Ad den de onde Aander vandrer let
frem og tilbage for at friste lumsk
de Dødelige, eller bringe Straf
til alle dem, som ej ved særlig Gunst
er under Guds og gode Engles Værn.
Men nu omsider mærkes Lyset grant,
der glimter som et helligt Morgengry
fra Himlens Mure ned i Nattens Barm.
Her er Naturens Grænsepæle, her
begynder Kaos sit Tilbagetog,
som naar en slagen Fjende flygter bort
fra sine Yderværker; mindre Larm
og mindre Oprør findes her, og nu
med mindre Møje og i større Ro
kan Satan glide frem ved Dæmringsskær
paa mere stille Bølger, som et Skib,
der stormomtumlet søger glad i Havn,
skønt med forrevne Sejl og brustne Tov.
Men dær, hvor Ødet ligger mere tomt
og ligner Luft, paa udbredt Vingepar
han vugger sig, saa efter frit Behag
han kan mod Straaleriget se, der vidt
sig strækker ud — om kantet eller rundt,
hvem véd det vel?[2]) — med Taarne af Opal,
hver Tinde smykt med levende Safir.
Dér er hans fordums Hjem. Og tæt derved

---

[1]) Altsaa efter det ptolemæiske (alfonsinske) System „Primum mobile", den yderste af de ti Himle, der ved sin Omdrejning sætter alle de andre i Bevægelse. [2]) Det uendelige Himmelrum kan selvfølgelig ikke siges at have nogen Form eller noget Omrids, men uvilkaarligt tænkes det dog snarest rundt som en Kugle.

hang denne Verden[1]) i et gyldent Baand
frit svævende, i Størrelse som en
af Himlens mindste Stjærner, Maanen nær,
og did han styrer, fuld af giftigt Had,
usalig og i en usalig Stund.

---

1) Se Tegningen S. 2.

TREDJE SANG.

Hil dig, du hellige, du rene Lys
du Himlens Førstefødte! — ja, tør frit
jeg ikke kalde dig en Straaleglans,
samevig med den Evige, saa sandt
som Gud er Lys, og har fra Evighed
kun i det utilgængelige Lys
sit Hjem — sit Hjem i dig, du klare Flod,
som fra en uskabt Klarhed vælded frem.
Kan hænde, du vil heller bære Navn
af ren æterisk Strøm, hvis Kildespring
er skjult for alle? thi før Solen blev,
før Himlene du var, og paa Guds Bud
du som en Kappe svøbte dig omkring
den hele Verden, da den dukked op
af dybe, dunkle Vande, vundet ind
fra det uendelige, øde Rum.
Med mere dristig Vinge jeg paany
besøger dig, undsluppen Styxes Pøl,
skønt længe opholdt i det dunkle Bo,
mens paa min Flugt igennem Mørkets Land
— det yderste og midterste — jeg sang
om Kaos og den endeløse Nat
i andre Toner, end da Orfeus[1]) slog
sin Harpe, thi af Himlens Sangmø kækt
jeg lærte Farten til det dybe Mulm,

---

[1]) En Skjald, der efter den græske Mytologi steg til Underverdenen for at hente sin Hustru op fra Dødsriget ved sine Toners Magt.

og atter Farten op, skønt tung og trang.
Dig gæster jeg paany, hvor uden Mèn
du raader, og jeg føler grant din Magt,
du altbeherskende, livssvangre Blus!
Men ej du gæster disse Øjne mer,
og kun forgæves drejer de sig om
og søger efter dine stærke Glimt,
men finder intet Gry. Den sorte Stær
har slukket deres Kugler, eller og
en Taagehinde sløret dem. Som før
jeg vandrer dog, hvor Museme med Lyst
besøger tit det klare Kildevæld,
den køle Lund, den solbestraalte Høj,
og dær den hellige, den høje Sang
opgløder mig. Men, Zion! dig især
ved Nat jeg gæster, og de Bække smaa,
med Blomster kransede, som nynner sødt
ved dine Fødder, badende dem ømt.
Fuldtit jeg og erindrer alle dem,
hvis Skæbne var som min — var kun i Ry
jeg lig med dem! — Thamyris[1]) og Homér,
de blinde Skjalde, og Tiresias[2])
og Phineus, Seerne fra fordums Tid.
Da lever jeg af Tanker, som til Kvad
med lifligt Tonefald sig føjer selv,
som Fuglen, der i Mørket vaager, blidt
sin Nattevise synger. Saa i Kres
tilbage vender Aarets Tider vel,
men Dagen vender aldrig mer til mig
tilbage, aldrig mer den kære Stund
ved Aftendæmring eller Morgengry,
ej Synet af den foraarsfriske Blomst,
og Sommerrosen, eller Markens Kvæg,

---

[1]) En Skjald fra Tracien, som nævnes hos Homér. [2]) Fra Teben (i Sagnet om „de syv mod Teben"). [2]) En Konge i Tracien eller Arkadien.

og Menneskenes guddomshøje Træk,
men tykke Skyer og et evigt Mulm
omgiver mig, og jeg er udelukt
fra Menneskenes muntre Liv og Færd.
I Stedet for en Bog, der giver skøn
og herlig Kundskab, blev mig forelagt
et tomt og ubeskrevet Blad om al
Naturens Værker, som for mig er helt
udslettede og svundne, og en Vej
til Visdom er mig spærret. Men desmer,
o Himmellys! skin indad, og opklar
min Sjæl med alle Ævner, som den fik.
Plant Øjne deri, og fordriv og spred
fra dem hver Taage, at jeg skue maa
og mælde, hvad ej Støvets Øjne ser!

Nu havde Faderen heroventil,
fra Straaleriget, hvor han har sin Stol
højt over hver en Højhed, sænket ned
sit Øje for at skue i ét Blik
sit Skaberværk, og atter dettes Værk.
De Hellige i Himlen alle stod
omkring ham, tæt som Stjærnerne, og nød
ved hans Beskuelse en navnløs Fryd.
Men ved hans højre Side sad hans Søn,
han, den Enbaarne, Afglans af ham selv. —
Han vore tvende Stamforældre først
paa Jorden saa', de eneste til nu
af Menneskenes Køn, i Haven hist,
den lykkelige, hvor de plukked fro
udødelige Frugter, Kærlighed
og Glæde, Kærligheden fri
for Iversyge, Glæden uafbrudt
i salig Ensomhed. Han dernæst saa'
den brede Bugt, og Helved nedenfor,
og Satan flyvende langs Himlens Mur

højt i den dunkle Luft, og nu beredt
med trætte Vinger og med villig Fod
at skyde nedad mod den golde Rand
af denne Verden, der som Fastland laa
af Hav omstrømmet, eller og af Luft
— usikkert hvad — og uden Himmelhvælv.
Da Gud ham skued fra sin høje Plads,
hvorfra han med Alvidens Øje ser,
hvad der er sket og sker og som skal ske,
til Sønnen taler han med Forudsyn:

„Enbaarne Søn! ser du det Raseri,
som har vor Fjende greben? tøjlesløs
han lader haant om alle Grænseskel
og Helveds Porte og hver Lænke stærk,
hvori han holdtes bunden. Ti hans Hu
staar til fortvivlet Hævn, som skal engang
hans eget frække Hoved ramme. Frem
han styrer nu, da han har sprængt hvert Baand,
ej langt fra Himlen, indenfor dens Lys,
tæt ved den nylig skabte Verdensring,
og Mennesket, som dær sin Bolig fik,
for at forsøge, om han kan med Vold,
hvad heller, hvad som værre er, med Svig,
forføre ham — og *skal* forføre ham!
Ti Mennesket vil til hans glatte Ord
begærligt lytte, og vil glemme let
den eneste Befaling, jeg ham gav,
hint Pant paa Lydighed, hint ene Krav,
jeg stilled ham, og han vil falde, — han
med alt hans utro Afkom. Hvem er Skyld
deri? Mon nogen anden end han selv?
Jeg gav den utaknemmelige alt,
som kunde gives ham. Jeg har ham skabt
uskyldig og retfærdig, vel i Stand
til at staa fast, skønt ogsaa fri til Fald.

Saaledes har jeg skabt den hele Hær
af Ætrens Magter og dens Aander, dem,
der stod, saa vel som dem, der faldt i Synd.
Frit *de* blev staaende, som stod, og frit
faldt *de,* som faldt. Om ikke skabte fri,
hvorledes kunde de da vel Bevis
paa ægte Lydighed og stadig Tro
og Kærlighed mig give, naar det kun
var tvungent, ikke villet? og hvad Ros
tilkom dem da? hvad Glæde kunde jeg
vel fange af en saadan Lydighed,
hvor Viljen og Forstanden — ti Forstand
er ogsaa Valg — laa ørkesløse hen,
og begge uden Frihed, uden Kraft,
og tjente ikke mig, men kun en blind
Nødvendighed? Med Rette derfor blev
de skabte, som de skabtes, og de kan
mod deres Skaber, Skabning eller Lodd
ej føre skelligt Kæremaal, som om
Forudbestemmelsen med Overmagt
tvang deres Vilje ved et evigt Bud
og ved min Forudviden, ti de selv
beslutted Oprør, ikke jeg. Om end
jeg forud vidste det, saa virked ej
min Forudviden ind paa deres Synd,
som uden Forudviden dog var sket.
Der er end ej et Fnug og ej et Gran
af Skæbne eller noget forudset
som uforanderligt af mig, i hin
Forsyndelse, de vil begaa. I ét
og alt de selv er Skyld, saa vel i Skøn
som og i Valg, thi jeg har skabt dem fri,
og de skal blive fri, indtil i Aag
de selv sig lægger, ti jeg ellers maa
forandre deres Væsen, og den Lov
tilbagekalde, høj og evig fast,

som gav dem Frihed. De har deres Fald
sig selv beredet. Men den første Æt
af egen Drift er falden. De har ført
sig selv i Fristelse og til et ondt,
fordærvet Sind, og det er først ved dem,
at Mennesket bedrages. Derfor skal
og Mennesket til Naade tages, men
" de andre ej. I Himmel som paa Jord
skal min Retfærdigheds og Naades Pris
genlyde, men min Naade først og sidst
skal herligst straale i sin fulde Glans."

Saa taled Gud, og en ambrosisk Duft
al Himlen fyldte, og usigelig
og hidtil ukendt salig Fryd fornam
de himmelske, udvalgte Aanders Hær.
Men langt Guds Søn dem alle overgik
i Herlighed og Ære, ti i ham
hans Fader saa' sit Billed som i Spejl
genstraalende, og paa hans Aasyn var
guddommelig Medlidenhed at sè,
en Kærlighed, som ikke kendte Maal,
uendelig Forbarmelse, som nu
i disse Ord til Faderen fik Røst:

„O Fader! naadigt var det sidste Ord
i din alhøje Dom, at Naaden mildt
skal skænkes Mennesket, og Lov og Pris
vil Jord og Himmel bringe dig til Tak
med Hymner og med Salmer mangefold,
hvoraf din Trone skal genlyde trindt,
du evigt Salige! Ti skal tilsidst
vel Mennesket fortabes, som tilforn
saa højt du elsked, han, din yngste Søn,
af Svig bedragen, skønt han selv har Del

---

1) Nemlig de faldne Engle.

i Faldet ved sin Daarskab? langt fra dig,
o langt fra dig det være, Fader kær,
du Dommer over alle skabte Ting,
du, som alene fælder Retfærds Dom!
Skal vel din Avindsmand sin Hensigt naa
og hindre din? skal han sin Ondskabs Maal
fuldbringe og tilintetgøre al
din Godhed, og tilbage vende stolt,
skønt til en værre Straf, saa dog med Hævn
og drage hele Menneskenes Køn,
af ham forført, med sig til Helveds Dyb?
Hvad heller vil du ganske slette ud
din Skabning, gøre ugjort for hans Skyld,
hvad du har til din Ære gjort? Hvis saa,
din Storhed og din Godhed værgeløst
skal vorde overgivet Spot og Tvivl!"

Den store Skaber ham til Gensvar gav:
„O Søn, i hvem min Sjæl har Velbehag,
Søn af min Barm, Søn, du som ene er
mit Ord, min Visdom og min Virkekraft,
alt efter mine Tanker har du talt,
alt, hvad jeg evigt har mig foresat.
Ej helt skal Mennesket fortabes: *den,*
som vil, skal frelses, ikke dog paa Grund
af nogen Vilje i ham selv, men kun
ved den Barmhjærtighed, som jeg vil frit
ham skænke. End en Gang jeg vil forny
hans tabte Ævner, ihvorvel ved Synd
hjemfaldne og trælbundne, givne hen
til daarlige, vildfarende Begær.
Med mig til Hjælp skal end en Gang han staa
imod sin dødelige Avindsmand
paa lige Vilkaar, — ved *min* Hjælp, at ret
han maa erkende, hvor han i sit Fald
er skrøbelig, og ene skylde mig

al sin Forløsning, ene mig. Jeg har
udvalgt mig nogle efter særlig Gunst
fremfor de andre. Saa har jeg bestemt.
De andre høre skal min Røst, og tit
om deres Synder mindes, at de maa
i Tide stille deres Gud tilfreds,
mens Naade bydes. Deres Sind og Sans,
hvor Mørket raader, vil jeg klare op,
og de stenhaarde Hjærter[1]) vil til Bøn
og Bod og Lydighed jeg smælte. Døvt
mit Øre ej skal være, og ej blindt
mit Øje, naar jeg hører kun og ser
oprigtig Bøn og Bod og lydigt Sind.
Og jeg vil give dem mit Herrebud,
Samvittigheden dybt i deres Bryst,
til Fører. Lytter de dertil skal Lys
paa Lys de fange. Bruger de det vel
og bliver tro, de frelses skal tilsidst.
Men min Langmodighed og Naadetid
skal de, som byder mig Foragt og Trods,
ret aldrig smage, men forhærdes mèr
skal de forhærdede, forblindes mèr
skal de forblindede, og støde an
og falde dybere, og ikkun dem
undtager jeg fra min Barmhjærtighed.
Dog, dermed er ej alt endnu forbi.
Naar Mennesket har brudt sin Troskabspligt
og synder imod Himlens Majestæt
og tror sig selv en Gud og taber alt,
han ejer intet til at sone ud
sin Brøde, men er dømt til Undergang.
Han maa med samt sit hele Afkom dø, —
dø maa Retfærdigheden eller han, —
hvis ej en anden, som har Sind dertil,

---

[1]) Ezechiel 36,26.

og Ævne, vil den strenge Løsesum
betale, Død for Død. Hvor findes vel,
I Himmelmagter, slig en Kærlighed?
Hvem vil af Eder vorde dødelig
for Menneskets den dødelige Synd
at sone ud, at en retfærdig maa
den uretfærdige forløse? bo'r
der i al Himlen saadan Miskundhed?"

Han spurgte, men det hele Himmelkor
stod tavst, og i al Himlen var der tyst,
og ingen som Beskytter eller Ven
for Mennesket stod frem, end mindre én,
som turde drage paa sit Hoved ned
den dødelige Gæld og Sonebod.
Og uden Igenløsning var vor Slægt
nu helt fortabt, til Død og Helved dømt
uigenkaldeligt, hvis ej Guds Søn,
i hvem Gus Kærlighed har taget Bo
i al sin Fylde, havde naaderig
sin Midlergærning taget op paany:

„Talt er dit Ord, o Fader, og staar fast,
at Mennesket skal finde Naade dog, —
og skal ej Naaden finde Midler, hun,
den snareste af alle Sendebud,
som flyver ud bevingede til hver
af dine Skabninger, og kommer hid
uventet, upaakaldt, ubedet? Vel
for Mennesket, at hid den kommer saa!
ti èn Gang død i Synden og fortabt
han aldrig kan anraabe den om Hjælp.
Elendig og betynget af sin Skyld
kan ingen bringe Offer eller Bod
for hvad han har forbrudt. Men her er jeg.
Mig selv for ham jeg giver, Liv for Liv!
og lad paa mig din Vrede falde helt!

Regn mig for Menneske! Jeg vil din Barm
forlade for hans Skyld, og lægge frit
den Ære bort, jeg nyder næst ved dig,
og vil tilsidst med Glæde for ham dø.
Lad Døden over mig sin hele Harm
udøse, længe skal hans mørke Magt
mig ej besejre, Fader, ti du gav
mig at besidde Livet i mig selv.
Ved dig jeg lever, skønt jeg giver hen
mig nu til Døden og prisgives ham,
— alt, hvad af mig kan dø. Men naar hin Gæld
er først betalt, du vil ej som hans Rov
mig overlade til den grumme Grav,
ej heller vil du, at min pletfri Sjæl
for evigt hos Forraadnelsen skal bo.[1])
men jeg skal opstaa sejerrig og slaa
min Overvinder. Byttet, som han stolt
har pralet af, jeg gør til Bytte. Da
skal Døden faa sit Dødssaar og med Skam
sig bøje, og den skæbnesvangre Brodd
berøves ham, og gennem Luftens Rum
jeg da skal føre Helved i Triumf
som lænket Fange, Helveds Harm til Trods,
og stille Mørkets Magter bundne frem![2])
Det Syn skal dig behage, og med Smil
du skal fra Himlen skue ned, mens jeg,
oprejst ved dig, skal mine Fjender helt
tilintetgøre, Døden selv tilsidst,
og med hans Aadsel mætte Gravens Svælg.
Da skal jeg med min igenløste Flok
i Himlen drage ind og se igen
dit Aasyn, hvori ingen Vredessky
er mer at skue, kun den trygge Fred
og kun Forsoning. Endt er Vredens Tid
og i dit Samfund hersker idel Fryd!“

---

[1]) Ps. 16,10. Ap. G. 2,27. [2]) Ps. 68,19. Kol. 2,16.

Saa lød hans Ord, dog ej hans milde Blik
i Tavshed talte, til et Vidnesbyrd
om hans udødelige Kærlighed
til dødelige Mennesker, og blot
af Sønnelydigheden overstraalt
han vented som et Offer, der er glad
ved Ofringen, sin store Faders Bud.
Beundring greb al Himlen, som ej ret
forstod, hvad dette vel betød, men snart
tog den Almægtige til Orde saa:

„O du, som er i Himmel og paa Jord
den Fred, der ene lod sig tænke ud
for Mennesket, som under Vreden laa,
du mit enbaarne Velbehag! fuldgrant
du vedst, hvor dyrebart mit hele Værk
og al min Gerning er mig, ikke mindst
min sidste Skabning, Mennesket, naar bort
jeg fra min Barm og fra min højre Haand
en Stund dig sender, ene for hans Skyld,
til Redning for den hele, tabte Slægt.
Du derfor, du, som ene ejer Magt
til hans Forløsning, føj da din Natur
til hans! blandt Mennesker paa Jorderig
bliv Menneske, idet du vorder Kød
i Tidens Fylde af en Jomfrus Sæd
ved Fødsel underfuld. I Adams Sted
du være Slægtens Hoved, skønt hans Søn!
Og som i ham de alle gaar fortabt,
saa skal i dig, som fra en anden Rod,
oprejses hver, som vorder genoprejst,
og ingen, om i dig det ikke sker.
Hans Børn ved ham har alle Syndeskyld,
men naar din Værdskyld bliver tillagt dem,
frikendes de, som ikke sætter Lid
til nogen Gærning, god hvad heller ond,

men overplantede i dig skal faa
nyt Liv. Saaledes Mennesket med Skel
for Mennesket skal gøre Fyldest. Dom
og Død han lide skal, men fra sin Død
opstaa og i Opstandelsen med sig
oprejse sine Brødre, købte fri
ved hans det hellige og dyre Liv.
Saa Himlens Kærlighed skal Helveds Had
besejre ved til Død at gives hen,
Genløsning bringe ved at dø, saa dyr
Genløsning for, hvad der saa let og snart
ved Helveds Had forspildtes, og endnu
i dem forspildes, som ej tager mod
min Naade, skønt de kan. Ej din Natur
du skal forringe eller drage ned
ved Menneskets Natur at tage paa.
Fordi du har, enddog i salig Fryd
du havde Sæde nærmest Gud, ham lig,
og nød den samme Guddomslyst som han,
forladt alt dette for fra Undergang
at fri en Verden, og har ved din Dyd
mer end ved Byrd bevist dig som Guds Søn,
og Sønneværdigheden har fortjent
langt mer ved Godhed end ved Magt og Glans,
— fordi din Kærlighed langt overgaar
din Herlighed, derfor skal ogsaa hid
til Tronen her du ved din Ydmyghed
med dig opløfte Menneskenes Køn,
hvis Væsen og Natur du antog. Her
du sidde skal og herske, du, som Kød
er vorden, baade Gud og Mand, til Drot
for Verden salvet. Magt og Herredom
for evigt jeg dig giver, og din Død
for gyldig vil jeg tage. Underlagt
som Hoved for dem alle være dig
Herskaber, Troner, Riger, Magter! dybt

for dig skal alle bøje deres Knæ
i Himmel og paa Jord og under Jord.[1])
Naar du med herligt Følge højt i Sky
dig viser, og naar paa dit Herrebud
ved Erkeengles Røst du stævner ind
Alverden for din frygtelige Stol,
da skal fra alle Vinde haste did
de Levende, og brat med dem i Flok
de Døde fra hver forbigangne Old
til Dommens store Dag. Saa vældigt Gny
skal vække dem af Slummer./I en Kres
af dine Hellige skal Rettergang
du holde over Englene, som faldt,
og onde Mennesker. Da Helveds Tal
er fuldt, og evigt skal det lukkes til.
Paa samme Tid skal Verden brænde op
og fra dens Aske skal da stige frem
den nye Himmel og den nye Jord,
hvor alle de retfærdige skal bo,
og efter deres lange Trængselstid
se gyldne Dage, der paa gylden Id
er overvættes rige, og med Fryd
og Kærlighed og Sandhed juble højt.
Da skal du lægge ned dit Kongespir,
ti Kongespir ej gøres da behov,
ti da er Gud i alle alt. Men I,
tilbeder ham,[2]) I Guder, ham, som dør,
at alt maa vorde fuldbragt, som er talt!
Tilbeder Sønnen! ærer ham som mig!“

Saa taled den Almægtige, og fluks
den hele Engleskare gav et Raab
højlydt i Tonerækker uden Tal.
Sødt som de Salige kan sjunge kun
de jublende opløfted deres Røst,

---

[1]) Filip. 2,10. [2]) Ps. 97,7 (Hebr. 1,6).

saa Himlen genlød, og Hosianna trindt
i alle Evighedens Egne klang.
Og dybt de bøjed sig med Ærefrygt
for begge Tronerne, og lagde ned
de fyrstelige Kroner,[1]) som med Kunst
var smeddede af Guld og Amaranth, —
af hin udødelige Amaranth,[2])
den Blomst, som en Gang tæt ved Livets Træ
sprang ud i Paradiset, men som snart
ved Menneskenes Synd blev flyttet op
til Himlen, hvor den voksed først og hvor
den endnu vokser i den klare Luft
og blomstrende beskygger Livets Væld,
og hvor Lyksalighedens skønne Flod
midt gennem Himlen snor sin Ambrastrøm
henover Vange med elysisk[3]) Pragt.
Med Amaranth, som aldrig visner hen,
opbinder de udvalgte Aanders Slægt
de blanke Lokker, hvori Straaleglimt
er flettede. Men alle Kranse bort
er lagte nu. Det lyse Himmelgulv,
der funkled som et herligt Jaspishav,[4])
isprængt med Purpurroser, smiler sødt.
Med Kroner atter smykkede de greb
de gyldne Harper, altid stemte rent,
der skinnende ved deres Side hang
som Koggere, og efter Forspil blidt
de nu begyndte deres fromme Kvad
med yndig Samklang, og henreves selv.
Ej nogen Stemme tav, hver Stemme lød
i Koret med det rette Tonefald.
En slig Endrægtighed i Himlen bo'r.

---

[1]) Aabenb. 4,10. [2]) Den oldromerske Naturforsker Plinius beskriver en saadan Blomst med en purpurrød, aldrig blegnende Farve. [3]) Elysium, det oldgræske „Gladhjem". [4]) Aabenb. 21,11.

Dig Fader, først besang de, Almagts Gud,
udødelig og uforanderlig,
og grænseløs, du Evighedens Drot,
du Altings Ophavsmand, du Lysets Væld,
der, selv usynlig, sidder i den Glans,
hvor utilgængelig du troner højt,
og selv naar dine Straalers fulde Glød
du hyller til og lægger trindt en Sky
omkring dig som et prægtigt Helgenskrin,
alt mens for lutter Lys din Kjortelflig
er mørk at se, dog blænder Himlens Børn,
saa selv de klareste Serafer tør
kun nærme sig med begge Vinger lagt
henover deres Øjne som et Slør.
— Dernæst besang de dig, som først blev skabt,
enbaarne Søn, Guds Billede og Spejl,
dig, i hvis favre Aasyn uden Sky
Almagtens Fader skinner aabenbar,
hvem ellers ingen Skabning kunde se.
I dig en Afglans af hans Herlighed
har taget Bolig, og hans store Aand
i al sin Fylde hviler over dig.
Ved dig han skabte Himles Himle prud
og alle Magterne, som bygger dær,
ved dig han styrted ned hin Oprørsflok,
som ypped den formastelige Strid.
din Faders frygtelige Torden ej
hin Dag du sparsomt brugte, ej din Vogn
med Flammehjulene du standsed da,
mens Himlens evig faste Bygning skjalv,
og over slagne Engles Nakker hen
du fo'r af Sted. Med stærke Hyldestraab
dig hilsed dine Magter, da du kom
tilbage fra Forfølgelsen, og gav
dig ene Pris, Søn af din Faders Magt,
der ikkun paa hans Fjender øver Hævn,

men ej paa Mennesket, som blev forført
ved hines Svig. Ham vilde de saa strængt,
Barmhjærtigheds og Naades Fader god,
ej dømme, men langt heller ynkes mildt!
Saa snart din elskede, enbaarne Søn
forstod, du vilde straffe ej saa haardt
det skrøbelige Menneske, men før
ham vise Medynk, tilbød han at gaa
i Døden selv og bringe Sonebod
for det, som var af Mennesket forbrudt,
og stille din Fortørnelse tilfreds,
idet han gjorde Ende paa den Strid,
som klart at læse i dit Ansigt stod,
imellem Naade og Retfærdighed,
og agted ej den Himmelfryd, han nød,
dig næst i Vælde! O, hvad Kærlighed
foruden Mage, kun af Guddomsart!
Hil dig, du Menneskenes Frelsermand,
Guds egen Søn, dit Navn fra denne Stund
skal ene være Æmnet for min Sang!
min Harpe aldrig glemme skal din Pris,
men altid med din Faders Pris i Pagt!

Saaledes randt de glade Timer hist
i Fryd og Lovsang over Stjærnehvælv
for dem i Himlen. Men imidlertid
er Satan stegen ned og vandrer hen
paa denne Verdens faste, dunkle Bold,
hvis første Bue sætter Skel imod
de lyse, nedre[1]) Krese, som et Hegn
mod Kaos og Urmørkets Overfald.
En Kugle ligned den langt borte fra,
men nu det tykkes ham et grænseløst
og øde Fastland, skummelt, goldt og vildt,

[1]) ɔ: i n d r e. Satan tænkes her at komme „ovenfra“, ɔ: fra den yderste Skal, hvor en Aabning tænkes nærmest Straaleriget, og fare „nedad“ ɔ: i n d a d mod Jorden.

beskuet af den stjærneløse Nat
med mørke Blikke, medens Kaos trindt
med Susen og med Brusen vælter om,
undtagen paa den Kant, der vender op
mod Himlens Mur, og fra det Fjærne faar
et dæmpet Genskær af en lysblank Luft,
og hærges mindre af den stærke Storm.
Her Fjenden gik paa Marken vid og bred.
Som naar en Grib, der har sit Fødested
paa Imaus's[1]) snebeklædte Tind,
hvor de rovgærrige Tartarer bo'r,
en Egn forlader, hvor den har det knapt,
og lysten efter Lam og spæde Kid
paa Bjærgene, hvor Faar og Geder gaar,
til Ganges og Hydaspes[2]) flyver bort,
til Indiens Floder, men slaar undervejs
paa Sericas[3]) de golde Sletter ned,
hvor Kinas Mænd ved Hjælp af Vind og Sejl
de lette Vogne, byggede af Rør,
bevæger frem, — saa vandred hid og did
paa dette stormopfyldte Hav af Land
vor Avindsmand alene, grisk paa Rov.
Alene, thi der var paa dette Sted
ej nogen anden Skabning, ej endnu,
hvad enten levende, hvad heller død.
Men siden hen der op fra Jorden steg
alskens forgængelige, tomme Ting,
lig Taagedampe, flygtige som Luft,
da Synden havde Menneskenes Værk
og Gærning med Forfængelighed fyldt.
Og alt forfængeligt, som og enhver,
der har paa det forfængelige byg't
sit Haab om Ære eller evigt Ry
og Lykke her i Livet, eller hist,

---

[1]) En Bjærgtop i Himalaja. [2]) Biflod til Indus. [3]) Dalstrøg i Thibet.

og alle, som paa Jord fik deres Løn
for stærblind Iver, ussel Overtro,
og kun af Mennesker har Ære søgt,
vil finde her tilbørligt Vederlag,
saa hult og tomt som deres egen Id.
Alt, hvad Naturens Haand lod ufuldendt,
mislykket, vanskabt eller blandet fjendsk,
opløst paa Jord, flyr hid, og uden Med
til det forsvinder helt, det vandrer her,
ej paa vor Naboklode Maanen, skønt
der gives dem, som nærer denne Drøm.[1])
Dens Sølvervange er langt før bestemt
for Aander, som i Væsen midtvejs staar
imellem Englene og Jordens Slægt.
Hid kom de Kæmper fra den svundne Old,
som fødtes i en ulyksalig Pagt,
da Sønner kaared Døtre,[2]) dette Kuld,
som øved mangen tom og værdløs Daad,
skønt da navnkundig, og paa Sinears
den vide Slette bygged Babel først,
og gærne vilde bygge Babler ny
i deres Daarskab, mægted de det kun!
Men enkeltvis kom andre, saa som han,
der, for at vinde Gudenavn, med Lyst
sprang ned i Ætnas Ild, Empèddokles,[3])
og hin Kleombrotus,[4]) der for at naa
Elysium, som Plato taler om,
i Havet sprang, og mange, mange fler,

---

[1]) Saaledes den italienske Digter Ariosto (død 1533) i sin „Rasende Roland", 5te Sang V. 70 o. fl. St. [2]) Mos. 6,4: „Guds Sønner saa' Menneskenes Døre, at de var skønne." [3]) En Filosof, der søgte Døden i Ætna. Vulkanen slyngede hans Jærntøfler tilbage. [4]) Oldgræsk Filosof fra Ambracia i Epirus. Han blev saa betaget af Platos Skrift om „Sjælens Udødelighed og Lykke i et andet Liv", at han fra en høj Mur styrtede sig i Havet for straks at opnaa den skildrede Lyksalighed.

aandssvage Stakler, ufuldbaarne Børn,
samt Eneboere og Munke, graa
og sorte, hvide,[1]) med alt deres Gøgl.
Her flakker Pilegrime om, som drog
saa vide, for paa Golgatha at se
ham død, som lever højt i Himmerig,
og de, som for at sikre sig en Plads
i Paradis, i deres sidste Stund
ifører sig Domingos Ordensdragt,
hvad heller og i Franciskanerskrud
vil se at slippe ind.[2]) De farer op
forbi de syv Planeter, og forbi
Fiksstjærnerne og Sfæren af Krystal,
der med sin Vægtskaal foraarsager hin
saa tit omtalte Svingning,[3]) og tilsidst
„Den først bevægede". Nu synes alt
St. Peter hist ved Himmeriges Port
at vente dem med sine Nøgler, ja,
de løfter Foden til det første Trin
paa Himmelstigen, — se! da bryder løs
fra hver sin Kant en voldsom Sidevind,
og blæser dem ti Tusind Mile bort,
ud i den vilde Luft. Da kan man se,
hvor Hætter, Kutter, alskens Klædebon
med deres Bærere henhvirvles brat
og rives helt i Stykker. Helgenben
og Rosenkranse, Afladsbreve, samt
Fritagelser, Benaadninger, i Hob
med Pavebuller, — alt det usle Kram
er Legetøj for Stormen. Højt tilvejrs
det hele hvirvles i det Fjærne bort
paa Verdens vrange Side, i en bred
og vidtstrakt Egn, der siden hen blev kaldt

---

[1]) Franciskanere (Graabrødre), Dominikanere (Sortebrødre) og Karmeliter (Hvidebrødre). [2]) Sigter til den almindelige Overtro i Middelalderen, at den døende ved at iføre sig Munkedragt kunde have bedre Haab om at komme i Himmerig. [3]) Jævndøgnspunkternes Fremrykning.

for „Tosseparadiset“, kun for faa
i lange Tider efter ubekendt.
Nu er det folketomt og ubetraadt.
Vor Avindsmand, alt som han vandred frem,
nu hele denne mørke Klode[1]) fandt,
og længe gik han, til et Morgengry
hans trætte Fødder styred did i Hast.
Fjærnt ude skuer han en prægtig Borg,
der højt sig løfter op mod Himlens Mur,
og øverst ligger der et Bygningsværk,
som ligner Porten til en Kongegaard,
kun meget rigere at se, hvis Gavl
er prydet herligt med Demant og Guld,
og tæt med Østens Ædelsten besat
Portalen funkled, ej paa Jorderig
den efterlignes kan ved nogen Kunst,
ved Tegning eller Penslens Farvespil.
Dens Trappe var som den, der i en Drøm
for Jacob viste sig ved Nattetid,
da han til Pardan-Aram var paa Flugt
for Esau, og paa Luz's jævne Mark
sov under aaben Himmel ind, og saa'
Guds Engle stige op og ned i Flok,
den klare Skjoldvagt, og udraabte lydt
af Slummer vaagnet: „*det er Himlens Port!*“[2])
Hvert Trin betegned noget løndomsfuldt.
Ej altid Trappen stod der, nu og da
den droges op til Himlen og forsvandt.
Forneden strømmed der et Straalehav
af Jaspis eller opløst Perlemor.
Paa dette sejled alle de, som kom
fra Jorden siden hen, mens Engle blidt

---

[1]) Altsaa: Vort Verdensalts yderste Skal. Man kan forestille sig et mørkt Værelse, hvori hænger en Kugle af meget dunkelt Glas, svagt oplyst indefra ved en lille Lampe (Solen). Et Møl kommer fra Mørket, draget af det svage Skær, og sætter sig paa Kuglen, der øverst oppe har en Aabning, hvorigennem det kan krybe ned (ind). [2]) 1 Mos. 28,17.

dem vifted fremad, eller og de fo'r
henover Søen lynsnart i en Vogn
med Flammeheste forspændt. Trappen just
blev sænket ned, maaske for Fjenden ret
at friste til den lette Himmelfart,
hvad heller for at han desmere tungt
Banlysningen fra Salighedens Dør
fornemme maatte. Ligeoverfor,
ret over Paradisets søde Hjem,
der strakte sig til Jorden ned en Vej,
langt bredere end den, der siden hen
gik over Zions Bjærg, ja til og med
end den, som — ihvor bred den ogsaa var —
henover Landet førte, der saa kært
var Herren som Forjættelsernes Land,
den Vej, hvorpaa hans Engle hid og did
i mangt et saare vigtigt Ærend drog
og gæsted de udvalgte Stammer tit,
den Vej, hans Øje sèr med særlig Gunst,
fra Paneas,[1]) hint Jordans Kildevæld,
og længst mod Sønder til Beersaba,
hvor Palæstina har sit Grænseskel
imod Ægypten og Arabiens Kyst.
Saa bred var Aabningen at se, hvor Bom
var sat for Mørket, som det store Hav
er Bom for Landet. Satan, som nu staar
paa Trappen nedenfor, der fører op
med gyldne Trin til Himmeriges Port,
med Undren skuer i et hurtigt Blik
ud over hele denne Verdens Ring.
Som naar en Spejder, der den hele Nat
ad mørke, øde Vej bange gik,
omsider i den muntre Morgenstund
er kommen op paa Toppen af et Fjæld,
der pludselig afslører for hans Syn

---

[1]) Eller Dan.

en herlig Udsigt til et fremmed Land,
han aldrig gæsted, eller til en stor,
navnkundig Hovedstad med Taarn og Tind,
der luer gyldne i det aarle Gry,
— saaledes Undren greb den onde Aand,
enddog han havde Himlen set. Dog Nid
ham endnu mer betog, da Verden laa
saa fager for hans Øje. Vide om
han saa' den, som han kunde det fuldtvel
fra Stedet, hvor han stod, højt ovenfor
det kuglerunde Hvælv, som Nattens Mulm
bedækked helt fra „Vægtens" Østerpunkt
til Vædderstjærnen, den, som fører bort
Andromeda bag Horisontens Rand
henover Verdenshavet. Nu han sèr
den hele Jordens Bold fra Pol til Pol,
og uopholdeligt han skyder Fart
mod Verdens første Egn med vældig Hast
og krydser gennem Marmorluften frem
imellem en utallig Klodehær,
som Stjærner skinnende langt borte fra,
men nærved synes andre Verdner, — ja
som andre Verdner, lykkelige Ø'r
lig Hesperidehaverne, hvis Ry
gik vidt om Lande i den fjærne Old,
med Fryd paa Vang, i Lund og Blomsterdal,
— trefoldigt lykkelige Ø'r! men hvo
der her fandt deres lykkelige Hjem
han stansed ikke forat forske ud.
Dog mer end alle drog den gyldne Sol,
som ligned Himlen mest med al sin Pragt,
hans Øje til sig, og han styrer did
igennem Firmamentets dybe Ro,

---

[1]) De kapoverdiske Øer, som i Oldtiden kaldtes „Aftenstjærnens Øer" („Hesperus" betyder Aftenstjærnen), hvor man antog, at Verdens Ende var og hvor de lyksalige opholdt sig i skønne Haver.

men svært at sige, om han opad fløj,
hvad heller nedad, om mod Midten ind,
om ud fra Midten, og hvad Længdegrad,
hvor den uhyre Flammekugle staar,
og fra det Fjærne deler ud sit Lys
højt over Stjærnernes den tætte Sværm,
der ydmygt fra dens fyrstelige Blik
i Afstand holder sig. Mens deres Dans
de træder til en Rytme, der er Maal
for Dage og for Maaneder og Aar.
Mod denne Fakkel, som opliver alt,
de vender hurtigt sig paa hver sin Vis
i Kresgang eller vendes derimod
ved Magnetismens gaadefulde Kraft
i Straalerne, der varmer mildt og blidt
Alverden og til hver en indre Del
sig stille trænger ned i Løn, og selv
til Dybet rækker, virkende i Skjul.
Saa underfuldt den troner i sin Glans.
Dær lander Fjenden. Aldrig sligt et Sted
har nogen Astronom i slebne Glar
paa Solens Lyskres nogen Sinde sèt.
Han fandt det uudsigeligen klart
i Sammenligning med, hvad her paa Jord
kan findes, enten Stene eller Malm,
ej alle Dele èns, men alle èns
i Straalepragt, som Jærn i Lueglød.
Snart syntes Malmet Guld, snart hvidblankt Sølv,
og Stenene var mest som Kryolit,
Topas, Karfunkel eller og Rubin,
og ligned Ædelstenene, der sad
i Arons Brystspan,[1]) tolv i Tal, derhos
den Sten, hvorom der snarere helt tit
er drømt, end den er funden noget Steds,
den Sten, og om ej denne, saa dog èn,
der ligned den, som Vismænd har omsonst

[1]) 2 Moseb. 28,17—20.

saa længe søgt hernede, skønt de snildt
ved deres Kunst den flygtige Merkur[1])
forstaar at binde, og kan kalde op
den gamle Proteus[2]) dybt fra Havets Grund,
frigjort i alskens Skikkelser, men bragt
tilbage til sin Urform ved Retort.
Hvad Under da, at her i Mark og Vang
der sprudler klare Tryllesafter frem
og Floder ruller gyldent Drikkevand,
naar Solen, hin Alkemiker, saa fjærnt
den er os, dog i dette Taageland,
hvor Jordens Vædsker blander sig i alt,
formaar saa mange kostelige Ting
med rige Farver og med sælsom Kraft
at kalde frem. Et ukendt Skuespil
her mødte Satan, der ublændet lod
sit Øje fare vidt og langt omkring,
ti ingen Hindring eller Skygge fandt
hans Øje her, men Solskin fjærnt og nær.
Som Solens Straaler falder lodret ned
ved Middag fra Ækvator, skyder nu
de lige opad, saa fra ingen Kant
et dunkelt Legem kaster Skygge hen.
Og Luften, der i Klarhed overgik
al anden Luft, hans Syn gør mere skarpt
for fjærne Ting, og snart han skued hist
en herlig Engel, ham, Johannes saa'
i Solen staa.[3]) Han vendte Ryggen til,
men ej hans Glans var skjult. Et Diadem
af gyldne Straaler om hans Hoved laa,
og ikke mindre fagert flød en Strøm
af Lokker over Skuldrene, der bar
de brede Vinger. I et vigtigt Hværv,

---

[1]) Kviksølv. [2]) En oldgræsk Havgud med mangfoldige Skikkelser, her et Udtryk for det „Førstestof", Alkymisterne søgte. [3]) Joh. Aabenb. 19,17.

saa syntes det, han stod der, eller dybt
i Tanker sunken hen. Den onde Aand
blev glad ved Haabet om at finde èn,
der kunde paa hans vide Flakken om
ham vise Vej til Paradis, hint Hjem
for Menneskenes lykkelige Slægt,
hans Rejses Maal, hvor al vor Kval blev født.
Men Skikkelse han maa forandre først,
da ellers Fare eller Ophold let
det kunde volde ham. Som en Kerub
i Knøsealderen han er at se,
skønt ikke af de ypperste i Rang,
og himmelsk Ungdom lyste i hans Træk,
og Ynde præged hvert et Lem, — saa godt
han vidste at forstille sig. Hans Haar,
bedækket med en Krone, krøllet faldt
om begge Kinder ned i munter Leg.
I Vingerne sad mangen farvet Fjer,
isprængt med Guld. Opkiltret var hans Dragt
til hurtig Fart, og mens afsted han skred
paa ærbar Fod, han holdt en Sølverstav
foran sig. Uformærket ej han kom.
Den klare Engel, da han traadte nær,
paamindet af sit Øre, vendte fluks
sit Straaleaasyn om, og kendtes straks
som Erkeenglen Uriel, der staar
iblandt de syv[1]) nær Tronen, og paa Guds
Befaling giver Agt, hans Øjne tro,
der løber gennem Himlene, og snelt
hans Bud til Jorden bærer, hvor som helst
paa Land og Hav. Til ham nu Satan kvad:

„O Uriel, som af de Aander syv,

---

[1]) Bibelen og den gammeljødiske Overlevering nævner kun fire Erkeengle, Michael, Gabriel, Rafael og Uriel. Hvem de tre andre er, siger Milton ikke, men de maa findes iblandt de store Engle, der siden omtales i Digtet.

der staar foran Guds Trone straaleklar
og gærne er hans Magtsprogs første Tolk
i Himles Himmel, hvor hans Sønner staar
og venter paa dit Budskab, og som her
paa hans Befaling sikkerligen fik
det Æreshværv, at som hans Øje tit
du gæste skal den runde Verdenskres,
som nys han skabte — hid paa enlig Færd
jeg kommer fra Kerubers Kor, mig drev
usigelig Forlængsel, at jeg her
hans underfulde Gærninger maa se
og kende, Mennesket dog allermest,
hans største Fryd og Glæde, ham, for hvem
han disse underfulde Ting har skabt.
Saa sig mig da, du klareste Seraf,
hvor mellem denne blanke Klodeflok
har Mennesket sin faste Bolig vel?
saafremt han ellers har en Bolig fast,
og ikke efter frit Behag kan bo
paa hvilken Klode blank han selv har Lyst,
at jeg kan finde ham, og kan i Løn
betragte ham, hvad heller aabenbart
beundre den, hvem Gud, vor Skaber stor,
har skænket Verdener, og over hvem
han denne Strøm af Naade øste ud,
at vi i ham, og alt, som det sig bør,
Alskaberen maa prise, der med Skel
Oprørerne fordrev til Helveds Dyb
og for at raade Bod paa dette Tab
har Menneskene skabt, den nye Slægt,
at de maa tjene ham paa bedre Vis.
Kun idel Visdom er hans Vej og Værk!“

Saa lød den træskes umistænkte Ord.
Ti Mennesker og Engle lige lidt
formaar at gennemskue Hykleri.

Af alle Onder vandrer dette kun
usynligt om, alene set af Gud,
tilstedt af ham, i Himmel og paa Jord,
og selv om Visdom vaager, sover tit
Mistænksomheden foran Visdoms Dør,
og lader Enfold raade i sit Sted,
mens Godhed drømmer ej om noget ondt,
hvor intet ondt den sèr. For èn Gangs Skyld
lod Uriel sig narre, skønt han Drot
paa Himlen var, og skønt han var berømt
blandt Himlens Aander for sit skarpe Syn.
Og i sit Hjærtes Sanddruhed han gav
den svigefulde Løgner dette Svar:

„Dit Ønske, skønne Engel, om at faa
Guds Gærninger at se, for Lov og Pris
at give ham, den store Ophavsmand,
har ikke fristet dig til nogen Fejl,
som kan fortjene Dadel, men langt før
rosværdig kaldes maa, og kun des mer,
jo mer en Fejl det synes, som har bragt
dig hid alene fra dit Himmelbo,
at du med egne Øjne selv maa se,
hvad nogle hisset sagtens nøjes med
at høre Rygtet om. Ti sandelig,
vidunderlige og en liflig Fryd
at kende er hans Gærninger, fuldt værd
at gemmes i Erindringen med Lyst.
Men hvilken Skabning mægter i sit Sind
at fatte deres Tal og finde Bund
i hint uendelige Visdomsdyb,
hvorfra de vælded op, men som har skjult
de løndomsfulde Grunde for vort Blik.
Jeg saa', da denne Verdens Æmner flød
som formløs Masse sammen paa hans Ord.
Forvirring laante Øre til hans Røst,

det vilde Oprør lovbehersket stod
og det uendelige Grænser fik.
Han bød igen, og Mørket flygted brat,
og Lyset skinned ud, og Orden sprang
der af Uorden frem. Til hvert sit Sted
de tunge Elementer hasted bort,
Jord, Vand og Luft og Ild, og opad fløj
den fine Himmelæter, Ring paa Ring,
mangfoldig, og blev Stjærner uden Tal,
som du kan skue hist i deres Løb.
Hver fik sit Sæde og sin faste Gang.
De andre danner som en kresrund Mur
om dette Verdensalt. Kast Øjet ned
paa Kloden hist, hvis opadvendte Hælft
faar herfra Lys, skønt som et Genskær kun.
Det Sted er Jorden, Menneskenes Hjem,
det Lys er deres Dag; var ikke *det,*
da vilde Natten ogsaa raade dær
som paa den anden Halvkres, men sin Hjælp
tilbyder Maanen da i rette Tid,
— den skønne Nabostjærne kaldes saa,
der staar hinsides, og som maanedsvis
midt gennem Himlen viser Ny og Næ.
Treformet er dens Aasyn,[1]) der har laant
sit Lys herfra, og gyder det igen
ud over Jorden, saa den ligger klar,
og Natten tæmmes i det blege Skær.
Det Sted, jeg peger paa, er Paradis
og Adams Bolig, og hans Hus af Løv
er disse høje Skygger. Vejen did
er let at finde, jeg maa fare min!“

Saa talte han, og vendte sig, men dybt
sig bøjed Satan ned, som det er Skik

---

[1]) Fuldmaane, første og sidste Kvarter.

i Himlen for de Aander, der i Rang
staar højest, og hvem skyldig Ærefrygt
af ingen nægtes, bød Farvel, og fo'r
fra Solens Bane ned mod Jordens Rand
i mangt et Luftsving, skyndet frem af Haab,
og standsed først paa Nifate's[1]) Top.

---

[1]) Nu kaldet Nimrud-Tagh, en høj Bjærgkæde i Armenien nær ved det Sted, hvor Paradis skal have ligget.

FJERDE SANG

Ak! om den havde talt, den Varselsrøst,
som lød til Aabenbaringens Profet[1])
i Himlen siden hen med vældig Klang,
da Dragen, slaaet anden Gang paa Flugt,
harmfnysende fo'r ned, at tage Hævn
paa Menneskenes Børn: „*Vé dem, som bo'r*
paa Jorderig!“ — At dog det første Par
i rette Tid var bleven varet ad
imod den hemmelige Avindsmand,
og frelst, frelst fra hans frygtelige Garn!
optændt af Raseri, vor Frister først
og siden vor Anklager, hadsk og gram,
der vilde lade Støvets svage Slægt
undgælde for sit første, tabte Slag,
og for sin Flugt til Helved. Dog, med Fryd
han ikke fo'r af Sted, skønt dristig nok
og frygtløs i det fjærne, og til Pral
han ikke heller havde skellig Grund,
da han til dette rædsomme Forsøg
stod rede, der var nu sin Fødsel nær
og sydende sig vælted i hans Barm,
og lig en djævelsk Blide voldsomt slog
tilbage mod ham selv. Mistvivl og Gru
hans Sjæl nu griber og oprører dybt
fra Grunden Helved i hans eget Bryst.

---

[1]) Joh. Aabenbaring 12,10.

Ti Helved følger og omringer ham,
saa ej et Fjed fra Helved kan han fly,
saa lidt som fra sig selv, hvor tit han end
vil skifte Sted. Samvittigheden grumt
har hans Fortvivlelse af Slummer vakt, —
har vakt det bitre Minde om, hvad før
han var, nu er og altid blive maa,
— fra ondt til værre. Ti af værre Id
maa værre Smærte følge. Sorgfuldt snart
sit Øje vender han mod Paradis,
der laa livsaligt udstrakt for hans Blik,
og snart mod Himlen og den klare Sol,
som glødende i Middagstaarnet stod.
— Dybt grundende han taler saa med Suk:

„O du, der kronet med en Straaleglans
foruden Mage som alraadig Drot
og som den nye Verdens Gud ser ned,
du, ved hvis Skue alle Stjærner maa
med mindre Hoveder sig bøje, — dig
tilraaber jeg, men ej med venlig Røst,
og kalder dig ved Navn, o Sol! men kun
for at betro dig alt mit bitre Had
til dine Straaler, der mig minder om
den Herlighed, langt større end selv din,
jeg fordum ejed og hvorfra jeg faldt,
da Ærelyst, ja værre: Hovmod, drev
mig frem til Kamp i Himlen imod ham,
den Himlens Konge uden Ligemand.
Og ak! hvorfor? Han havde ej fortjent
slig Løn af mig, mig, hvem han havde skabt
som den, jeg var, til ypperst Fyrsterang
i Lyset hist, og aldrig om sin Gunst
han nogen minded, og det var ej svært
at lyde ham. Var der et mindre Krav,
en Gengæld mere let end Lov og Pris

at yde ham og bringe skyldig Tak?
Men al hans Godhed blev hos mig forvendt
og avled Ondskab kun. Ti da saa højt
jeg sattes, tyktes Lydighed mig Skam.
Jeg tænkte, at ét Skridt og ét endnu
mig skulde føre allerhøjest op,
saa straks jeg slap fra den uhyre Gæld,
hvori Taknemmelighed grænseløs
mig havde bragt, saa byrdefuld og tung,
der, skønt betalt, dog altid staar som Skyld.
Jeg glemte, hvad af ham jeg altid nød,
og fatted ikke, at et takfyldt Sind
ej skylder ved at skylde, men paany
betaler, og paa én Gang er i Gæld
og fri for Gæld. Hvad Byrde er der saa?
O, at hans Magtbud havde mig bestemt
til Engel af en mindre Rang! i Fryd
jeg havde levet da. Utøjlet Haab
ej havde Æresygen hos mig vakt.
Dog — hvorfor ej? maaske en anden Magt
af samme høje Orden havde stræbt
til samme Maal, og draget mig, hvorvel
en underordnet Engel, til sin Hær!
Men andre Magter, høje som jeg selv,
faldt ej, men staar urokkeligen fast,
og alle Fristelser de byder Trods,
de indre, som de ydre. Havde du
den samme Kraft og Frihed til at staa?
du havde! hvad og hvem kan du med Skel
da kære paa, om ej paa Himlens fri
og ligeligt tildelte Kærlighed?
hans Kærlighed forbandet være da —
for mig er Kærlighed og Had jo éns,
ti begge bringer mig kun evig Kval.
Du selv forbandet være, at mod hans
din Vilje valgte frit, hvad nu med Grund

du maa fortryde. Vè mig! ak, hvorhen
skal jeg vel fly fra endeløst Fordærv
og endeløs Fortvivlelse? ti hvor
jeg end flyr hen er Helved dær. Jeg selv
er Helved, og saa dybt er intet Dyb,
at jo et dybere med opladt Svælg
vil sluge mig, saa selv den Helvedsvé,
jeg lider nu, vil tykkes himmelsk Lyst.
O stands da, stands! er der ej mere Rum
for Anger og Forladelse? kun én,
— kun Underkastelse! og dette Ord
jeg blues ved. Jeg frygter denne Skam
blandt Aanderne dernede, som forført
jeg har ved andre Løfter, andet Pral
end Underkastelse, da højt og dyrt
jeg loved dem at tvinge Almagts Gud.
Jeg arme! lidet aner de, hvor haardt
jeg bøder nu for dette Skryderi,
hvad Kvide jeg maa sukke ved i Løn.
Imens de priser mig med Hyldestraab,
naar jeg paa Helveds Trone tager Plads
med Diadem og Septer, er mit Fald
kun endnu dybere, og Førsterang
jeg har kun i Elendighed. Til slig
en Glæde fører Ærelyst. — Men sæt,
jeg kunde angre og ved Naade faa
min fordums Stand igen? da vilde snart
min Højhed kalde i mig frem paany
de høje Tanker og afsværge fluks,
hvad Underdanigheden svor paa Skrømt.
I Fred og Ro de Løfter brydes let,
som er i Vaande gjorte under Tvang.
Ti aldrig bliver en Forsoning sand,
hvor Hadet slog saa dødelige Saar.
Kun værre blev da mit Tilbagefald
og tungere mit Nederlag, og købt

for dyrt var da den korte Hviletid
med dobelt Pine. Dette véd helt vel
min Tugtemester. Derfor vil saa lidt
han byde Fred som jeg modtage Fred.
Forbi er da alt Haab, og i vort Sted,
fordrevne og forviste, som vi blev,
hans nye Glæde, Menneskenes Slægt,
skal træde ind, de, som han nys har skabt
og hvem han denne Verden har beredt.
Farvel da, Haab, og Frygt med Haab, Farvel!
Fortrydelse, Farvel! for mig er tabt
alt godt. Nu, Ondskab! vær mit Gode du!
ti jeg ved dig skal i det mindste halvt
om Magten være med al Himlens Drot,
ja mer end halvt jeg herske skal maaske,
og Mennesket og denne Verden ny
skal det forfare nu om føje Stund."

Alt som han taled mørkned skiftevis
hans Aasyn af det blege Raseri,
Fortvivlelse og Nid, der skæmmed fælt
hans laante Ansigt, og hans fule Svig
forraadte, hvis ham noget Øje saa'!
Ti altid er et himmelsk Sindelag
for slige onde Lidenskaber frit.
Saa snart han det fornam, han bragte fluks
de stygt forvredne Træk til ydre Ro,
en Mester, som han var i Træskheds Kunst,
den første, der med Hellighedens Skin
forøved Falskhed for at skjule lumsk
sin dybe Ondskab og hævnlystne Hu.
Og dog forstilte han sig ej saa godt,
at Uriel blev skuffet, som jo alt
var bleven varet ad, og med sit Blik
ham fulgte ned ad paa hans Vej, og saa'
ham paa Assyriens Bjærg vansiret mer

end det kan hændes nogen salig Aand.
Han lagde Mærke til hans Raseri
og vilde Fagter, da han ganske skjult
og ene tro'de sig, af ingen sét.
— Saaledes styrer han da frem og naa'r
til Edens Grænseskel, hvor Paradis
i al sin Ynde ligger ganske nær,
omgivet af sit friske, grønne Hegn
som af et Dige, paa den jævne Aas
af Ødemarken, der skød stejlt og sært
med laadne, kratbevokste Sider op
helt utilgængelig, og højt mod Sky
steg Cedren skyggefuldt, og Gran og Fyrr
og Palmen med sit delte Bladehang, —
ret som en Skueplads i Skov var rejst.
Ja alt som Skyggerne sig løfted bag
hverandre, Rad paa Rad, det ligned grant
et helt Teater stateligt og stolt.
Men højere end deres Kroner laa
dog Paradisets grønne Mur, hvorfra
vor første Fader kunde nær og fjærn
sit Rige overskue, der i Kres
sig strakte nedenfor. Men favre Træ'r
stod ovenover denne Mur i Ring,
med Grene bugnende af liflig Frugt,
og guldblankt skinned hver en Frugt og Blomst,
og muntre Farver, som paa Smælteglar,
indblanded sig deri, og Solen gød
end gladere sin Straaleglans derpaa
end paa en Aftensky med yndigt Skær,
og paa den vaade Bue, naar Guds Haand
har vandet Jorderig. Saa skønt et Syn
var her at skue. Ren og mere ren
ham møder Luften, der med Vaarens Fryd
og Glæde fylder Hjærtet og formaar
at drive al Bedrøvelse paa Flugt,

kun ej Fortvivlelsen. Nu vifter blidt
de sagte Vindpust yndig Vellugt hid
paa deres Vinger fra dens Fødestavn,
og hvisker om de Egne, hvor de stjal
den kostelige Balsam. Som naar Folk,
der sætter Kursen om „Det gode Haab"
fornemmer fra Nordost sabæisk[1]) Duft,
hidblæst fra Yemens kryderrige Strand
hen over Havet, og med mindsket Fart
des længer glæder sig ved denne Lyst,
og mangen Mil det gamle Ocean
ved denne ædle Duft maa smile fro,
saaledes inddrak nu vor Avindsmand
den søde Vellugt, som hvis Gift han kom,
endskønt han fandt langt mer Behag deri
end Asmodæus[2]) i hin Fiskerøg,
der, trods hans Elskov, jog ham fra den Brud,
som ung Tobias kaared, og fordrev
ham fluks fra Medien til Ægyptens Land,
hvor Englen lagde ham i Baand og Bast.

Nu Satan var ad Bjærget vildt og stejlt
helt sindigt og betænksomt steget op,
men fandt ej længer Vej ad denne Kant,
ti hver en Sti for Mennesker og Dyr
var spærret af et tæt og uafbrudt
forviklet Slyngekrat langs Skovens Bund,
af Ranker, Ris og Buske. Kun én Port
der gaves, og den vendte imod Øst,
paa Havens anden Side, og saa snart
hin fuleste af alle Udaadsmænd
blev dette va'r, lod han aldeles haant
om Indgangsdøren, og med dyb Foragt

---

[1]) Saba, en By i det „lykkelige Arabien". [2]) Se Tobias's Bog (en af det gamle Testamentes Apokryfer).

for én — og kun en ringe — Skranke, fo'r
han lukt henover alle Skranker brat,
hver Høj og vældig Mur, og fæsted Fod
derinde bag ved Hegnet. Som en Ulv,
af Hunger dreven, mordgrisk gaar paa Rov
og lurer paa, at Hyrderne ved Kvæld
skal genne Hjorderne i Folde ind,
af Gærdsel flettede til Ly og Læ
midt paa den aabne Mark, og siden hen
let over Skillet sætter i et Spring,
hvad heller som en Tyv, der er tilsinds
en Rigmands Pengeskrin at tømme lumsk,
men finder stængte fast med Bolt og Laas
de tykke Døre, og nu kryber ind
ad Vindvet eller over Husets Tag,
— saaledes sneg sig hin første, store Tyv
sig ind i Herrens Fold, og siden da
fuldmangen grisk og graadig Lejesvend
ind i hans Kirke sniger sig.[1]) Nu fløj
han op paa Livets Træ, der midterst stod,
det højeste af alle Havens Træ'r,
og sad der som en Skarv. Dog, — derved vandt
han intet Liv, som virkeligt er Liv,
men sad og pønsed kun paa Død for dem,
som leved, og gav heller ikke Agt
paa Kraften i hin Livsens Plante god,
men brugte kun til Udsigt, hvad velbrugt
ham kunde vorden Salighedens Pant.
Saalidet nogen véd, undtagen Gud,
at skønne paa, hvad godt der ligger nær,
men tit forvender man de bedste Ting
til svarest Misbrug eller uslest Brug. —
Han skuer nu med Undren nedenfor,
trængt sammen paa en enkelt, lille Plet,

---

[1]) Hentydning til Presbyterianerne og de biskoppelige.

Naturens hele Rigdom, som med Fryd
og Jubel fylder Menneskenes Sans,
ja endnu mer: et Himmerig paa Jord.
Ti Paradiset var Guds Abildgaard,
af ham i Eden plantet imod Øst,
velsignet og livsaligt, og det gik
fra Haran Øster paa og lige til
de stolte Taarne i Seleucia,[1])
den store Stad, af Græklands Konger[2]) bygt,
det Land, hvor Edens Sønner længe før
fandt Bolig i Telassar.[3]) Og i hin
saa favre Egn Gud havde selv beredt
sin Have, end langt mere favr og skøn.
Frem af den rige Muldjord lod han gro
helt mange Træ'r af alskens ædel Art,
til Lyst for Syn og Lugt og Smag. Og midt
blandt dem sig løfted Livets-Træ med Frugt,
som dufted himmelsksødt og ligned Guld
til Næring tjenligt. Men nær Livet stod
vor Død, hint Kundskabs Træ, — en Kundskab, dyrt
med Kundskab til vor Jammer købt. Mod Syd
igennem Eden randt en mægtig Flod,[4])
som ændred ej sit lige Løb, men gled
skjult under Højden med det tætte Krat.
Gud havde netop kastet dette Bjærg,
der stejlt sig hæved, som sin Haves Grund
henover Strømmen med den raske Fart,
der gennem Aarer i den løse Jord
blev suget op med venlig Tørst, og sprang
som kølig Kilde frem, der over alt
med mange Bække smaa gav Haven Vand,
og disse styrted samlede tilsidst
ned ad den bratte, skovbevokste Skrænt,

---

[1]) Ved Tigris. [2]) ɔ: den seleucidiske Kongeslægt, som regerede i Syrien efter Aleksander d. stores Dage. [3]) Se Jesaja 37. Egnen om Bagdad. [4]) Ved Sammenstrømning af Eufrat og Tigris.

og mødte Floden nedenfor, der kom
frem af sit dunkle Leje, og nu løb
i fire Hovedstrømme delt, som tog
enhver sin Vej igennem mangt et stort,
navnkundigt Rige, her dog uomtalt.
Langt hellere burde skildres, dersom Kunst
det mægted, hvor de vævre Bække smaa
fra denne klare Safirkilde gled
hen over Østerlandets gyldne Sand
og blanke Perler, og med Nektar flød
ind under skyggefulde Grenes Tag
langs Bredderne, og gæsted hver en Urt
og ammed Blomster, Paradiset værd,
som en forfinet Kunst det ej formaar
med Bedde og med Grupper, lagte an
i snurrige Figurer, men en rig
Natur udstrø'de ødselt over Høj
og Dal og Eng, saa vel hvor Morgnens Sol
den aabne Slette ramte, lun og mild,
som ogsaa dær, hvor tætte Skygger faldt
og mørkned Løvets Skjul ved Middagstid.
Det var et lykkeligt og landligt Bo
med mangeartet Udsigt fjærn og nær.
De fejre Træ'r i disse Lunde græd
Balsam og Gummi med livsalig Duft,
og nogle Frugter bar med gylden Skal,
saa favre, at hint Hesperidesagn,
om det var sandt, var sandt alene her,
og med en liflig Smag. Grønpletter saa's
ind mellem dem, og jævne Bakkedrag,
og Hjorder, tærende det fine Græs,
og Palmehøje. Hist en vandrig Dal
med Skødet fuldt af Blomster, som i hver
en Farve spilled, Rosen uden Torn.
Her dunkle Grotter laa til køligt Ly,

---

[1]) 1. Mosebog 2,10.

hvorover Vinen bredte tæt og tykt
sin Purpurdrue overdaadigt hen,
mens Vande risled mumlende af Sted,
snart hver for sig ad Skraaningerne ned,
snart flød de sammen i en Sø, der holdt
sit blanke Spejl for Højen frem, hvis Aas
græsfryndset stod og smykt med Myrtekrans.
Og Fuglekoret stemmed op sin Sang
i Toner, Foraarstoner, der af Skov
og Mark en Duft bar med, saa Løvet skjalv,
og klang igen, imens den store Pan
med Gratier og Horaer i Dans
anførte den evindelige Vaar.[1])
Ej kunde Ennas frodigtskønne Vang,[2])
hvor Persefone plukked Blomster, — hun,
der, selv den yndigste af Blomster, grumt
blev af den barske Hades plukket, — ak!
det voldte Ceres al den bitre Sorg,
da søgende hun flakked Verden om,
ej heller Dafnes kære Laurbærlund
hist ved Orontes,[3]) ej hint Spaadomsvæld,
som fra Kastales Klippe[4]) randt, staa Maal
med Edens Paradis, og ej den Ø
med Nysabjærget, som af Tritons[5]) Vand
ombølges, hvor den gamle Kam, hvis Navn
blandt Hedninger er Ammon. Libyens Zeus,
holdt Amalthea[6]) og dens vakre Barn,

---

[1]) Pan, Alnaturen personliggjort som en Guddom, der færdedes i de dybe Skove. De tre Gratier, kvindelige Væsner, Sindbilleder paa Vaar, Sommer og Høst. Horaerne, Gudinder for Aarstiderne. [2]) Paa Sicilien, hvor Hades, Underverdenens Gud, ranede Persefone, Ceres' Datter, der plukkede Blomster. [3]) Flod i Syrien. Solguden Apollo forfulgte Dafne, Datter af en Flodgud, der forvandlede hende til et Laurbærtræ. [4]) Digterbjærget Parnassos med Kastalekilden, hvor de ni Sangmøer (Muserne færdes. [5]) Sø i Libyen. [6]) Milton sammenblander her Sagnene om Zeus's og hans Søn Dionysos's Fødsel. Amalthea, en Ged, som ammede Gudebarnet.

den unge Bacchus, skjult for Rheas[1]) Blik,
Stifmoderens, ej heller Amara,[2])
hvor Abessiniens Konger deres Børn
forvarer, skønt der gives dem, som tro'r,
at dette er det rette Paradis,
i Ætiopien, under Linien, nær
ved Nilens Kilder, der omsluttes trindt
ad hvide Fjælde, som en Rejsedag
det tager at bestige. Det er Tant,
ti langt det ligger fra Assyriens Land
med Haven, hvor den onde Fjende saa'
med Ulyst hele denne søde Lyst,
og Skabninger af ny og sælsom Art.
Imellem alle disse var der to,
langt ædlere af Skikkelse og Vækst
med oprejst Gang, med himmelsk oprejst Gang
og medfødt Højhed, nøgen Majestæt.
De syntes Herrer over alle Ting,
og syntes saa med Føje, ti en Glans
af deres Skabers Billed straaled frem
fra deres guddomslige Aasyn: stræng
og ufordunklet Sandhed, Renhed, Kløgt,
stræng, men i ægte barnlig Friheds Aand,
hvori al ægte Myndighed paa Jord
sin Kilde har. Dog var de, som det lod,
i Magt ej lige, heller ej i Køn.
Til Indsigt og til Mod var han bestemt,
og hun til Ømhed og til Ynde blid,
han i sig selv en Gud, hun Gud i ham!
Hans Pande, skøn og høj, det stolte Blik,
forkyndte Enevælde. Mandigt flød
i Bølger ned fra Issens delte Haar

---

[1]) Hera, Zeus's skinsyge Gemalinde, ogsaa kaldet Rhea.
[2]) Et Bjærg i Habessinien, hvor „den blaa Nil" udspringer og endnu paa M.s Tid anset for Nilens Hovedudspring. Det hed sig, at de unge habessinske Fyrster opdroges paa dette herlige Sted. Her mente nogle, at Paradiset havde ligget.

hans Liljelokker, men ej nedenfor
de brede Skuldre. Uden kunstig Pryd
faldt hendes gyldne Krøller som et Slør
ned til den smækre Midie frit og løst,
og krused blødt sig under munter Leg,
som Vinen sine Rankers Traade sno'r,
— et Tegn paa Underdanighed, paa *den*,
som vindes kun, naar Magten øves mildt,
og som hun viste og han modtog bedst,
da den i ydmyg Lydighed blev vist
og med beskeden Stolthed, og en sød
undselig Elskovs Modstand. Uden Skjul
de hemmelige Dele var endnu.
Der var ej nogen skellig Grund til Blu,
hin skammelige Blu for noget skabt.
Du æreløse Ære, født af Synd,
hvor har du dog besværet al vor Slægt
med Skin, kun idel Skin, og fra vort Liv
banlyst vort lykkeligste Liv, en ren
og pletfri Uskyld, et enfoldigt Sind!
Saaledes gik de nøgne om for Guds
og for hans Engles Aasyn, ti paa ondt
de tænkte ej, og vandred Haand i Haand,
det elskeligste Par, som nogen Tid
med Elskov hviled i hinandens Favn.
Den guddomsligeste af alle Mænd,
der fødtes som hans Sønner, Adam var,
og Eva skønnest af sit Døtrekuld.
I svale Skygger paa det grønne Græs,
som hvisked sagtelig, de Sæde tog
ved Bredden af et køligt Kildevæld.

Da nu den kære Havedont var endt,
der gav dem kun saa stort Besvær, at ret
de kunde prise Zefyrs friske Pust
og finde mere rolig deres Ro,
og mere sød den sunde Tørst og Sult,

de gav med deres Nadver sig i Færd
af lutter Frugter, men med Nektarsmag,
som Grenene dem venligt bød, imens
de Rygstød fandt paa Skraaningen, hvis Græs
var blødt og dunfint og med Blomster smykt.
De lod sig Plantekødet smage vel
og brugte Skallerne til Drikkekar,
som de af Strømmen fyldte. Ømme Ord,
der mangled ej, og elskovsfulde Smil,
ej heller den ungdommelige Skæmt,
der sømmed sig saa smukt et Ægtepar
saa lykkeligt forbundne, ene to.
Omkring dem leged alle Jordens Dyr,
som siden hen blev vilde, og hvis Hjem
er Skove, Ørkner, Huler eller Krat.
Med muntre Spring svang Løven i sin Lap
det lille Kid, og Tiger, Bjørn og Loss
og Leopard foran dem hopped fro.
Den tunge Elefant for Løjers Skyld
anspændte al sin Kraft og Krøller slog
paa Snablen, og den træske Slange vandt
ved Siden af i mangen slynget Bugt
sin Stjært, hvor Ring var leddet ind i Ring,
og viste alt sin skæbnesvangre Svig,
— men upaa-agtet. Andre mætte laa
i Græsset, roligt seende sig om,
hvad heller tygged Drøv før de til Ro
sig lagde, ti i Vester Solen sank
og daled skraat mod Verdenshavets Ø'r,
mens Himlens Vægtskaal med de Stjærner steg,
som leder Kvælden frem. Men Satan stod
endnu og stirred, som han stirred først.
Kun med Besvær han Mæle fandt tilsidst:

„O Helved! hvad maa mine Øjne se!
den Salighed saa herlig og saa rig,

vi ejed før, er skænket nu en Slægt
af anden Art, maaske af Jorden født,
og ikke Aander, men et lidet kun
dog ringere end Himlens klare Hær
af Aander, — Væsner, som min Tanke maa
med Undren følge og af Hjærtens Grund
jeg kunde elske for den Straaleglans
af Guddomsbilledet, jeg hos dem sér,
og al den Ynde, deres Skabers Haand
har overøst dem med. Ak, ædle Par,
som kun véd lidet af, hvad nær og brat
Omskiftelse, der eder forestaar,
da alle disse Glæder er forbi
og lader eder kun beholde Kval,
— des større Kval, jo større Fryd I nød!
I er vel lykkelige, men for stor
er eders Lykke til at vare ved,
fordi den er betrygget alt for slet.
I fik til Himmel dette høje Bo,
men denne Himmels Gærde er for svagt
imod den Fjende, som er nu trængt ind.
Dog, ej som eders Fjende kom jeg hid.
For eder, I fortabte, kunde Ynk
jeg føle, skønt uynket selv. Men Pagt
jeg vil med eder slutte, et saa fast
og nøje Venskab, at herefter jeg
skal bo hos eder, eller I hos mig.
Maaske mit Hjem ej tækkes eders Sans
saa godt som dette skønne Paradis.
Men hvad! det er jo eders Skabers Værk!
Som han mig gav det, giver jeg det frit.
Den bredeste af alle Porte fluks
skal Helved lade op for eder to,
og sende alle sine Konger frem,
og der skal blive Plads langt mer end her
paa dette snævre Sted for eders Æt

hvor talrig den end bliver. At I faar
ej bedre Bolig kan I takke *ham,*
som tvinger mig imod min Vilje til
at hævne mig paa eder, ihvorvel
I ej har gjort mig Uret, at jeg Hævn
kan fange over ham, min Fjende gram. —
Og skulde jeg bevæges, — som jeg gør —,
ved eders fromme Uskyld, nødes jeg
dog ved den fælles Sag, min Æres Krav
og Rigets Tilvækst, da en Verden ny
jeg ved min Hævn kan vinde, til en Daad,
jeg ellers vilde afsky, skønt fordømt."

Saa taled Satan, og som en Tyran
det plejer, brugte han „Nødvendighed"
til Paaskud for sin Ondskab. Derpaa fløj
han fra sit Sæde paa det høje Træ
ned blandt de muntre Dyr paa fire Ben.
Snart paatog han sig én og snart igen
en anden Ham, alt som det tjente bedst
hans Øjemed, at til sit Bytte nær
han kunde liste sig, og uformærkt
paa deres Færd og Tale give Agt
og kende deres Art og Væsen ret.
Han som en Løve nu med Flammeblik
omkreser dem, men bliver straks derpaa
en Tiger lig, som netop i en Skov
faar Øje paa to Daadyr, der i Leg
sig muntert tumler, og med Bugen fladt
mod Jorden trykket lurer paa sit Rov
og skifter Leje tit, at den et Sted
kan finde, hvor den sikrest i ét Spring
med hver af sine Klø'r kan gribe én.
Men Adam, Jordens første Mand, sin Røst
til Eva, til den første Kvinde, klart

opløfter, og vor træske Avindsmand
er lutter Øre for det nye Sprog.

„Min ene Del, som ene tager Del
i alle disse Glæder, du, som selv
min allerbedste Glæde er, — forvisst
den Magt, som skabte os, og for vor Skyld
har hele denne vide Verden skabt,
i Godhed er uendelig og rig
og gavmild som uendelig. Af Støv
han kaldte os til Livet, og har sat
os midt i al Lyksaligheden her,
os, som har intet af hans Haand fortjent
og som kan ej udrette noget Værk,
han har behov. Det ene, lette Bud
han har os givet, at af alle Træ'r
i Paradis med alskens liflig Frugt,
vi ej tør smage Kundskabs Træ, som staar
nær Livets Træ, — saa nær gro'r Død og Liv.
Hvad Døden saa end er, en rædsom Ting
den sikkerlig maa være, siden Gud,
som grant du mindes, sagde, det var Død
at nyde af hint Træ. Kun dette Tegn
han paa vor Lydighed har krævet blandt
saa mange Tegn paa Magt og Herredom
og Vælde over hele denne Hær
af Skabninger paa Jord, i Luft og Hav.
Saa lad ét Forbud os ej falde svært,
da vi kan nyde helt af Hjærtens Lyst
af alle andre Ting, og vælge frit
og ubegrænset hver en Glæde sød.
Men lad os altid prise ham, og højt
hans Mildhed love, mens vi øver fro
vort glæderige Dagværk og med Flid
beskærer Planterne, som vokser op,

og plejer Blomsterne. Var denne Dont
end svær, den var livsalig dog med dig!“

Gensvared Eva saa: „O du, *for* hvem
og *af* hvem jeg blev til, Kød af dit Kød,
og uden hvem mit Liv har intet Maal,
min Fører og mit Hoved: ret og sandt
er alt, hvad du har sagt. Al Lov og Pris
vi skylder ham, og Tak fra Dag til Dag,
den allerstørste Tak dog jeg, hvis Lodd
den lykkeligste blev, da jeg min Lyst
og Glæde har i dig, der er saa langt
den ypperste, imens du intet Steds
en Mage finde kan, som er dig værd.
Den Dag jeg ofte mindes, da af Søvn
jeg vaagned først, og paa en Blomsterseng
i Skyggen fandt mig hvilende, og dybt
forundret grubled over, hvor og hvad
jeg var, hvorledes og hvorfra bragt hid?
En Grotte tæt derved jeg saa', hvorfra
en Kilde strømmed frem med sagte Kluk
og bredte sig, til som en Slette blank
den ubevægelig som Himlen stod.
Med uerfaren Tanke gik jeg did
og lagde mig ved Søens grønne Bred
og titted ned i dette klare Spejl,
der tyktes mig et andet Himmelhvælv.
Som jeg mig bøjed hen og saa' deri,
da kom til Syne lige nedenfor
en anden Skabning i det vaade Glar,
der for at se paa mig sig bøjed hen.
Jeg fo'r tilbage, og tilbage fo'r
det straks som jeg. Men da jeg glad igen
mig nærmed, nærmed det sig ogsaa glad,
og gav mig Kærlighed og Ømhed straks

til lifligt Svar paa mine Øjekast,
og mine Øjne dvæled dær endnu,
forsmægtende af Længsel, om en Røst
ej havde varet mig: hvad her du ser,
hvad her du ser, du Skabning lys og skøn,
det er dig selv. Med dig det kommer hid
og gaar med dig. Men følg mig, og jeg skal
dig bringe hen, hvor intet Skyggespil
dit Komme venter, og din bløde Favn,
men han, hvis Billede du er, i ham
din Fryd skal være, han er din, kun din.
Og ham du føde skal en Børneflok,
som ligner dig, og du skal bære Navn
af Slægtens Moder! — Hvordan kunde vel
jeg andet gøre end at følge med,
da jeg blev ført af en usynlig Haand,
til jeg fik dig at skue, hvor du sad
saa skøn og høj, i Skjul bag en Platan,
og dog mig tyktes ej saa skøn og blid
og yndefuld, som Billedet, jeg saa'
hist i det blanke Vand. Jeg vendte om,
du fulgte efter mig, og raabte lydt:
Skøn Eva, kom tilbage! o, for hvem
er det, du fly'r? se, den, for hvem du fly'r
er den, af hvem du er: hans Kød og Ben.
Du blev ved mig, jeg har dig Livet laant
her af min Side, og mit Hjærte næst,
at du mig skal ved Siden altid staa,
og være min, *min* dyrebare Trøst.
Jeg attraar dig, ti du er af min Sjæl
den ene Del, mit Væsens anden Hælft! —
Og dermed greb du med din kære Haand
min Haand, jeg fulgte dig, og fra hin Stund
jeg ser, hvor langt dog Skønhed overgaas
af mandig Kraft og Visdom, som med Ret
og Skel alene er at kalde skøn."

Saa taled Moderen til al vor Slægt,
og med en Hustrus ømme, varme Blik,
men i sin Elskov dog saa ren og bly,
hun lænet til vor første Fader stod
og halvt ham tog i Favn, mens hendes Barm,
der svulmed nøgen under Haarets Guld,
halvt mødte hans. Hun var saa favr og fin,
saa yndig i sin Ydmyghed, at sødt
berust af Elskovsfryd han med et Smil
betragted hende henrykt, som naar Zeus
til Hera[1]) smiler i den grønne Maj,
naar han besvangrer Skyerne, der strør
Vaarblomster over Jord. Og rene Kys
paa hendes kyske Mund han trykked ømt.
— Da vendte Fjenden avindsyg sig bort,
men skotted dog fra Siden til dem hen
med Nag og Nid, og taled saa med Sorg:

„Forhadte Syn, kvalfulde Syn! de to,
som hviler saligt i hinandens Favn,
det lykkeligste Eden, nyder her
Lyksalighed i fulde, dybe Drag,
imedens jeg til Helved er forvist,
hvor der er hverken Elskov eller Fryd,
men hvor det hede, glødende Begær,
som mellem alle Kvaler ej er mindst,
os martrer med ustillet Attraa. — Dog,
lad ej mig glemme, hvad jeg nu har hørt
af deres egne Læber. Ikke alt
er, som det lader, deres, ti der staar
et skæbnesvangert Træ, der bærer Navn
af Kundskabs Træ, som det er dem forbudt
at smage af. Forbuden Kundskab? hvor

---

[1]) Zeus's Hustru, Frugtbarhedens Gudinde.

mistænkeligt og grundløst! Ti hvorfor
har deres Herre dette dem forholdt?
Er Kundskab Synd? og kan den være Død?
staar de kun fast fordi de har til Værn
Uvidenhed? Mon deres Lykke kun
beror derpaa? skal dette være Tegn
paa deres Tro og Love? Hvilken Grund
der her er lagt for deres Undergang!
Jeg ægger dem til mere Kundskabslyst,
til Trods imod de avindsyge Bud,
der ene sigter til at holde *dem*
i Støvet nede, som ved Kundskabs Magt
til Guders Lige hæves. — Efterdi
de attraar dette, æder de, og dør.
Hvad skulde ellers ske? Men jeg maa først
med vagtsomt Øje vandre Haven rundt
og intet Hjørne lade ubemærkt.
Maaske jeg møder ved et Slumpetræf
en himmelsk Aand ved Bredden af en Bæk,
hvad heller hvilende i Skygge sval.
Ham maa jeg fritte ud, at jeg kan alt
forfare, hvad mig tjener bedst. Men lev
saa længe som I kan, I glade to,
og nyd I kun til min Tilbagekomst
den korte Fryd, ti Sorgen bliver lang!“

Saa taled han, og sine stolte Fjed
han vendte harmfuld, mens han saa' sig om
med træske Blik, og gennem Skov og Dal
og over Høj og Hede skred af Sted.
Men fjærnest ude, dær hvor Hav og Land
med Himlen mødes, Solen langsomt sank
og lod sin Aftenglans fra Hvælvets Rand
bestraale Paradisets østre Port.
Det var et Alabasterfjæld, som steg
mod Sky, og synligt viden om. Een Vej

kun førte ad de stejle Sider op,
en Sti, som slynged sig i mangen Bugt.
Forøvrigt kun den bratte Klippevæg,
der luded frem, alt som den skød tilvejrs,
helt ubestigelig. Den Høvding prud
for Englevagten, Gabriel, ved Kvæld
imellem disse Klippepiller sad.
Omkring ham Himlens Ungdom vaabenløs
drev alskens modig Idræt. — Nær derved
hang deres Skjolde, Hjælme, Spyd, af Guld
og Diamanter funklende. Derhen
kom Uriel. Den stille Aftenstund
han gled paa en af Solens Straaler ned,
saa hurtigt som et Stjærneskud i Høst,
der kløver Natten, naar ildsvanger Dunst
opfylder Luften, og Matrosen ser
fra hvad Kompasstreg han maa frygte mest
de stærke Storme. Ilsomt brød han ud:

„O Gabriel! Du, i hvis Lodd det faldt
at holde trofast Vagt, saa intet ondt
skal komme denne Glædens Bolig nær,
ej heller liste sig herind, — i Dag,
da Sol stod højest, kom der til min Kres
en Aand, der syntes fuld af Lyst til ret
at kende Almagtsherrens Værk, og mest
Guds sidste Billed, Mennesket. Hans Vej
jeg viste ham, og han fo'r hastigt bort,
og gennem Luften fulgte jeg hans Flugt.
Men da han daled ned paa Bjærget Nord
for Eden, saa' jeg straks, hvor lidt hans Træk
med Himlen var i Slægt, forvredne fælt
af onde Lidenskaber. Stadigt holdt
jeg Øje med ham, indtil han forsvandt
i Skyggen. En af den fordømte Flok
har, som jeg frygter, vovet sig herop

fra Dybet for at volde ny Fortræd.
Ham, Gabriel, at finde, er din Sag!“

Den vingeklædte Kriger gav til Svar:
„Ej underligt det er, o Uriel,
om dit fuldkomne Syn ser langt og vidt
fra Sædet midt i Solens Flammering.
Aarvaagenheden her ved denne Port
ej lader andre slippe ind end dem,
som er fra Himlen kendte, og derfra
er ingen siden Middag kommen hid.
Men dersom Aander af en anden Slags
i Sinde fik at sætte i ét Spring
henover disse Hegn af jordisk Art,
du véd, hvor svært det er en haandfast Bom
at rejse imod Væsner, hvis Natur
er aandelig. Men hvis i nogen Ham
den, som du taler om, sig holder skjult,
jeg skal forfare det ved Morgengry.“

Saa loved han, og atter til sin Post
begav sig Uriel paa Straalen blank,
som nu med løftet Spidse bar ham skraat
nedad mod Solen, der var sunken bag
Azorerne, — hvordan det har sig end:
om Førstekresen[1]) med utrolig Hast,
mens Dagen randt, sig havde drejet did,
hvad heller Jorden med sin mindre Fart,
ved kortere at rulle imod Øst,
dær havde ladet den tilbage, hvor
den kaster Guld og Purpur paa de Sky'r,
som flokkes om dens Kongestol i Vest.[2])
— Nu kom den stille Kvæld, og Dæmring graa

---

[1]) „Primus orbis“ efter det ptolemæiske System, den første (inderste) Kres, hvorpaa Solen tænkes fastgjort og som bevæger sig med den. [2]) Heraf ses, at Digteren kendte det kopernikanske System og bekendte sig dertil.

indhylled alt som i en prunkløs Dragt,
og det blev tyst. I Græsset Markens Dyr
til Hvile gik og alle Fugle sov
i deres Reder. Nattergalen kun
aarvaagen kvad sin elskovsfulde Sang
den hele Nat, mens Tavshed lytted til.
Og nu stod Himmelhvælvingen i Glød
af levende Safirer. Hesperus,
der førte an den klare Stjærnehær,
dem alle overgik i Straalepragt,
til Maanen, der i skysvøbt Majestæt
var runden op, omsider lagde bort
sit Slør og som den rette Dronning stolt
skred frem i al sin mageløse Glans,
og Sølverkaaben trindt om Natten slog.

Til Eva taled Adam: „Skønne Viv!
se Nattens Stund, da alting gaar til Ro,
om Hvile minder ogsaa os, ti Gud
har saa det skikket, at som Nat paa Dag
skal Ro paa Arbejd følge skiftevis
for Menneskenes Børn, og Søvnens Dugg
ved Kvæld nu tynger vore Øjenlaag
i Slummer med en sød og liflig Vægt.
De andre Skabninger, som strejfer om
den hele Dag foruden Maal og Med,
og ørkesløse, har ej samme Trang
til Hvile. Mennesket har Dag for Dag
sin faste Dont med Legem eller Aand;
det tyder paa hans Adel og den Agt,
som Himlen skænker al hans Vej og Færd,
mens alle Dyr uvirksomt gaar omkring,
og Gud ej regner deres Id. Ved Gry,
før Morgnen endnu med sit første Lys,
har strimet Østerlide, staar vi op
og til vort muntre Dagværk iler fro,

beskærer disse blomsterrige Træ'r,
og disse grønne Gange, hvor vi gaar
ved Middag, og som Grene tæt og tykt
har overgro't, saa knap vor Kraft slaar til,
og flere Hænder kræves for tilgavns
at stævne disse frodigtvilde Skud.
Og disse Blomster, denne Gummisaft,
som ligger her og dær og fylder op
og saarer Øjet, maa vi rydde bort,
om vi vil vandre om i Mag. Men nu
Naturen kalder os til Nattero."

Den underskønne Eva gav til Svar:
„Mit Ophav og min Herre, dine Bud
jeg lyder uden Tøven, saa har Gud
forordnet det. Gud er din Lov, du min.
At vide intet mer er Kvindens Ros
og lykkeligste Kundskab. Naar med dig
jeg skifter Ord, jeg glemmer Tiden helt,
og hver en Aarstid er mig lige kær.
Sød er den aarle Morgens Aandedræt,
sødt Gryet med den første Fuglesang
og herlig Solen, naar den sender ud
fra Øster over dette skønne Land
de første Straaler, over Urt og Træ
og Frugt og Blomst i Dugg-glans. Liflig Duft
der stiger fra den rige Muld, som drak
den milde Regn. Sød er den blide Kvæld,
— og saa den stille Nat, der kommer hid
med sin højtidelige Fugl, — o, hør! —
og denne skønne Maane, denne Hær
af Ædelstene trindt paa Himlens Hvælv,
af Stjærnerne, som er dens Tjenerskab.
Dog hverken Morgnens Aandedræt ved Gry
med aarle Fuglesang og Solopgang
hen over dette skønne Land, ej Urt

og Træ og Fugl og Blomst i Duggens Glans,
ej Muldduft efter Regn, ej Kvælden blid,
og ej den tavse Nat, som kommer hid
med sin højtidelige Fugl, og ej
en Vandring i det klare Maaneskin,
hvad heller i det blanke Stjærneskær,
er sød, hvis jeg er uden dig. — Men hvi
mon disse skinner Natten lang? for hvem
er dette straalerige Syn bestemt,
naar Blund har lukket alle Øjne til?“

Vor første Fader svared hende saa:
„O højfuldkomne Eva, Datter prud
af Gud og Mand! fra Morgen og til Kvæld
fuldbyrder de om Jorden deres Løb,
alt mens de rinder op og daler ned,
og vandrer deres foreskrevne Gang
fra Land til Land, og bringer deres Lys,
som dertil gaves dem, til Folkeslag,
der først skal vorde, at det dybe Mulm
skal ikke faa igen sin gamle Magt
om Natten, og udslukke Livet i
Naturen og i alle Ting paa Jord,
som disse milde Flammer ikke blot
bestraaler, men med venligdæmpet Glød
ernærer, varmer, blidner mangelund,
imens en Del af deres Stjærnekraft
nedstrømmer over alt, hvad der har Liv
paa Jord, og gør det mere skikket til
Fuldkommengørelse ved Solens Ild,
som virker stærkere. Og derfor, skønt
dem intet Øje ser i Nattens Dyb,
de skinner ej forgæves. Ja, om end
der ej var Mennesker paa Jorderig,
der vilde dog ej fattes Himlens Hvælv
Beskuere, ej fattes Herren Pris.

Ti om vi vaager eller sover gaar
Aandsskabninger i Millionvis hen
usynligt over Jord, og uafbrudt
lovpriser de hans Værker Dag og Nat.
Hvor tit har fra den genlydsrige Høj
og hist fra Krattet ej vi Stemmer hørt
med salig Klang til Midnatssangen,[1]) — snart
alene, snart igen i Vekselkor
til deres store Skabers Lov. Helt tit,
naar Vagt de holder eller vandrer rundt
ved Nattetid til himmelsk Strængelyd,
der lifligt toner sammen, deres Sang
igennem Natten klinger, saa vor Sjæl
og Hu og Sinde løftes op til Gud!"

Saa talende de vandred Haand i Haand
til deres Hus af Løv, hint glade Bo.
Det var et Sted, den store Havemand
selv havde valgt, da han beredte alt
til Menneskenes fryderige Brug.
Det skyggefulde Tag var flettet tæt
med Laurer og med Myrter, og hvad mer
der var af duftende og varigt Løv,
som voksed højere, og rundt omkring
stod Bjørneklo og mangen frodig Busk
med yndig Vellugt, saa den grønne Væg
sig lukked overalt. Hver dejlig Blomst,
Jasminer, Roser, Iris af hver Lød,
stak deres nydelige Kalke frem
og danned Mosaik, og nedenfor
brodered Krokus, Lilje og Fiol
med rige Indlæg Gulvet, der var smykt
med flere Farver end om det var lagt
med dyre Stene. Ind i dette Hjem

---

[1] ɔ: Nattergalen.

ej nogen anden Skabning turde gaa,
ej Markens Dyr, ej Fugl, Insekt og Orm,
dertil var deres Ærefrygt for stor
for Mennesket. Sylvanus[1]) eller Pan,
hvorom der fables, ingen Sinde sov
i mere lønligt, mere skyggefuldt
og helligt Løvhus, og i grønne Lund
ej havde Faun og Nymfe bedre Ly.
I dette Bladskjul redte Eva først
som Ægteviv sin bløde Brudeseng
med Blomster, Kranse og med Urter smaa,
som dufted sødt, og glade Englekor
kvad for dem Bryllupssangen paa den Dag
da Frugtbarhedens Engel hende gav
til Slægtens første Fader, og hun kom
i al sin nøgne Skønhed mere favr
og yndig end Pandora, hun, som fik
af Guderne de rige Gaver, — ak!
og i usaligt Udfald altfor lig,
da hun til Jafets Søn,[2]) langt mindre vís
end Broderen, af Hermes var bragt hid,
og daared med sin Skønhed Jordens Børn,
og over *ham* tog Hævn, som voved frækt
at stjæle Zeus's egen Himmelild!

Til deres skyggefulde Hjem de kom,
og under Himlens Tag de stille stod
og tilbad fromt den Gud, som havde skabt
Lysriget, dette Hvælv, og Luft og Jord,
som de beskued, Maanens klare Bold,
og Verdenspolen med dens Stjærneflok.

---

[1]) Skovens Gud (= Pan). [2]) Titanen Japetos havde to Sønner, den kloge Prometeus, der stjal Ilden fra Himlen, og den ubetænksomme Epimeteus, der lod sig bedaare af Pandora, den skønne Kvinde, som Zeus havde skabt og sendte til ham, ledsaget af Hermes. Deraf kom al Ulykke ind i Verden.

— „Du skabte ogsaa Natten, Almagts Gud,
og Dagen, som vi efter fuldbragt Dont
nu ender, glade ved den Hjælp, vi gav
hinanden, og den Kærlighed, som ømt
vi bærer til hinanden, og af alt,
hvad du os skænked, er vor bedste Skat.
Du skabte dette fryderige Sted,
for stort for os, saa der maa flere til
at tage Del i al din Gavmildhed,
ti Frugten falder uafplukket ned.
Men du har lovet os, at fra os to
en Slægt skal stamme, som den hele Jord
skal fylde og din Godhed prise højt
for evigt, baade i den vaagne Dag,
og naar, som nu, vi søger Søvnens Lyst.“

Saa taled de i Samklang. Anden Skik
de brugte ej, men tilbad Gud med rent,
enfoldigt Sind, som det ham huer bedst.
Og inderst ind i deres Løvhus gik
de Haand i Haand, og havde ej Besvær
med vor kedsommelige Mummedragt,
men lagde straks sig hos hinanden ned.
Og ej jeg tror, at Adam vendte bort
sig fra sin skønne Viv, og heller ej,
at Eva unddrog sig de skjulte Ting,
hin Ægtekærlighedens Ret og Pligt.
Lad Hyklere kun føre Alvorssnak
om Renhed, Uskyld og om hellig Stand,
og urent kalde, hvad Gud kalder rent,
og byder nogle, lader alle frit.
„Formerer eder!“ er vor Skabers Bud.
Hvem vil da byde Afhold uden hin
Fordærver grum, Guds Avindsmand og vor?
Hil dig, o Kærlighed i Ægtestand,
du løndomsfulde Lov, du Kilde klar

til vor Forplantning, som i Paradis,
hvor alle andre Ting var Fællesgods,
var ene særlig Ejendom! ved dig
blev Horelyst fra Menneskenes Køn
forvist til Markens Dyr, saa den sit Spil
kun dær tør drive frit. Ved dig blev først
erkendte hine dyrebare Baand,
som har sin Grund og Rod i vor Fornuft
og knyttes ved det rene Sindelag
og Ret og Pligt, — de Følelser, som ømt
forener Fader, Søn og Broder. Langt
fra mig det være, at jeg Synd og Skam
dig skulde kalde, eller holde for,
du kunde skæmme nogen hellig Stand,
du uudtømmelige Kildevæld
for hjemlig Lykke, du, hvis Seng er kaldt
ren, kysk og ubesmittet,[1]) nu som før,
af Helgeners og Patriarkers Mund.
Her lægger Elskov paa sin Buestræng
de gyldne Pile, her dens Lampe klart
og varigt brænder, ene her den slaar
med sine Purpurvinger og med Fryd
regerer, ej i Skøgers købte Smil,
hin hjærteløse, tomme, kolde Lyst,
der skyldes Slumpetræf, og heller ej
i Lefleri ved Hove, Maskedans
og skamløst Mummespil og Midnatsbal
og Serenader, som en Elsker, syg
af Savn sin Skønne bringer, og som helst
hun med Foragt maa lønne. — Disse sov
af Nattergale dysset sødt i Blund
og Arm i Arm, mens Blomstertaget gød
hen over deres Lemmer Rosenflor,
som voksed frem igen ved Gry. Ja, sov

---

[1]) Hebr. 13,4.

I saligglade to, hvis Fryd er størst,
naar ej I søger større Fryd og vèd
at give Afkald paa at vide mer!

Med Skyggekeglen[1]) havde Natten alt
det halve maalt af dette Himmelhvælv.
Keruberne skred frem til vanlig Tid
fra Porten, hvid som Elfenben, og stod
i krigersk Orden rede til at gaa
til deres Nattevagt, da Gabriel
bød den, som var ham næst i Magt og Rang:

„Tag, Uzziel! det halve Mandskab med,
drag Sønden om og giv kun nøje Agt!
de andre svinger nordligt! Stik i Vest
vi slutter Ringen!“ — Hurtigt som et Lyn
de skiltes, Højre om og Venstre om.
Men tvende Aander, som i Kraft og Kløgt
var saare ypperlige og som just
stod nær, han kaldte frem og saa befol:

„Ithuriel og Zefon! vingesnart
I gennemforske Haven! ingen Krog
maa lades ubemærket, men især
søg nøje efter, hvor det skønne Par
i deres Bolig blunder trygt. I Kvæld
der kom fra Solens Nedgang èn med Bud,
at der var bleven set en Helvedsaand,
som styrer hid (hvem skulde tænke sligt?)
undsluppen Dybet, og som sikkert nok
har intet godt i Sinde, og saa snart
I finder ham, grib ham og før ham hid!“

Talt, og i Spidsen for sin klare Hær

---

[1]) Skyggen, som Jorden kaster ud i Rummet og som i Løbet af et Døgn beskriver Himmelbuen modsat Solen.

han fo'r, saa Maanen blegned. Hine to
gik til den grønne Bolig fluks, og fandt
snart den, de søgte, hvor han sad paa Hug
en Tudse lig, og Evas Øre nær,
og søgte ved sin Djævlekunst at slaa
Indbildningskraftens fine Strænge an
i hendes Sjæl, og kalde Blændværk frem,
og falske Drømme, som han kunde bedst,
hvad heller ved at gyde ind sin Gift
Livsaanderne besmitte, der af rent
og ædelt Blod som lette Aandepust
fra rene Vande stiger, og — saa fremt
han intet andet mægted — vække op
fredløse Tanker og uroligt Sind,
forfængelige Lyster, tomme Haab,
uordentlige Ønsker, — lutter Vind
og Hjærnespind, som bærer Hovmods Frugt.
Da kom Ituriel og rørte let
ham med sit Spyd, ti intet Gøglespil
modstaar Berøring af en himmelsk Haand,
men nødes til at lægge Masken af.
Han springer røbet og forrasket op.
Som naar en Gnist er falden i en Hob
Salpeterkrudt, der netop er lagt hen
til Brug i en forventet Krig, og brat
det sorte Korn adsplittes med et Knald,
saa Luften gløder, sprang vor Avindsmand
op i sin rette Skikkelse, og halvt
forbavsede de skønne Engle to
et Skridt tilbage traadte ved at se
den rædselsfulde Drot, men uden Frygt
de fluks tiltalte ham med disse Ord:

„Hvad oprørsk Aand er du, til Helved dømt,
undvegen fra dit Fængsel, og hvi sad
du i forvandlet Skikkelse paa Lur
ved disses Hovedgærde, fjendsk i Hu?"

„Saa kender I mig ej?“ lød fuld af Haan
nu Satans Røst, — „saa kender I mig ej?
I har tilforn mig kendt som Overmand,
der sad, hvor I ej turde svæve hen.
At ej I kender mig beviser klart,
at I er selv ukendte og iblandt
de laveste af Eders hele Sværm.
Men hvis I kender mig, hvi vil I saa
begynde med unyttig Snak jert Hværv,
der sikkert da vil ogsaa være spildt?“

Gensvared Zefon nu med Haan mod Haan:
„Tro ej, oprørske Aand, at som tilforn
du er at skue, eller at din Glans
er uformindsket, saa du kendes nu,
som da du stod i Himlen, sand og ren.
Din Herlighed du misted fra den Stund,
da du var ikke mere god. Din Synd,
dit skumle Straffested er nu du lig.
Men kom, ti du skal svare ham dertil,
som sendte os og som skal sørge for,
at ingen krænker denne Haves Fred
og volder disse tvende Sorg og Harm.“

Saa lød Kerubens Ord med Alvorsklang.
Dær stod han ungdomsskøn, og dog saa stræng,
og i sin Strænghed favr som aldrig før.
Beskæmmet Satan stod og følte dybt,
hvor mægtig Godhed er, og saa', hvor Dyd
i Godheds Dragt er liflig, — saa' det grant,
og bittert naged ham hans Tab, dog mest,
at nu den fordums Glans saa aabenbart
var blegnet hen. Dog stod han uforsagt.
„Hvis jeg skal kæmpe,“ sagde han, „er Kamp
bedst med den bedste, ham, som sendte Bud
og ej med Budet, eller i èn Slump

med alle. Derved vindes større Ry,
hvad heller tabes mindre!“ „Ved din Frygt,“
genmæled Zefon dristigt, „er Bevis
os sparet for, hvad i en Tvekamp selv
den mindste mægter mod den onde, svag
i al sin Ondskab.“ — Harmfuld Fjenden tav.
En stolt og tøjlet Ganger lig, der vred
Jærnbidslet tygger, modigt frem han gik.
Gavnløs ham tyktes baade Kamp og Flugt.
Hans Hjærte, som ej ellers kendte Angst,
var slagen nu med Gru herovenfra.
Nu var de kommen nær det Sted i Vest,
hvor Vagterne fra hver sin halve Kres
hverandre mødte og i sluttet Trop
tog Stilling, ventende, hvad Gabriel
fremdeles havde at befale. Frem
for Rækkerne han skred og raabte højt:

„Jeg hører, Venner! Lyd af rappe Trin,
som iler hid, og disse Straaleglimt
igennem Skyggen er Ituriel
og Zefon, og med dem en tredje gaar
med Kongeholdning, men med falmet Pragt.
Hans Gang og vilde Miner tyder paa,
at det er Helveds Fyrste. Uden Strid
han næppe drager bort. Staar derfor fast,
ti mørkt hans Aasyn er af Had og Trods.“

Knap tav han før de to kom hid, og kort
beretted, hvem de bragte med, og hvor
de fandt ham, og hvad da han tog sig for,
i hvilken Stilling, i hvad Dyreham.

Ham Gabriel betragted strængt og kvad:
„Hvi brød du, Satan! over Grænsen hist,
som er dig sat, og har i deres Kald

forstyrret andre, som er ej tilsinds
at følge dig i dine Grænsebrud,
men som mod dit forvovne Overfald
har Magt og Ret at værge dette Sted?
Du vilde krænke Søvnen og de to,
hvis glade Hjem Gud planted her, — ej sandt?

Gensvared Satan saa med spotske Blik:
„I Himlen, Gabriel! Du gjaldt for vís,
og vís jeg tro'de dig. Men hvad du her
mig spørger om, mig lader dog i Tvivl.
Mon nogen hist har i sin Kval Behag?
hvem vilde ikke, hvis han Udvej saa',
af Helved bryde ud, om han endog
var dømt dertil? du vilde sikkert selv,
og dristig søge hen, ihvorsomhelst,
længst fra din Kval, hvor du maaske fandt Bod
for al din Vaande, og til Vederlag
for Kvide Fryd og Glæde. Derfor drog
jeg hid til dette Sted. Du har ej Grund
til sligt, ti du ved kun af gode Kaar,
og har ej prøvet ondt. Og er det mod
hans Vilje, som har fængslet os? da maa
han sine Porte af det stærke Jærn
herefter stænge bedre, hvis han vil,
at vi skal blive i den skumle Vraa.
Saa vidt dit Spørgsmaal. Hvad de har fortalt
er ellers sandt. De fandt mig paa det Sted,
som de har sagt. Men hvorfor skulde vel
der ligge Vold og Uret skjult deri?"

Saa lød hans spotske Ord. Fuld af Foragt
den krigsforfarne Engel, halvt med Smil,
ham gav til Svar: „Hvad Jammerskade dog,
at der i Himlen ingen findes mer,
der kan om Visdom dømme, fra den Stund,

da Satan faldt, hvem Daarskab styrted ned,
og nu har ført fra Fængslet hid igen.
Nu er han stærkt i Tvivl, om ogsaa *de*
er vise eller ej, som har ham spurgt,
hvi han sig djærver uden alt Forlov
til over Helveds Grænseskel at gaa.
Men hvorom al Ting er, han tror det vist
at fly fra Kval og slippe fra sin Straf.
Bliv ved at tro det, du forvorpne Aand,
til Vreden, som du samler, dig en Gang
syvfoldigt møder, og med Svøbeslag
den Visdom pisker hjem igen til Hel
som ikke har, selv nu, dig bedre lært,
at ingen Kval og Kvide vejer op
mod den uendelige Harme, frækt
af dig udæsket. Men hvi kommer du
alene? hvi er ej al Helveds Hær
med dig brudt løs? er Kval maaske for dem
kun mindre Kval, og mindre værd at fly?
mon du er mindre haardfør? — Høvding kæk,
den første til at fly fra Kval, — forvisst,
saa fremt du havde din forladte Flok
betroet denne Grund til Flugt, var knap
du som en enlig Flygtning kommen her!"
Med rynket Pande svared Fjenden saa:
„Ej er jeg mindre haardfør, heller ej
jeg flyr fra Kval, du Engel, som er stærk
i Skældsord, ti du véd fuldvel, jeg stred
af alle taprest, indtil Tordnens Brag
kom dig til Hjælp i Kampen, og i Hast
afgjorde Sagen, og stod bi dit Spyd,
som ellers ej var farligt. Nu som før
beviser dine Ord til Overflod,
hvor lidet du forstaar en Høvding tro,
hvem haarde Prøvelser og svære Tab
har lært, at alt ej sættes tør paa Spil

i Farer, han ej selv har prøvet først.
Og derfor jeg, jeg ene, tog mig paa
at gennemflyve Ødets dystre Svælg
og forske denne nye Verden ud,
hvorom i Helveds Dyb ej Rygtet tav,
i Haab at finde bedre Hjemstavn her
og lade mine slagne Magter bo
paa Jorden eller i den frie Luft,
selv om det gælde skal endnu en Dyst,
hvis du og dine muntre Skarer tør
os det formene, — skønt I sikkert helst
maa tjene eders Herre, Himlens Drot,
og kvæde Salmer om hans Kongestol,
og krybe slesk, men ikke gaa i Kamp!"

Den krigsforfarne Engel gav til Svar:
„At sige Ja og straks derefter Nej,
først tale om det kloge i at fly
fra Kval, saa stille sig som Spejder an,
er ikke Tegnet paa en Høvedsmand,
men paa en Løgner, greben i sin Løgn.
Du nævner Troskab! ak, at Troskabs Navn,
det hellige og rene, skændes saa!
mon det var eders Lydighed og Tro
og Krigerpligt at bryde eders Ed
til den Alraadende? du Hykler lumsk,
der nu vil spille Friheds Talsmand, hvem
har logret, krøbet, smigret vel tilforn
saa trælsk som du for Himlens høje Drot?
Og ene og alene i det Haab
at styrte ham fra Tronen, at du selv
til Magten maatte komme! derfor, hør
og lyd mit Raad, og pak dig bort paa Stand!
fly did hvorfra du kom! hvis efterdags
du findes her, hvor Gud har lyst sin Fred,
jeg slæber dig i Lænker til din Pøl

og sætter Seglet for,[1]) saa aldrig mer
du skal om Helveds Porte lade haant!“

Saa lød hans Trudselsord. Dog, Satan gav
ej Agt paa Trudsler, men kun mere fuld
af Raseri, han svared ham igen:

„Tal ej om Lænker, du Kerub, som staar
ved Grænsen Vagt, før jeg er i din Vold!
Forinden da min sejerssæle Arm
skal ramme dig langt tungere, om saa
al Himlens Drot paa dine Vinger fo'r[2])
og du med samt dit hele Broderskab,
de Trælle, som I er, hans stolte Hjul
trak frem langs Himlens stjærnelagte Vej!“

Men saa han talte blev som røden Ild
den lyse Engleskare, der nu drog
Slagordnen ud i skarpe Maanehorn
og rykked frem som for at slaa en Ring
omkring ham, mens de deres Spyd trak an
saa tæt som naar en Mark, til gylden Høst,
af Ceres[3]) modnet, bølger hid og did
for Vinden som en skægget Akseskov.
Betænksom Bonden staar og grunder paa,
om vel de fulde Neg paa Ladens Gulv
vil give Avner kun. — Men paa sin Post
var Satan. Samlende sin hele Kraft
som Atlas[4]) eller Teneriffa[5]) stod
han vældig og urokkelig. Mod Sky
han slog sin Isse, paa hans Hjælmkam sad
som Fjerbusk Rædslen, og i Næven svang
han, hvad der syntes baade Spyd og Skjold.
Forfærdelige Ting der nu var hændt,

---

[1]) Aabenb. 20,3. [2]) Ezech. 1,10 og 11,22. [3]) Høstgudinden. [4]) Bjærgkæde i Nordafrika. [5]) Den højeste af de kanariske Øer.

saa ej blot Paradiset, men maaske
tillige Himlens stjærnerige Hvælv,
ja alle Elementer, var tilsidst
helt sønderspræ̈ngte, havde ikke straks
den Evige forhindret denne Kiv.
Paa Himlen hængte han den gyldne Vægt,
der endnu mellem Skorpionens Tegn
og Stjærnebilledet Astræa ses,
hvori han først har alle skabte Ting
med Omhu vejet, denne runde Jord,
som svæver frit og har sin egen Luft
til Modvægt, og fremdeles vejer alt,
som hænder, Rigers Skæbne, Kamp og Krig.
Han lægger tvende Lodder, én for Flugt
og én for Strid, — den sidste fløj tilvejrs
og ramte Stangen. Da nu Gabriel
det saa', han sagde til vor Avindsmand:
„Din Styrke kender jeg, du kender min,
dog ingen af os har den af sig selv.
Den blev os given. Hvilken Daarskab da
at bryste sig af Vaabenmagt, saa sandt
dog din ej mægter mer end Himlen vil,
saa lidt som min, skønt dobbelt Styrke nu
jeg ejer til at træde dig som Skarn.
Se op og læs i Himmeltegnet hist
din Lodd. Ti vejet est du og for let
befunden, og for svag til Modstand!" — Brat
saa' Fjenden opad, — og dær hang hans Skaal
i Skyen højt, og intet mer han saa',
men flygted knurrende, og fluks med ham
de dunkle Natteskygger flygted bort.

---

[1]) I Iliaden 22 vejer Zeus Achilleus's og Hektors Skæbne imod hinanden før Tvekampen. — Her er det F ø l g e r n e af Flugt og Kamp, der vejes. Satan ser altsaa forud sit Nederlag og flygter. Der er sikkert ogsaa en Hentydning til Dan. 5,27, hvor Daniel læser Skriften på Væggen i Kong Baltsasars Palads: „Talt, talt, *vejet og funden for let.*"

FEMTE SANG

Nu Morgnen skred med sine Rosenfjed
i Øster frem og strø'de over Jord
sin Perledugg fra Solens Fødestavn,
da Adam vaagned, som han plejed van,
thi let som selve Luften var hans Søvn,
fordi hans Spise var saa ren og skær
og Vædskeblandingen saa herligt sund.
Saa snart som Dagmor blidt sin Vifte slog,
og Løvet skjalv, og fine Dampe steg
fra alle Bække, og Smaafugle kvad
paa Kvist og Gren den klingre Morgensang,
da vaktes han af Slummer. Men desmer
det undred ham, at Eva endnu sov
med Haaret vildsomt spredt og Glød paa Kind,
som i urolig Blund. Paa Siden halvt
han rejste sig, og støttet paa sin Arm
han bøjed sig med hjærtensømme Blik
hen over hende. O, hvor var hun skøn,
i Slummer eller vaagen! og saa mildt
som Zefyrs Aandepust paa Flora, lød
hans Røst, da han berørte hendes Haand,
og hvisked: „vaagn, du yndigste, min Brud,
hvem sidst jeg fandt, den sidste, bedste Skat
fra Himlen, du min altid nye Fryd,
vaagn op! thi Morgnen gry'r, den friske Vang

os kalder, og den aarle Stund gaar tabt.
Op maa vi for at se, hvor smukt og godt
de spæde Planter trives, hvor i Lund
Citronen springer ud, hvor Balsamrør
og Myrrhatræer drypper, og hvor rigt
Naturen straaler i sin Farvepragt,
og Bien suger Blomstens søde Saft."

Hun vaagned ved hans Hvidsken, men i Angst
hun paa ham saa', og tog ham ømt i Favn,
og sagde: „O, du eneste, i hvem
min Tanke finder Hvile, du min Glans
og min Fuldkommenhed! med Glæde stor
jeg ser dit Aasyn og det klare Gry.
Ti denne Nat — jeg aldrig før har kendt
en saadan Nat — jeg drømte (hvis en Drøm
det ellers var), ej som saa tit tilforn
om dig og om den Arbejdsdag, der svandt,
hvad heller om den næste Morgens Id,
nej, men om Synd og Sorg, som ej min Sjæl
før denne slemme Nat har vidst. Der lød,
saa tyktes mig, en Stemme mild og blid
tæt ved mit Øre, som mig bød at gaa
i Haven ud. Jeg tænkte, det var din.
Den sagde: „Eva, o, hvi sover du?
Nu er den søde Tid, det er saa svalt,
det er saa tyst. Kun Nattens Elskovsfugl
midt i den dybe Stilhed ømt og blødt
slaar sine Triller. Paa det hvalte Blaa
Fuldmaanen hersker, og dens Trylleskær
forskønner alle Ting, — men ørkesløst,
naar ingen ser det. Himlens Øjne hist
er alle vaagne. Hvem, om ikke du
skal skue det, du Alnaturens Fryd,
som er en Øjenlyst for alle Ting,
der paa din Skønhed stirrer som berust

og aldrig ser sig mæt.“ — Som paa dit Bud
jeg rejste mig, men du var borte. Straks
jeg vandred for at finde dig, og gik
alene, syntes mig, indtil med ét
jeg stod ved det forbudne Kundskabstræ,
der syntes skønt, saa skønt som aldrig før
ved Dagens Lys. Og som jeg saa' derpaa
en Skikkelse der stod ved Siden, skabt
og vingeklædt som én af dem, der tit
fra Himlen gæster os. Ambroisk Vin
neddrypped fra hans duggbesprængte Haar.
„Du skønne Abild,“ sagde han, „der fuld
af Frugter hænger, vil ej nogen mildt
dig Byrden lette og forlystes ved
din Sødme? ingen Himlens Gud, saa lidt
som noget Menneske? er Kundskab da
i slig Foragt? og er det vel forbudt
af Avind? Hvorfor dette Forbehold?
forbyde det, hvo vil! ej nogen mer
skal mig formene den tilbudne Lyst.
Hvi staar du ellers her?“ — Saa lød hans Ord,
og ufortøvet med dumdristig Arm
han plukked og han smagte. Men mig greb
den kolde Skræk ved saa forvovne Ord,
der fulgtes af en saa forvoven Daad.
Men henrykt raabte han: „O, Guddomsfrugt,
sød i dig selv, men sødest plukket *saa!*
forbuden her, det synes, som bestemt
for Guder ene, men som dog formaar
at gøre Mennesker til Guder, — ja,
og hvorfor ej, saa sandt det gode dog,
jo mer det skænkes, strømmer mere rigt
og ikke er sin Ophavsmand til Mén,
men til des større Ære! Ogsaa du
du favre, englegode Eva, tag
og nyd af Frugten. Er din Lykke stor,

den kan dog vorde større. Lykken værd
er ingen mer end du. Saa tag da her
og smag derpaa, og vær fra denne Stund
blandt Guderne, og en Gudinde selv,
begrænset ej til Jorden, men som vi
i Luften stundom, — stundom ogsaa stig
til Himlen, din med Rette, og betragt
det Liv, som Guder lever dær, og lev
paa samme Vis!“ — Saa talte han, og nær
han traadte mig, og lige for min Mund
han holdt en Del af Frugten, som hans nys
af Træet plukked, og den søde Duft
opvakte mit Begær saa stærkt, at straks
jeg maatte smage, og derefter fløj
jeg op med ham mod Skyerne og saa'
forneden Jorden mægtigt udstrakt. Langt
og vidt jeg skued, mens jeg undred paa
min lette Flugt og høje Fart, men brat
min Fører var forsvunden, og jeg sank
— saa tyktes mig — herned, og faldt i Søvn.
Men o, hvor glad jeg vaagned op og fandt,
at det var kun en Drøm!“ — Om Nattens Syn
saalunde Eva mælte, og til Svar
gav Adam hende med bekymret Sind:

„Mit fuldtro Billed og min bedste Hælft!
de Tanker, som i Natteblund har voldt
dig Angst og Møde, rører mig saa dybt
som dig. Mig huer ej den sære Drøm.
Jeg frygter, den af ondt er runden. Dog,
hvorfra skal ondt vel komme? intet ondt
i dig kan huses, ti du skabtes ren.
Men vid, at der i Sjælen Ævner bo'r
af underordnet Rang, der vor Fornuft
maa tjene, og blandt disse er især
Indbildningskraften virksom. Hvad de fem

aarvaagne Sanser bringer til vort Sind
af Yderverdenens mangehaande Ting,
det griber den og former deraf mangt
et Hjærnespind og mangt et luftigt Syn.
Og alt som nu Fornuften med sin Dom
tiltræder eller og forkaster sligt,
samtykker vi i dette, nægter hint,
og deraf opstaar, hvad vi giver Navn
af Kundskab eller Mening. Til sit Skjul
Indbildningskraften søger, naar til Ro
Naturen gaar, og med sit Gøglespil
den eftergør det virkelige Liv,
men samler vrangt de Billeder, den ser,
og skaber vild Forvirring tit, og helst
i Drøm, fordi den parrer Ord og Daad
helt ilde sammen, baade det, som længst
er svundet hen, og det, som nys er hændt.
Mig synes, at din Drøm erindrer om
Samtalen fra i Aftes, med en sær
Tilføjelse. Dog vær ej mod i Hu.
Til Guder som til Mennesker kan snart
det onde komme, men vil snart igen
forlade deres Sind, og naar det sky's
det sætter ingen Plet. Det er mit Haab,
at hvad med Gru du sovende har drømt,
du aldrig vaagen gav dit Minde til.
Saa vær da ej forsagt, lad ingen Sky
fordunkle dette klare Øjenpar,
som ellers smiler mere lyst og glad
end selv det skønne Daggry over Jord,
og lad os til vort Arbejd gaa paany
i Lund, ved Bæk og mellem Blomster smaa,
der aabner deres Kalke nu for ret
at lade deres Vellugt strømme ud,
gemt hele Natten, og for dig beredt!"
Saaledes trøsted han sin skønne Viv,

der lod sig trøste, men en Taare klar
fra begge Øjne randt, som med sit Haar
hun tørred af. To andre Draaber stod
vel rede, hver i sit krystalne Væld,
men dem han kyssed bort, som hulde Tegn
paa Anger sød og paa Bekymring from,
der frygted for at have fejlet. Alt
var jævnet nu, og rask til Marks de gaar.
Men først i Skyggen af et løvrigt Træ
de stansed, da de saa' det røde Gry,
og Solen, som var næppe runden op,
men endnu svæved let paa sine Hjul
nær Havets Rand, og langs med Jorden skød
sin Dugg-glans. Som de skued nu i Øst
det vidtudstrakte Landskab, Paradis
og Edens lykkelige Sletter, dybt
de bøjed sig til Jord og tilbad Gud,
og ofred deres Bønner, som for Skik
hver Morgenstund de havde, men i Form
bestandig ny, ti aldrig Former ny
og hellig Ildhu mangled de til Pris
for deres Skaber, — Tale eller Sang,
som Øjeblikket gav dem det. Saa let
fra deres Læber Ordet flød, med sligt
et klangfuldt Tonefald, paa Talesprog
saa vel som og paa Vers, at hverken Lut
ej heller Harpe var fornøden til
at øge Klangens Sødhed. — Og de kvad:

„Du Almagts Gud, du Godheds Kildevæld,
alt, hvad vi skuer, er dit Værk, og din
er denne Verdensbygning underskøn.
Hvor underfuld, o Gud, er da du selv,
usigelige, som usynlig bor
bag disse Himle, eller skimtes kun
i dine mindre Værker her paa Jord.

Og dog forkynder ogsaa disse højt
din Godhed og guddommelige Magt.
I Engle! taler I derom, som bedst
af alle véd det, Lysets Sønner, I,
som skuer ham og som med eders Sang
og Strængeleg omkring hans Trone staar
med Fryd en Dag, som ikke kender Nat!
Forener eder, Himmelske! med dem
som bygger her paa Jorderig, for lydt
at love ham, ham baade først og sidst
og midterst og til evig Tid! — Og du,
det skønneste blandt alle Stjærnelys,[1])
den sidste af al Nattens Følgeskab,
om ej du heller hører Gryet til,
du Dagens sikre Pant, som kroner stolt
den glade Morgen med din blanke Ring,
lovpris ham i din Himmelkres, saa tit
den kære, aarle Dagning skrider frem!
Du Sol, som i det store Verdensalt
er baade Sjæl og Øje, kend i ham
din Overmand, og udsjung trindt hans Pris
imens du gaar evindelig din Gang, —
naar op du stiger og naar højt du staar
i Middagsstedet, og naar Du gaar ned!
Og Maane, du som snart i Østerled
med Solen mødes, snart bortflyr igen,
samt alle faste Stjærner (faste selv,
mens de sig drejer om med deres Kres)[2])
og I fem andre klare Vandreblus,[3])
der træder eders løndomsfulde Dans,
ej uden Sang,[4]) — gentoner I *hans* Pris,
som kaldte Lyset frem af Mørkets Skød!

---

[1]) Venus, der snart er Morgenstjærne, snart Aftenstjærne. [2]) Den ottende Sfære i Ptolemæus's Astronomi. [3]) Planeterne (egentlig kun fire „andre" foruden Solen, Maanen og Venus. [4]) Oldtidsfilosoferne talte om „Sfærernes Sang" under Kresløbet.

Du Luft, I Elementer, I som først
er fødte af Naturens Moderliv,
og som i firefoldig Kresløb[1]) snelt
og uafbrudt bevæges, blandes med,
og nærer alt, — lad eders Vekselspil
vor Skaber tjene kun til Lov og Pris!
I Morgentaager, mørke eller graa,
som stiger nu tilvejrs fra Høj og Sø,
til Solen maler med sit røde Guld
de uldne Rande, hæver eder kun
til Ære for al Verdens Ophavsmand,
hvad enten I det farveløse Hvælv
med Skyer dækker, eller lader Regn
henover Jorden falde, naar af Tørst
den sukker, — o, forkynder trindt hans Pris,
naar op I stiger eller synker ned!
Og priser ham, I Vinde, I, som snart
henaander blideligt, snart bruser højt
fra fire Verdenshjørner! bøjer dybt,
I Pinier, eders Kroner, I med samt
hver Plante, bøjer eder dybt til Tegn
paa Ærefrygt! — I Kilder, som med Kluk
henstrømmer, syng med eders Kluk hans Pris!
Lad eders Stemmer tone sammen, hver
en Sjæl med Liv, I Fugle, som med Sang
mod Himmelporten flyver, bærer med
paa Vinger og i Toners Klang hans Pris!
I, som i Vandet svømmer, I, som gaar
paa Jorden, enten stolt med oprejst Gang,
hvad heller kryber lavt, jeg eder frit
til Vidne kræver paa, om jeg var tavs
ved Morgen eller Aften, naar mit Kvad
genlød fra Høj og Dal og Kildevæld
og skyggefulde Træer til hans Pris!
Hil dig, Alherre! skænk os som tilforn

[1]) Nemlig som Jord, Vand, Luft og Ild.

kun godt med gavmild Haand. Er noget ondt
af Natten sammenspundet eller dulgt,
spred det, som Lyset splitter Mørket nu!“

Saa bad de skyldfri, og den trygge Fred
og vante Ro tilbage snart de fik.
De iler nu til deres Morgendont
blandt liflig Dugg og Blomster. Hvor en Rad
af frodigtrige Træer Frugter bar
til Overmaal, og strakte altfor langt
de tunge Grene frem, de brød dem af
og hindred derved golde Favntag. Hist
de førte Vinen hen som Ælmens Brud,
der slynger sine Arme om ham tæt
som kærlig Hustru om sin Ægtemand,
og bringer Drueklaser til hans Bo
som Medgift, for hans tørre Blade smukt
at pryde. — Himlens høje Drot med Ynk
ved deres Syssel skued dem, og hid
han kaldte Rafael, den Engel mild
og vennesæl, der med Tobias gik
og hjalp ham til hin Brud, syv Gange gift.[1])

Han sagde: „Rafael! Du har det hørt,
hvad Ustyr Satan, der fra Helveds Dyb
er sluppet ud igennem Mørkets Svælg,
har voldt paa Jorderig, i Paradis,
hvor han i Nat har ængstet hine to,
som bygger dær, og er tilsinds i dem
at øde hele Menneskenes Slægt.
Gak derfor! tal som Ven med Ven i Dag
med Adam, i hvad Løvhus eller Ly
for Middagsheden du ham finder skjult,

---

[1]) Tobias's Bog, en af det gl. Test.s Apokryfer.

hvor han sit Dagværk har en føje Stund
ved Maaltid eller Hvile afbrudt. Bring
paa Tale, hvad der kan ham minde om
hans lykkelige Stand. Det staar ham frit
at ville Lykken, frit er Viljens Valg,
men Viljen er med al sin Frihed dog
foranderlig. Og derfor, va'r ham ad,
at ej for trygt han vandrer. Sig ham kun
den Fare, som ham truer, og fra hvem
— den arge Fjende, der fornylig selv
fra Himlen faldt, og som nu pønser paa
at styrte andre fra den samme Fryd.
Med Vold? nej, det vil ikke blive taalt,
men ved Bedrag og Løgne. Aabenbar
ham dette, at han ikke siden hen,
naar han af egen Drift har brudt min Lov,
skal foregive, at han faldt i Synd
forrasket, uadvaret, uberedt."

Saa taled Evighedens Fader god,
og saa fuldbyrded alt, hvad der var Ret.
Den vingeklædte Hellige, der stod
blandt tusind Himmelflammer, dækket til
af de uhyre Vinger, var paa Stand
til Farten rede, og sprang op og fløj
midt gennem Himlen. Alle Englekor
til begge Sider veg og gav ham Plads
imens han gennem Straaleriget fo'r.
Til Himlens Port han naa'r, der af sig selv
paa sine gyldne Hængsler springer op,
— den store Himmelkunstners eget Værk.
Her standser ingen Stjærne eller Sky
hans Øje, men han skuer Jordens Bold,
vel liden, men ej ulig i sin Form
de andre lyse Kloder, og han ser
Guds Have, hvor den stolte Ceder gro'r

paa alle Høje, ret som naar ved Nat,
—skønt ej saa sikkert — Galileos Glar
i Maanen tror at skue Lande ny
og andre Egne, eller som naar midt
iblandt Cycladerne en Styrmand først
paa Delos eller Samos Øje faar,
som var det kun en Taageplet. Didned
han styrer skyndeligt og sejler frem
igennem det uhyre Æterrum,
mens Verdner følger Verdner paa hans Fart.
Nu lader han af Vindene ved Pol
sin Vinge bære, nu med rappe Slag
den bløde Luft han kløver, til saa langt
han naa'r mod Jord, som Ørnen flyver højt,
og er i alle Fugles Øjne lig
en Føniks, som de alle stirrer paa,
lig denne underfulde Fugl, naar bort
den flyr til Teben[1]) i Ægyptens Land,
for der i Solens lyse Helligdom
at lægge sin forkrænkelige Del
til Hvile. Nu han sætter brat sin Fod
paa Paradisets østre Skrænt, og straks
sin vante Skikkelse han atter faar
som vingeklædt Seraf. Seks Vinger[2]) bar
han for at skjule sine Guddomstræk.
Det brede Par, der paa hans Skuldre sad,
omhylled som med Fyrstepragt hans Bryst.
Det mellemste Par Vinger vandt sig rundt
omkring hans Midje som en Stjærnegjord
og omgav Laar og Lænd med dunet Guld,
og Farver, dyppede i Himlen selv.
Det tredie Vingepar fra Hæl til Hæl
hans Fødder dækked med et himmelblaat

---

[1]) Ellers nævner Sagnet Heliopolis i Nedre-Ægypten som det Sted, hvor Føniksfuglen hvert 100. År opbrændte sig i sin Rede. [2]) Jesaja 6,2.

og fjedret Panser. Dær som Majas Søn[1])
han stod og rysted sine Fjedre fro,
saa himmelsk Vellugt strømmed vide om.
Straks alle Engleskarerne paa Vagt
ham kendte, og til Ære for hans Rang
og høje Hværv de rejste sig, ti let
forstod de, at han kom med vigtigt Bud.
Han gik forbi den straaleklare Lejr
og er nu kommen til den glade Vang
igennem Myrralunde, og en sød,
livsalig Blomsterduft af Kassia,[2])
Balsam og Narde, som en Urskov fuld
af Yndigheder, thi Naturen her
af Ungdomskraften svulmed kækt og gav
sig sine Pigeluner frit i Vold
og øste Skønhed ud med yppig Haand
langt over vanligt Maal og Kunstens Lov.
— Da Englen gennem Krydderskoven skred
fik Adam Øje paa ham, som han sad
i Døren til sit køle Hus af Løv,
mens Solen, der alt højt paa Himlen stod,
skød sine hede Straaler lodret ned
og varmed Jordens skjulte Moderskød
mer end det hued Adam. Indenfor
gik Eva, som tog Tiden vel i Agt,
og tilberedte deres Middagsmad
af alskens Frugter, som ved Smag og Duft
den sunde Madlyst stiller ret tilfreds,
og aldrig vækker Lede ved en Drik,
som Nektar sød at slukke Tørsten med,
mens Maaltid holdes, Mælkens hvide Strøm,
Bær eller Druer. — Adam raabte højt:
„Kom, Eva, skynd dig! se et Syn, fuldværd
for dig at skue! hvilken Skabning prud

---

[1]) Hermes, Søn af Zeus og Maja, havde Vinger baade paa Hælene og Skuldrene. [2]) Kanelblomster.

er han, som mellem Træerne i Øst
sig nærmer som et andet Morgengry
ved Middagstid? et Budskab stort maaske
fra Himlen han os bringer, og vor Gæst
i Dag vil være. Sæt da frem i Hast
det hele Forraad, at med Overflod
vi hædre kan den Fremmede, som hid
er kommen fra det Høje, ti vi maa
dog unde Giverne, hvad selv de gav,
og skænke rundeligt, hvad rundeligt
blev skænket, hvor Naturen mangefold
sin rige Grøde yder, og sin Frugt
forøger kun, jo mer der høstes ind.
Er der for Sparsomhed da nogen Brug?“

Ham Eva gav til Svar: „O, Adam kær,
du Jordens hellige og rene Muld,[1])
hvem Gud indblæste Livets Aande, — nok
er selv et lille Forraad, hvor der fuldt
af modent Forraad hænger til vort Brug
paa Stilk og Straa til hver en Aarets Tid,
undtagen hvad der ved at gemmes hen
og tørres giver bedre Næring. Bort
jeg iler nu og fra hver Dal og Lund
af Urter og af bløde Græskar flinkt
jeg vælger ud det bedste til vor Gæst,
den høje Engel, at naar han det ser,
han maa bekende, at paa Jorderig
er Gud saa gavmild som i Himmelhjem.“

Med travle Blikke vendte hun sig brat
og gik med gæstfri Hu og tænkte paa,
hvad helst hun skulde vælge for at bedst
det kunde smage, saa at Ret paa Ret
behørigt fulgte, ikke plumpt og grovt
og tankeløst, men paa en saadan Vis,

[1]) „Adam“ betyder Muldjord.

at Lysten til at spise just blev holdt
vedlige ved Forandringen. Nu rask
hun tager fat, og fra hver Stængel spæd,
alt hvad som bedst vor store Moder Jord
os skænker hist i Indien — det i Øst
og det i Vest —, paa Middelhavets Strand,
i Pontus[1]) eller paa Karthagos Kyst,[2])
og hvor Alkinoos[3]) var Drot tilforn,
hun samler alskens Frugter. Nogles Hud
var glat og andres ru, og haard som Sten
var nogles Skaller, medens andre sad
i Bælge gemte, der bar stride Skæg.
Tilsidst hun samlet har en mægtig Hob,
som nu hun lægger frem med gavmild Haand.
Af Druen presser hun en harmløs Most
og Mjød af mange Bær, og blander snildt
en liflig Drik af knuste Kærners Saft.
Hun mangled ikke rene, smukke Kar,
hvori hun øste alle disse Ting.
Hun dernæst Gulvet strør med Rosenflor
og Urter, duftende af Mark og Skov.
Vor første Fader gaar imidlertid
sin guddomslige Gæst i Møde, fulgt
af sine Dyder kun. Ti i ham selv
laa al hans Herlighed, langt mere høj
end al den kedelige, tomme Pragt
ved Fyrsters Rejsefærd, naar Mængden staar
og gaber paa det lange Ryttertog
og paa det guldskrammerte Tjenerskab.
Da Englen nærmed sig gik Adam frem
foruden Frygt, men ydmygt og med dyb
Ærbødighed for den, i hvem han saa'
et Væsen af en højere Natur,

---

[1]) Et lilleasiatisk Land. [2]) Nordafrika. [3]) En Konge, der forekommer i Homers Digt „Odysseen", og som herskede paa Øen Fæakia (Korfu).

og bøjed sig og sagde: „Du, som har
i Himlen hjemme — thi ej noget Sted
undtagen Himlen kan saa straalerig
en Skabning huse, — siden du herned
er kommen fra de Troner oventil
og det behager dig en liden Tid
at savne hine glade Egne, mens
du viser Jorden slig en Ære, — dvæl
da hos os tvende, som af Almagts Gud
den hele vide Vang i Eje fik,
og hvil i dette skyggefulde Bo,
og nyd det bedste, som i Haven gror,
til denne Middagshede er forbi
og Solen dæmpes henved Nedgangstid.“
Med Blide Himmelmagten gav til Svar:
„Just derfor, Adam! er jeg kommen hid.
Ej heller er du anderledes skabt,
ej anderledes Stedet, hvor du bor
end at selve Himlens Aander mangen Gang
maa lystes ved at gøre dig Besøg.
Saa følg mig til dit Løvhus, svalt og kølt.
Thi disse Middagstimer indtil Kvæld
jeg har at skænke eder.“ — Nu de kom
til Hjemmet inderst i den dunkle Skov,
der smiled som Pomonas[1]) Æbletræ,
bedækket overalt med Blomster smaa
og Rosenskud, som dufted stærkt og sødt.
Men uden andet Dække end sig selv
og mere favr og mere yndefuld
end nogen Skovens Nymfe, ja end hin
Gudinde, som var dejligst af de tre,
der nøgne kappedes paa Ida Bjærg,[2])

---

[1]) Frugttræernes Gudinde. [2]) Hentyder til Sagnet om Afrodite, Athene og Hera, der æskede den trojanske Kongesøn Paris's Dom om, hvem der var skønnest. Han, der vogtede sin Faders Hjorder paa Idabjærget, tilkendte Afrodite Prisen.

(hvorom det gamle Sagn fortæller) stod
skøn Eva for at tage mod sin Gæst
fra Himmerig. Hun trængte ej til Slør,
ti intet kunde rokke hendes Dyd,
og hendes Kind blev aldrig farvet rød
af nogen uren Lyst. „Hil være dig!“
lød Englens Hilsen, som den siden hen
til den lyksalige Maria lød,
den anden Eva, med et helligt Bud.
„Hil være dig, al Slægtens Moder, du,
ti Verden vide af det Sønnekuld,
du føder af dit rige Moderskød,
skal fyldes, saa der bliver endnu fler
end alle disse Frugter, som Guds Træ'r
i Dyngevis har lagt paa dette Bord.“
— Af Græstørv deres Bord var rejst, og rundt
var Sæder lagte af det bløde Mos,
og paa dets brede Firkant laa i Hob
fra Rand til Rand det hele Efteraar,
skønt Vaar og Høst her dansed Haand i Haand.
En Stund de sad og skifted Venneord
(ti Maden blev jo ikke derfor kold).
Omsider Slægtens Fader taled saa:
„Du Fremmede fra Himlen, tag og nyd
af disse Gaver, som i Overflod
er givne os af vor Ernærer, han,
der os tilskikker alt fuldkomment godt
til Føde, og har ladet til vor Fryd
det vokse op af Jorden. Denne Kosst,
kan hænde, smager ikke Aander ret,
kun dette véd jeg, at én Fader god
i Himlen skænker til os alle alt.“

Genmæled Englen: „Derfor er det og,
at hvad han giver Eder, som tildels
er aandelige Væsner (evig Pris
ham vorde sjungen!) tages kan i Brug

til Næring for de Væsner, der bestaar
af lutter Aand, ti disse har saa fuldt
som I Behov for Føde,[1]) skønt vort Stof
er rent æterisk, eders jordisk tungt.
Og begge fik de hine Sanser fem
af underordnet Art, hvorved de ser
og hører, føler, lugter, smager, samt
fordøjer og optager i sig alt,
hvad de fortærer, indtil legemligt
forandres til ulegemligt. Alt skabt
har jo til Føde og Ernæring Trang.
De mere grove Elementer maa
til Næring tjene dem af mere fin
og aandig Slags, saaledes som man ser,
at Jorden nærer Havet, Jord og Hav
tilsammen Luften, Luften er igen
til Næring for de Æterflammer hist,
først Maanen, der ved Jorden lavest staar.
Og derfor er dens runde Aasyn fuldt
af Pletter, — Dampe, som den ej endnu
har ændret til sit eget lyse Stof.
Fremdeles aander Maanens klamme Land
Ernæring ud til Kloderne, som højt
deroppe svæver. Solen, der sit Lys
til alle skænker, fra dem alle faar
til Vederlag fornødent Underhold
i vaade Dunster, og hver Aftenstund
den holder Nadver med det store Hav.
Skønt Livets Træ'r i Himlen bærer sød
ambrosisk Frugt, og Druen giver Saft
som liflig Nektar, og hvert Morgengry
af Grenene vi stryger Honningdugg
og finder Perlekorn for Foden strø't,[2])
har Gud dog med saa mange Goder ny

---

[1]) I Ps. 78,25 tales om „de Stærkes" (ɔ: Englenes) Brød.
[2]) Manna. (Aabenbar. 22,2, Math. 26,29).

sin Gavmildhed forøget her, at fuldt
med Himlens Rigdom det kan holde Maal.
Tro ej, at jeg skal holde mig for god
til Eders Føde.“ — Nu i Ro og Mag
de satte sig og deres Maaltid holdt,
og Englen spiste med, ej blot paa Skrømt,
ej heller i en Taage,[1]) — som det tit
af Teologer læres! — nej, helt flinkt,
med ægte Madlyst og med god og sund
Fordøjelse, hvorved den nydte Mad
forvandledes. Det oversblevne let
som Sved fordunster. Dette er ej sært,
naar Alkymisten ved sin Blæsebælg
forvandler (eller i det mindste tror
det muligt at forvandle) selv de mest
urene Malme til det pure Guld,
som findes i en Grube. — Eva gik
for Borde nøgen, liflig Most hun gød
i deres Drikkekar til bredfuldt Maal.
O Uskyld, der er Paradiset værd!
Om ellers nogen Sinde var det her
undskyldeligt, hvis Elskov med sin Magt
Guds Sønner havde grebet ved at se
din Yndighed! Men fri for alt Begær
var Kærligheden lagt i Englesind,
og ej de kendte Iversygens Brand,
en vraget Elskers Helved her paa Jord!

Da nu de havde spist og drukket nok,
dog ej til Overmaal, fik Adam brat
den Tanke, at den store Sammenkomst
han burde bruge til at faa Besked
om det, som hører Oververdnen til,
om Væsnerne, som højt i Himlen bo'r,
hvis Herlighed langt større var end hans,

---

[1]) Saaledes flere af Kirkefædrene.

hvis Straaleformer var en Afglans klar
af Guddomslyset, og som overgik
saa langt i Magt og Vælde Jordens Børn.
Og til hint Sendebud fra Lysets Egn
han taled nu betænksomt disse Ord:

„Du, som hos Gud har Bolig, nu fuldgrant
erkender jeg den Gunst, du har bevist
os Mennesker, at du har holdt os værd
at træde under vort det ringe Tag
og smage Jordens Frugter, ihvorvel
det ej er Englekosst, og naadigt dog,
som om det var, har taget derimod.
Du nød deraf saa gærne og saa glad,
som var du bænket højt ved Himlens Bord,
— og hvilken Sammenligning gives her!“

Den vingeklædte Høvding gav til Svar:[1])
„O Adam! én er Almagts Gud, fra hvem
alt er oprunden, og til hvem en Gang
det komme skal tilbage, hvis til ondt
det ej forvendt er bleven. Alt er skabt
fuldkomment, af et Førstestof er alt,
men siden formet paa forskellig Vis
og med forskellig Stofgrad, — og de Ting,
som lever, med forskellig Grad af Liv,
af finere og mere aandig Art
og mere rene, eftersom de staar
ham nær, hvad heller stræber dog med Flid
at nærme sig, hver i sin egen Kres,
til Legemet omsider bliver Aand,
alt indenfor de faste Grænseskel,
der er bestemte for hver Art for sig.

---

[1]) I Miltons Afhandling: „De doctrina christiana“ (Om den kristelige Lære) udvikles nærmere denne ejendommelige panteistiske Materialisme (ɔ: at Gud er som Livskraften i alt Stof).

Den grønne Stilk er mere let og fin
end Roden, men dens Blade er igen
af mere luftigt Stof; den skønne Blomst
tilsidst udaander al sin søde Duft.
Men Blomsterne og deres Frugt, hvoraf
I Mennesker faar Næring, Trin for Trin
forfremmes til Livsaander, nemlig først
de dyriske, saa dem med selvbevidst
Fornemmelse, og giver begge Liv
og Sansning, Forestillingsævne, samt
Begriben. Derved Sjælen faar Fornuft,
og i Fornuften er dens Væsen sat
som Dømmekraft og Skuen, Dømmekraft
er tiest eders, Skuen gerne vor.
Dog mellem os er Forskel kun i Grad,
men ej i Art. Og derfor, Adam! find
det ej forunderligt, naar jeg med Tak
modtager det, som Gud til eders Brug
bestemte, men forvandler det, som du,
til ligeartet Stof. Maaske den Tid
vil komme, da I Mennesker med os
af Engleslægt skal holde Fællesskab
og ikke finde, at vor Føde Mén
forvolder eder, eller er for let,
og disse Spiser kan — hvem véd? — tilsidst
forvandle eders Legemer, saa helt
de aandiggøres og I stiger op
i Æterform, bevingede som vi,
og efter eders eget frie Valg
her eller og i Paradiset hist
i Himlen fæster Bo, saa fremt I kun
befindes lydige og holder fast
urokkeligt ved eders Kærlighed
til ham, hvis Slægt I er. Imidlertid
nyd eders Lykke kun saa helt og fuldt
som til at rumme den I Ævne fik."

Vor første Fader svared: „Blide Aand,
du milde Gæst! fuldgodt du har os lært
den Vej, som fører os til Kundskab frem,
og vist os, at Naturen Skridt for Skridt
fra Midten fører til den ydre Kres,
saa vi ved Skuet af de skabte Ting
kan efterhaanden stige op til Gud.
Men hvad betød hint Varselsord: „saa fremt
I kun befindes lydige?“ Mon vel
os Lydighed kan fattes imod ham,
hvad heller Kærlighed, — ham, som af Støv
har dannet os og gav os dette Hjem,
saa fuldt af alt til rigest Overmaal,
hvad Mennesker kan ønske og attraa!“

„Du Søn af Himlen og af Jorden!“ lød
nu Englens Røst, „giv paa min Tale Agt:
din Lykke har du Gud at takke for,
dens Varighed dig selv, — dermed er ment
din Lydighed. Bevar den tro og huld!
Det var Paamindelsen. Vær paa din Post!
Fuldkommen Gud har skabt dig, derimod
ej uforanderlig, og skabt dig god,
— men at forblive god er overladt
dig selv, og fri har han din Vilje skabt,
og ikke givet den i Skæbnens Vold,
ej streng Nødvendighed den underlagt.
Frivillig vil han tjenes, ej med Tvang,
i tvungen Fromhed har han ej Behag
og kan ej have det. Ti sig, hvordan
skal ufri Hjærter prøves, om med Lyst
de tjener eller ej, naar de kun vil,
hvad de nødvendigt maa ved Skæbnens Bud,
og ej har noget Valg. Jeg selv saa vel
som hele Engleskaren, der i Kres
om Tronen staar og skuer Almagts Gud,

bevarer kun vor lykkelige Stand,
som I bevarer eders, naar vi tro
bevarer Lydigheden mod ham. Frit
vi tjener, da vi elsker frit. Det staar
til os, om vi vil elske eller ej.
Dermed vi staar og falder. Nogle alt
er faldne, faldne i Ulydighed
fra Himlen dybest ned i Helved. — O,
hvad Fald fra højest Fryd til rædsomst Kval!"

Urfaderen ham svared: „Dine Ord,
guddommelige Lærer! har jeg hørt
med agtsom Hu og med langt større Lyst,
end naar jeg lytter til Kerubers Sang,
der klinger gennem Luften mangen Nat
omkring fra Højene. Ej ubekendt
det var mig, at vor Vilje, som vor Id,
er skabt med Frihed. Hidtil fuldt og fast
jeg har dog tro't, som jeg det endnu tror,
at Kærligheden til vor Skaber god
vi aldrig glemmer, heller ej hans Bud,
det eneste, men saa retfærdigt. Dog,
hvad du fortæller er i Himlen sket
har vakt min Tvivl, men endnu mer min Lyst
til fuld Besked at faa, om saa du vil.
Helt sært forvisst, og hellig Tavshed værd!
og det er endnu højlys Dag, ti knap
har Solen endt sit første halve Løb,
og næppe nok den er endnu begyndt
sin anden Hælft i Himlens vide Egn."

Til Adams Bøn tav Rafael en Stund,
hvorpaa han føjed ham, og taled saa:

„Stamfader til al Menneskenes Køn!
helt svare Ting du kræver, ti hvordan
skal jeg forklare for en jordisk Sans

usynlige Bedrifter under Kamp
imellem Aander? kan jeg uden Sorg
fortælle om saa manges Undergang,
der straaled i Fuldkommenhedens Glans
før deres Fald? Hvorledes skal tilsidst
en anden Verdens hemmelige Ting
jeg aabenbare dig, Ting, som maaske
det ej er tilladt at forraade? vel! —
til Gavn for dig tilstedes det, og alt,
hvad der gaar over Menneskers Forstand,
skal jeg forklare ved et Billedsprog,
som gør det legemlige til et Spejl
for det, der hører Aandens Rige til.
Og hvad om Jorden var en Skygge kun
af Himlen, og de Ting, som er derpaa
var mere lig de himmelske, end I,
som har paa Jorden hjemme, gærne tror?
Før denne Verden skabtes, da endnu
det vilde Kaos hersked, hvor du ser
nu disse Himle dreje sig, og hvor
nu Jorden hviler i sit Middelpunkt
i Ligevægt, da skete det en Dag
(ti skønt i Evigheden, Tiden dog
er knyttet til Bevægelsen, og brugt
som Maal for alt, hvad der er varigt, delt
i Nutid, Fortid og i Fremtid), — slig
en Dag, som i det store Himmelaar[1])
oprinder, at Lysrigets Englehær
forsamled sig paa Overherrens Bud
utallig foran Almagts Trone trindt
fra alle Himlens Hjørner.[2]) Under hver
sin Høvding og i klare Rækker skred

---

[1]) Den oldgræske Filosof Plato lærer, at alle Himmelkresene (Sfærerne) i Løbet af et „stort Aar" vender tilbage til det Udgangspunkt, hvorfra Bevægelsen begyndte. Rimeligvis har Milton dette i Tanke. [2]) Som i Job 1,6. Daniel 7,10.

de med ti Tusind Tusind Faner frem,
med Flag og Mærker, som i Luften højt
fra Fortrop og til Bagtrop vajed stolt
som Tegn paa Høvdingdømme, Rang og Grad, —
paa nogles gyldne Dug stod vævet ind
Erindringsord om mangen hellig Id,
som øvedes med varm og kærlig Hu
og derfor mindes frem for anden Daad.
Som nu de stod i en uhyre Ring
og Kres i Kres, tog Faderen, hos hvem
hans Søn i Salighedens Fylde sad,
til Orde, ret som fra et Bjærg i Glød,
hvis Top ej ses for lutter Straaleglans:

„I Engle, hører mig! I Lysets Børn,
I Troner, Fyrstendømmer, hver og én,
Herskaber, Magter alle, — hører nu
min Vilje,[1]) som urokket skal staa fast
evindeligt: I Dag jeg fødte *ham*,
— ham, hvem jeg kalder min énbaarne Søn.
Paa dette hellige og rene Bjærg
jeg salved ham. Her ved min højre Haand
I ser ham sidde, og jeg har ham gjort
til eders Hoved. Ved mig selv jeg svo'r,
at alle Knæ i Himlen skal sig dybt
for ham nedbøje,[2]) alle Herrenavn
ham give. — Bo'r da med én Sjæl, ét Sind
for evigt glade under denne Drot,
som styrer Riget med min Fuldmagt. *Den*,
som trodser ham, han trodser ogsaa mig
og bryder Enigheden, og skal brat
fra Gud og hans Beskuelse, saa sød
og salig, stødes bort og kastes ud
i Mørket udenfor, til evig Tid
af Mulmet slugt, berøvet Frelsens Haab!"

---

[1]) Psalme 2,6. Hebr. 1,5. [2]) Filip. 2,10.

Saa taled Almagts Herre, og hans Ord, —
saa syntes det — var alle til Behag.
Det *syntes* saa, men var dog ikke saa.
Den Dag, som andre Højtidsdage, fro
randt hen med Sang og Dans om Bjærgets Fod,
en Dans med lønlig Mening, allermest
i sine Sving lig Stjærnekresen hist
af vandrende og faste Kloder, Bugt
i Bugt sig slyngende, snart ud, snart ind,
og regelmæssigst, just naar allerstørst
Forvirringen man tror, og alt imens
de kreser om i himmelsk Harmoni,
saa lifligt tonende, at lytte maa
med Lyst Guds eget Øre. Da det led
mod Kvæld (ti vi har ogsaa Kvæld og Gry,
kun for Forandrings Skyld og ej af Trang)
fra Dansen til det kære Maaltid gik
de nu tilbage, og som dær de stod
i hver sin Kres, der sattes Borde frem,
som fyldtes pludselig med Englemad,
og Nektar strømmed som Rubinen rød,
— de kostelige Himmeldruers Saft —,
i Kar af Perler, Diamant og Guld.
Paa Rosenbænke og med Blomsterflor
om Issen spiste de og drak, og nød
i herligt Samlag Evighedens Liv
med Fryd og Gammen, og for Fylderi
de frygted ej, da just det fulde Maal
forhindred Overmaal, hvor Himlens Drot
var selv nærværende og øste ud
af sin Alrigdom gavmildt, og tog Del
i deres Glæde. Da i Skyer blidt
der udgik en ambrosisk Nat fra hint
ommældte høje Bjærg, hvorfra der Lys
saavel som Skygge kommer, skifted om
det klare Himmelaasyn til et mildt

og dæmpet Aftenskær, (ti Natten hist
ej kommer i et mere dunkelt Slør)
og Rosenduggen alle Øjne bød
til Hvile, — kun ej Guds, der aldrig véd
af Søvn at sige.[1]) Over Sletten vidt,
langt videre end hele Jordens Bold,
udbredt som Slette (ti saa er at se
Forgaardene til Himlens Kongeborg)
den hele Engleskare, Trop for Trop,
ved levende og klare Kildevæld[2])
slaar Lejr imellem Livets skønne Træ'r
i Hytter uden Tal, som rejstes brat,
og hvalte Himmeltelte, hvor de sov
omviftede af køle Vindes Pust,
undtagen de, som skulde denne Nat
i deres Skifte kvæde Frydesang
om Almagts Trone. Men paa denne Vis
ej vaaged Satan, — kald ham kun fra nu
med dette Navn, ti det, han bar tilforn
ej høres mer i Himlen. Højt i Rang,
om ikke højest i det lyse Kor
af Erkeengle stod han, stor i Magt
og Gunst og Forret, men var avindsyg
paa Sønnen, hvem den store Fader nys
saa megen Ære havde vist, og kaldt
Messias, salvet Konge. Dette Syn
han i sit Hovmod ej fordrog, og fandt
sig selv forhaanet. Derfor blev hans Sind
af Ondskab og Foragt betaget helt,
og han beslutted, da ved Midnatstid
den blide Skumring tilbød Ro og Søvn,
med alle sine Legioner fluks
at bryde op, og fuld af bitter Trods
at lade Almagts Trone uadlydt

---

[1]) Ps. 121,4. [2]) Aabenbar. 22,1.

og utilbedet. — Den, som var ham næst
i Rang og Magt,[1]) han sagte kalder paa,
og taler til ham disse Ord i Løn:

„Staldbroder kære, sover du?[2]) kan Blund
vel lukke dine Øjenlaage til,
enddog du mindes Ordet, som i Gaar
Alraaderen lod udgaa fra sin Mund.
For Skik du hidtil havde at betro
mig dine Tanker, og det samme Skel
har jeg dig gjort. Vi begge var som én
i vaagen Stand, og kan din Søvn da nu
det mene anderledes? Som du ser
er nye Love givne os af ham,
som har at byde. Disse Love ny
kan ændre Hu og Sindelag hos os,
som tjener, mane os til nye Raad
at pleje om de ubekendte Ting,
der forestaar. — Dog, det er farligt her
at sige mer. Men gak nu hen og saml
de store Førere for al vor Hær
af Tusen Gange Tusener i Tal,
og sig dem, at paa Overherrens Bud
skal jeg med alle dem, som deres Flag
har under mig som Høvding rejst, i Hast,
før Natten endnu har sin dunkle Sky
tilbage trukket, drage hjem, hvor hist
i Nord vi har vor Bolig,[3]) at vi dér
kan alt berede til at tage mod
vor store Drot Messias og de ny
Befalinger, han vil udstede snart,
naar han begiver sig paa Hyldingstog
igennem alle Engleriger, samt
de Love kundgør, som ham tykkes bedst.“

---

[1]) Beelzebub. (Første Sang 82). [2]) Se Iliaden 2,23, hvor Drømmeguden om Natten taler til Kong Agamemnon. [3]) Se Jesaja 14,12—13.

Saa lød den træske Erkeengels Ord,
som aanded idel Synd og Daarskab ind
i Forbundsfællens tankeløse Bryst,
og denne kalder for sig, snart i Flok,
snart én for én, de Magter, over hvem
han øved Magt, og siger, hvad der sagt
var til ham selv, at Almagtsherren bød,
at førend endnu Natten dunkelgraa
var svunden, skulde Hovedfanen bort
fra Stedet føres, og den falske Grund
han nævner ogsaa, — blander ind deri
tvetydige, nidsyge Ord for lumsk
at prøve eller friste deres Tro.
Men alle lød det velbekendte Tegn
og deres store Fyrstes Herskerrøst.
Ti stort i Sandhed var hans Navn, og højt
han stod i Himlens Rang. Hans Aasyn, skønt
som Morgenstjærnen, der i Spidsen gaar
for Stjærnehjorden, daared dem. Ved Løgn
han drog den tredje Del af Himlens Hær
med sig i Ledtog.[1]) Men imidlertid
hint Evighedens Øje, der formaar
at skue selv de Tanker, som i Løn
er dybest skjulte, saa' fra Bjærgets Tind
og blandt de gyldne Lamper,[2]) som ved Nat
omkring ham brænder, skønt med deres Lys
de ikke naa'de did, at Oprør frækt
var udbrudt, og i hvem, derhos hvor langt
blandt Morgenrødens Sønner det var bredt,
og saa' de Masser, der i Had og Harm
hans Guddomsvilje trodsed. Og med Smil
han siger saa til sin énbaarne Søn:

„Min Søn, i hvem jeg ser min Æres Glans
genstraalet fuldt, mit Riges Arving bold,

---

[1]) Aabenb. 12,3—4. [2]) Aabenb. 4,5.

nu gælder det vor Almagt, som vi maa
betrygge, og med hvilke Vaaben bedst
vi værge skal det Krav, vi fra tilforn
paa Guddomsnavn og Riget har. Ti se!
en Fjende rejser sig, som pønser paa
at grunde sig en Trone, lig med vor,
i Nordens vide Egn, ja, ej tilfreds
med dette vil han prøve i en Kamp
vor Styrke eller Ret. Lad derfor Raad
os lægge op i denne Farefrist,
og hastigt samle dem, der blev os tro,
til Værn og Værge, at uforudset
vi ikke mister dette høje Sted
og denne Helligdom og dette Bjærg!“

Med Blide uudsigelig, og klart
og roligt Guddomsblik, gav Sønnen Svar:
„O stærke Fader! Du har Føje god
med dine Fjender hist at drive Spot
og le ad deres tomme Hjærnespind[1])
og ørkesløse Oprør, som for *mig*
er kun til Ære, da ved deres Had
jeg skal forherliges, naar de maa se
al Kongemagt mig given, at med Kraft
jeg deres fule Hovmod skal slaa ned,
saa de tilsidst maa lære af min Daad,
om jeg er mægtig til at kue *dem*,
som trodser dig, hvad heller regnes maa
for ringest af den hele Himmelæt.“

Saa taled Sønnen. Men i vinget Hast
var Satan allerede rykket langt
med alle sine Magter frem, en Hær,
som Nattens Stjærner talløs, Duggen lig

---

[1]) Ps. 2,4.

i Draaber perlende paa Blad og Blomst
i Solens Glans. De gennem Egne drog,
hvor Fyrster, Troner og Serafer bød,
trefoldige i Grader, over mangt
et vidtstrakt Rige, — Egne, Adam kær!
saa vældige, at alt dit Herredom
er ej for mer at regne derimod
end denne Have mod den ganske Jord
og Havet, hvis den hele Klode rund
i Længden straktes ud. Da nu tilsidst
de gennem disse Riger naa'de frem
til Nordens Enemærker, Satan tog
højt paa et Bjærg sin Kongebolig prud,
der straaled trindt omkring og ligned mest
et Fjæld opdynget paa et andet, smykt
med Pyramider og med Taarn ved Taarn
af Demant-Stenbrud hugne, og Granit
af Guld, — den store Lucifers Palads
(saa kaldes Bygningen paa Eders Sprog),
som Satan siden efter, da med Gud
han vilde maale sig i et og alt,
„Forsamlingsbjærget" kaldte, hvilket Navn
om Bjærget minded, hvor Messias just
var i al Himlens Paasyn kaldet Drot.[1])
Dær samled han sit hele Følgeskab,
idet han foregav, at dette Budd
var givet ham, fordi man skulde Raad
nu pleje om, hvordan paa bedste Vis
de skulde hylde Kongen, naar han snart
kom did, og fuld af nedrig Argelist
med Sandheds Skin han deres Ører fandt:

„Herskaber, Troner, Fyrstendømmer, hver
en Magt og Kraft! — hvis mer end Mundsvejr kun
de stolte Navne er herefterdags,

---

[1]) Ps. 2,6. Jesaja 14,13.

da jo en anden har aldeles slugt
al Magten, og har os fordunklet helt
som „salvet Konge“! for hans Skyld vi brød
saa skyndsomt op i Nat og drog herhid
til dette Mødested i Huj og Hast,
blot for at raadslaa om, hvorledes bedst
vi kan med nyopfunde Ærestegn
modtage ham, der kommer for af os
at tage imod Knæfald, som tilforn
er aldrig ydet — usselt Kryberi,
for meget, naar det gælder én, hvordan
da til at holde ud, naar der er to,
den ene og hans Billed, som er nys
til Konge udraabt? men om nu vor Hu
ved bedre Raad blev styrket, saa vi kækt
afkasted dette skammelige Aag?
vil I mon bøje Nakke? vil paa Knæ
I fejge synke? Nej, om ellers ret
jeg kender eder, aldrig! og saa sandt
I kender eder selv som Himlens Æt
og Borgere, der ingenlunde før
var nogens Ejendom, og skønt i Rang
ej alle lige, alle dog er fri,
og lige fri, ti Rang og Orden staar
i Modstrid ej med Frihed, men kan vel
bestaa dermed! hvem kan med Ret og Skel
da øve Kongevælde over dem,
der er i Frihed fuldt hans Ligemænd,
skønt ej i Magt og Glans? og hvo tør Bud
og Lov os lægge paa, som uden Lov
er aldrig farne vild? langt mindre bør
da han vor Herre være, som gør Krav
paa Dyrkelse og Ærefrygt, til Spot
for vore Fyrstenavne, der jo klart
beviser, at vi er til Herremagt
af Skæbnen kaarne, ej til Trællekaar.“

Saa langt han med sin frække Snak var naa't,
og ingen afbrød ham, da *Abdiel*,[1])
én af Seraferne, der tilbad Gud
og lød hans Bud saa nidkær, at der knap
hans Mage fandtes, rejste sig paa Stand
og i sin strenge Ivers Lueglød
stod fast mod Satans Strøm af Raseri:

„Forvorpne, falske Tale, fuld af Trods!
Ord, som ej noget Øre havde tænkt
i Himlen at faa høre, allermindst
af dig, uskønsomme! kan du, som fik
langt over dine Jævninge dit Sted,
med skamløs Klaffertunge laste Guds
retfærdige Beslutning, højt forkyndt
og dyrt besvoren, at hver Sjæl, som bo'r
i Himlen, skal for hans énbaarne Søn,
hvem Kongespiret rettelig blev rakt,
sit Knæ nedbøje,[2]) og som rette Drot
bekende ham med alle Ærestegn,
som det sig hør og bør? „Men det er helt,
helt uretfærdigt," siger du, „i Baand
at lægge frie Væsener med Lov
og Paabud, og at lade Ligemænd
af deres Ligemand beherskes, — én,
som aldrig nogen Efterfølger faar."
Skal du Gud Herren skrive Love, — *du*?[3])
Skal *du* om Frihed yppe Tvist med *ham*,
som gjorde dig til den, du er, og frit,
som det ham lysted, Himlens Magter gav
den Skikkelse, de fik, og som har sat
for deres Væsen Grænser? men vi véd

---

[1]) Navnet betyder „Guds Tjener". [2]) Filipp. 2,9—11.
[3]) Rom. 9,2.

af rig Erfaring alle dog, hvor god
han er, og hvor han altid er betænkt
kun paa vort Bedste og vor Magt, — hvor langt
det er fra ham at tage noget fra
vor Højhed, ti langt snarere hans Hu
staar til at øge vor Lyksalighed,
idet vi samles endnu mere nært
og inderligt som Brødre under ét
og samme Hoved! eller sæt endog,
at det var Uret, naar en Ligemand
som Konge hersked over Ligemænd,
mon du, om nok saa herlig og saa stor,
ja mon vel alle Englenes Natur
i én forenet, kunde holde Maal
med den énbaarne Søn? med hvem, ved hvem
som ved sit Ord Almagtens store Gud
og Fader skabte alle Ting, selv dig,
og alle Himlens Aander, der ved ham
blev skabte, i sin klare Slægt enhver,[1])
og kronedes med *Ære* og fik Navn
til deres *Ære*, — mangen Trone stolt
og mangt et Kongerige, Fyrstendom,
og Kræfter, Magter, — Magter, der fik Liv
som selvbevidste Væsner. Heller ej
de ved at lyde under ham har tabt
i Herlighed, men vandt des større Glans,
da han, som er vort Hoved, bliver én
af os, hans Love vore Love, al
den *Ære*, som bevises ham, som vor
tilbage vender. Lad dit Raseri,
saa frækt og gudløst, fare! frist ej mer
de mange her, men skynd dig og forson
den vrede Fader og den vrede Søn,[2])
imens Forbarmelse er end at faa!"

---

[1]) Kol. 1,15—17. [2]) Ps. 2,12.

Saa taled Englen i sin Harmes Glød,
men ingen kom hans Nidkærhed til Hjælp,
da man for ubetimelig den holdt,
særsindet, ubetænksom. Saare glad
Oprøreren med større Overmod
gav ham til Svar: „Vi dannedes den Gang,
— saa siger du? — et Værk paa anden Haand,
et Stykke Arbejd, Faderen sin Søn
har overladt? — hvor sælsomt og hvor nyt!
vi vilde gærne høre, hvor du har
den Visdom fra! hvem er der, som har sét,
naar denne Skaben foregik? kan *du*
erindre din Tilblivelse, da den,
ved hvem du blev, Tilværelsen dig gav?
vi kender ingen Tid da ej vi var,
hvad nu vi er, vi ej af nogen véd
før os, selvavlede og gangne frem
kun ved os selv, af egen Livsens Kraft,
da Skæbnen havde drejet helt sit Hjul.
Af denne Himmel, hvor vi har vort Hjem,
fuldbaarne fødtes vi som Ætrens Børn.
Vor Styrke er vor egen. Storbedrift
vor egen Højre lærer os, og snart
vi faar at se, hvem der med os staar Maal!
Da skal du faa at vide, om med Bøn
vi kommer, og rundt Almagts Kongestol
forsamler os til Klynken eller Kamp.
Mæld dette til Kong „Salvet“, og fly bort
før noget slemt dig hindrer i din Flugt!“
Talt! og som dybe Vandes Lyd genklang
en dæmpet Bifaldsmumlen til hans Ord
igennem den utalligt store Hær.
Men frygtløs stod den flammende Seraf
imellem Fjender ene, og han kvad:
„Forræder imod Gud, fordømte Aand,
og af alt godt forladt — jeg ser dit Fald

er fast besluttet, og din arme Flok
med dig indviklet i din fule Svig,
og at saavel din Brøde som din Straf
har bredt sig som en Smitte. Efterdags
vær ubekymret for, hvordan du fri
skal vorde for det Aag, dig lægges paa
af Guds Messias. Du er gangen Glip
af disse milde Love. Andre Bud
uigenkaldeligt skal gælde nu.
Det gyldne Spir, hvorom du lod saa haant,
er nu en Jærnstav, der din frække Trods
skal knuse og slaa sønder. Var dit Raad
end godt, dog ej for dine Truslers Skyld
jeg fly'r fra disse onde Telte bort,
men for at ej den Vrede, som er nær,
naar snart den flammer op, skal grumt og blindt
med eder ramme mig. Du skal hans Lyn
snart mærke paa din Isse, graadig Ild.
Erkend med Sorg din Skaber, naar du ser,
hvem der kan øde dig i Bund og Grund!"
Saa taled Abdiel, den tro Seraf,
iblandt Forræderne kun han stod fast.
Urokket, ubevæget, uforsagt
og uforført i en utallig Hær
mensvorne Fæller blev sin Pligt han tro,
sin Iver og sin Kærlighed. Endskønt
han stod alene lod han sig saa lidt
ved Tallet som Eksemplet lokke bort
fra Sandhed, eller til at skifte Sind.
Bort mellem dem han gik den lange Vej
imellem Fjenders Haansord, som han bar
med Ro og liden Frygt for Overlast.
Og med Foragt imod Foragt han Ryg
de stolte Taarne vendte, som til snar
Fordærv var dømte og til rædsomt Fald.

SJETTE SANG

Den kække Engel fløj den hele Nat
igennem Himlens Vange uforfulgt,
til Morgnens Gry, ved Tidens Kredsløb vakt,
med Rosenhaand slog Lysets Porte op. —
Der er en Hule i Guds Bjærg, hel tæt
ved Tronen, hvor bestandig skiftevis
der rykker Lys og Mørke ud og ind,
og dette giver lifligt Vekselspil
i Himlen, som imellem Nat og Dag.
Naar Lyset udgaar, kommer Mørket tyst
ind ad den anden Dør, indtil den Stund,
da det skal sløre Himlen til, hvorvel
hvad dær er Mørke synes Dæmring her.
Og nu skred Morgnen frem med himmelsk Guld,
som kun i Straaleriget ses, og bort
svandt Natten for de blanke Glimt fra Øst.
Hans Øje mødte Sletten ganske fyldt
med klare Tropper, Vogne, Luesværd,
Ildgangere, og alt var Glans i Glans.
Han saa', at alt var krigsberedt, og fandt,
at hvad han vilde mælde om som nyt,
var allerede kendt, og hjertensglad
han blanded sig med Vennerne, der lydt
brød ud i Frydeskrig, fordi dog én
iblandt de faldne Myriader kom
tilbage, og med høje Bifaldsraab
de førte ham til Bjærgets Helligdom

med Almagts Trone, og en Stemme mild
der toned til ham fra en gylden Sky:

„Vel gjort, Guds Tjener![1]) Du har kæmpet godt
den bedste Kamp,[2]) da du har Sandheds Sag
mod Oprørshorder værget, og i Ord
var stærkere end dem med deres Sværd,
og har for Sandhedsvidnesbyrdet lidt
almindelig Foragt (langt mere tung
end Overlast). Det var kun Guds Behag,
du tænkte paa, skønt hele Verden skreg,
at du fo'r vild. En Sejer mere let
dig forestaar, naar du med Vennehjælp
skal gæste dine Fjender snart paany
med større Hæder end du før led Haan,
og undertvinge dem, som viser Trods
imod Fornuftens Lov, — en sand Fornufts
urokkelige Lov, og kaster Vrag
paa deres Drot Messias, der i Kraft
af sin Fortjeneste regerer. Gak
da, Mikael, du Englehøvding prud,[3])
og Gabriel, i Krigskunst nærmest ham,
— før mine Sønner frem til Kamp og Sejr,
de vaabenklædte Helgen tusindvis
og millionvis fylkede til Strid,
i lige Tal med hin forvorpne Flok.[4])
Angrib dem uden Frygt med Ild og Sværd,
forfølg dem indtil Himlens Rand, og driv
dem bort fra Gud og Salighedens Hjem
til deres Straffested i Dybet. Længst
det gaber efter dem med Luesvælg!"

Saa taled Almagts Røst, og Skyer straks
fordunkled Bjærget, og den skumle Røg

---

[1]) Math. 25,21. [2]) 1 Tim. 6,12. [3]) Aabenb. 12,7—8.
[4]) Altsaa en Trediedel (ɔ: Halvdelen af de trofaste Engle).

sig hvirvled hen, og Flammer blussed op
til Tegn paa Vrede. Fra det Høje klang
Basuner, og de Magter, der forblev
mod Himlen tro, i vældig Tærning skred
uimodstaaeligt og tyst afsted
i Straalelegioner til Musik
med herligst Samklang, hvorfra Heltemod
der aanded ud til Stordaad, mens de drog
i Kamp for Gud og hans Messias kækt,
af Høvdinger lig Guder førte an.
Ubrydeligt i Række og i Rad
de rykked frem lukt over Bjærg og Dal
og Skov og Flod, og Luften villigt bar
de lette Fjed, som da i sluttet Trop
den hele Fugleslægt paa Vinger kom
til Eden, hvor du, Adam! gav dem Navn.
Saaledes over mangen Himmelegn
de vandred, mangt et Land, tifold saa stort
som Overfladen af den hele Jord.
Men yderst ved det nordre Himmelhvælv
det lued som af Krig fra Rand til Rand
og nærmere det glimted fjærn og nær
af opadvendte Landser uden Tal,
af Hjælme og af Skjolde, som til Pryd
bar stolte Vaabenmærker. — Satans Hær
af Englemagter var i vældig Fart
alt undervejs, idet de drømte om
Guds Bjærg at vinde denne samme Dag
ved Kamp, hvad heller og ved Overfald,
og sætte paa hans Trone den, som frækt
hans Magt begæred og hans Herlighed
misundte ham. Alt midtvejs deres Haab
blev dog beskæmmet. Vel det tyktes først
os sært, at Engel imod Engel stod
i vilden Stævne, da vi dog saa tit
til glade Fester kærligt med ét Sind

forsamled os som Sønner af én stor
og evig Fader, hvem vi Lovsang kvad.[1])
Men Hærskrig og det vilde Kampgny snart
henvejred hver en Tanke mild og blid.
Højt paa en Straalevogn, lovprist som Gud,
midt mellem sine hin Forræder sad,
et Vrængebilled af Guds Majestæt,
omringet trindt af Luekerubim
og gyldne Skjolde. Fra sin Trone prud
han steg derefter ned, ti saare smalt
var nu det frygtelige Mellemrum,
og Bryst mod Bryst i vældig Rad de stod,
forfærdeligt at se. Stolt Satan skred
i Spidsen for sin Hærmagt. Abdiel,
hvis Plads var blandt de ypperste, fordrog
ej dette Syn, og fuld af Lyst til Daad,
han til sit kække Hjærte taled saa:[2])

„O, Himmel, at en saadan Lighed dog
skal findes med den Højeste, hvor Tro
og Sandhed er forsvundne! hvi skal Kraft
og Magt ej fattes, hvor der fattes Dyd,
og være svagest, hvor den praler mest,
skønt kun med Ubetvingeligheds Skin?
med Almagts Hjælp jeg prøve vil, hvor stærk
i Strid *han* er, som i Fornuft jeg fandt
hel arm og krank, og det er Ret, at *den*
som Sejer vandt i Ord for Sandheds Sag,
med Vaaben ogsaa sejrer. Led og plump
er Kampen mellem Styrke og Fornuft,
fornuftigst altid dog Fornuftens Sejr."

Fra sine vaabenklædte Brødres Flok
han traadte frem, og paa den halve Vej

---

[1]) Hentydning til Kampen mellem Independenter og Presbyterianere indbyrdes efter Sejren over Kong Karl I. [2]) Som Hektor, Iliaden 22,98.

den stolte Fjende mødte, og af Harm
des mere optændt djærvt han bød ham Trods.

„Forvovne! traf jeg dig? det var dit Haab
dit høje Maal at vinde uden Kamp, —
Guds Trone uden Vagt, han selv forladt
ved Rædslen for din Magt, din Tunge hvas!
du Daare! har du glemt, at idel Tant
er Kamp imod Alraaderen, som let
imod din Galskab kunde byde op
talløse Hære af de mindste Ting,
hvad heller uden Hjælp, kun med sin Haand,
der naa'r ud over alle Grænseskel,
dig kunde med ét Slag tilintetgjort
og styrtet dine Skarer ned i Mulm.
Men, som du ser, ej alle er som du.
Der gives dem, som foretrækker Tro
og Gudsfrygt, skønt du saa' det ej, da jeg
alene mellem alle løfted Røst
mod din vildfarne Verden. Her du ser
mit Vennelag, og lær da, — skønt for sent, —
at Faa mod Tusinder kan have Ret."[1])

Den store Fjende med et haanligt Blik
genmæled: „Slemt for dig, men af min Hævn
med Længsel eftersøgt og ventet, kom
du her, ménsvorne Engel, for at faa
Løn som forskyldt, min Højres første Hugg
fordi din Tunge voved Modstand først,
da Tredingen af Guder Møde holdt
og hævded deres Guddomsrang. Saa sandt
de føler sig i deres Guddomskraft
de kan ej nogen tilstaa Almagt. Hid
du sagtens drog af alle først for stolt

[1]) Milton udtaler sig her gennem Abdiels Mund om sin egen Stilling under Karl d. 2.

hos mig en Fjer at plukke, saa dit Held
de andre kunde skræmme. Mærk mit Ord
i denne Frist (du praled, hvis jeg tav):
før mente jeg, at for hver Himmelaand
var Frihed ét med Himlen, nu jeg ser,
de fleste Aander helst vil trælle sløvt, —
de øvedes jo kun i Fest og Sang.
Dem har du væbnet, — dette Himmelkor!
mod Frihed fører Trældom du i Kamp,
som det skal ses i Dag af begges Daad."

Ham Abdiel gensvared kort og strængt:
„Oprørske Aand! Du farer endnu vild,
og vil saa, ti du veg fra Sandheds Sti.
Med Uret smæder du som Trælleaag
Huldskab mod den, som dertil er bestemt
af Gud og af Naturen, (deres Bud
er ét), — den værdigste, som overgaar
dem, han behersker. Men *den* er en Træl,
der har gjort Oprør mod sin Ejermand,
som dine, der maa trælle haardt for dig,
der selv er Træl, din egen Træl. Og dog
vor Troskab *du* forhaaner! vær du Drot
i Helved, i dit Rige, men lad mig
i Himlen tjene Gud, — ham evig Pris! —
og lyde ham. Hans Bud er Troskab værd.
Dog, vent dig Lænker kun i Helveds Dyb,
ej Riger. Tag fra mig, der fra min Flugt
(som du det kalder) er tilbage vendt,
nu denne Hilsen paa din frække Hjælm!"

Talt! og et vældigt Hug med Lynets Fart
han retted imod Satans Hjælm, saa snelt,
at intet Øje, ingen Tanke rap,
end mindre Skjoldet, kunde bøde af.
Han veg tilbage ti uhyre Skridt,

og ved det tiende han sank i Knæ,
paa Spydet støttet, som naar her paa Jord
de indre Storme eller Vande brat
sig baner Vej og flytter fra dets Sted
et Bjærg, halvt sunken med sin Pinieskov.
Med Gru, men endnu større Harme saa'
Oprørets Fyrster deres Høvding bold
beskæmmet. Vore løfted Frydeskrig
med Sejershaab og Kamplyst. Mikael
lod Erkeenglens Malm hentone vidt
igennem Himlen. Hosiannaraab
lød fra de fuldtro Skarer, Gud til Lov.
Men Fjenden stod ej heller ledig. Vildt
i samlet Trop de styrted frem, og Gny
der gjalded, som var aldrig hørt tilforn
i Himlen. Sværd og Spyd mod Brynjer klang
med rædsomt Brag, og Kobbervogne skød
med grufuldt rappe Hjul af Sted, og højt
i Luften hvisled Ildspyd tæt i Sværm,
og over Valen slog et Flammehvælv.
Saa under Luekuppel voldsomt fo'r
de paa hverandre løs med Raseri.
Al Himlen drøned, og hvis Jorden da
alt havde været til, den var forvisst
og bleven rystet til sit Middelpunkt.
Ej sært, naar Millioner Engle stred
forbitret med hverandre, og af dem
den mindste kunde raadet saare let
med disse Elementer,[1]) og dem brugt
til Vaaben, med hver Kraft, som er deri.
Hvor meget større Magt, naar Hær mod Hær
i talløs Mængde tændte Krigens Brand!
de vilde deres saligtglade Hjem
forstyrret, om end ikke ødelagt,

---

[1]) ɔ: de jordiske Elementer, som Rafael under sin Samtale med Adam har for Øje rundt om sig.

hvis Almagtsherren ej fra Himlens Borg
for deres Kræfter havde sat en Bom.
Hver Legion var som en Hær i Tal,
hver væbnet Haand stærk som en Legion,
og dog hver enkelt Kriger, ført i Kamp,
var kyndig som en Høvding og forstod,
naar det var bedst at rykke frem, og naar
man skulde standse eller svinge om,
og lukke op og i den grumme Krigs
langstrakte Rækker. Ej Tilbagetog
dem kom i Sinde, eller Flugt. Der saa's
ej Tegn paa Frygt. Hver stoled paa sig selv,
som om hans Arm alene Sejren bar.
Bedrifter øvedes med evigt Ry,
men endeløst, ti vide Kampen stod
og skifted rask. Snart paa den faste Grund
blev Striden ført, og snart med Vingebrus
den martred Luften, saa den syntes Ild
i Tvekamp. Længe Slagets Vægtskaal hang
helt lige, indtil Satan, som den Dag
uhyre Styrke havde vist, og fandt
i Vaaben ej sin Lige, trængte frem
midt i Serafers Kampgny, hvor tilsidst
han saa' Mikael løfte højt sit Sværd
og fælde Legioner med ét Hugg.
Hvor sit uhyre Glavind højt han svang
forvoldte dets forfærdelige Ægg
Fordærvelse omkring ham vidt og bredt.
Til Værn holdt Satan frem sit Klippeskjold
af vældigt Omfang, tifold demanthaardt.
Da han kom nær lod Erkeenglen af
med sine Hugg og Slag, og i det Haab
at ende Himlens Borgerkrig, naar først
den store Fjende fældet var i Strid,
hvad heller lagt i Lænker, tog med Harm
og Glød i Øjet han til Orde saa:

„Det ondes Ophav, unævnt, uden Ry
i Himlen til dit Frafald, nu bekendt
til Overmaal, som du det selv kan se
af denne hadske Kamp, der er forhadt
af alle, men — som billigt er — for dig
og dine haardest, hvi har Himlens Fred
du saa forstyrret og Naturen voldt
en Nød, ukendt før dette Oprør? hvi
har du i Tusinder, som før var tro,
indblæst din Ondskab, saa de affaldt? dog,
mén derfor ej, at Himlens høje Ro
du kan forøde, ti den vil dig bort
fra sine Grænser støde. Lykkens Hjem
ej taaler Krig og Voldsfærd. Pak dig fluks
og tag din Yngel, Ondskab, med og fly
til Helved, Ondskabs Bo, du og dit Slæng.
Pøns dær paa Opstand, før mit Hævnersværd
din Dom begynder, eller før Guds Straf
dig styrter stormsnart ned til øget Kval!“

Saa taled Englefyrsten. Fjendens Svar
var dette: „Tro dog ej at skræmme den
med Trusler hen i Vejret, hvem med Daad
du ej kan skræmme? har du dreven vel
den mindste af min Hær paa Flugt, og faldt
end nogen af dem, uden at de straks
uovervundne rejste sig igen?
og tror du, at med mig du mere let
tilrette kommer med dit stolte Sprog
og Trusler om at jage mig herfra?
Du fejler, hvis du mener, denne Tvist
skal ende saa, som du benævner ond,
vi Ærens Kamp, og som det er vor Agt
at vinde, eller Himlen selv vi gør
til sligt et Helved, som du fabler om.
Her vil vi være fri, ihvor det gaar,

om ikke herske. Brug kun al din Magt,
kald „den Almægtige“ til Hjælp. Til Flugt
jeg griber ikke. Trindt jeg har dig søgt.“

De tav, og laved sig til Kamp, som Ord
kan ej udsige. Ti hvor skulde vel
selv Engletunger mælde, og hvormed
paa Jorden ligne det, saa eders Sans
forstod den høje Guddomsmagt? ti mest
de ligned Guder, baade naar de stod
og naar de rørte sig, i Holdning, Gang
og Vaaben, stærke nok til at slaa fast,
hvem der i Himlen skulde raade. Nu
Ildsværdene de svang og Hjul de slog
i Luften, fælt at se. Sol imod Sol
de brede Skjolde flammed, og med Gru
Forventningen saa' til. I hver sin Hær
veg Englene til Side, hvor der før
var tættest Trængsel, saa et mægtigt Rum
blev tomt, — ti der var utrygt, hvor saa svar
en Kamp gik for sig. Hvis man stort med smaat
tør søge at forklare, var det ret
som om Naturens Enhed sønder brast
og Krig imellem Stjærnerne brød ud,
saa to Planeter hadske stormed løs
imod hinanden midt paa Himlens Hvælv,
og blanded Baner. Med en Arm, der kom
i Vælde Almagts nær, de med ét Hugg
og ikke flere, søgte begge to
at ende Kampen. Ingen Forskel saa's
i Styrke eller hurtig Dækning. Dog
Mikael fra Guds Tøjhus fik sit Sværd.
Det var saa hærdet, at ej noget skarpt
ej heller noget fast modstod dets Blad.
Det mødte Satans Sværd, som straks fo'r ned,
og hug det over og et Halvhjul slog

i Farten, og i højre Side skar
et mægtigt Saar. Da var det første Gang,
at Satan følte Pine. Hid og did
i Krampe han sig vred. Saa dybt et Stik
det hvasse Sværd ham gav. Dog ikkun kort
kan Æterstoffet søndres, læges snart,
men ud af Flængen strømmed blodigrød
den Nektarvædske, Himmelaander har
i deres Aarer,[1]) og hans Rustning blank
tilsmurtes stygt. Fra alle Sider løb
en Mængde stærke Engle ham til Hjælp
og værged ham, men andre bar paa Skjold
ham til hans Stridsvogn, der et Stykke stod
fra Slagets Rækker, og ham lagde dær,
mens han af Pine, Trods og Ondskab vildt
skar Tænder, ved sit Nederlag saa dybt
ydmyget, — han, som havde tænkt i Kraft
Guds Ligemand at være. Dog, hans Saar
rask heledes. Ti Aander, som har Liv
i hver en Legemsdel for sig, imens
de svage Mennesker det har i Bug,
i Hjærte, Hoved, Lever, Nyrer, dø'r
kun da, naar de tilintetgøres helt,
og deres spænstiglette Legemsvæv
saa lidt som Luften fanger Banesaar.
Som lutter Hjærte, Hoved, Hørsel, Syn
de lever, og som lutter Vidd og Kløgt.
De tager Lemmer efter frit Behag,
samt Farve, Form og Omfang, som det bedst
dem tykkes, stundom fast og stundom løst.

Der andetsteds blev øvet mangen Daad,
Erindring værd, hvor Gabriel brød ind
med kække Faner i den tætte Hær,
som Molok bød, den harmoptændte Drot,

---

[1]) Iliaden 5,340.

der trodsed ham og trued med i Baand
ham bag sin Vogn at slæbe, — selv fra Spot
imod den Hellige i Himlen lod
hans Mund ej af. Men kløvet lige ned
til Bæltestedet, sine Vaaben fluks
han kasted og løb bort og brøled højt
af grulig Smærte. Men paa hver sin Fløj
slog Uriel og Rafael med Kraft
en pralersk Fjende, ihvor mægtig stor
han ogsaa var i Rustning demanthaard.
Det var to stærke Troner, som bar Navn
af Asmodæus[1]) og Adramelek.[2])
De kræved Guddomsrang, men fik nu lært
lidt mer Beskedenhed paa deres Flugt,
med fæle Saar trods deres Brynjer dru.
Ej heller Abdiel stod ørkesløs,
men voldte det ugudelige Slæng
al den Fortræd, han orked, ti han drev
med Hugg paa Hugg fra Valen Ariok[3])
og Ariel,[4]) og bortjog Ramiel,[5])
den grumme Voldmand, sveden og forbrændt.
Om Tusinder jeg kunde mælde let
og evigtgøre Navnene paa Jord.
Men de udvalgte Engle, som har nok
i deres Himmelry, ej søger Ros
af Mennesker. De andre, skønt i Magt
og Krigsbedrifter vældige, og højst
ærgerrige, er nu ved deres Dom
af Himlen og et helligt Minde helt
udslettede. Lad dem af Glemslens Nat
unævnte sluges. Styrke, som er skilt

---

[1]) Den onde Aand fra Tobias 3,8. [2]) 2. Kong. 17,31. Navnet betyder „den prægtige Konge“, tilbedet i Samaria (2. Kong. 17,31). [3]) „Lig en Løve“. Dan. 2,14—4. [4]) ɔ: „Guds Løve“, Esra, 8,16. Jes. 29,1. [5]) Selvlavet Navn („den, der ophøjer sig over Gud“).

fra Ret og Skel, fortjener ingen Ros
men ikkun Skændsel og Foragt, endskønt
den efter Ære stræber æresyg
og søger Ry ved Vanry. Derfor, lad
kun evig Tavshed vorde dem til Del!

Da deres Ypperste laa under, veg
den hele Hær, som alt var svækket stærkt
ved mangt et Anfald, og i Huj og Hast
de flyed. Overalt laa Vaaben strø't
og Vogn og Styrer vælted sig i Hob
med de ildsvedte Heste. Hvad endnu
var bleven staaende, udmattet veg
tilbage gennem Satans bange Flok,
der næppe nok var forsvarsdygtig mer.
Og mange, grebne af den blege Skræk,
— af Skræk og Smærte nu for første Gang
betagne — flygted bort med Spot og Skam,
ved deres Frafald bragte til en slig
Elendighed og Jammer. Flugt og Frygt
og Pine ej de kendte hidindtil.
I Tærningfylking rykked derimod
de Hellige usaarligt frem paa Rad.
Det store Fortrin frem for Fjenden gav
dem deres Uskyld, at Ulydighed
og Synd de ikke kendte, saa i Strid
de ikke trættedes, og de var fri
for Smærter, naar de saaredes, om end
de kunde trænges bort fra deres Sted.

Sit Løb begyndte Natten, Skumring drog
sig over Himlen og bød Vaabenfred
og Tavshed efter Krigens grumme Larm,
og begge Parter trak sig bag dens Slør
tilbage, men paa Valen Mikael
med sine Engle blev, ti de vandt Sejr,
og stilled Vagt ved hvert kerubisk Baal.

Men Satan og hans Oprørshær forsvandt
fjærnt i det tætte Mulm, og rastløs holdt
han Raad ved Nat med sine Høvedsmænd,
og midt iblandt dem mæled uforsagt:

„Staldbrødre kære, tro i Farens Stund,
I vaabendjærve Helte, fundne værd
ej Frihed blot, — det er for ringe Maal —,
men hvad vi attraar mere, Magt og Ry,
I, som én Dag bestod i tvivlsom Kamp
(hvis én, hvi ej utallige?) mod alt,
hvad Himlens Herre fra sin Trone stolt
imod os vældigst kunde skikke hid,
og mente nok til os at kue med,
men regned fejl, hvoraf det synes klart,
at han er ej, som vi har tænkt tilforn,
alvidende — vel sandt, da ej vi fuldt
var rustede, os nogle Uheld traf,
og Smærter, vi ej kendte før, men dem
foragted vi, saa snart vi dem fornam.
Vi sér, at Straalelegemer med Saar
til Døden ej kan rammes og forgaa,
men, om end gennemstungne, heles snart
ved den medfødte Livskraft. Helsebod
imod saa ringe Harm er let. Maaske
kan Vaaben, som har større Magt og Vægt,
i næste Stævne os forlene Sejr,
og vore Fjender Vanheld, eller dog
udjævne Kaar, som er af Væsen éns.
Om andre skjulte Grunde stod dem bi
vi vil, mens vi endnu har sund Forstand,
udforske og udfinde det tilbunds.“

Han satte sig, og Nisrok[1]) nu stod frem,

---

[1]) „Stor Ørn“. 2. Kong. 19,37. (Afgud, som dyrkedes i Ninive.)

blandt Fyrster mægtigst, og han stod som én,
der var undsluppen nys en rædsom Kamp,
udmattet, med forhugget Sværd og Skjold,
og taled saa med skyomhyllet Blik:

„Du, som har friet os for Herrer ny
og skænker os vor Guddomsret, — fuldsvært
for Guder selv, og for ulige Spil
er Kamp i Smærte med en smærteløs,
usaarlig Fjende, bedre vaabenklædt.
Det fører kun til Undergang. Hvad Gavn
er Mod og Manddom til, om nok saa stor,
naar Smærte knuger, der med alt faar Bugt,
og lamslaar selv de stærkes Haand. Kan end
paa Fryd vi give Afkald, og tilfreds
dog leve, — hvilket er det bedste Liv —
er Smærte idel Jammer, allerværst
af alle Onder, og gør rent det af
med Taalmod, naar den bliver altfor grum.
Den derfor, som kan sige os, hvordan
vi skade kan paa mere virksom Vis
den hidtil saarfri Fjende, eller dog
os jævngodt værge, har saa fuldt fortjent
vor Tak, som den, der os vor Frihed gav!“

Med rolig Mine Satan gav til Svar:
„Ej uopfundet er, hvad du har nævnt
med Ret som Hovedmiddel for vor Sejr.
Jeg bringer det! hvem kan vel se, hvor klart
det skinner fra den lyse Ætergrund,
hvorpaa vi staar, al Himlens Fastland, smykt
med Planter, Frugter, lifligt Blomsterflor
og Guld og Ædelsten, og maa ej straks
erindre, at det dybt dernede gro'r
af raa og dunkle Æmner, hvori Skum
af Luft og Ild er skjult, til Himlens Lys

berørte dem og blanded sig dermed,
saa de skød frodigt op, mens Glansen trindt
dem omgav. Svangrede af Helveds Brand
de skænkes os fra Dybets dunkle Hjem.
I lange, runde, hule Blider[1]) tæt
vi fylder denne Ladning, og naar da
den ved en anden Aabning tændes an,
den sprænges voldsomt, og langt borte fra
den slynger ud med Tordenbrag et sligt
Fordærv mod Fjenden, at hvad end der staar
imod, maa knuses rent, saa de skal tro,
at vi har røvet Tordneren hans Lyn.
Kort er vor Møje, ti endnu før Dag
vort Ønske vorder opfyldt. Nu kun frisk!
bort med al Frygt! for Kraft i Pagt med Vidd
er intet svart, end sige haabløst Værk."

Han tav, og deres Aasyn klared op
ved disse Ord, det svage Mod fik Liv.
Hver priste dette Paafund, og begreb
kun ikke ret, at han ej selv var den,
som fandt derpaa. Saa let det syntes nu,
da det *var* funden, skønt det hidindtil
de fleste tyktes rent umuligt! dog,
hvis Ondskab stiger, kan maaske en Gang
én af din Slægt, som pønser paa Fortræd,
opfyldt af djævelsk List, opfinde sligt
et Middel til at pine Jordens Børn
for deres Synders Skyld, fordi til Krig
og Blodblad de har Sind. — Fra Mødet fo'r
de straks til Arbejd uden vid're Snak.
Talløse Hænder i et Øjeblik
nu vendte Himlens Jordbund overalt
og saa' Naturens Raastof nedenfor.

---

[1]) Kanoner. Djævelen fremstilles som Krudtets Opfinder. Samme Tanke hos flere Digtere før Milton.

Svovl- og Salpeterskum de fandt, som snildt
de mænged, varmed og i rette Maal
fordelte, til de fik kulsorte Korn,
der samledes i Dynge. Nogle grov
de skjulte Aarer frem med Sten og Malm
(som i vor Klodes Bug) og laved Skyts
og Kugler, svangre paa Fordærv, mens Rør,
som fænged ved en Gnist, ved andres Flid
tilvejebragtes. Alt var inden Gry
i Nattens Tavshed lønligt forberedt.

Da Morgnen viste sig i Øster, sprang
de sejerrige Engle op, og trindt
til Vaaben kaldte dem Basunens Drøn.
Fuldt rustede de samled sig i Hast,
guldfunklende, mens andre Udkig holdt
i Dagningen fra Højene, og rask
i deres lette Rustning strejfed om
og spejded ud den fjærne Fjende grant,
hvor han var lejret, eller og hvorhen
han vel var flygtet, om hans Agt var Kamp,
om han stod stille eller rykked frem.
De snart dem mødte, da i sluttet Trop
de langsomt nærmed sig med deres Flag
højt vajende. Med rappe Vingeslag
fo'r Zofiel,[1]) den hurtigste Kerub,
tilbage, og endnu imens han fløj
i Luften, raabte han med klinger Røst:

„Til Vaaben, Kæmper, Fjenden, som paa Flugt
vi mente, er os nær, og vil i Dag
os spare lang Forfølgelse. Forvisst
vil Stand han holde, ti i skytæt Sværm
han kommer, og jeg i hans Aasyn ser
Mod og Fortrøstning. Lad enhver da fast
sin Demantbrynje gjorde, og sin Hjælm

[1]) ɔ: „Guds Spejder".

ret spænde stramt og gribe fat sit Skjold,
hvad enten holdt paa Højkant eller fladt.
Ti ser jeg ret, faar vi i Dag ej blot
en Byge, men en Storm af Flammespyd."

Advaret om, hvad de dog alle selv
var bleven va'r, de snart i Orden stod,
for hver en Hindring fri og fremad skred
i Fylking, da de Fjenden saa' helt nær.
Uhyre og umaadelig han drog
afsted med tunge Skridt, en Tærning lig,
der i sin Hulhed Helvedsskytset træsk
imellem Rækkerne holdt skjult. En Stund
bevogted de hinanden, men med ét
stod Satan frem og bød med hævet Røst:

„Til Højre og til Venstre, Fortrop! vis
dem kun vor Styrke, og lad alle dem,
som hader os, kun sé, at Fred og Ro
vi søger, og at vi med aabent Bryst
vil tage mod dem, hvis de synes om
vort Forslag, og ej vender Ryggen til
i daarlig Trods. Dog frygter jeg derfor.
Men Himlen er mit Vidne, at vi frit
udlader os. Nu I, som fik det Hværv,
rask frem dermed! berør det kort og godt,
men *højt*, saa det af alle høres maa!"[1])

Hans dobbelttydige og spotske Snak
var næppe endt, før brat den første Trop
til højre og til venstre Side drog,
og noget nyt og sært vi fik at se:
tre Rækker Søjler, hvilende paa Hjul
(ti mest de ligned Søjler eller og
Træstammer, enten Ege eller Fyrr,

---

[1]) Man bemærke de (noget søgte) Ordspil, der sigter til Kanonernes Affyring.

som du kan fælde dem i Skov og Dal,
afgrenede og hulede), af Malm,
Jærn eller Sten, om ej de aabne Gab
os trued fælt og varsled *hult* Forlig.
Bag hvert stod en Seraf og svang et Rør,[1])
der i sin øvre Ende gløded klart.
Vi stod forventningsfulde, men kun kort,
ti pludselig de Rørene stak hen
imod en snæver Aabning med en let
Bevægelse, — og Himlen straks derpaa
i Flammer stod, der mørkned snart af Røg
fra disse dybe Helvedssvælg, hvis Brag
opfyldte Luften med en grufuld Larm,
og sønderrev dens Indre, mens der fløj
en djævelsk Ladning Bosler ud af Jærn,
og sammenbundne Tordensten. Saa haardt
blev nu den sejerrige Hær beskudt,
at hvem der ramtes, faldt omkuld, endskønt
de stod som Klipper fast. I Tusindtal
de styrted om, og Engle hobevis
henover Erkeengle faldt, og kun
desmer for deres Vaabens Skyld, ti fri
var lettelig de gaaet, ved i Hast
at skrumpe sammen eller skifte Sted.
Nu fulgte skændigt Nederlag og Flugt.
At sprede Rækkerne ej heller hjalp.
Hvad nu? hvis frem de stormed og igen
tilbage maatte vige slagne, vandt
de kun desmere Fjendens Spot og Haan.
Ti bag den første stod en anden Rad
Serafer, rede til at tordne løs.
At flygte overvundne var dog værst.
Da Satan deres Tilstand klart forstod
til sine Fæller sagde han med Skæmt:

---

[1]) ɔ: **Lunte.**

„O Venner! hvorfor kommer dog ej hid
de gæve Sejerherrer? de drog frem
saa stoltelig, men da med aaben Barm
og Pande vi dem modtog nok saa smukt
(hvad kunde vi vel mere?) og dem bød
Forlig, de skifted ufortøvet Hu,
og gjorde alskens Krumspring, ret som om
de vilde danse, men det var en Dans
for vild og voldsom, — muligvis af Fryd,
da Fred blev tilbudt? Dog, maaske, hvis Fred
vi atter byder, vil de straks slaa til!“

Paa samme Maade spotted Belial:
„Ja, Høvding! vi har sendt Forligstilbud
højst indholdsrige og af megen Vægt,
saa kraftige, at Undren alle greb
og mange raved. Hver, som tager ret
imod dem, fatter dem fra Top til Taa.
Forstaas de ej, de viser os dog klart,
naar vore Fjender ikke vandrer *ret!*“[1])

Saa haaned de og snærted os, og viss
dem tyktes Sejren, viss foruden Tvivl,
og helt dumdristigt bildte de sig ind,
at de ved deres Paafund kunde let
med Almagt hamle op, og Løjer drev
de med hans Torden, og hans hele Hær
de smæded frækt, og disse stod en Stund
raadvilde, men ej længe. Raseri
dem fremad drev tilsidst og Vaaben gav
mod slige Helvedskunster (se, hvor Gud
har skænket sine Engle Herlighed
og Vælde). Sværdene de slængte hen
og fo'r til Bjærgene med Lynets Fart,

---

[1]) Et Ordspil fremkommer, idet det engelske Ord „right“ betyder „ret“ baade i legemlig og aandelig Forstand, — „oprejst“, „opretstaaende“ og „rigtigt“, „oprigtigt“.

(ti Jorden har fra selve Himlen laant
det skønne Skifte mellem Bjærg og Dal).
Fra deres dybe Grunde rev de løs
de faste Klipper, med hvad derpaa var,
— Fjældblokke, Vandløb, Skove, — og dem svang
ved deres lodne Toppe, saa med Gru
den hele Oprørsskare slagen blev,
da Bjærgene med Roden opad kom
imod dem farende og dybt begrov
de trende Rader Helvedsskyts, hvortil
de satte deres Lid. Nu var det *os*,
som angreb *dem*, og svære Fjælde fo'r
mod deres Isser tæt, saa det blev mørkt,
og hele Legioner brat forsvandt,
trods deres Vaaben under Bjærges Vægt
nedknugede. Og kun til større Mén
var deres Rustning — buklet eller knust
den trængte ind i deres Legemsstof
og voldte dem en rædsom Kval, saa mangt
et Smærtenssuk der lød, før de tilsidst
af deres Fængsel slap med stort Besvær,
skønt Aander, skabte af det rene Lys,
— det rene Lys fordunklet nu ved Synd.
De andre til de samme Vaaben greb
og rev de Bjærge op, som nærmest laa,
saa Klipper mødte Klipper undervejs
i Luften, slyngede med rædsom Kraft
frem og tilbage, og i Skygge fæl
forneden Kampen stod med Helveds Larm.
Mod dette Udstyr syntes Krig kun Leg.
Forvirring paa Forvirring rædselsfuldt
opdyngedes, og hele Himlen rént
var bleven ødet og forstyrret plat,
hvis ikke Almagts Fader fra sin Stol
i Himlens trygge Helligdom, da alt
han overvejed, havde forudsét

og tilladt dette Oprør, og et Raad
han havde fattet om at føre ud
sin store Plan til Ære for sin Søn,
den Salvede, og derved tage Hævn
paa Sønnens Fjender, og udraabe ham
til Magtens Herre. Til sin Søn, der sad
paa Tronen med ham, saa hans Tale lød:

„Du Afglans af min Herlighed, min Søn!
du elskede, du, i hvis Aasyn staar
at skue synligt, hvad jeg i mig selv
usynligt ved min Guddom er, o du,
hvis Haand fuldbyrder, hvad jeg har bestemt,
du anden Almagt, — tvende Dage alt
er rundne, efter Himlens Dagetal,
fra Mikael med sine Magter drog
ud for at tugte Oprørsflokken strængt,
og haard var Kampen, hvad der ej er sært,
imellem slige Fjender, ti jeg lod
dem hidtil skifte Trætten selv. Du véd
at de er skabte éns, og skønt ved Synd
den ene Part er svækket, kan endnu
det ikke mærkes, da jeg deres Dom
har opsat. Derfor Striden endeløst
maa rase og forblive uafgjort.
Den lede Krig har øvet, hvad ved Krig
der kan forøves, og har sluppet løs
ubændigt Raseri, hvor de i Brug
som Vaaben Bjærge tog til stort Fordærv
for Himlen, og for Verdensaltet selv
helt farligt. Tvende Dages Kamp er endt,
den tredje Dag er din. Jeg har for dig
bestemt den, og har hidindtil kun taalt
hint Oprør, for at du kan Æren faa
at gøre Ende paa den store Krig,
som du alene kan. Saa vældig Kraft

og Naade jeg dig indgød, at din Magt,
som ej har Lige, aabenbares maa
for Himmel og for Helved. Jeg har selv
den frække Opstand styret saa, at du
skal vorde klart erkendt som Arving gæv
til alle Ting, ved hellig Salve gjort
til Arving og til Konge, velfortjent.
— Du mægtigste! gak i din Faders Magt,
bestig min Vogn og styr de rappe Hjul,
som ryster Himlens Grundvold, og tag med
min hele Væbning, Buen, Tordnen, klæd
dig i min Almagts fulde Rustning! bind
min Glavind ved din stærke Lænd! forfølg
kun hine Mørkets Sønner og fordriv
fra Himlen dem til Mulmet udenfor!
Lad dær dem lære at foragte Gud
og hans Messias, som er salvet Drot!"

Talt, og hans fulde Glans paa Sønnen faldt,
hvis Aasyn uudsigeligen klart
genspejled Faderen i et og alt,
og Sønnens Guddom saa til Orde tog:

„O, Fader, Himlens Overherre stor,
du, som er højest, helligst, først og bedst,
du altid vil forherlige din Søn,
jeg atter dig, som det sig hør og bør,
og dette er min Ære, Fryd og Lyst,
at du i mig har fundet Velbehag
og vil ved mig din Vilje føre ud,
og deri ene jeg min Glæde har.
Jeg tager mod din Gave: Magt og Spir,
og skal med større Fryd dem lægge ned,
naar du tilsidst i alle bliver alt,
og jeg i dig for evigt, med hver den,
du elsker, men til dem jeg bærer Had,

du hader. Dine Rædsler jeg saa fuldt
kan aksle, som din Miskundhed, saa sandt
jeg er dit Billed klart i alle Ting.
Bevæbnet med din Magt vil snart jeg fri
al Himlen for hin Oprørsflok, og fluks
dem jage ned til deres fule Bo,
til Mulmets Lænker og hin grumme Orm,
der aldrig dø'r, — dem, som dig byder Trods,
skønt Lydighed mod dig er salig Fryd.
Ublandet dine Hellige skal da,
langt borte fra den frække Oprørshob,
dit Bjærg omsvæve, og foruden Skrømt
Halleluja istemme til din Pris,
og mellem dem jeg bærer Høvdingnavn!"

Han over Septret bøjed sig paa Stand
og rejste sig fra Ærens højre Haand.
Og nu begyndte Himlens tredie Gry
at dages, og med Hvirvelvindens Brus
den faderlige Guddoms Vogn fo'r frem
og spruded tykke Flammer, Hjul i Hjul.[1])
Den selv bevægedes ved Aandens Kraft,
men styredes af fire Kerubim
med firefoldigt Aasyn hver især.
Paa deres Legemer og Vinger tæt
som Stjærner Øjne sad, og af Beryl
var Øjnene paa Hjulene, og Blus
imellem dem fo'r om. Af klart Krystal
en Hvælving over deres Isser stod,
hvorpaa var rejst en Trone af Safir,
indlagt med Regnbufarver og med Rav.
Han steg til Vogns i himmelsk Rustning blank,
af Urim[2]) gjort, et herligt Guddomsværk.

---

[1]) Beskrivelsen er laant fra Ezechiel Kap. 1. [2]) 2. Moseb. 18, 15—30. „Urim" betyder „Lys" (Flertal) ogsaa „funklende Ædelsten".

Ved højre Haand bevinget som en Ørn
sad Sejren. Ved hans Side Buen hang
og Kog'ret med tretakket Torden fyldt.
Vildt rulled om ham Røg, og Glimt i Glimt
det flammed, Gnister rædsomt fløj omkring.
Titusind Tusind Hellige i Flok
ham fulgte paa hans Fart, og Glansen saa's
langt borte fra. Guds Vogne, (deres Tal
jeg hørte) Tyve Tusinder,[1]) var med,
og Hælften paa hver Side. Frem han fo'r
højt paa Kerubers Vinger, paa hint Hvælv
af klart Krystal, mens paa sin Safirstol
han troned, herlig fjærn og nær, men først
af sine egne sét. Uventet Fryd
dem greb, da de Messiæ Banner stolt
saa' vaje over sig, hans Tegn, velkendt
i Himlen, baaren frem af Englehaand.
Rask samled Mikael sin Hær, der vidt
paa Fløjene var spredt, men nu til ét
forsamled sig om deres Høvding bold.
Hans Guddomsmagt ham baned Vej, ti straks
trak Bjærgene, som nys var revne løs,
sig paa hans Bud tilbage, til de stod
paa hvert sit Sted. Saa snart hans Stemme lød
de lydigt gik, og Himlen atter fik
sit vante Aasyn, Bjærg og Dal igen
med friske Blomster smiled. Dette saa'
vel de usalige i Fjendens Lejr,
men med forhærdet Sind de bød ham Trods,
forblindede, og samled sig til Slag,
og af Fortvivlsen drog Haab. Hvordan
mon slig Forvendthed kunde finde Rum
hos Himmelaander? men kan noget Tegn
hoffærdige vel overtyde? kan

---

[1]) Ps. 68, 18.

vel noget Under en forhærdet Sjæl
til Anger vække? Hvad der skulde mest
bevæget dem til Bod, dem gjorde blot
desmer forstokkede. De saa' med Harm
hans Glans og Ære, og ved dette Syn
opblussed deres Avind. Deres Hu
stod til hans høje Sæde, og paany
de fnysende forsamled sig til Strid,
og mente, at de skulde dog tilsidst
besejre Gud og hans Messias stor
med Vælde eller Svig, hvad heller gaa
til Grunde helt i Altets Undergang.
Nu stod de rede til den sidste Kamp
og vilde hverken flygte eller fejgt
tilbage trække sig. Men til sin Hær
paa begge Sider taled saa Guds Søn:

„I Hellige, hærklædte Engle! staar
i eders klare Fylking stille kun
og hviler eder denne Dag fra Strid,
ti I har kæmpet tro og uden Frygt
for Guds den gode Sag, saa Velbehag
han fandt deri. Det Hværv, han eder gav,
uovervundne har I fuldbragt. Dog,
at straffe denne højforvorpne Sværm
er andre Hænders Sag. Alene *ham*
tilhører Hævnen, eller ikkun den,
hvem han beskikker det, og denne Dag
det gælder ikke Mængde eller Tal.
Staar derfor stille kun og ser Guds Harm,
som over de ugudelige brat
udøses skal ved mig, ti det er mig,
ej eder, de har vist Foragt, hvorvel
de dog misunder mig. Mod mig er vendt
alt deres Raseri og Had, fordi
min Fader i sit høje Himmelbo,

hvem Rige, Magt og Ære hører til,
har vist mig Hæder, efter som han selv
beslutted det. Og derfor deres Dom
til mig han overlod, at deres Lyst
de kan faa styret, naar med mig i Kast
de ser, hvem der er stærkest, — de i Hob
tilsammen, eller jeg, der kun er én
imod dem alle, siden intet Maal
de kender uden Magt, og lader haant
om alle andre Fortrin, uden Agt
at give paa, om andre overgaar
dem i deslige Ting, og anden Strid
end denne holder jeg dem ikke værd."

Saa taled Sønnen, og hans Aasyn straks
til Rædsel skifted om, for grufuld strængt
at skue, og mod sine Fjenders Hær
han vendte sig. Og brat de Fire langt
de stjærnefyldte Vinger spiled ud,
tæt samlede til rædsomt Skyggetag.
Den gyselige Stridsvogns Fælger dumpt
henrulled som med stærke Strømmes Brus,
hvad heller med en talrig Krigshærs Larm.
Paa de forvorpne Fjender lige løs
han styred, mørk som Natten. Overalt,
hvor han fo'r frem paa sine Flammehjul,
det faste Lysets Himmelrige skjalv,
kun ej Guds Trone, og han kom fuldsnart
imellem dem. Han med sin Højre greb
ti Tusind Tordner, som han slynged hen
foran sig, og som deres Sjæle dybt
med Jammer slog, — da fyldtes de af Gru
og tænkte ej paa Modstand. Bort de smed
de kraftesløse Vaaben, og han drog
frem over Skjolde, over Hjælme, samt
hjælmklædte Hoveder. Da ønsked kun

de slagne Troner og Serafer ret,
at Bjærge maatte væltes nu igen
henover dem til Værn imod hans Harm.
Ej mindre vældigt paa hver Side fløj
hans Pile fra de Fire, hvoraf hver
firfoldigt Aasyn havde, tæt besat
med Øjne, og fra Hjulene, hvori
var Livets Kraft, og som paa samme Vis
besatte var med Øjne trindt omkring.
Een Aand dem raaded, og der glimted Lyn
fra hvert et Øje, og der udgik Ild
derfra til de forbandedes Fordærv,
og vejred hele deres Styrke hen,
udtørred deres vante Kraft og Mod,
og efterlod dem matte, svage, angst.
Og dog han brugte kun sin Styrke halvt,
og dæmped sine Tordenskud. Hans Agt
var kun at drive dem fra Himlen bort,
men ej at lade dem forgaa. Han jog
dem, som var faldne, op, og drev dem frem
foran sig rædselsslagne som en Hjord
af bange Faar og Geder, haardt forfulgt
af Nag og Skræk til Himlens Grænseskel
og Vægge af Krystal, der indadtil
sig aabned vidt og lod et mægtigt Gab
tilsyne ned mod det uhyre Svælg.
Ved det forfærdelige Skue veg
de gysende tilbage. Bag fra dog
de trængtes frem af det, som værre var,
og ud de styrted sig fra Himlens Rand,
ned i det bundløst dybe Afgrundssvælg,
og evig Vrede brændte, hvor de faldt.

Og Helved hørte denne grumme Larm,
og Helved skued Himlen styrte ned
fra Himlen selv, og vilde fly't i Gru,

hvis ej den strænge Skæbne havde lagt
for dybt dets mørke Grundvold. Dage ni
de faldt,[1]) og Kaos brølte og fornam
tifold Forvirring under deres Fald
igennem alt hans vilde Virvar. Slig
en Flugt ham voldte stor Fordærv. Tilsidst
lod Helved sine Kæber op og helt
dem slugte, og tillukked sig igen,
— det Helved, der var dem til Hjem beredt,
fuldt af den uudslukkelige Ild,
et Hus, hvor ikkun Kval og Kvide bo'r.
Befriet Himlen jubled og sin Mur
udbedred snart, der rulled atter frem.
Som den, der ene sejred og paa Flugt
jog sine Fjender, nu Messias stolt
sin Stridsvogn vendte, og i Møde gik
hans Hellige ham alle, de, som tavst
var Øjenvidner til hans Almagtsdaad,
med Fryderaab, og alt, som frem de skred
med brede Palmegrene, Kor for Kor
i lyse Rækker, sang de Æreskvad,
besang ham som den sejersæle Drot,
Søn, Arving, Herre, der nu Riget fik
som værdigst til at raade. I Triumf
han lovprist midt igennem Himlen drog
til Templet og til Salene, hvor højt
hans store Fader troned, der i Glans
og Herlighed ham modtog, og sin Plads
han tog ved Salighedens højre Haand.

Saaledes har jeg nu ved Ting paa Jord
forklaret Ting i Himlen, og for dig
jeg har, som du begæred det, fortalt
hvad sagtens ellers var forbleven skjult
for Menneskenes Slægt, at du belært

---

[1]) Som de himmelstormende Titaner i det græske Sagn.

af det forgangne kan dig vogte vel, —
de stærke Englemagters Tvist og Krig
i Himlen, alle *deres* dybe Fald,
som havde Opstand gjort med Satan, — han,
som nu misunder dig din Stand og træsk
udpønser Rænker for at lokke bort
dig fra din Lydighed, saa du, med ham
berøvet Lykken, dele kan hans Straf,
en evig Jammer. Deri al sin Trøst
og Hævn han ser, — ti dette var en Haan
mod den Alhøjeste, at du en Gang
hans Fælle kunde vorde i hans Ve.
Men lyt ej til hans Fristelser, og va'r
din mere svage Del![1]) Lad dig til Gavn
det frygtelige blive, du har hørt,
om hvad der er Ulydighedens Løn.
De kunde staaet fast, og dog de faldt.
Drag det til Minde vel, og frygt for Synd!" —

---

[1] ɔ: Eva.

SYVENDE SANG

STIG ned fra Himlen, o Urania![1])
hvis ellers du med Rette nævnes saa.
Dig var det, hvis guddommelige Røst
mig kaldte til at oversvæve let
Olymp og Vingehesten Pegasus.[2])
Dit Væsen jeg paakalder, ej dit Navn.
Ej hører du til Sangens Møer ni,
ej heller bo'r du paa Olympens Tind,
men er i Himlen født. Ti endnu før
sig Bjærgene til Syne lod, og Væld
fremsprudled, skifted du fortroligt Ord
med Evighedens høje Visdom, hun,
din Søster, og med hende leged du
for Almagts Faders Aasyn, og din Sang,
saa himmelsk sød, var ham til Velbehag.[3])
Jeg kækt til Himles Himle ved din Haand
har vovet mig, skønt kun en jordisk Gæst,
og aandet Straalerigets milde Luft,
som du har blandet. Lad mig lige trygt
tilbage vende til det Element,
hvor jeg har hjemme, at jeg ikke brat
skal fra den rappe Ganger styrte ned,
som hin Bellerofon,[4]) om end han faldt

---

[1]) Her menes ikke den af de ni græske Muser, som bærer dette Navn, men den „himmelske Sangmø", der nævnes straks i Digtets Begyndelse. [2]) Billede paa den digteriske Fantasi. [3]) Ordsprogbogen 8,24—30. [4]) En Yngling, som formastede sig til at bestige Pegasus for at ride lige op i Himlen. Den slog ham af, og han vandrede om paa de alæiske Sletter i Cilicien. (Græsk Sagn).

fra ikke nær saa høj en Himmelegn,
og flakker vildsom og usalig om
paa Sletten ved Aleia. Halvt min Sang
er ikke sjungen, men dens Skueplads
begrænset er til dette Himmelhvælv.
Paa Jorden staar jeg nu, og ikke fjærnt
hinsides Verdenspolen rykket hen,
og kvæder sikrere med jordisk Røst,
som ej har skiftet, ej er bleven hæs,
ej stum, skønt den har onde Dage mødt,
— ja, onde Dage, onde Tunger med!
i Mørke og af Farer trindt og tæt
omlejret, og i Ensomhed. Og dog
jeg er ej ene, medens du ved Nat
min Søvn besøger, og naar Morgnens Gry
med Purpur farver Østen. Som tilforn
styr du min Sang, Urania! og find
Tilhørere, om end kun faa i Tal,
som lytte vil dertil, men driv langt bort
den plumpe Misklang fra det hele Slæng
af Bakkus og hans Svirebrødre, dem,
som stammer fra den vilde Sværm, der rev
den store Skjald fra Tracien ihjel[1])
paa Rhodope, hvor Skov og Bjærg med Fryd
ham laante Øre, til de skingre Skrig
hans Røst og Harpe kvalte. Ej sin Søn
forsvare kunde Musen. O, men svigt
du ikke den, som dig paakalder her!
Ti du er himmelsk, hun var kun en Drøm.

Gudinde, sig, hvad fulgte efter hin
Formaning, som den blide Rafael,

---

[1]) Orfeus sønderreves af de vilde Bakkantinder paa Rhodopebjærget i Tracien. Hans Moder, en af de ni Muser, Kalliope, kunde ikke frelse ham. Det synes, som om der her hentydes til Karl d. 2.s skamløse Hof, der kun nærede Haan og Had mod Digteren.

den høje Erkeengel, Adam gav,
at vogte sig for Frafald, varet ad
ved det forfærdelige, som var hændt
dem, som faldt fra i Himlen, at ej sligt
og skulde times Adam og hans Æt
i Paradis, hvis det forbudne Træ
formasteligt de rørte og lod haant
om dette Bud, det eneste, de fik,
saa let at lyde med det rige Valg
imellem alskens Frugt med liflig Smag,
alt eftersom de fatted Lyst dertil.
Han med sin Mage Eva ret gav Agt
paa, hvad han hørte, og med Undren dyb
og eftertænksomt lytted han til Ting
saa høje og saa sære, Ting saa langt
fra deres Forestilling, som at Had
i Himlen kunde opstaa, og at Krig
der kunde rase saa ustyrligt vildt
saa nær Gud selv i Salighedens Fred.
I Hast det onde dreves dog paa Flugt
og strømmed atter som en oprørt Flod
tilbage over dem, hvorfra det kom,
med Saligheden uforeneligt.
Men snart slog Adam hen de bange Tvivl,
som opkom i hans Hjærte, og endnu
af Synd usmittet var det hans Begær
at vide, hvad der kom ham mere ved:
hvordan den Verden, os for Øje staar,
med Jord og Himmel, først er bleven til,
naar den er skabt, hvoraf og af hvad Grund?
hvad der i Eden eller udenfor
var sket før hans Erindring? ret som den,
hvis Tørst er næppe stillet, med sit Blik
end følger Strømmen, mens den flyder hen,
og atter ved dens Rislen føler Tørst,
han spurgte ud paa ny sin Himmelgæst:

„Stort og forunderligt at høre om
og helt forskelligt fra, hvad vanligt er
i denne Verden, har du os fortalt,
guddommelige Tolk, i Naade sendt
herned fra Straaleriget, for betids
at vare os imod, hvad ellers let,
om ukendt, kunde voldt os Undergang
og som ej jordisk Snille gransked ud.
Og derfor maa vi evigt takke ham,
hvis Godhed ej af Grænser véd, og bør
modtage hans Formaning med et fast
og helligt Forsæt, at hans Almagtsbud
vi uforanderligt vil lyde tro,
ti derfor blev vi til. Men da saa huldt
du fandt os værd at aabenbare Ting,
som overgaar al jordisk Sans, men dog
vor Kundskab angaar, som det synes bedst
den guddomshøje Visdom, stig da kun
end længre ned, betro os, hvad maaske
kan være os til ikke mindre Gavn:
hvorledes denne Himmel, som vi ser,
saa fjærn og høj, er først begyndt, og smykt
med disse Baal paa Vandring uden Tal,
og denne Luft, hvoraf det hele Rum
er frembragt eller opfyldt, og som trindt
omstrømmer denne blomsterrige Jord?
hvad der er Grunden til, at først saa sent
vor Skaber, der i hellig Hvile sad
i Evigheden, har en Bygning ny
begyndt i Kaos, og hvor længe vel
han var derom, — hvis ellers uforménte
du kan besvare vore Spørgsmaal om
hans uforgængelige Guddomsmagt?
ej vil vi spejde ud hans skjulte Raad,
men kun, jo mer vi kender til hans Værk,
lovprise det. Og Dagens store Lys

har langt igen før det sit Løb har endt,
om end det daler nu. Tilbageholdt
paa Himlen ved din Røst, din stærke Røst,
det lytter til, og vil endnu en Stund
deroppe tøve, at det om sin Byrd
maa høre dig fortælle, om hvordan
Naturen opstod af det store Dyb,
der er usynligt for os. Og saa fremt
med Aftenstjærnen Maanen iler hid
at høre efter, bringer Natten med
den dybe Stilhed, og den tavse Søvn
aarvaagent laaner Øre til dit Ord,
hvad heller vi kan byde den at gaa,
til du har endt din Sang, og end før Gry
i Østerlide kan du fare bort!"

Saaledes Adam bad sin høje Gæst.
Den guddomslige Engel svared blidt:
„Opfyldes skal dig ogsaa denne Bøn,
saa varligt gjort. Dog, hvad mon Ord og Mund
selv hos Seraferne kan vel forslaa
til Almagts Gærninger at tolke ret,
og kan det fattes af en jordisk Sjæl?
men hvad du kan forstaa, og hvad som bedst
din Skaber kan ophøje, og din Fryd
forøge, skal ej være dig forholdt.
Det Hværv jeg fik, at jeg din Videlyst
skal mætte, dog kun i dette rette Maal.
Kræv intet mer, og gør dig ikke Haab
om at udforske ved din egen Kløgt
forborgne Ting, som er i Natten skjult
af den usynlige, alvise Drot,[1])
og som til ingen, være sig paa Jord,
hvad heller og i Himlen, kan betros.

---

[1]) 1. Tim. 1, 17.

Foruden dette er der ogsaa nok
at spørge om og vide. Som med Mad
det er med Kundskab. Ogsaa dær Behov
der er for Maadehold, saa at man véd,
hvad Sindet vel kan rumme. Overmaal
er til Besvær, og vender Visdom snart
til Daarskab, som naar Føden bliver Luft.
Saa vid, at da fra Himlens Lucifer[1])
(kald ham ved dette Navn, ham, som en Gang
blandt Engleflokken lyste mere klart
end Stjærnen hist blandt denne Stjærnehær)
— da han med sine Flammeskarer faldt
igennem Dybet til sit eget Sted,[2])
og da den store Søn med Sejer kom
med sine Hellige tilbage, saa'
den evigthøje Almagtsfader glad
fra Tronen deres Mængde. Til sin Søn
han derpaa vendte sig med disse Ord:

„Vor avindsyge Fjende tog dog fejl, —
ej alle var Oprørere som han!
Han stoled paa, at han ved deres Hjælp
nok skulde vinde denne Magt, saa høj,
saa uopnaaelig, den Stol, hvorpaa
den største Guddom sidder, naar først vi
var styrtede fra Tronen, og til Svig
han mange har forledt, hvis Sted ej mèr
dem kender her. Dog langt den største Del
i deres Tjeneste er blevne tro,
og Himlen har endnu saa stort et Folk,
at der er nok, som ved dens Grænseskel,
hvor langt de ogsaa naa'r, kan holde Vagt
og som kan denne høje Tempelborg
besøge for med skyldig Ærefrygt
og højtidsfulde Skikke Lov og Pris

---

[1]) ɔ: Lysbringer. Se Jes. 14,12. [2]) Som Judas Ap. G. 1,25.

at bringe os. Men at han ej berust
af Hovmod vorde skal ved den Fortræd,
han alt har gjort, som om nu engletomt
der er i Himlen (efterdi mit Tab
han overdriver), kan jeg raade Bod
paa denne Skade, hvis det kaldes maa
for Skade, at *de* tabtes, som har tabt
sig selv. Jeg agter i et Øjeblik
en Verden ny at skabe, og af ét,
ét Menneske, en talløs Slægt, som dær,
og ikke her skal bo, til Skridt for Skridt
tilsidst de baner sig en Vej hidop
ved øget Dyd og prøvet Troskab, — da
er Jorden bleven Himmel, Himlen Jord,
èt Rige, evig Enighed og Fryd!
imidlertid, I Himmelmagter, bor
i dette vide Hjem, og du, mit Ord,
du min énbaarne Søn, jeg dette Værk
ved dig fuldbyrder. Tal og lad det ske!
min Magt jeg sender med dig, og min Aand,
som overskygger dig. Far hen og byd,
at Dybet indenfor bestemte Skel
til Jord og Himmel vorder. Grænseløst
er Dybet, ti det endeløse Rum
jeg fylder, og ej heller er det tomt,
enddog jeg, ubegrænset, som jeg er,
har draget mig tilbage i mig selv
og viser ej min Godhed, der kan frit,
som den behager, virke eller ej.
Nødvendigt og tilfældigt er ej til
for mig, og Skæbnen er min Viljes Bud!"

Saa taled den Almægtige, og straks
hans Tale blev iværksat af hans Ord,
af Sønnens Guddom. Vel umiddelbart
Guds Gærninger fuldbyrdes, mere snelt

end al Bevægelse og Tid paa Jord,
men kan fortælles kun ved Talens Hjælp
for Menneskenes Ører, og kun *saa*
fortælles, som en jordisk Aand formaar
at fatte det. — Nu blev der stor Triumf
og Fryd i Himlen, da det blev bekendt,
at det var Almagts Vilje, og de sang
den Allerhøjeste til Lov og Pris,
hans Velbehag med Jordens Fremtidsslægt
og Fred i deres Boliger. De kvad
hans Pris, som med retfærdig Hævnild drev
den frække Hob bort fra sit Øjesyn
og de retfærdiges Pauluner, Lov
og Tak til ham, der i sin Visdom lod
det gode og det onde komme frem,
og vilde sætte ind en bedre Slægt
i de oprørske Aanders tomme Plads,
og derfra brede over Verd'ner ny
sin Naades Rigdom ud fra Old til Old
igennem endeløse Tidehværv.
Saaledes sang de høje Englekor.
Men Sønnen uddrog paa sin store Færd,
med Almagt gjordet, med en Straalekrans
af Guddomshøjhed. Visdom grænseløs,
og Kærlighed, og Faderen i ét
og alt ham fyldte med sit Lys. Omkring
hans Vogn i talløs Mængde Serafim
og Kerubim, og Magter, Troner fo'r,
og Dyder, Aander, vingede til Flugt,
samt mange vingeklædte Vogne fra
Guds Vaabenkammer, ti fra fordums Tid
der staar ti Tusinder imellem to
Malmbjærge[1]) rede til en Højtidsdag,
som himmelsk Køretøj med Forspand rapt.

---

[1]) Zach. 6, 1.

Nu kom de farende af egen Drift,
til deres Herres Brug, ti Livets Aand
var i dem. Himlen sine Porte slog,
de evige, vidt op med liflig Klang
paa gyldne Hængsler for den Ærens Drot,
der i sit Magtens Ord med Aanden kom
at skabe Verd'ner ny. Paa Himlens Grund
de stod og skued vide fra dens Bred
ud over det umaalelige Svælg,
der brused op som Havet, vildt og mørkt,
i mægtigt Oprør dybt fra Bunden sat
af rasende Orkaner. Bjærgehøjt
og sydende de grumme Vover steg
som om de vilde falde Himlen an
og blande Verdens Midte med dens Pol.

„I vrede Vover, stille! Dyb, hold Fred!"
— saa taled Almagts Ord, — „end Eders Tvist!"
Ej heller bied han, men brat han drog
højt baaren paa Kerubers Vinger, langt
i Kaos og den Verden ind, som nu
først skulde fødes. Ti hans Røst blev hørt
af Kaos, og i herligt Straaletog
hans Tjenere ham fulgte for at se
paa Skaberværket og de store Ting,
han vilde øve. Nu de snare Hjul
stod stille. Derpaa i sin Haand han tog
den gyldne Passer[1]), som var lavet i
Guds Forraadskammer, for at slaa den Kres,
som indeslutter dette Verdensalt
og alt det skabte, og i Midten fast
det ene Passerbén han satte, mens
han drejed rundt det andet, saa det gik
igennem det uhyre, skumle Svælg,

---

[1]) Ordspr. 8, 20.

hvorpaa han sagde: „Stræk dig hid saa vidt,
lad dette være dine Grænseskel,
og dit bestemte Maal, du Verden ny!“ —
Saaledes skabte Gud af væsensløst
og formløst Urstof Jord og Himmel. Tæt
omhylled Mørket Dybet. Men Guds Aand
laa over Vandene, der stille blev,
og bredte Vinger som en Moderfugl,
der ruger paa sit Kuld, og indgød Liv
og Varme i den Masse, som flød om,
men stødte ned det kolde, sorte Skarn
fra Helveds Dyb, som volder Livet Mén,
grunlagde saa, og samled saa til ét
de Ting, som var af lige Art, hvornæst
det Øvrige han mange Steder hen
fordélte, og lod Luften overalt
udstrømme derimellem, og tilsidst
han hængte Jorden ved dens Midtpunkt fast,
i Hvile ved dens egen Ligevægt.

„Der vorde Lys!“ saa sagde Gud, og straks
sprang Ætherlyset, der af alt er først,
det rene Udtræk, frem af Dybets Skød,
og fra sit Hjem i Øster gik det ud
og drog igennem Luftens dunkle Ørk,
iklædt en Straalesky, ti ingen Sol
der var endnu, — den i sit Skytelt sad
imidlertid i Skjul. Gud saa', at godt
var Lyset, og ved Himlens halve Skal
han skilte Lys fra Mørke. Lyset Dag
og Mørket Nat han kaldte. Saadan blev
den første Verdensdag det Kvæld og Gry,
og ikke randt den uden Lov og Pris
af Himlens Kor, da Lyset først de saa'
i Øster bryde frem af Mørkets Favn
paa Jorderigs og Himlens Fødselsdag.

Med glade Raab den hule Verdenskres
de fyldte og de gyldne Harper slog
og Gud og alt hans Værk med fromme Kvad
de priste og som Skaber ham besang
den første Aftenstund og Morgenstund.

Gud taled atter: „Blive der et Hvælv
imellem Vandene, at Vand fra Vand
maa skilles!“ Hvælvet rent og klart nu Gud
af Luftens første Æmner gjorde, rundt
det spændtes om den store Yderring
som fast og sikkert Skille. Nedentil
laa Vandene for sig, og ligervis
foroven. Som han bygged denne Jord
paa stille Vande, der omkring den flød,
saa og Alverden paa et vidtstrakt Hav
af klart Krystal. Og nu var Kaos fjærnt
med al dets høje Larm og Ustyr bragt,
at ej dets vildtoprørte Dele nær
ved Grænseskellet skulde volde Harm
den hele Bygning. Hvælvet gav han Navn
af „Himlen“. Aftenens og Morg'nens Kor
nu om den anden Dag med Jubel kvad.

Alt var vel Jorden dannet, men den laa
som Foster skjult i Vandets Moderliv
og vented paa sin Time, dækket helt
af Verdenshavet, der dog ej var goldt,
men blødned Kloden med sin varme Strøm,
saa frodig rig paa mangehaande Kim
og svangred med en avlekraftig Sæd
den store Moder, indtil Gud befo'l:
„I Vande under Himlen, samles fluks,
og lad til Syne nu det tørre Land!“
og straks de store Bjærge dukked frem,
og deres nøgne, brede Rygge op

mod Sky de løfted. Deres Tinder steg
mod Himlens runde Bue, og saa højt
de vaade Fjælde hæved sig, saa dybt
det brede, hule Leje nedad sank,
de store Vandes rummelige Seng.
De iled glade did, som Draaber ses
at trille runde paa det tørre Støv,
og nogle stod som en krystalklar Mur
og nogle som et Tag, af lutter Hast!
Til saadan Fart det store Almagtsbud
de rappe Bølger tvang. Som Hære rask
til Fanen iler ved Trompetens Klang
(du har jo hørt om Hære), saadan løb
og Vandene i Flok, hvor de fandt Vej,
og Vove trængte Vove, Slag i Slag.
Hvor der var stejlt, de styrted voldsomt ned,
i Sletteland de stille flød. Ej Bjærg,
ej Klippe dem imodstod. Ud og ind
de bugted sig, snart under Jorden, snart
de ad en Omvej naa'de frem tilsidst,
og graved Furer i det side Dynd
helt let, ti Gud ej havde budet end,
at Jorden skulde tørres, uden her
imellem disse Højder, hvor du nu
sér Flode rinde, som evindeligt
i deres vaade Optog strømmer hen.
Han kaldte alt det tørre Land for „Jord"
og alle Vandes store Kar for „Hav",
og saa', at det var godt, og sagde: „Lad
nu Jorden skyde Græs og Urter frem,
som giver Frø, og Træ'r, som bærer Frugt,
hver af sin Slags, hvis Sæd er i dem selv,
paa Jorderig." Og knap han havde talt
før Jorden, hidtil nøgen, gold og tom
og uden Pryd, bar Græs, som blødt og grønt
dens hele Flade dækked yndigt til,

og dernæst Urter med forskelligt Løv,
hvis Blomster pludseligt med broget Pragt
sprang ud og dufted lifligt fra dens Barm,
og straks derefter slynged Vinen tæt
og tykt sin Ranke, og Melonen krøb
langs Jorden med sin Vellugt, Kornaks stolt
paa Marken fylked sig, og Busk og Krat
stod ydmygt og med sammenfiltret Haar.
Sidst hæved sig de statelige Træ'r,
ret som til Dans, hvis Grene fulde hang
af Frugter, eller satte Knopper smaa.
Med høje Skove klædtes Bjærg og Høj
og Dal og Kildevand med frodigt Grønt,
og Floderne de lange Bredder fik.
Og Jorden ligned Himlen nu, et Sted,
hvor Guder kunde bo og vandre om
med Lyst og gæste ofte med Behag
dens fromme Skygger. Endnu havde Gud
dog ej det ladet regne over Jord,
og intet Menneske endnu der var,
som kunde pløje Muldet, men der steg
fra Jorden op en duggvaad Taagedamp
der vanded Skorpen og hver Markens Vækst,
Gud havde skabt, før den paa Jorden kom,
og hver en Urt, før paa sin grønne Stilk
den voksed frem. Gud saa', at det var godt.
Saa priste Kvæld og Gry den tredie Dag.

Igen lød Almagts Røst: „Der vorde Lys
paa Himmelbuen højt, at sætte Skel
imellem Dag og Nat! de være Tegn
for Tider og for Dage og for Aar,
og lad dem være Lys paa Himlens Hvælv,
som jeg dem byder, til at skinne klart
paa Jord!" Og saa det blev. Gud skabte da
to store Lys, det større til ved Dag

at raade, og det mindre Lys ved Nat,
og Stjærnerne, og satte dem paa Plads
paa Himlens faste Rund, at over Jord
de skulde straale blidt, og skiftevis
beherske Dag og Nat og skille Lys
fra Mørke. Og da Gud sit store Værk
beskued, saa' han, det var godt. Ti først
blandt Himmelkloderne en mægtig Bold
han danned, Solen, dunkel først, endskønt
af Æterstof, saa Maanens Kugle rund,
og Stjærner af hver Størrelse, saa tæt
henover Himlen saa't som Korn paa Mark.
Han langt den største Del af Lyset tog
fra Skypaulunet og det satte ind
i Solens Kres, der skabtes hulret til
at tage mod og drikke Lysets Flod,
dog fast nok til at holde paa sin Skat
af Straaler, saa den blev en Lysets Borg,
og som til deres Kildevæld kom hid
de andre Stjærner for at øse Lys
i deres gyldne Urner, og herfra
har Morgenstjærnen sine gyldne Horn.
De øger deres egen svage Glans
ved Farveskær og Genskin, skønt saa langt
fra Menneskenes Syn i mindsket Grad.
Den prude Fakkel, Dagens Fyrste, saa's
i Øster først, og klædte Himlens Rand
i klare Straaler og begyndte fro
sit Løb ad Himlens brede Kongevej.
Syvstjærnen[1]) og den hvidgraa Dagning gik
i Dans foran med lifligt Aandepust.
Men lige for i Vest stod Maanens Spejl,
hvis fulde Aasyn fik sit Lys fra *den*,
ti ej den havde andet Lys behov

---

[1]) Job 38, 31.

i denne Stilling, og til Nat den staar
i samme Afstand, vender derpaa om
og skinner nu i Øster, drejet rundt
med Himlens store Akse, og sin Magt
med Tusind mindre Lys den deler, ja
med Millioner Stjærner, Blink i Blink,
som da paa Himlens halve Kres kom frem,
og herligt pryded den for første Gang
med deres klare Blus, som rinder op
og rinder atter ned. Den glade Kvæld
og Morgen priste højt den fjerde Dag.

Nu sagde Gud: „Lad Vandene af Kryb
med Yngel vrimle, Væs'ner, som har Liv!
lad Fugle flyve over Jorderig
og deres Vinger under Himlen slaa!"
— Saa skabte Gud da Hvalerne, og hver
en Sjæl, som lever, alle Dyr, som krøb,
som Vandene frembragte mangefold,
hver i sin Art, og hver bevinget Fugl,
alt efter deres Arter, hver især,
og saa', at det var godt, velsigned dem
og sagde: „Bærer Livsfrugt, bliver kun
mangfoldige og fylder Hav og Sø
og Floderne! lad Fuglene paa Jord
formeres!" — Sund og Hav og Bæk og Bugt
straks fyldtes med en helt utallig Sværm.
I Stimer Fiskene med blanke Skæl
og Finner glider under Voven grøn,
og tit saa vrimlende, som naar af Hav
en Banke hæver sig. Snart enkeltvis,
snart Par om Par de æder af den Tang
og Kløvertare, som paa Bunden gror,
og nogle flakker om, som helst de vil,
i Skove af Koraller, eller fro
de lader Solen i et hastigt Glimt

beskue deres Kjortler, der med Guld
er overdryssede. I Ro og Mag
i deres Perleskaller nogle hist
paa deres vaade Føde venter. Her
har andre under Klipperne sig skjult
og ligger harniskklædte dær paa Lur,
og Sælen leger i det smulle Vand,
saa og Delfinernes den krumme Slægt.
Men der er nogle, som med mægtig Krop
plumpt vælter sig og skyder rædsom Fart,
saa Havet bruser. Her Leviatan,[1])
det vældigste af alle Jordens Dyr,
der svømmer som et Forbjærg vide strakt
paa Dybet, eller sover, og er lig
et Land paa Vandring, og som slubrer ind
af Gællerne og atter spytter ud
af Snabelen et Hav. Imidlertid
de lune Huler, Fenner, Bredder trindt
udruger ogsaa Kuld paa Kuld, og frem
fra Æggene, som varligt brydes, snart
de nøgne Unger kommer, der med Fjer
dog klædtes inden længe, saa de fik
fuldvoksne Vinger og med Sus og Brus
i Luften svævende ej fandt det værd
at blive lavt ved Jorden, som fra Sky
de saa' dernede ligge. Ørn og Stork
paa Klippetinde og i Cedertop
kækt bygger Rede. Nogle flyver om
paa Maa og Faa, mens andre mere klogt
i kileformet Skare følges ad
og drager langvejs, med fornuftigt Skøn
om Aarsens Tider, over Land og Sø,
en Karavane lig i Luften højt,
og letter deres Flugt ved skiftevis

---

[1]) ɔ: Hvalen.

at flyve foran. Saadan Aar for Aar
den snilde Trane rejser, baaret frem
af Vind og Vejr. Imens de farer hen
de sætter Luften trindt i Bølgegang
ved Fjedre uden Tal. Fra Gren til Gren
Smaafuglene med deres muntre Røst
forlysted Skovene, og indtil Kvæld
med deres farverige Vinger slog,
kun den højtidelige Nattergal
forstummed selv ej da, men Natten lang
den sine blide Elskovsviser kvad.
I Floder og i Søers Sølvervand
neddukker andre Brystets bløde Dun.
Den stolte Svane med den krumme Hals
imellem sine hvide Vinger ror
sig brusende af Sted med Aarefod.
Dog ofte fra det vaade Element
de hæver sig paa udspændt Vingepar
og flyver mod det Høje. Andre holdt
sig paa den faste Jord. Med takket Kam
gaar Hanen om, hvis Galen skingrer vidt
i Nattens stille Timer, og hin Fugl,
som har til Prydelse det lange Slæb
med Stjærneøjne og med Regnbuglans.
Da nu med Fiske Vandene var fyldt,
med Fugle Luften, fejred Kvæld og Gry
den femte Dag med Fryd og Gammen stor.

Den sjette og den sidste Skaberdag
brød frem med Harpeslag ved Kvæld og Gry.
Da sagde Gud: „Lad Jorden bringe frem
nu alskens Væs'ner efter hver sin Art,
hvori der er en Sjæl, som lever, Kvæg
og alt, som kryber, saa og Markens Dyr,
hver af sin Art!“ Og Jorden lød hans Bud
og aabned straks sit rige Moderskød

og i èn Fødsel den til Verden bar
talløse Skabninger, i Vækst og Form
og Lemmer uden Mangel eller Mén.
Det vilde Dyr stod frem af Jordens Skød
som fra sit Leje, hvor det har sit Hjem
i Skovens Huler, Tykning eller Krat.
Imellem Træerne de Par om Par
sig rejste op og vandred om. Paa Mark
og grønne Enge Kvæget gik omkring
her spredt og enligt, hist i Flok paa Græs,
og danned Hjorder. Men nu kælved brat
de grønne Knolde. Over Muldet halvt
den gulligtbrune Løve kom og vredt
den kradsed for at faa sin Bagkrop løs,
og som af Fængsel sluppen højt den sprang
og rysted glad sin mørkegule Man.
Nu Tiger, Jaguar og Leopard
kom efter Muldvarpskik for Dagens Lys
og kasted Jorden op i Høje smaa.
Den rappe Hjort fra neden løfted op
sit Hoved med de mange Grene smykt.
Med Nød og næppe hæved Behemot[1])
— den største Skabning, Jorderig har født —
af Mulde sin umaadelige Krop.
De uldne Hjorder brægende brød frem
som Planter. Den skældækte Krokodil
og plumpe Flodhest fandt et dobbelt Hjem
i Vandet og paa Landet, og med Et
kom myldrende det hele Støvets Kryb,
Insekterne og Ormene i Hob.
Mens hine deres Vifter tog i Brug
som Vinger, og i fejrest Sommerdragt,
isprængt med Guld og Purpur, Blaat og Grønt,
de spæde Former klædte, disse gled
som lange Striber over Jorden hen

[1]) ɔ: Elefanten (i Jobs Bog 40, 10 er det snarest Nilhesten).

og efterlod i Sandet krumme Spor.
Dog ikke til Naturens Dværgekuld
de alle hørte, ti af Slangeart
var nogle, med en Krop saa lang og tyk,
at det var helt forunderligt at se.
De ringled sig i Kres paa Snogevis
og havde ogsaa Vinger. Myren, hint
sparsommelige Kræ, der er betænkt
paa Eftertiden, vandred først af Sted
— saa stort et Hjærte har saa ringe Plads!
maaske et Mønster smukt paa Ret og Skel
herefterdags, en Stat, hvor Stand med Stand
er fast forbundet. Derpaa kom i Sværm
Hunbien, der sin Drone af en Mand[1])
med liflig Føde nærer, og af Voks
de honningfyldte Celler bygger snildt.
Utallige de andre er, og selv
du kender deres Væsen, og du gav
dem deres Navne og har ej behov
at høre dem igen. Ej ubekendt
dig heller Slangen er, blandt Markens Dyr
det træskeste. Tit er den meget lang,
med Kobberøjne og en Manke fæl,
endskønt den er uskadelig for dig,
og lyder villigt alle dine Bud.
Nu Himlen straaled i sin fulde Pragt
og drejed sig i Kresløb, som fra først
de ved den første Albevægers Haand
i Svingning sattes. Jorden smiled sødt,
iført sin hele rige Klædedragt.
I Luften, Vandet, paa det tørre Land
fløj, svømmed, gik i Mængde Fugle, Fisk
og vilde Dyr, men endnu noget stod
tilbage paa den sjette Skaberdag,

---

[1]) I Miltons Tid antoges Arbejdsbierne for Hanner.

ti Mesterværket mangled, for hvis Skyld
kun alt det øvrige var bleven til,
— en Skabning, der ej skulde gaa omkring
som andre Skabninger, med Blikket vendt
mod Jorden ned og føre Dyrets Liv,
men vandre oprejst og regere alt
med klar og løftet Pande, selvbevidst,
begavet med Fornuftens Helligdom,
og derfor med saa højt og ædelt Sind,
at han med Himlen selv kan skifte Ord,
men dog erkende glad med ydmyg Tak,
at al hans Lykke kommer ovenfra,
og didop vende Øjne, Hjærte, Røst
i Ærefrygt, og fromt med Lov og Pris
Alraaderen tilbede, der har gjort
ham til den ypperste af alt sit Værk. —
Og derfor Evigheds og Almagts Gud
og Fader (ti hvor er han ikke nær?)
med højlyd Stemme taled til sin Søn:
„Lad os et Menneske nu skabe i
vort Billed og vor Lignelse, og lad
dem herske over alle Havets Fisk
og Luftens Fugle, saa og Markens Dyr
og over hele Jorden, hvad som helst
der rører sig paa Jord.“ Han dernæst dig,
o Adam! danned, Menneske af Støv,
og dig indblæste Livets Aandedræt
i Næsen. I sit Billed, ja i Guds
udtrykte Billed har han selv dig skabt
og skænket dig en Sjæl med Livet i.
Han skabte dig som Mand, af Kvindekøn
din Hustru til Forplantning, dernæst mildt
velsigned Eder: bærer Livsfrugt rig
og vorder mange, fylder Jordens Kres
og underlægger Eder den med Flid
og hersker vide over Fisk i Hav

og Luftens Fugle, alt, som lever trindt
og rører sig paa Jorderig. Ihvor
du end blev skabt saalunde — intet Sted
har endnu Særnavn, — bragte han dig hid,
som selv du véd — til denne skønne Lund,
til denne Have, hvor Guds Træer staar,
saa liflige at smage og at se,
og gavmild dig dens lystelige Frugt
til Føde skænked. Her er alle Slags,
som Jorden avler, Arter uden Tal.
Men af hint Kundskabstræ paa godt og ondt
du ej maa nyde. Ti den samme Dag,
du deraf æder, skal du dø. Den Straf,
som følger paa, er Døden. Vogt dig vel
og styr din Attraa, at du ej af Synd
forraskes, og dens sorte Tjener, Død!

Da Gud nu havde fuldbragt alt sit Værk
han overskued det, og se! det alt
var saare godt. Saa endte Kvæld og Gry
den sjette Dag, dog først, da til sit Hjem
i Himles Himmel Skaberen var vendt
tilbage, da han, skønt ej træt, lod af
fra al den Gærning, som han havde gjort,
og den nyskabte Verden saa', som just
var til hans Rige lagt, — hvor stolt et Syn
fra Tronen hist, hvor god, hvor favr og fin,
og hvor den svared til hans store Méd!
Han opfo'r, fulgt af høje Jubelskrig
og af ti Tusind Harpers Sammenklang,
der toned englesødt, og Jord og Luft
genlød (du mindes, hvad du selv har hørt)
og Himlene og alle Kloder sang
og Vandrestjærnerne paa deres Sted
stod lyttende, imens med Fryderaab
det lyse Tog drog op og lifligt kvad:

I evigtfaste Porte, springer op![1])
I Himle alle, aabner nu paa Stand
de levende, de prude Døre vidt,
og lader ind den store Skaber, ham,
der fra sin Gærning herligt vender hjem
den Gærning, han har gjort i Dage seks,
en Verden. Aabner eder nu, og tit
herefter, ti fuldmangen Gang vil Gud
de fromme Mennesker i deres Bo
med Glæde gæste, og vil ofte hid
med vingede Herolder skikke Bud
med Tilsagn om sin Gunst. — Saalunde kvad
det klare Følge paa sin stolte Fart.
Igennem Himlen, som paa viden Gab
oplukked sine Straaleporte, drog
han lige til Guds evigtstærke Borg
ad Vejen bred og rummelig, hvis Støv
er lutter Guld, og som er tæt belagt
med Stjærner, som du Stjærnerne kan se
i Mælkevejen, der et Bælte lig,
med Stjærner overstrøet, snor sig blankt
henover Hvælvet. Over Jorderig
den syvende og sidste Aften sank
i Edens Lund, ti under Lide Sol
var gangen alt, og Dæmring sval fra Øst
som Nattens Forbud stille rulled frem,
da til det hellige, det høje Bjærg
i Himlen, hvor i al sin Vælde fast
og evig trygt Guds egen Trone staar,
tilbage vendte herligt Sønnens Magt
og hos sin store Fader Sæde tog,
der ham usynligt havde fulgt, og dog
tillige havde dvælet, hvor han sad,
— ti Allestedsnærværelsen, mærk vel!
har denne Forret — og det hele Værk

[1]) Ps. 24, 7.

beskikket, han, som er paa alle Ting
Begyndelsen og Enden. Fra sin Id
han hviled og velsigned nu til Helg
den syvende, den sidste Dag, fordi
fra alt sit Værk han hviled paa den Dag.
Men ej i Stilhed blev den helligholdt,
ti Harpen hviled ej, men havde travlt,
den højtidsfulde Fløjte og Hobo
og alle Orgler med livsalig Klang,
og Strængelege af det pure Guld,
sødt tonende til Røster, snart i Kor,
snart enkeltvis. Fra gyldne Virakskar
der stiger Skyer, som det hele Bjærg
indhyller. Skabelsen med alle Ting,
som var fuldbyrdet i de Dage seks,
besang de: „O, Gud Herre, grænseløs
din Vælde er, og alt, hvad du har gjort
er saare mægtigt! hvilken Tanke kan
vel maale dig, hvad Tunge er din Tolk?
ved denne Genkomst er din Hæder størst,
og overstraaler den, du vandt i Strid
med Oprørsenglene. Din Torden lydt
hin Dag lovpriste dig. Men større Daad
det er at skabe end at øde skabt.
Hvem kan, o Magtens Drot, dig volde Mén,
hvem kan dit Rige sætte Grænseskel?
de faldne Aanders ørkesløse Raad
og dristige Forsøg du saare let
har gjort til intet, da med gudløst Sind
de vilde dig forringe og i Tal
formindske dine Dyrkere. Hver *den*,
som vil din Magt beskære, virker kun
imod sit eget Forsæt til desmer
at aabenbare den, og du i Brug
hans Ondskab tager, og kun mere godt
deraf du skaber, og til Vidnesbyrd

kan tjene denne Verden, skabt af ny,
hin anden Himmel, som ej ligger langt
fra Himlens Port, og som vi ovenfra[1])
kan skue grundlagt paa Krystallet klart,
det hartad grænseløse Hav af Glar,
af Stjærner vrimlende, og hver af dem
maaske en Verden, som du har bestemt
til andre Væs'ners Bolig. Ene du
véd deres Tider. Menneskenes Hjem
er mellem disse, denne Jord saa skøn,
omslynget trindt af Havet neden til.
I Mennesker, I Menneskenes Børn
med Lykke trefold stor, hvem Gud har sat
saa højt og i sit Billed skabt for her
at bo og bygge og tilbede ham
og fange Løn som Herrer over alt,
hvad han har skabt paa Jord, i Hav og Luft,
og fostre mangefold et Afkom fromt
og rent og helligt, som ham dyrker tro —
trefold lyksalige, om ret de véd
af deres høje Lykke, og staar fast!"

Saa kvad de, og i Straalehimlen klang
Hallelujaer, og paa denne Vis
de fejred Sabbat. Og din Videlyst
nu venteligt er stillet, efterdi
du nu har fanget Spørgdom paa, hvordan
vel denne Verden først blev til med samt
de Ting, du ser, og hvad som hændtes før
du ihukommer noget, at din Æt
maa det af dig forfare siden hen.
Men lyster dig paa mer at vorde klog
— om Mandevidd kan fatte det — saa tal!"

---

[1]) ɔ: igennem Aabningen foroven i den nyskabte Verdenskugle. Englene ser den hvile paa „det klare Krystal", nemlig den niende Sfære, der omgiver den. (Se ogsaa Aabenb. 4, 6).

OTTENDE SANG

Nu Englen tav, men endnu klang hans Røst
saa sødt i Adams Øren, at en Stund
han stod og lytted stille, før tilsidst
han vaagned som af Drøm og gav til Svar:

„Kan jeg fuldtakke dig og Vederlag
dig give, guddomshøje Sendebud,
at du saa rigeligt min Kundskabstørst
har stillet, og saa venligt fandt mig værd
at undervise om, hvad egen Kløgt
ret aldrig havde lært mig, men som nu
jeg har med Undren og med Glæde hørt,
og — som det sømmer sig — vor Skaber stor
til Lov og Pris. Dog nærer jeg en Tvivl,
som ene du kan sprede. — Naar jeg ser
det store, guddomsskønne Verdensalt
med denne Himmel og med denne Jord,
og sammenligner dem, er Jorden blot
et Sandskorn, Støvgran eller Fnug imod
det vidtudstrakte Hvælv, af Stjærner fuldt,
der synes gennem endeløse Rum
at rulle, — deres Afstand mægtig stor
og deres snare Genkomst viser klart,
at saa det har sig, — i den Hensigt kun
at lyse rundt om Jordens dunkle Bold,
— kun denne lille Plet! — en Dag og Nat,
og ellers paa det vældigt lange Løb
unyttige! — Jeg tit maa undres paa,

hvi dog Naturen, vís og sparsom nok
i andre Ting, i slige Misforhold
har gjort sig skyldig, at med ødsel Haand
den skabte disse Kloder, der saa langt
i Pragt og Storhed Jorden overgaar,
og er saa mange, — ene for dens Skyld,
saa tykkes det, har slig en hvileløs
Omdrejning Dag og Nat den paalagt, mens
den ubevægelige Jord, som dog
langt bedre kunde i en mindre Kres
bevæge sig, til Tjenerinder fik
saa mange Kloder, ædlere af Art,
og uden selv at flytte sig et Skridt
naa'r, hvad den vil, og Lys og Varme faar
som skyldig Afgift med uhyre Fart
fra det umaadelige Fjærne bragt,
en Fart, som ej udsiges kan med Tal."

Saa taled Slægtens Fader, og et Præg
af Eftertænksomhed hans Aasyn bar,
som om han grubled over skjulte Ting.
Da Eva blev det va'r, hvor bly hun sad
tilbagetrukken, rejste hun sig op
med liflig Højhed, og saa favr og fin,
at hvem der hende skued, ønsked kun,
hun vilde blive siddende, og gik
til sine Træ'r og Blomster ud, at se,
hvordan de trivedes med Knop og Frugt.
Det var som hendes Ammestue her.
De aabned Kalkene, hvor hun skred frem,
og voksed gladere, da mildt og blidt
hun plejed dem. Hun gik ej bort, fordi
hun fandt i slige Taler Ubehag,
og ej fordi alt saadant var for højt
for hendes Øre at forstaa. Den Fryd
hun vilde gemme, til af Adams Mund

hun kunde høre alt, og ene hun.
Sin Mand hun som Fortæller foretrak
for Englen, og af ham hun vilde helst
faa alt at vide. Ti hun vidste nok,
at han sig gærne kælne Svinker tog
i Talens Løb, og, hvis der opkom Tvist,
han jævned den med Kærtegn. Ej blot Ord
hun fra hans Læber ønsked sig! — O, hvor
er der nu slige Par, hvem Kærlighed
og Ærefrygt har ført i Ægtepagt!
— Og frem hun vandred, en Gudinde lig,
ej uden Følge, ti som Dronning prud
omsvævedes hun af et yndigt Kor
af Gratier, og hvor hun gik og stod
fløj Længselspile ud fra alles Blik,
med Ønsket, at hun vilde end en Stund
fortøve hos dem. Men huldsalig gav
paa Adams Spørgsmaal Rafael nu Svar:

„Ej laster jeg din Forsken og din Lyst
til Vidskab, ti foran dig som en Bog
er Himlen lagt af Gud, at du deri
hans underfulde Gærninger kan se,
— hans Sommer, Vinter, og hans Vaar og Høst,
hans Timer, Dage, Maaneder og Aar.
Naar du kun dette fatter, er det nok,
og det er ligegyldigt, ret betænkt,
om det er Himmel eller det er Jord,
der flytter sig. Den store Kunstner hist
har handlet viseligt, at han har skjult
det øvrige, saa de forborgne Ting
han ej har aabenbaret dem, som bør
beundre mer end granske ud hans Værk, —
hvad heller, om til Gætning de har Lyst,
han lod dem faa til deres Tvistemaal
den hele Himmelbygning, snildrig gjort,

maaske for smilende at lytte til
de sære Meninger, de efterdags
vil gøre sig, naar de skal til med Kløgt
at lægge Himlens Grundrids, regne ud
de mange Stjærners Løb og holde Styr
paa Verdensaltet i dets Kæmpegang,
snart bygge op, snart atter rive ned,
imens med Vold og Magt de holder fast
paa Skin og Blændværk,[1]) smører Himlen til
med alskens snurrigt Krimskrams, Ring i Ring,
ekscentriske og centriske, saa vel
som Cycler, Epicycler.[2]) Og saa vidt
jeg skønner af dit Spørgsmaal maa jeg tro,
at sligt vil ske, da du, som fører an
din hele Efterslægt, jo holder for,
at større Kloder, som har Lys og Glans,
ej tjene kan en mindre og en mørk,
og Himmelkuglen ikke krese rundt
i saadan Hast, mens Jorden stander stil'
og ene nyder godt deraf. Betænk
først dette, at i Storhed eller Lys
der ligger intet Fortrin, saa endskønt
mod Himlen Jorden er et lidet Fnug
og skønt den ikke glimrer, kan den dog
af sande, ægte Goder rumme fler
end Solen med det golde Straalespil,

---

[1]) Himlens *tilsyneladende* Bevægelser. Tilhængerne af det gamle ptolemæiske System maatte efterhaanden føje ny Sfærer og Bevægelser til for at forklare Klodernes Gang. [2]) Den oprindelige Antagelse var, at alle Klodernes Bevægelser foregik i Circler, men man nødsagedes til at antage I) „Eccentricitet", d. v. s. at Jorden ikke nøjagtigt er concentrisk med Midtpunktet for Solens og Planeternes Sfærer, der maa antages at krese om et Punkt noget til Siden for Jorden; II) „Epicycle", d. v. s. at Planeterne ikke behøver at sidde i selve deres Kugleskal (Sfærens Omkres), men kan tænkes at krese omkring et Punkt deri. Men hermed blev det „ptolemæiske System" mere og mere indviklet.

som ikke er den selv til nogen Gavn,
men kun til Gavn for denne Jord, saa rig
og frodig. Her dens Straaler fanges først
og viser deres ellers spildte Kraft.
Dog, disse klare Lys skal tjene dig.
du Jordeboer! ikke Jordens Muld.
Og om din Skabers Vælde Himlens Rund
skal bære Vidne, han, som har saa vid
og rummelig en Bygning rejst, og strakt
sin Maalesnor saa langt, at Jordens Søn
skal vide, det er ej hans eget Bo,
— ti det er altfor stort for ham, hvis Hjem
er i en Afkrog, mens til andet Brug,
hvorom hans Herre ene véd Besked,
det hele Rum i øvrigt er bestemt.
Og disse Kreses mageløse Hast,
kan have i Guds Almagt gyldig Grund,
hvorved han Legemsting har givet Fart
hartad som Aander. For en Sinke visst
du regner ikke mig, som fo'r ved Gry
fra Himlen ud, Guds egen Kongestavn,
og inden Middag hid til Eden kom,
en Afstand saa umaadelig, at Tal
med kendte Navne ikke her forslaar.
Af hvad jeg nu har sagt dig sér du grant,
at dine Tvivlsmaal ikke holder Stik
om Himlenes Bevægelser. Mærk vel:
jeg siger ej, at det *er* saa, enddog
det tykkes dig, som her paa Jorden bo'r,
at være saa. Ti Gud har Himlen sat
saa fjærnt fra Jorden, for at han i Skjul
for Menneskets forvovne Vid og Kløgt
kan holde sine Veje, saa hver den,
som vil med jordisk Øje se for langt,
skal fare vild og ej faa Gavn deraf. —
Om Solen nu var Verdens Middelpunkt,

og om nu andre Stjærner, drevne frem
af dens og deres egen Dragningskraft,
gik mangelund omkring den rundt i Dans?
Du skuer seks,[1]) som vandrer om i Ring
og stiger op og rinder ned, saa helt
forsvinder, rykker fremad og igen
tilbage, eller sidder kvær en Stund.
Om Jorden var den syvende Planet,
og ihvorvel den synes dig at staa
urokkeligen fast, har hele tre
Bevægelser, du intet mærker til,[2])
og som du ellers maa tillægge hver
sin Kres, der ruller om paa Kryds og tværs,
og derved sparer Solen dens Besvær,
— saa vel som og hint rappe Yderhvælv,[3])
der (det er kun en Gætning) i et Døgn
sin Drejning foretager, men i Løn
bag alle Stjærner, dette store Hjul,
som volder Dag og Nat. Men ej behov
du har at tro derpaa, naar Jorden selv
ved eget Virke henter Dagen hid,
alt som den skrider frem paa Vej mod Øst,
og med den Side, som den vender bort
fra Solens Straaler, møder Natten, mens
den anden Del endnu er solbelyst.
Og hvad om Glansen, som den sender ud
igennem Luftens store Æterstrøm
for Jordens Maane er en Stjærne lig,
hvorfra den faar sit Lys ved Dag, som *den*
ved Nat beskinner Jorden ligervis,
hvis der er Land og Marker dær, og Folk.

---

[1]) Maanen, Merkur, Venus, Mars, Jupiter og Saturn.
[2]) Nemlig, foruden Banen om Solen og Akseomdrejningen, selve Aksens Svingning, kaldet „Præcessionen“ i det astronomiske Sprog (man kan tænke paa en snurrende Top).
[3]) Den tiende Sfære (primum mobile).

Du ser dens Pletter, der som Skyer staar,
og disse Skyer giver Regn, og Regn
gør Grunden blød, saa den kan bære Frugt,
som Maaneboerne kan leve af.
Kan hænde, du vil siden Øje faa
paa andre Sole, der enhver for sig
har Følgeskab af Maaner, nogles Lys
af mandlig Art, men andres kvindeligt.[1])
Ti overalt de tvende store Køn
opliver Verden vide, og maaske
de findes og paa Kloderne hos dem,
som lever dær. Ti aabenbarligt nok
det staar ej til at tænke, at et sligt
uhyre Rum er ganske ubebo't
af Væsner, som har Liv og Sjæl, hel tomt
og øde, alle Kloderne bestemt
kun til at skinne, tilmed knap et Glimt
fra hver især, da Vejen er saa lang
til Jorderig, som skikker dem igen
sit Lys tilbage. Men hvad enten nu
det er paa denne eller denne Vís, —
om Solen, Himlens Fyrste, gaar i Kres
om Jorden, eller Jorden kreser rundt
om Solen — enten hin sin Flammevej
fra Øst begynder, eller denne jævnt
fra Vester skrider frem med sagte Fjed,
der slumrer i dens bløde Akse tyst,
alt mens den drejer sig, og lempeligt
dig bærer med den milde Luft af Sted,
— bryd ej dit Hoved med forborgne Ting!
lad Gud om dem! og tjen og frygt kun ham,
og lad ham raade, som ham tykkes bedst,
de andre Skabninger, ihvor de bo'r!
glæd dig ved det, han har dig skænket her,

---

[1]) ɔ: selvlysende eller genkastet.

glæd dig ved Paradis og ved din Viv,
din skønne Eva. Altfor høj og fjærn
er Himlen til, at du kan Visshed faa
om, hvad som hænder dær. Vær ydmygt vis!
og tænk alene paa, hvad som dig selv
betræffer, og dit Liv paa denne Jord!
Drøm ej om andre Verdener, hvordan
de Skabninger vel er, som lever dær,
og hvad de har for Vilkaar, Stand og Rang,
men vær fornøjet med, hvad du har hørt
ej blot om Jorden, men om Himmerig!"

Genmæled Adam saa med klarnet Hu:
„Fuldgod din Lærdom var, du rene Aand
fra Himlen, høje Engel, som har ført
mig ud af Vilderedet og mig lært
hvordan jeg bedst kan nyde Fred og Ro,
udfriet af de tomme Hjærnespind,
som vil forstyrre Livets søde Lyst,
skønt Gud har budet alle Sorger fly
langt fra os, til vi selv dem kalder hid
ved ørkesløse Drømme. Men vor Sjæl
og Forestillingskraft vil strejfe om
paa egen Haand, og der er ikke Maal
og Grænse for de Strejftog, til en Gang
vi vares ad, hvad heller ogsaa faar
af dyr Erfaring lært, at Visdom størst
er ikke Kundskab om de Ting i Løn,
som overgaar vor Kløgt og ingen Gavn
kan skaffe os, men om, hvad Dag for Dag
os ligger nærmest. Idel Røg og Tant
og taabelig Nyfigenhed er alt,
som gaar ud over dette, efterdi
vi derved kun kan miste Haandelag
og Øvelse i det, som gælder mest,
og aldrig stilles dog vor Videlyst.

Saa lad fra denne altfor høje Tind
os stige ned og ikkun skifte Ord
om det, som nyttigt er og ligger nær,
hvorved maaske der bliver Aarsag til
et eller andet Spørgsmaal, værd et Svar,
som jeg det tør forvente af din Gunst.
Du har fortalt mig om, hvad som er sket
før min Erindring. Hør nu paa, hvad jeg
vil dig fortælle om mit eget Liv,
som ventelig du endnu ej har hørt.
Se kun, hvor snildt jeg søger indtil Kvæld
at holde dig tilbage ved min Bøn,
der var helt uforstandig, hvis ej Haab
jeg havde om at fange Svar. Den Stund
jeg sidder hos dig, kommer det mig for,
som var jeg udi Himlen, og din Røst
er for mit Øre sødere endog
end Palmens Frugter er for Sult og Tørst,
hvor lifligt end de smager mig, saa tit
jeg holder Maaltid efter fuldbragt Dont.
Saa liflige de er, de mætter snart,
og jeg har nok deraf. Din Tale, klædt
i himmelsk Ynde, ihvor sød den er,
dog ingen Sinde stiller mit Begær."

Gensvared himmelskydmyg Rafael:
„Stamfader til al Menneskenes Æt,
med favre Læber og med Tunge fin
véd ogsaa du at føje dine Ord,
ti ogsaa over dig, hans skønne Spejl,
Gud rigt og rundt har sine Gaver øst,
de indre som de ydre. Al din Færd
er saare tækkelig og yndefuld.
Om du er talende, om du er tavs,
hvert Ord, hver Fagte bærer Skønheds Præg.
Og vi fra Himlen har om dig paa Jord

ej mindre Tanker, end at du med os
staar i Guds Tjeneste. Med Glæde stor
vi hører om Guds hele Vej og Værk
med Mennesket, ti klart vi ser, at Gud
dig Ære gav og elsker dig saa højt
som os. Fortæl mig derfor alting frit.
Det traf sig saa, at jeg den samme Dag,
mod Helveds Porte paa en Rejse fæl
og skummel bort var sendt. I sluttet Trop
vi skulde vogte paa, at ej derfra
en Fjende eller Spejder sneg sig ud,
mens Gud sin Gærning øved, at han ej,
fortørnet ved en slig dumdristig Flugt
fra Fængslet, skulde blande Undergang
ind i sit Skaberværk, — dog ej, som om
de voved saadant uden hans Forlov,
men os han skikker ud med høje Hværv
i Glans og Magt som enevældig Drot,
og for at øve os i Lydighed.
De rædselsfulde Porte fandt vi tæt
og fast tilstængede med Laas og Slaa,
men hørte, længe før vi kom dem nær,
en Larm derinde fra, en anden Lyd
end som af Sang og Dans, nej Jammerraab
og Klageskrig og voldsomt Raseri.
Til Lysets Strande førend Sabbatskvæld[1])
vi, som bestemt, tilbage vendte fro.
— Men nu til din Fortælling, ti med Fryd
jeg lytter til dit Ord som du til mit."

Saa taled den guddommelige Magt,
hvorpaa Stamfaderen til Orde tog:

„For Mennesket at mælde om, hvordan
hans Liv begyndte, er ej let, ti hvem

---

[1]) Aftenen paa den sjette Dag, før Sabbaten var begyndt.

erindrer sin Tilblivelse? min Lyst
til Samvær med dig lokked mig dertil.
Som nylig vaagnet op af sundest Søvn
jeg fandt mig hvilende i Blomstervang,
hvorfra der opsteg en balsamisk Sved,
som Solens Straaler snart dog tørred op,
og af hvis vaade Damp de Næring drog.
Mod Himmelbuen vendte jeg paa Stand
med Undren mine Øjne, og en Stund
betragted jeg det vidtudstrakte Hvælv,
indtil jeg, dreven af en indre Trang,
sprang op, som om jeg stræbte did, og stod
paa mine Fødder oprejst. Trindt omkring
jeg skued Høj og Dal og løvrig Skov,
og Mark og Eng i Solglans. Strømme randt
sødt rislende og klare. Overalt
mit Øje mødte Skabninger med Liv,
som vanked om paa Jorden, eller fløj.
Paa Gren og Kvist de muntre Fugle sang,
og alting smiled. Hjærtet i mit Bryst
af Fryd og Jubel svulmed. Nu mig selv
jeg undersøgte nøje, Lem for Lem,
og snart jeg gik og snart igen jeg løb
med smidig Styrke i hvert Ledemod,
alt som mig lysted helst. Men hvem jeg var,
hvor og hvorfor, det var mig ubekendt.
Nu prøved jeg at tale, og paa Stand
jeg taled, Tungen lystred mig, og let
jeg kunde nævne, hvad jeg saa', ved Navn.
„Du Sol," jeg sagde, „favre Lys, og du
bestraalte Jord, saa munter og saa frisk,
I Høje, Dale, Floder, Skov og Vang,
I levende, som røres nær og fjærn,
I skønne Skabninger, o, sig mig dog,
hvis I har set det: hvordan kom jeg her?
ej af mig selv! saa har en Skaber stor,

i Godhed og i Vælde mageløs,
mig skænked Liv og Aande. Lær mig da
at kende og tilbede ham, der lod
mig føle min unævnelige Fryd!“
— Saa raabte jeg, alt mens jeg vanked bort
paa Maa og Faa fra Stedet, hvor jeg først
min Aande drog og saa' det glade Lys.
Men ingen svared mig, og tankefuld
jeg paa en Græsbænk mellem Blomster smaa
tog Sæde. Dær den hulde Søvn mig fandt
for første Gang, og med sin blide Magt
tvang mine Sanser, dog foruden Angst,
hvorvel jeg tænkte, at jeg som tilforn
i Dvale skulde lægges, og at nær
forhaanden var mit Væsens Undergang.
Da stod der ved mit Hoved brat en Drøm,
et indre Syn, der min Indbildningskraft
bevæged mildt og venligt til den Tro,
at jeg var endnu til og ejed Liv.
Der kom, — saa tyktes det mig klarligt, — En
i Guddomsskikkelse og taled saa:
„Din Bolig, Adam venter dig, stat op,
du første Menneske, der kaaret blev
til første Fader for en talløs Slægt!
hidkaldt af dig jeg kommer. Til det Hjem,
som er beredt dig, fører jeg dig hen,
den saligtglade Have.“ — Derpaa tog
han mig ved Haanden, rejste mig, og let
som gled jeg gennem Luften, uden Skridt
han leded mig op ad et skovgro't Bjærg,
hvis høje Ryg var øverst oppe jævn,
en vidtstrakt Slette inden for et Hegn,
beplantet med de yndeligste Træ'r,
med Gange og med Hytter smaa af Løv,
saa hvad jeg havde set af Jorden før
knap nok mig syntes skønt. Hvert Træ hang fuldt

af lifligst Frugt, saa fristende, at brat
en mægtig Lyst mig paakom til deraf
at plukke og at smage. Af min Blund
jeg vaagned op, og havde for mit Blik
alt, hvad jeg klarligt skued i min Drøm.
Her vilde jeg min Flakken om igen
begyndt, om ikke han, som havde ført
mig did til dette Sted, sig havde vist
imellem Træerne, — Gud Herren selv,
og henrykt, men med Ærefrygt jeg sank
ned for hans Fødder under Lov og Pris.
Han bød mig at staa op, og sagde mildt:
„Se! jeg er den, du søger, Ophavsmand
til alt heroventil og nedentil,
og rundt omkring, og dette Paradis
jeg skænker dig, og hold det kun for dit!
dyrk og bevogt det, nyd dets Frugt! du maa
af alle Træer nyde hjertensglad,
og frygt ej Hungersnød! dog mærk dig vel:
hint Kundskabstræ paa Godt og Ondt, som midt
i Haven vokser, tæt ved Livsens Træ,
er Pantet paa din Lydighed og Tro.
Kald dig til Minde, hvad jeg siger! vogt
dig for at smage det, og vogt dig for
den beske Følge! vid, at paa den Dag
du deraf æder, og har overtraadt
mit Bud, det eneste, jeg gav, da skal
du visseligen dø. Du fra den Stund
er dødelig, og al din søde Fryd
skal miste, og skal drives bort herfra,
ud i en Verden fuld af Sorg og Ve.“
Det strænge Forbud han med Alvorsrøst
forkyndte, og i mine Ører end
det frygteligt genlyder, skønt jeg har
det i min egen Magt at undgaa Straf
for Overtrædelse. Men snart paany

han taled Naadesord med Aasyn blidt:
„Ej ene dette skønne Sted, men og
al Jorderig jeg skænker dig, med al
din hele Æt, til Eje. Raad og hersk
derover frit, og over alt derpaa,
som haver Liv paa Land, i Hav og Luft, —
de store Markens Dyr, og alle Fisk
og Fugle, og jeg lader til et Tegn
paa dette Herredømme Markens Dyr
og Luftens Fugle komme til dig hid,
hver i sin Art, at de af dig ved Navn
maa vorde nævnede og dybt i Støv
for deres Herre bøje sig. Det har
med Fiskene i deres vaade Bo
sig ligedan, hvorvel de ikke hid
er stævnede, fordi de ej formaar
at skifte Hjem, da Luften er for tynd
at aande i for dem.“ — Nu kom paa Stand
og Parvis hvert et Markens Dyr, hver Fugl,
paa Bugen disse underdanigt krøb,
og Fuglene mod Jorden flagred lavt.
Jeg gav dem Navne, mens de gik forbi,
og nemmed deres Væsen og Natur, —
saa hurtigt Vid og Kundskab Gud mig gav.
Men ej blandt dem jeg stillet fandt det Savn
jeg endnu følte, og med Vovemod
jeg taled til det himmelskhøje Syn:

„O, hvilket Navn skal jeg dig give, du,
som alle disse overgaar saa langt,
ja tilmed Mennesket, og derhos alt,
hvad der er endnu højere! hvordan
skal jeg tilbede dig, du Ophavsmand
til Verden vide, som hver Gave god
har skænket Mennesket med gavmild Haand,
alt, hvad han har behov, i Overflod!

men ingen ser jeg, som kan tage Del
med mig deri. Kan Lykke vel bestaa
i Ensomhed? hvem kan i enlig Stand
vel finde Glæde, — ja, om end han nød
med Glæde alle Ting, mon da tilfreds
han kunde føle sig?“ — Med dristig Hu
jeg taled saa. — Det straaleklare Syn
mig tyktes endnu mere straaleklart,
da han genmæled med et himmelsk Smil:

„Hvad kalder du vel Ensomhed? er Jord
og Luft med alskens Væsner ikke fyldt?
Du raader over alle. Paa dit Bud
de kommer hid og vil med deres Leg
forlyste dig. Du kender deres Sprog
og deres Færd, de ejer ogsaa Vidd
og intet ringe Skøn. Find Tidsfordriv
med dem, og hersk! dit Kongedom er stort!“
Saa taled den Alraadende, og lod
som var det hans Befaling. Men jeg bad
ydmygeligt om Lov at tale frit:

„Lad ej mit Ord dig krænke, Himlens Magt!
min Skaber, hør i Naade mine Ord!
har her du ikke sat mig i dit Sted,
og har du ikke stillet denne Sværm
dybt under mig? Men hvilket Fællesskab
kan findes mellem dem, som er i Art
forskellige? og hvilken ægte Fryd
og Samklang er der mellem Sjæl og Sjæl,
naar de ej begge i tilbørligt Maal
kan give og modtage vekselvis?
man kan med uens Væsen og Natur
— den ene virksom og den anden dorsk —
hinanden aldrig blive til Behag,
men vækker Kedsomhed og Lede snart.

Jeg taler om og søger mig en Ven,
som deler med mig alt, hvad Sjæl og Aand
kan frydes ved, og deri intet Dyr
kan være Mennesket en Mage god.
De glæder sig hver med sin Lige kun,
som Løven med Løvinden hist. Saa snildt
du føjed dem tilsammen, to og to,
og ingensinde Pattedyr med Fugl,
og Fisk med Høne parrer sig, saa lidt
som Oksen med en Abe. Allermindst
kan Mennesket med Dyret slutte Pagt."

Ej misfornøjet svared Almagts Gud:
„En fin og sjælden Lykke, ser jeg nok,
du ønsker dig, o, Adam! i dit Valg
af Omgangsfæller, og kan ikke ret
midt i din Lykke nyde Lykken, naar
du er alene. Men hvad Tanker har
du vel om mig og om min Lodd? mon jeg
i dine Øjne Lykken ejer fuldt,
da jeg er ene fra al Evighed?
jeg har ej Hjælper og af ingen véd,
som ligner mig, end mindre er mig lig.
Hvem har jeg da at holde Samkvem med?
kun disse Væs'ner, som jeg selv har skabt,
og som er ringere end jeg, og staar
talløse Gange længer under mig,
end under dig al Skabningen paa Jord."

Han tav. Jeg svared ydmygt: „Verdens Drot,
det høje og det dybe i din Færd
fra Evighed ej fatter Mandevidd.
Fuldkommen i dig selv du er, hos dig
der ingen Mangel gives. Ikke saa
er Mennesket beskaffen, kun tildels
han er som du. Ti det er ham en Trang
at finde sig en Mage, som hans Hjælp

kan vorde, og hans Bod for alle Savn.
Forplantning du har ej behov, saa sandt
du er uendelig fra evig Tid,
og skønt kun En, dog gennem alle Tal[1])
er enevældig Herre. Andre Kaar
har Mennesket, som ved sin Talrighed
skal vise klart, at han i enlig Stand
er ufuldkommen, og skal Afkom faa
af sine Lige, saa mangfoldiggjort
han sér sit Billed, som er mangelfuldt
i Ensomhed. Men dertil hører to,
som elsker ret hinanden varmt og ømt.
Endskønt alene er du dog i Løn
dit eget bedste Selskab, trænger ej
til noget andet Samkvem, men kan frit
din Skabning løfte efter dit Behag
til Guddomsrang i inderlig og nær
Forening og Forbindelse med dig.
Men Dyrene, som gaar med jordvendt Blik,
jeg mægter ej til mig at løfte op
og ej mig lyster deres Liv og Færd."

Saa taled jeg frimodig, da han gav
mig Lov dertil, og naadigt Svar jeg fik.
Ti atter lød den milde Guddomsrøst:

„Jeg vilde, Adam! prøve dig saa vidt,
og ser, at du ej ene har Forstand
paa Dyrene, som du ved rette Navn
har kaldet, men tillige paa dig selv.
Saa herligt tolked du din frie Aand,
mit Billed skønt, hvori den hele Flok
umælende har ikke nogen Del.
Med Føje derfor har du rent og rundt
betakket dig for Fællesskab med dem

---

[1]) Latinsk Sprogbrug overført på Engelsk, et Udtryk for den højeste Fuldkommenhed.

som dig uværdigt, og vær kun tilsinds
fremdeles saa! Jeg vidste saare vel
før du det sagde, at det ej er godt,
at Mennesket er ene. Ej min Agt
det var at give dig et Vennelag,
som det, du nylig saa! Jeg vilde kun
forfare, om du kunde dømme ret
om hvad der sømmer sig og tarver bedst.
Hvad jeg dig nu vil bringe skal forvisst
behage dig, — dit Billed som i Spejl,
din Medhjælp huld og tro, dit andet Selv.
Dit Hjærtensønske skal du opfyldt se."

Han dermed slutted, eller intet mer
jeg hørte, ti min jordiske Natur
blev overvældet af hans Himmelmagt,
da jeg saa længe for hans Aasyn stod.
Mit Væsen til det yderste var spændt,
mens jeg med Himlens Herre skifted Ord
om disse høje Ting, og jeg blev helt
afmægtig nu, som blændet af en Glans
for stærk for Synet, og til Jord jeg sank,
og søgte Styrkelse i Søvn, der straks
neddaled over mig, som om til Hjælp
den kaldtes af Naturen. Mildt og blidt
han lukked mine Øjne, men han lod
Indbildningskraftens Kammer aabent staa,
mit indre Syn, og paa hel sælsom Vis
jeg skued slumrende, som i en Drøm
endnu den Straaleskikkelse, for hvem
jeg nylig oprejst stod med vaagent Blik.
Han bøjed sig henover mig og greb
ind i min venstre Side, og han tog
et Ribben ud, af Hjærtets Livsaand varmt,
og dryppende af Livets friske Blod.
Der blev et mægtigt Saar, men fluks med Kød

han lukked Stedet til, og derpaa snildt
han gav mit Ribben Skikkelse og Form
med sine Hænder, og en Skabning, lig
et Menneske, men af det andet Køn,
nu fremstod, og saa yndelig og favr
at hvad der syntes favrt i Verden vid,
nu tyktes ringe, eller i én Sum
i hende samlet og i hendes Træk
og Miner indbefattet. Fra den Stund
en hidtil ukendt Sødme i min Barm
der strømmed ind, og Kærlighedens Aand
og Elskovs søde Lykke tindred frem
af hendes Aasyn, saa at alt fik Skær
og Glans deraf. Men atter hun forsvandt
og lod mig ene i det dybe Mulm.
Jeg vaagned op af Blund, — mon for igen
at finde hende, eller for med Sorg
at savne hende altid, og al Fryd
i Verden at forsage efterdags?
da saa' jeg hende, uforhaabet, staa
helt nær, som nys i Drømme, herligt smykt
med alt, hvad der af elskeligt og skønt
i Himlen findes og paa Jorderig.
Frem skred hun, af sin store Skaber ført,
hvorvel usynligt, ledet af hans Røst,
ej ubelært om Ægteskabets Lov
og Hellighed. Med Ynde i hver Fjed,
med Himlen i sit Øje, Kærlighed
og Adel i sin hele Færd, hun kom,
og i min Hjærtensfryd jeg raabte højt:

„Ja, her er Bod for Savnet! du har holdt
dit Løfte, Skaber god og gavmild, du,
som gav mig alle disse skønne Ting,
men skønnest denne kostelige Skænk,
og uden Avind. Thi hvad nu jeg ser

er Ben af mine Ben, Kød af mit Kød,
mit eget Selv, der mig for Øje staar!
Mandinde skal hun kaldes, ti hun blev
af Manden tagen. Han for hendes Skyld
sin Fader og sin Moder villigt maa
forlade og skal hos sin Hustru bo,
— de to ét Kød, ét Hjærte og én Sjæl!“

Hun hørte mig, og skønt hun var mig bragt
af selve Gud, bevirked hendes Dyd
og Uskyld og jomfruelige Blu,
saa og Erkendelsen af eget Værd,
— hun vilde bejles til og vindes først
af den, der søgte hende, ikke selv
tilbyde og paatrænge sig, men bly
unddrage sig, og attraas kun desmer —
kort: hendes hele Væsen, i hvor vel
hun var for hver en syndig Tanke fri,
bevirked, at hun vendte sig, saa snart
hun saa' mig. Men jeg fulgte hende straks.
Hun kendte Ærens Bud, og til min Bøn
hun gav sit Minde, ædelig og stolt.
Til Brudekamret af det grønne Løv
jeg førte hende, mens hun rødmed kysk
som Morgnens Gry. Det hele Himmelhvælv
og lykkelige Stjærnevarsler gød
en Strøm af deres bedste Kræfter ned
i denne Stund, og Jorden vide om
og alle Bjærge gav Lykønskningstegn.
Glad kvidred Fuglene, og Vindens Pust
og Luftens Aandedrag det hvisked blidt
til Skov og Lund, og under munter Leg
de bar paa deres Vinger Roser hid,
og liflig krydret Duft fra Busk og Krat,
indtil omsider Nattens Elskovsfugl
sang Bryllupskvadet med sin bløde Røst

og bød den blanke Aftenstjærne hist
at ile til sin høje Bjærgetind
og tænde dær det klare Brudelys.

Saaledes har jeg dig om mine Kaar
og om mit hele Levnetsløb fortalt
indtil den Time, da al Jordens Fryd
jeg fik i Eje. Jeg bekender frit,
at vistnok glædes jeg ved alle Ting,
men ikkun saa, at i mit Sindelag,
hvad enten jeg dem nyder eller ej,
de ændrer intet, intet stærkt Begær
og hæftig Lyst de vækker i min Sjæl,
— jeg mener de Forlystelser, som Smag
og Syn og Lugt og Urterne i Vang
og Blomster, Frugter, Veje, hvor i Ly
man under Løvet gaar, og Fuglesang
kan skænke mig. Men paa langt anden Vis
jeg henrykt skuer, henrykt føler her.
Her Lidenskabens Magt jeg først fornam,
en sælsom Rørelse, — jeg, som med Ro
og ubevæget nød al anden Lyst,
var ene svag mod Skønheds Straalesmil
med al dets Vælde, eller min Natur
i dette Stykke lider af en Fejl,
saa den kan ikke holde Stand mod sligt,
hvad heller den har med mit Sideben
for meget tabt. Og i det mindste gav
den hende alt for megen Pragt og Sir,
— fuldherlig i det Ydre, ej saa rigt
begavet i det Indre. Ti helt vel
jeg skønner, at Naturen har med Flid
gjort hende ringere i Tænkekraft
og indre Ævner, som dog er i Rang
de første. Mindre lig af Ydre er
hun og *hans* Billed, som os begge to

har skabt, og bærer ej saa stærkt et Præg
af Herredømmet over alle Dyr.
Og dog, saa tit jeg kommer hende nær,
den elskelige, synes hun mig helt
en Herskerinde og i ét og alt
fuldkommen, og sin Magt saa fuldt og klart
at være sig bevidst, at hvad som helst
hun siger eller gør, det synes straks
at være dydigst, visest, skønnest, bedst!
Al større Indsigt bliver uden Værd
i hendes Nærhed! Visdom skamfuld maa
sig overvunden se, naar den i Ord
vil maale sig med hende, ja sér fast
som Daarskab ud! Magtfylde og Fornuft
ærbødigt hende tjener, ret som var
hun den, hvis Skabelse blev først bestemt,
enddog hun senere er bleven til
kun ved en Hændelse. Og for tilsidst
at samle alt som i én Hovedsum:
i hende, den livsaligste paa Jord,
Højhjærtethed og Sjælens Adelskab
har fæstet Bo, og vækker Ærefrygt,
der følger hende som en Englevagt
paa alle Veje, hvor hun staar og gaar!“

Med rynket Pande Englen gav til Svar:
„Last ej Naturen! den har gjort sin Del.
Gør du kun din, og hav ej Mistillid,
men stol kun paa din Visdom, der forvisst
vil ikke svigte dig, hvis ej du selv
den skikker bort, naar du har mest behov,
at den skal staa dig bi. For megen Vægt
du ej bør lægge, — som du selv forstaar —
paa Ting af mindre Værd. Ti, sig mig, *hvad*
er det, som du beundrer, som saa stærkt
henrykker dig? en Yderside? — Ja,

visst er hun skøn, og har fuldgyldigt Krav
paa al din Ømhed, al din Kærlighed
og Agt og Ære, Adam! — ikke paa
din Underordning. Sammenlign dig selv
med hende, og døm saa! ti mangen Gang
er intet mere gavnligt end en stærk
Selvagtelse, som er paa Ret og Pligt
begrundet, og som øves vel. Jo mer
du lærer denne Kunst, vil hun i dig
sit Hoved klart erkende, og vil alt
sit favre Blændværk underlægge glad
de virkelige Dyder. Hun blev skabt
saa yndelig, dig til des mer Behag,
saa ærefrygtindgydende, at ømt
med Hæder du din Mage elske tør,
— hun mærker straks, naar du er lidet vis.
Men tykkes dig den Lyst og Glæde størst,
som Avledriften skænker, da betænk,
at samme Nydelse blev ogsaa Kvæg
og Markens Dyr til Del, men sikkert nok
den ej var bleven skænket dem, saa fremt
deri var noget, som var værdigt til
at undertvinge Menneskenes Sind
og ægge deres Lidenskaber op.
Bliv ved at elske, hvad af højt og smukt
og menneskeligt, dragende og klogt,
du finder hos din Hustru. Prises bør
din Kærlighed, men ej din Lidenskab,
ti Kærligheden ej bestaar deri,
naar den er ægte. Den gør Tanken fin
og Hjærtet stort og hviler paa Fornuft,
og dømmer skønsomt, er den Stige god,
der fører dig fra Jord til Himmelhjem,
naar ej du synker ned i Sanselyst,
— derfor blandt Dyr du ej din Mage fandt."

Halvt skamfuld svared Adam: „Intet dog

i hendes ydre Skabning, i hvor favr
hun og er dannet, eller nogen Ting
i den Forplantning, jeg tilfælles har
med alle andre Slægter (omendskønt
langt højere, med lønlig Ærefrygt
jeg tænker paa min Ægteseng), saa stor
en Fryd mig volder som de tusind smaa
og elskelige, yndefulde Træk
og Handlinger, der dagligt strømmer frem
fra alt, hvad hun end siger eller gør,
af Kærlighed og liflig Medhjælp fulgt,
et Tegn paa Enighed i Hu og Sind
foruden Skrømt, to Sjæle, der blev én.
At skue Samklang mellem Ægtefolk
er sødere end Toners Samklang blid
for Øret. Dog, jeg er ej nogen Træl
af disse Ting, men jeg betror dig kun
de indre Følelser, jeg har derved.
Jeg overmandes ej, hvor meget end
jeg faar at skaffe med af alle Slags,
som mine Sanser paa adskillig Vis
mig forestiller, ti jeg vælger frit
hvad som er bedst, og efter dette Valg
jeg handler. Ej du laster mig, fordi
jeg elsker. Kærlighed, — saa lød dit Ord —
til Himlen leder, og er baade Vej
og Fører. Saa fortryd da ikke paa
min Dristighed, at jeg dig spørger ad,
om Himlens Aander elsker, og hvordan
de ytrer deres Kærlighed? ved Blik
alene eller ved at blande Glans?
mon ved Berøring, og hvorledes da —
paa ydre eller indre Maade vel?

Genmæled Englen med et Smil paa Kind
saa rosenrødt som Himlens Aftenglød

(den Farve hører Kærligheden til):
„Nok, at du véd os lykkelige, Ven!
og at der ikke uden Kærlighed
er nogen Lykke. Al den rene Lyst,
du nyder legemligt (og ren og skær
du blev jo skabt), den nyder ogsaa vi
i Højdemaal. Os er ej Hindring sat
ved Lemmer eller Ledemod og Hud.
Naar Aander favnes, blander de sig helt
og ganske med hverandre, mere let
end Luft med Luft, i hjærteligt Begær,
at Renhed maa med Renhed slutte Pagt,
og har for slige Midler ingen Brug,
som dem, der trænges til, naar Kød med Kød
og Sjæl med Sjæl sig blander. — Men paa Vej
jeg nu maa give mig. Alt Solen staar
bag Jordens grønne Forbjærg dybt i Vest
og ved de friske Hesperideøer,[1])
og jeg maa fare bort. Vær stærk og lev
kun lykkeligt, og elsk, men frem for alt
elsk ham, som elskes kun ved Lydighed,
og hold hans store Bud! giv nøje Agt,
at Lidenskaben ej din Dømmekraft
til noget skal forlede, som din fri
Beslutning aldrig gav sit Minde til!
dit og dit hele Afkoms Vel og Vé
paa dig beror. Saa va'r dig! jeg med samt
de andre Salige vil glade se
din Troskab. Staa da fast! dit frie Valg
bestemmer, om du falder eller staar.
Fuldkommen i dit Indre skal ej Hjælp
du søge i det Ydre. Overvind
al Fristelse, som lokker dig til Synd!“

---

[1]) K a p V e r d e, Afrikas vestligste Forbjærg, og de kapoverdiske Øer tæt derved. H e s p e r i d e r n e betyder „Øerne yderst i Vest“.

Talt, og han rejste sig. Med kærlig Tak
til Dørs ham fulgte Adam: „Far da vel,
du Himmelgæst, du klare Sendebud
fra ham, hvis Godhed, som hans Almagt stor,
tilbedende jeg priser! Vennesæl
og mild og blid var din Nedladenhed,
og Mindet skal mig altid dyrebart
og hélligt blive. Menneskenes Slægt
du være huld og god, og gæst os tit!“

Saa skiltes de. Til Himmels Englen fo'r
fra Paradisets skyggerige Lund,
og Adam i sit Løvhus vandred ind.

NIENDE SANG

Ej mer om Guds og Englenes Besøg
hos Mennesket, med hvem de skifted Ord
som Ven med Ven, og tog fortroligt Del
som Gæster i hans simple Maaltid, mens
de lod ham tale frit og dadelløst!
I Sørgetoner lyder nu min Sang
om Menneskenes Mistvivl, Troskabsbrud,
Ulydighed og Trods, om Himlens Harm
og Vrede og hin strænge Straffedom,
med Rette fældet, som i Verden ind
en Verden af Elendighed har bragt,
Synd og dens Skygge Død, og Dødens Bud,
hvis Navn er Sorgen. O, hvor tungt! og dog
langt større Æmne for et Heltedigt
end selv Akilleus' Vrede, da han drev
tre Gange Fjenden rundt om Trojas Mur,[1])
og større Æmne end det Raseri,
der fyldte Turnus ved Lavinias Rov,[2])
og større end Neptuns og Junos Had,
der voldte Grækerne og Kypris' Søn
saa lang Fortræd, — om ellers jeg kan faa
det rette, sømmelige Tonefald

---

[1]) Iliaden 22, hvor Kampen mellem Akilleus og Hektor skildres. [2]) Vergils Æneide. Æneas, Venus's Søn, kom efter Trojas Fald til Italien og berøvede Turnus hans Brud Lavinia i Latium. Juno var hans Fjende, fordi hun var skinsyg paa hans Moder (Venus = Kypris). Neptun, Havets Gud, var fjendsk sindet mod Odysseus, Helten i Homers andet store Digt (Odysseen), ti Odysseus havde blindet hans Søn Polyfém.

af min Beskytterske herovenfra,
som værdiges at gæste mig ved Nat,
selv upaakaldet, og i Blund mit Kvad
mig foresiger, eller med sin Aand
uventet let opgløder mig til Vers,
alt fra den Stund, da jeg fik Lyst til Sang
om disse høje Ting. Jeg traf mit Valg
først langt om længe, og begyndte sent.[1])
Ret aldrig det mig lysted Krigens Pris
at sjunge, der alene hidindtil,
blev fundet værdig til et Heltekvad,
og hvor det holdes for den største Kunst
at snakke vidt og bredt om Riddersmænd,
der kun er til i Sagn, og blodig Daad
i Eventyr kun øver, mens *det* Mod,
som er langt bedre, Taalmod, Heltekraft
til Martyrdød, faar intet Mindedigt.
Hvad heller man beskriver Væddeløb
og Jagter, eller alskens Tilbehør
ved Dystridt, — Skjolde med kunstfærdig Pryd
og sære Mærker, Heste, Ridetøj,
og Kapper og Brokadeskaberak
og prude Riddere i Vaabenleg
og ved Turneringer, samt Gæstebud
i Borgens høje Hal med Pomp og Pragt,
med Taffelmestre, Senechaller, — Ting,
som man ved Øvelse og Haandelag
kan blive dygtig i, men som med Skel
ej giver noget Menneske, saalidt
som nogen Digtning Heltenavn. For mig,
der ingen Dygtighed og ingen Lyst
til sligt besidder, er et Æmne, langt,
langt højere tilbage, som hint Navn

---

[1]) Allerede 1640 havde han fattet Tanken om at behandle dette Æmne, men først 1658, da han var 50 Aar gammel, begyndte han paa Digtet.

fortjener ved sit eget indre Værd,
— hvis ej det er et Tidehværv for sent,
og hvis ej denne kolde Himmelegn
og alle disse mange Aar, som svandt,
min Vinge stækker, der er spændt til Flugt,
— og sikkert skete det, var det saa sandt
alene min og ikke hendes Sag,
som til mit Øre hvisker det ved Nat. —

Alt Sol var sunken. Hesperus gled frem
ved Dæmringsskæret i den korte Stund
imellem Dag og Nat, hvor den har Magt,
og Nattens Halvkres sløred Himlens Rand,
da Satan dristigt kom tilbage. Før
han Flugten tog, da Gabriel ham drev
med Trusler bort fra Eden. Nu i Svig
og Ondskab mere dreven stod hans Hu
til Menneskets Fordærv, og skulde end
ham selv til Gengæld noget værre ske.
Ved Kvæld han flygted og ved Midnatstid
han kom igen fra Farten Jorden rundt.
Han skyed Dagen, siden Uriel,
hin Soldrot, havde sét ham liste ind
og varet ad Keruberne paa Vagt.
Samfulde Nætter syv med Mørket drog
han rundt om Linien, fire Gange fo'r
han Nattens Vogn forbi fra Pol til Pol,
saa begge Vendekresene han skar.
Den ottende han sneg sig atter hid,
men fra den anden Side, modsat *den,*
hvor Engle stod paa Vagt ved Havens Port,
en Vej, af ingen mistænkt. Der et Sted
var den Gang, ikke nu — skønt Synd, ej Tid
har voldt Forandringen, — da Tigris randt
ned i en Hule og sprang frem som Væld
ved Livets Træ. Med Strømmen Satan sank,

og dukked atter op i Taage svøbt
og søgte sig et Skjulested. Med Flid
han havde efterforsket Land og Sø
fra Eden over Pontos[1]) og forbi
Møotis' Sump,[2]) hinsides Ob,[3]) og ned
saa langt som til den søndre Pol, paa tværs
i Vester fra Orontes,[4]) hvor en Bom
ved Darien[5]) er Verdenshavet sat,
og derfra til det Land, hvor Ganges har
med Indus hjemme. — Saadan Jordens Kres
han nøje gransked, og betragted skarpt
hver Skabning, hvem der kunde tjene bedst
hans Rænker, og han Slangen snedigst fandt
af alle Markens Dyr, og efter lang
Betænkning, mange Tvivl, han den tilsidst
udkaared som det passelige Kar,
det passeligste Redskab for hans List.
I *den* han vilde lønligt tage Bo,
saa intet Øje, ihvor skarpt det var,
hans mørke Anslag skulde faa at se.
Ti ingen vilde dog den lumske Snog
mistro, om den sig té'de nok saa træsk,
ti Kløgt og Snildhed var jo dens Natur,
men hvis man sligt blev va'r hos andre Dyr,
det vilde tyde paa en djævelsk Magt,
utænkelig hos Kvæg og Fæ. — Saa tog
han sin Beslutning. Men sin skjulte Sorg
han først gav Røst i bitre Klagemaal:
„O Jord, der Himlen er saa lig, om ej
du bærer Prisen! mere værdigt Hjem
for Guder, siden du er bygget sidst,
forbedret ved fornyet Overlæg,
ti er der nogen Gud, hvis andet Værk
er ringere end det, han danned først?

---

[1]) Det sorte Hav. [2]) Det assovske Hav. [3]) En Flod i Siberien. [4]) Flod i Syrien. [5]) Landtangen ved Panama.

— en jordisk Himmel, der omkreses trindt
af andre Straalehvælv, som kun for dig,
— saa synes det — har deres Lamper tændt,
Lys over Lys, som alle Vegne fra
udsender deres helligtstærke Glans
mod dig alene! som i Himlen Gud
er Midtpunkt, og dog strækker sig til alt,
modtager du i Midten, hvor du staar,
hvad disse Kloder yder dig. Al Kraft,
de ejer, bliver ikkun aabenbar
paa dig, — ej hos dem selv — i Urter, Træ'r
og Skabninger af mere ædel Art
med Liv i trinvis Række, Sans, Forstand,
i Mennesket forenet alt tilsidst.
Hvor vilde jeg med Fryd dig vandre rundt,
— om noget kunde fryde mig, — saa skønt
afveksler Bjærge, Dale, Skov og Vang
og Floder, Landet dær og Havet her,
skovklædte Kyster, Klipper, Huler, Rif,
men intet Sted jeg finder Skjul og Ly.
Jo mere Liflighed jeg om mig ser,
desmere Kval jeg føler i min Sjæl,
der af sin indre Splid er haardt betrængt.
Alt godt mig bliver Gift, og endnu langt,
langt værre blev i Himmerig min Lod.
Dog, Hjem, jeg søger ikke her, saa lidt
som højt i Himlen, hvis jeg ej faar Bugt
med Himlens Overherre. Intet Haab
jeg har, at jeg formindske skal min Ve
ved denne Id, men kun, at andre maa
mig vorde lige, skønt des værre Kaar
skal derved ramme mig. Jeg finder Ro
for mine hvileløse Tanker kun
ved at fordærve. Naar jeg over ham,
for hvem alt dette skabtes, først har bragt
Fordærv, saa han tilsidst gaar helt fortabt,

vil alt det andet følge efter snart,
da det er knyttet til hans Vel og Vé.
Saa lad det blive Vé, til Undergang
saa vide om! *jeg* ene Æren faar
af alle Helvedsmagterne, at jeg
var mægtig til at øde paa én Dag,
hvad han, „Almægtig“ kaldet, kun fik skabt
seks Nætter og seks Dage ud i Træk,
og som han sagtens var helt længe om
at finde paa, skønt dog vel ikke før
den Nat, den ene Nat, der var mig nok
til at befri fra skændigt Trælleaag
saa noget nær det halve Englefolk,
og tynded ud hans Dyrkere. For Hævn
at fange og at fylde ud det Tal,
som var formindsket, fatted han det Raad
— hvad enten nu hans fordums Ævne til
at skabe Engle glipped ham (saa fremt
han da har skabt dem), eller for desmer
at haane os, — at sætte i vort Sted
et Væsen, skabt af Jord, der fik til Skænk,
da han blev hævet fra saa ringe Byrd,
et himmelsk Rov, et Rov frataget *os*. —
Som sagt, saa gjort, — og Mennesket blev til!
han bygged for ham denne Verden skøn
med Jorden til hans Bolig, gav ham Navn
af Herre over den, og — hvilken Spé! —
lod Englevinger tjene ham, og gav
ham Flammetjenere, som skulde tro
og hulde være ham til Værn og Vagt.
Jeg frygter deres Vagtsomhed, og klædt
i Midnatstaagens Damp jeg glider frem.
at jeg maa undgaa dem. Bag hver en Busk,
i hvert et Krat jeg leder, om i Søvn
ej Slangen ligger dær, at jeg i Skjul
kan krybe i dens Bugter, — jeg med samt

mit skumle Forsæt. Hvilket rædsomt Fald,
at jeg, der kappedes med Guder nys
om Æressædet, nu skal være nødt
til mig at fjæle i et maalløst Kræ,
mit Væsen blande her med dyrisk Slim,
— jeg, der begæred ypperst Guderang!
Men hvad vil ej Ærgerrighed og Hævn
nedværdige sig til! den, som vil frem,
maa ned saa dybt som han sig opsvang før
og maa sig skikke tidligt eller sent
selv i det laveste. Hævn er vel sød
fra først, men inden længe slaar den besk
tilbage mod sig selv. Nu vel! naar kun
den med sit høje Sigte rammer ham,
da jeg dog intet større Maal kan naa, —
ham, som udæsker først mit Nag og Nid,
den Himlens nye Yndling, Haanheds Søn,
hint Menneske af Ler, der blev fra Støv
af Skaberen ophøjet, for desmer
at haane os. Haan lønnes bedst med Haan!“

Talt, og en dunkel Taage lig han krøb
ved Midnatstid igennem Busk og Krat,
vaadt eller tørt, hvor bedst han kunde tro
at finde Slangen, og han fandt den snart,
i mangen Bugtning rullet om sig selv,
med Hovedet i Midten, fuldt af List,
endnu ej skjult til Væmmelse og Gru
i Skygge eller Kløft, og endnu helt
ufarlig. Paa det grønne Græs den laa
frygtløs og ikke frygtet. Ad dens Mund
sneg Djævelen sig ind, og snart han fik
dens Dyresind i Hoved og i Sjæl
aldeles i sin Magt, og gav den Kløgt
til med Fornuft at handle, men dens Søvn
han ej forstyrred, — vented saa til Gry.

Da nu i Eden Lyset helligtskønt
ved Dagning paa de vaade Blomster faldt,
som deres Morgenvirak dufted ud,
og alt, som aanded, sendte stille Pris
fra Jordens store Alter imod Sky
til Skaberen, og med en liflig Lugt
hans Næse fyldte, kom det første Par
af Menneskenes Slægt for, Gud til Lov,
at blande deres Stemmer med hint Kor
af de umælende, og derpaa fro
det aarle Gry at nyde med dets Duft
og blide Vindpust, og at pleje Raad,
hvorledes de vel bedst paa denne Dag
fuldbringe skulde deres Dont, ti stærkt
tog deres Arbejd til og blev for stort
for to Par Hænders Gærning, da saa vidt
i Omkres Haven strakte sig. Hvornæst
nu til sin Husbond Eva taled saa:

„Min Adam! om ved denne Haves Røgt
vi strænger os end nok saa meget an
og flittigt passer Urter, Blomster, Træ'r,
— vor Dont, saa sød i Fællig — vokser dog
vort Arbejd kun desmer, trods al vor Flid,
indtil vi flere Hænder faar til Hjælp.
Jo mere Tvang, des mere frodig Vækst!
hvad vi om Dagen stævner, binder op,
beskærer, stiver af, er dog som spildt,
naar der en Nat er gaaet, eller to,
ti vildt og yppigt gror det frem igen.
Giv Raad da, eller hør, hvad mig i Hu
er rundet. Lad os tage hver sin Del
af Dagens Gærning. Gak du hen, hvor bedst
dig tykkes, eller hvor det trænges mest,
— om du vil slynge Gedebladet rundt
om Træet her, om du vil styre snildt

hin Vedbends Klatren, mens jeg finder hist
i denne myrtesprængte Rosenvaar
mit Arbejd her til Middag. Naar saa nær
hinanden hele Dagen vi vor Id
vil øve, er det da saa sært, i Fald
der blandes derimellem Blik og Smil,
og et og andet nyt kan nu og da
os give Aarsag til at skifte Ord,
og afbrudt bliver derved Dagens Værk,
og lidet fuldbragt, skønt vi har begyndt
ved Gry, og vi faar Nadver ufortjent."
Genmæled Adam mildt: „O Eva! du,
den eneste, den eneste, jeg fik
til Fælle, mig langt mere dyrebar
end alle Skabninger: vel tænkt, vel talt
om hvordan bedst vi røgte skal vor Dont,
som Gud har paalagt os, og ej min Ros
skal mangle, ti der intet er saa huldt
hos Kvinden, som at hun er ret betænkt
paa huslig Gærning, og at hun sin Mand
opmuntrer til alt godt. Dog ej saa strengt
vor Herre har vort Arbejd lagt os paa,
at han jo under os at nyde frit
den Vederkvægelse, vi har behov,
hvad enten Føde, eller Ord iblandt
(den Sindets Føde), eller disse Blik
og disse Smil, som Dyret ikke har,
— ti Smil udspringer ene af Fornuft
og er som Kærlighedens Føde —, al
den ømme Samfærd mellem Sjæl og Sjæl.
Og ej er Kærlighed det mindste Maal
for Menneskenes Liv. Til Slæb og Slid
han ej os skabte, men til Glæde sød,
til Glæde, som er med Fornuft i Pagt.
Med fælles Hænder kan vi hindre let,
at disse vore Boliger af Løv

og disse Stier, vokser alt for vildt,
saa langt vi har at gaa, til vi faar Hjælp
af yngre Hænder inden længe. Dog,
hvis megen Tale trætter dig, vil nok
jeg være borte for en føje Stund.
Ti Ensomhed er ofte Selskab bedst,
kort Fravær dobbelt sød gør Atterkomst.
Kun er jeg bange for, at noget ondt
skal hænde dig, naar du fra mig er skilt.
Du véd, hvad Englen vared os imod, —
den Fjende, fyldt af Ondskab, avindsyg
paa os for al vor Lykke, da han maa
fortvivle om sin egen, og vil lumsk
os volde Sorg og Skam. Og tæt herved
han sikkert lurer i begærligt Haab,
at han kan møde os, enhver for sig,
ti det ham baader bedst. Kun frugtesløs
er al hans List, naar han os finder to,
da vi kan staa hinanden bi, saa fremt
det er fornødent. Om han agter først
os bort at lokke fra den Troskabspligt,
vi skylder Gud, hvad heller øde slet
vor Ægtekærlighed, der er af al
vor Lykke sagtens det, som han især
misunder os, — om dette eller hint,
om noget værre, — vig dog ikke fra,
hans Side, som dig skænked Liv, den Ven,
som tro og huld din Værge er endnu.
Hvor Fare eller Skænsel truer, bør
en Hustru rettest søge Ly og Værn
og blive hos sin Mand, som hende kækt
forsvarer mod det onde, eller og
med hende lider selv den værste Nød.“

Som den, der elsker, men uvenligt Ord
maa høre, svared Eva blidt, men stolt
i sin jomfruelige Værdighed:

„Afkom af Jord og Himmel, Jordens Drot!
at vi en Fjende har, som pønser paa
vor Undergang, har baade du mig sagt,
og derhos har af Englen jeg det hørt,
da han forlod os, og jeg stod i Skjul,
gemt i en dunkel Kro, og just var vendt
tilbage fra min Vandring ved den Tid,
da Roserne sig lukker til ved Kvæld.
Men at du derfor tvivler om min Tro
mod Gud og dig, fordi en Fjende træsk
maaske vil friste mig, det havde ej
jeg tænkt at høre. At han skal med Vold
dig fælde, derfor nærer du ej Frygt,
da vi jo efter vor Natur er fri
for Smærte og for Død, saa Overlast
vi ej kan lide, eller vi formaar
at vise den tilbage. Altsaa List
du frygter af ham. Deraf er det klart,
at paa min faste Kærlighed og Tro
du ej tør lide, men er bange for,
at den kan vorde rokket og forført
ved Fjendens Svig. O Adam! hvordan fandt
dog slige Tanker Husly i din Barm,
Mistvivl til hende, der er dig saa kær!“
Gensvared hendes Adam mildt og blidt:
„O Eva! Datter prud af Gud og Mand,
udødelig, saa sandt som du er fri
for Synd og Skyld, — ej Mistillid til dig
fraraader mig at lade dig gaa bort
og slippe dig af Syne, men vi helt
bør undgaa selve Fristelsen, som lumsk
er udtænkt af vor Avindsmand. Ti den,
som frister, (er Forsøget end omsonst)
tilstænker dog den fristede med ond
Forsmædelse, som om han muligvis
sin Troskab kunde bryde og var svag

i Fristelse. Du vilde med Foragt
og Harme føle selv en saadan Haan,
om end du stod urokket fast. Saa tag
mig ikke ilde op, naar ej jeg vil,
du ene skal imod det Angreb staa,
som Fjenden, selv om han er nok saa kæk,
dog næppe vover mod os begge to
i Fællig, eller vender, hvis han tør,
dog først mod mig. Ej heller skal hans Svig
og Ondskab du foragte, ti forvisst
maa Englenes Forfører være snu,
og tro ej overflødig andres Hjælp.
Til alle Dyder styrker mig dit Blik,
jeg bliver i dit Paasyn mere vis
og mer aarvaagen, ogsaa mere stærk,
hvis ydre Styrke kræves, og af Skam, —
den Skam, naar du det saa', at overgaas
og overvindes, — vilde al min Kraft
jeg samle og forene til ét Maal.
Hvi skulde ikke du, naar jeg er nær,
det føle ligedan, saa du med mig,
der er det bedste Vidne om din Dyd,
i Fristelsen staar trofast Last og Brast."

Saa taled Adam som en Husbond god
af Ægtekærlighed og omsorgsfuld.
Men Eva, som ej fandt sin Troskab nok
paaskønnet, gav til Svar med Stemme blid:

„I Fald det er beskikket os at bo
bag snævre Grænser, altid trængte haardt
af slig en Fjende, voldsom eller lumsk,
og kan vi enkeltvis paa lige Kaar
os ej forsvare mod ham, hvor som helst,
men altid maa Fortræd befrygte, — hvor
er da vor Fryd og Lykke? men Fortræd
er ej saa slem som Synd. Vor Fjende kun
os krænker ved sin fule Mistillid

til vor Oprigtighed, og ingen Plet
han sætter paa vor Pande, men han selv
af Skænsel rammes. Hvi skal vi da sky
og frygte ham? langt snarere derved
vi vinder dobbelt Ære, naar han ser,
at han tog Fejl, og Fred i Sjæl og Sind
vi fanger da, og Himlens Velbehag,
ti den skal være Vidne til vor Sejr.
Og hvad er Troskab, Kærlighed og Dyd,
som ikke ene, uden ydre Hjælp,
bestaar sin Prøve? lad os da ej tro,
den vise Skaber os en Lykke gav
saa ufuldkommen, at den staar for Fald
naar vi er sammen, eller hver for sig.
Om saa, da er vor Lykke ikkun skør,
og Eden var ej Eden med den Frygt."

Genmæled Adam saa med hæftig Røst:
„O Kvinde! bedst er alt, som Gud det vil,
hans Skaberaand har intet efterladt
med Brøst og Lyde, og af al Ting mindst
da Mennesket, og hvad der hører til,
at i sin Lykke han maa være tryg,
for ydre Voldsmagt tryg. Kun i os selv
vor Fare ligger, men den ligger helt
og ganske indenfor vor egen Magt.
Imod vor Vilje sker os ingen Harm,
men Gud har gjort vor Vilje fri, ti frit
er det, som er Fornuften underlagt,
og Gud har skabt Fornuften sund og god,
men byder den at give nøje Agt
og være paa sin Post, at ej maaske
den skal forraskes ved det godes Skin
og give falske Bud og lede vild
vor Vilje, saa den handler mod, hvad Gud
os klarligt har forbuden. Kærlighed

og ikke Mistillid mig driver til
dig tit at vare ad, — advar du mig!
fast staar vi, men kan fare vild, fordi
Fornuften muligvis kan træffe paa
en Ting, der lader herlig, men i Løn
er underskudt af Fjenden, saa den brat
kan falde i en Snare, naar ej strængt
den holder Vagt, som den er mindet om.
Søg da ej Fristelsen, ti det er bedst
at undgaa den, og dette vil du visst,
naar ej fra mig du skilles. Upaakaldt
vil Fristelsen os møde paa vor Vej.
Vil du din Fasthed vise, vis da først
din Lydighed! hvem mon det andet véd?
naar ej jeg ser dig fristet, hvem skal da
aflægge Vidnesbyrd? men hvis du tror,
at Fristelsen, naar den os møder brat
— naar mindst vi venter den og véd deraf —
os finder mere sikrede mod Fald
end nu, da du er varet ad med Flid,
saa gaa, ti naar du dvæler her af Tvang,
da er du længre borte fra mig. Gak,
og lad den Uskyld, som du skabtes med,
beskærme dig, og stol kun paa din Dyd,
og opbyd al dens Styrke! Gud har gjort
sin Del mod dig, — gør du nu ogsaa din!“

Saa taled Slægtens Fader. Eva dog
blev fast ved sit og fik det sidste Ord,
endskønt med ydmyg Røst hun gav til Svar:
„Med dit Forlov, og varet ad især
ved det, din Tale spilled paa tilsidst,
at Fristelse, naar mindst den søges, let
vil finde os langt mindre paa vor Post,
jeg gaar desmere villig. Og saa stolt
en Fjende vil dog ikke søge først

den svagere, og dersom han det gør,
des mere skændigt er hans Nederlag."

Med disse Ord hun sagtelig sin Haand
ud af sin Husbonds drog og vandred ind
i Holtet som en Skovens Nymfe fin,
som en af Bjærgets eller Lundens Mø'r,
hvad heller en af Delias[1]) Skare prud.
Men Delia selv hun overstraaled langt,
som frem hun vandred, en Gudinde lig,
skønt Bue eller Kogger ej hun bar,
men ikkun Værktøj, som en simpel Kunst
kan uden Ildens Hjælp til Havebrug
tilvirke, eller Engle havde bragt.
Hun var som Pales,[2]) som Pomona[3]) favr
i denne Pryd, — Pomona, der med Angst
Vertumnus flyed,[4]) eller Ceres, mens
hun endnu blomstred som en Jomfru skær,
før hun blev Moder til Proserpina
ved Jupiter.[5]) — Med ildfuldt, henrykt Blik
han fulgte hende længe. Allerhelst
han ønsked dog, hun bleven var hos ham.
Han gentog tit sit Paalæg, at hun snart
tilbage skulde vende, og saa tit
han bød det, loved hun at vende hjem
til deres Løvhus henved Middagstid,
berede alt til Maaltid og i Mag
at nyde Middagshvilen. Eva, — ak!
saa svært bedragen, med saa svar en Synd,
og saa usalig ved din Atterkomst!
hvor rædsomt faldt det ud! fra denne Stund
i Paradis du ingen Slummer tryg
og intet lifligt Maaltid mere fandt.

---

[1]) Jagtgudinden Artemis (Diana) fødtes paa Delos. Deraf Tilnavnet „Delia". [2]) Græsgangenes Gudinde. [3]) Frugthavernes Gudinde. [4]) Aarstidernes Gud. [5]) Se Anm. 2, S. 215.

En saadan Argelist laa alt i Skjul
bag svale Skygger, kære Blomster smaa,
og lured paa dig for med Helvedssvig
at tage dig til Fange, eller bort
dig lade fare kun med grusomt Tab
af Uskyld, Troskab og din Lykke sød!
Ti nu, og siden aarle Morgengry
var Djævelen i snedig Slangeham
paa Færde, for at spejde ud, hvor bedst
han kunde finde dette første Par
og hele Menneskenes Slægt i dem,
som han jo havde kaaret sig til Rov.
Snart mellem Løvet, snart paa aaben Mark
han ledte, eller hvor en Klynge Træ'r
som lifligst stod i Lund og Abildgaard,
hvorhen de gærne søgte for med Lyst
at hvile paa et grønt og yndigt Sted.
Han ledte efter dem ved Kildevæld
og køle Strømme, men han vilde helst
dog finde Eva ene, skønt han knap
det turde haabe, ti det hændte kun
helt sjældent, — da han uformodet saa'
skøn Eva nærmes, ene, i en Sky
af Vellugt hyllet. Halvt i Skjul hun stod
bag tætte Roser, der i Lueglød
omringed hende, og hvert Øjeblik
hun bøjed sig og støtted mangen Blomst
med smækker Stilk, hvis Hoved mat hang ned,
skønt snart med Kødets friske Farveskær,
snart purpurrøde eller himmelblaa,
og nogle gyldenprikkede. Hun bandt
dem alle varligt op med Myrtebaand,
men tænkte midlertid kun lidet paa,
at hun, den dejligste af Blomster, selv
var uden Bistand, da hun var saa langt
fra ham, sin bedste Støtte, mens saa nær

var Stormen. — Nærmere nu Satan krøb
ad mange Stier under lifligt Tag
af Cedre, Pinjer eller Palmetræ'r,
snart rapt og kækt, snart skjult, snart aabenbar,
imellem Krat og Blomster, plantet tæt
langs Kanterne ved Evas egen Haand,
et Sted, som langt i Ynde overgik
de favre Haver i de gamle Sagn
om ung Adonis, der blev genopvakt,
og om Alkinoos, saa vidt berømt,
der gæstmild tog imod Laertes' Søn,[1])
ja, overgik hin Urtegaard, — og *den*
er intet Sagn, — hvori den vise Drot
med sin Ægypterbrud drev Elskovsleg.[2])
Han maatte prise Stedet, men dog mer
den Skikkelse, han for sit Øje saa',
lig én, der længe i en folksom Stad
var indespærret, hvor den kvalme Dunst
fra Gader og fra Skarnrør stiger op,
men nu en Sommermorgen vandrer fro
til Egnens Bondeby'r og Gaarde ud
og fryder sig ved al Ting undervejs,
— ved Kornets og ved Høets friske Duft,
ved Kvæg og Mejeri, hvert landligt Syn,
hver landlig Lyd. Og hvis en Pigelil
ham gaar forbi med alfelette Fjed,
da tykkes ham det skønne mere skønt,
og skønnest hun, der i én Hovedsum
forener al hans Glæde. — Saadan Lyst
fandt Slangen ved at se den Blomsterplet,
hvor Eva, ene dette aarle Gry,
sit favre Tilflugtssted sig havde valgt.
Den himmelskrene Skønhed, mere blid

---

[1]) Adonis's Haver omtales i Plinius's Naturhistorie, hvor ogsaa Fæakerkongen Alkinoos's Haver nævnes (se Odysseen 7. Sang) Laertes, Odysseus's Fader. [2]) Højsang 6, 2.

og kvindelig end Englenes, hvert Træk
og hver Bevægelse, hver Handling, selv
den mindste, hele hendes Minespil
og søde Uskyld, ganske overvandt
hans Ondskab, og ved et livsaligt Ran
betog den grumme Harme i hans Sind
dets grumme Forsæt. For en føje Stund
den Onde stod som for det onde fri,
der fyldte ham, helt tossegod en Tid,
og havde aflagt Fjendskab, List og Had,
Hævntørst og Avind. Men den Helvedsild,
som altid brændte i ham, ogsaa midt
i Himlen, endte snart hans korte Fryd,
og martred ham des mer, jo mer han saa'
en Glæde, som var ej bestemt for ham,
og snart han samled alt sit bitre Nid,
og alle Tanker om at volde Mén
han ægged op, og prisende det Held,
der fulgte ham, han taled disse Ord:

„I Tanker, hvor har I dog ført mig hen?
med hvilken liflig Tvang har I forledt
mig til at glemme, hvad os hid har ført,
Had og ej Kærlighed, ej heller Haab
om Paradis for Helved, Haabet om
at smage Lykken her, men om til Gavns
al Lykke at forøde, — uden den
at lægge øde; ingen anden Lyst
for mig der gives. Lad da ej gaa tabt
den Lejlighed, som smiler nu. Se, her
er Kvinden ene og er stillet blot
for hvert Forsøg, da hendes Mand saa langt
som jeg kan skue rundt, er ikke nær.
Hans højere Fornuft jeg frygter mer,
saa vel som og hans Styrke, høje Mod
og heltestore Lemmer, skønt af Muld,
en ej ufarlig Fjende, efterdi

han er usaarlig, hvad jeg ikke er.
Mig Helveds Svælg fornedret har saa dybt
og Smærte gjort mig svag mod hvad tilforn
jeg var i Himlen. Hun er guddomsskøn,
vel Guders Elskov værd, ej rædselsfuld,
om end i Skønhed og i Elskov dulgt
der findes Rædsel, naar det bitre Had
ej nærmer sig med endnu større Magt,
og størst er Hadets Magt, naar det med Kløgt
har Kærligheden til sit Skalkeskjul."

Saa taled hele Slægtens Fjende arg,
i Slangen som en ond Beboer gemt,
og styred imod Eva hen sin Fart,
ej bølgeformet krybende langs Jord
som siden hen, men oprejst paa sin Stjært,
ret som en Rulle Garn, hvor Bugt paa Bugt
sig ringlende i Vejret skød, og højt
han bar sit Hoved med den stolte Kam.
Hans Øjne skinned med Karfunkelglans,
og Halsen, blank som grønligt Guld, stak op
midt mellem Kroppens Vindinger, der rundt
i Græsset yppigt spilled. Yndefuld
og liflig var hans Skabning. Siden hen
saa yndig Slange aldrig mer man saa',
ej hine i Illyrien, hvortil
Hermione og Kadmos skabtes om,[1])
ej Epidaurusguden,[2]) eller den,
hvori Zeus[3]) Ammon eller Kapitols

---

[1]) Kadmos, Tebens Grundlægger, og hans Hustru Hermione. I deres Alderdom drog de til Illyrien. Da de bad Guderne om at befries for Livets Byrde, forvandledes de til Slanger. [2]) Lægedomsguden Asklepios drog fra sin Hjemstavn Epidaurus til Rom, hvor en Pest rasede. Undervejs paatog han sig Slangeskikkelse. [3]) Efter Sagnet antoges Zeus (= Jupiter) for Fader baade til Alexander den store og til Scipio Africanus, der indtog Kartago. (Zeus Ammon ɔ: den ægyptiske Zeus).

den store Jupiter sig viste, — hin
for Konning Filips Viv Olympias,
og denne for Kornelia, som bar
til Verden Romas Stolthed, Scipio.
Først sidelæns han sneg sig frem som én,
der gærne vilde nærmes, men var angst
for at forstyrre hende. Som et Skib,
der af en kyndig Styrmand tæt forbi
Flodmundinger og Odder bliver ført,
hvor Vinden tit slaar om, maa Gang paa Gang
forandre Kurs og vende sine Sejl,
saa sno'de ogsaa han sig hid og did,
alt mens han mange viltre Krøller slog
paa Svansen for at fange Evas Blik.
Hun ved sin Syssel Lyden snart fornam
af Bladeraslen, men da hun var vant
til denne Tidsfordriv hos alle Dyr,
naar hun i Vange gik, kun liden Agt
hun gav derpaa. De adlød hendes Bud
mer villigt end hin tryllebundne Hjord
lød Kirkes.[1]) Kækkere han traadte nu
ukaldet foran hende frem, men stod
som var han i Beundring helt fortabt.
Han bøjed ideligt sin prude Kam
med samt den spraglede og glatte Hals
ydmygeligt, og slikked Jordens Støv,
hvor hendes Fødder havde traadt. Tilsidst
han Evas Øje ved sit stumme Sprog
drog paa sig hen, og glad, at hun dog nu
bemærked ham, sit fule Fristerværk
han straks begyndte, og til Orde tog
med Slangetunge, dannet snildt dertil,
og til at virke paa den klingre Luft:

---

[1]) Kirke, en Gudinde, paa hvis Ø Odysseus en Tid opholdt sig. Ved en Trylledrik forvandlede hun hans Ledsagere til Svin.

„O Herskerinde, undres ej, — saa fremt
du ellers kan dig undre, du, som selv
er lutter Under — end langt mindre væbn
dit Øje, Mildheds Himmel, med Foragt,
fortørnet, at jeg kommer dig saa nær,
beskuer dig og sér mig aldrig mæt,
jeg, der er ene, og ej frygted for
dit Aasyns Majestæt, som her i Skjul
paa denne stille Plet er allerstørst.
O skønnest Billed af din Skaber skøn!
alt, hvad som lever, skuer dig med Lyst,
ti alle Ting du fik, og alle Ting
din Himmelskønhed ser med henrykt Sans,
og den beskues bedst, hvor den af flest
beundres, men i denne trange Vraa,
blandt Markens plumpe Dyr, der ej forstaar
din Skønhed at erkende bare halvt,
— hvem uden én, en Mand (og hvad er én?)
skal vel beskue dig, der skues bør
som en Gudinde mellem Guder, prist
og adlydt daglig af en Englehær!“

Saa Fristeren med Smigertale sød
slog Tonen an, — og ak! til Evas Sjæl
hans Ord fandt Vej, endog hun ved hans Røst
sig undred saare, og hun gav til Svar:
„Hvorledes? den umælende har talt
med menneskelig Røst og Mandevidd?
Jeg tænkte, at den første Gave rent
var nægtet Dyrene, hvem Gud, den Dag,
da de blev skabte, ingen Ævne gav
til lydklar Tale. Men om deres Kløgt
jeg tænkte mit, da tit i deres Blik
og hele Færd de røber stor Fornuft.
At, Slange! du af alle Markens Dyr
var træskest, vidste jeg, men at du fik

tillige menneskelig Røst, derom
jeg vidste intet. Lad mig nu igen
forfare dette Jærtegn. Sig mig saa,
hvordan du, stumme! Mæle vandt, og hvi
du mellem hele denne Dyreslægt,
jeg daglig har omkring mig, allermest
dig viser som min Ven? med Føje maa
paa slig en sælsom Ting jeg give Agt.“
Den lumske Fjende gav til Svar: „O du,
som raader over denne skønne Jord,
du herligtfavre Eva! det er let
for mig at mælde dig alt, hvad du vil,
og det er ret at lyde dig. Fra først
jeg var som andre Dyr og Urter aad,
der trædes under Fødder, og af Sind
jeg var saa lav og ussel som min Kosst.
Jeg kendte kun min Føde og mit Køn
og ænsed intet højt, indtil en Dag,
da jeg paa Marken strejfed om, jeg fik
langt borte Øje paa et lifligt Træ,
af Frugter bugnende i broget Pragt,
med rødlig og med gylden Glans. Jeg krøb
da nærmere for ret at se derpaa.
Den yndelige Duft fra Kvist og Gren
min Attraa vakte og mig hued mer
end selve Feniklen med den søde Smag,
og Faars og Geders Yver, naar af Mælk
ved Kvæld de drypper, førend Lam og Kid,
som lystigt leger, drukket har deraf.
Og for at stille nu min stærke Lyst
til disse skønne Æbler, fatted rask
jeg min Beslutning. Baade Sult og Tørst,
hvis Magt til Overtalelse er stor,
blev skærpet ved de favre Frugters Duft
og drev mig frem. Jeg bugted, Ring paa Ring,
mig om den mosbeklædte Stamme op,

ti Grenene, der sidder saare højt,
kan du og Adam kun med Møje naa.
Men rundt om Træet stod de andre Dyr
med samme Attraa i Forlængsel stor,
men kunde ikke naa. Da nu jeg kom
midt op i Træet, hvor saa tykt og tæt
og fristende de røde Frugter hang,
jeg plukked flinkt og aad mig mæt. Til da
saa herlig Lyst jeg aldrig havde følt
ved Mad og Drikke. Da jeg havde nok
fornam jeg snart, at der var med mig sket
en mærkelig Forvandling, saa Forstand
jeg fanget i mit Indre, og jeg vandt
forinden længe ogsaa Talens Magt,
hvorvel jeg denne Legemsform beholdt.
Til høje og til dybe Tanker straks
jeg gav mig hen, og med vidaaben Hu
betragted jeg nu alt, som er at se
paa Himlen og paa Jorden, og de Ting,
som findes mellem dem. Jeg saa', at alt
var smukt og godt, men at alt smukt og godt
i din guddommelige Legemsform
og i din Skønheds rige Himmelglans
forened sig. Din Skønhed ingen naa'r.
og kommer ingen nær. Den drev mig hid,
kan hænde ubelejligt, — at jeg ret
dig skue, dyrke og tilbede maa,
dig, som med Føje er til Dronning sat
for alle Skabninger i Verden vid."

Saa taled Slangen lumsk med Aand og Vidd.
End mer forundret Eva gav til Svar
helt ubetænksomt: „Slange! ingen Tvivl
der kan jo være om den store Kraft
i denne Frugt; det skønnes klarligt nok
paa dig, hos hvem den virked først. Men sig,
hvor gro'r vel dette Træ? hvor langt herfra?

ti mange er Guds Træ'r i Paradis,
og mangehaande, som for os endnu
er ubekendte, saadan Overflod
vi har at vælge mellem, at omkring
i Haven er endnu den største Del
af Frugten urørt og vil hænge frisk
til Mennesker er vokste op en Gang,
som kan fortære den, og Hænder fler
Naturen for dens Byrde kan befri."
Den lumske Øgle svared glad og fro:
„Min Herskerinde! Vejen did er kort
og magelig. Hist henne bag en Rad
af Myrter paa den jævne Grønning, nær
ved Kilden, ret forbi det lille Krat
af Myrratræ'r og Balsamrør i Blomst!
hvis du vil følge med vi er der straks."
„Saa gak da foran!" sagde Eva. Fluks
han bugted sig af Sted, og det saa' ud,
som krumt var lige, mens til Udaad rask
han skød sin Fart. Af Haab og Fryd hans Kam
sig løfter højt og skinner, ret som naar
en Lygtemand, af fede Dunster født,
som Natten har fortættet, og som trindt
af Kulde indesluttes, bliver tændt
i Brand af Luftens Strøm. Der gaar det Ord,
at tit en Aand fra Helved følger med
og flagrer hid og did, og leder vild
med falske Blus den rædde Vandringsmand,
der kommer ud i Mose, Sump og Kær,
og synker i, og sluges, fjærn fra Hjælp.
— Saaledes gnistred her den fæle Snog
og førte argelistig Eva, — ak!
vor Moder, der ham tro'de altfor let, —
til det forbudne Træ, vor Jammers Rod.
Da hun det saa', hun sagde disse Ord:
„Vi kunde sparet os vor Vandring hid,

o Slange! ti den er dog frugtesløs
for mig, skønt der i Overmaal er Frugt,
hvis Kraft alene du er Vidne om,
— en sælsom Virkning af en saadan Grund!
men dette Træ tør ej vi røre ved,
ej heller smage af, — saa er Guds Bud,
og denne ene Datter af sin Røst
han efterlod os, ti vor egen Lov
vi ellers er, — vor Lov er vor Fornuft."
Genmæled Fristeren med Svig: „har Gud
i Sandhed sagt, at ej I æde maa
af alle Havens Træ'r, enddog han gav
Jer Magten trindt paa Jord og højt i Luft?"

Gensvared Eva, endnu fri fra Synd:
„Saaledes lød til os Guds eget Bud:
af alle Træer maa I nyde frit,
men Frugten af det skønne Træ, som staar
midt udi Haven, ej I nyde tør
og røre ved, ti ellers skal I dø!"
Knap havde disse korte Ord hun sagt,
før Fristeren, der nu blev mere kry,
men lod, som om han var af Iver fyldt
og Kærlighed til Menneskenes Køn
og Harme ved den Uret, som de led,
til nye Kunster greb, og hid og did
bevæged sig uroligt, men dog smukt,
som om han var i vældig Lidenskab
og vilde om en saare vigtig Ting
just til at tale. Som da i Athen
og i det frie Rom i fordums Tid,
imens Veltalenheden, siden stum,
end blomstred, en navnkundig Taler stod
fordybet i sig selv, naar han en Sag
af stor Betydning skulde sætte frem,
og Minespil og Fagter forud vandt

Opmærksomhed, før Tungen fik begyndt,
og stundom højstemt lige straks, som om
hans Nidkærhed for Retfærd ikke lod
ham Tid til Forord, — saadan stod og gik
og hæved Fristeren sig harmoptændt.
„O Kundskabs Moder, Abild hellig, vis
og visdomsgivende! nu føler klart
din Magt jeg i mig, ej alene til
at kende Tingene i deres Grund,
men ogsaa til at forske ud med Kløgt
de himmelskhøje Kræfter, tykkes end
de nok saa vise. Du, som Dronning blev
i dette Verdensalt, du skal ej tro
de strænge Trusler om, at I skal dø.
I skal ej dø! hvi skulde I vel det?
ved Frugten her? den giver Eder Liv
til Kundskab. Mon ved ham, der trued? Se
paa mig, der Frugten har berørt og smagt,
og lever dog, og har et Liv, langt mer
fuldkomment end af Skæbnen mig bestemt,
da kækt mit givne Maal jeg overskred.
Skal det, som Markens Dyr kan tage frit
vel være Menneskenes Slægt formént?
og vil Guds Vrede tændes vel for slig
en ringe Fejl? vil ej han Eders Dyd
langt heller prise, at I ej af Frygt
for Dødsstraf, — hvad saa „Døden“ er — lod af
at eftertragte det, som større Fryd
og Lykke kan Jer give, — godt og ondt
at fange Vidskab om? Om godt, hvor ret
og rigtigt! og om ondt, — hvis ellers, hvad
der kaldes „ondt“, er virkeligt, — hvorfor
skal det ej kendes da, saa det kan fly's
des bedre. Derfor kan ej heller Gud,
hvis han retfærdig er, Jer volde Mén,
og er han uretfærdig, er det klart,

at han er ikke Gud, og har ej Krav
paa Lydighed, og kan ej vække Frygt.
Jer Frygt for Døden driver Frygten bort.
Hvi blev det da forbudt? Ih nu, fordi
han vilde sine Dyrkere med Angst
og Rædsel slaa og holde dem med Flid
i Trældom og Uvidenhed. Han véd,
at paa den Dag, I nyder Træets Frugt
skal Eders Øjne, skønt de synes alt
saa klare, men dog er saa dunkle, først
tilfulde klares og oplades ret,
og Guders Lige skal I vorde da,
og kende godt og ondt som de. At I
som Guder vorde skal, saa visst som jeg
er bleven lig et Menneske, — i Sjæl
og Sind som Menneske — er billigt kun.
Som Mennesket blev jeg, der er et Dyr,
og Mennesket skal blive Guder lig.
Da skal I „dø“ kun for at lægge af
det jordiske, og bære Gudedragt,
og da maa „Døden“ attraas, i hvor vel
den blev som Trusel brugt, naar værre Ting
den ej kan bringe med sig. Og hvad er
vel Guder, at ej Menneskenes Slægt
som dem kan vorde og med dem faa Del
i Guders Maaltid? Guderne blev til
før vi, og gør af denne Fordel Brug,
fordi vi tror, at alle Ting fra dem
er runden op. Jeg drager det i Tvivl,
saa sandt jeg ser, at denne skønne Jord
sin Varme faar fra Solen, og at alt
er derved frembragt, mens jeg intet ser,
som *de* har skabt. Kom alt fra dem, af hvem
blev Kundskab da om godt og ondt vel lagt
i dette favre Træ, saa at enhver,
som deraf nyder, fanger Visdom straks

trods deres Forbud? og hvi er det Synd,
at Mennesket skal Kundskab faa, og hvad
kan Eders Kundskab volde ham med samt
hans Træ for Skade, dersom alt er hans?
Hvad heller er det Avind? men hvordan
kan Avind huses i et himmelsk Bryst?
Af disse Grunde og af mange fler
det er jo aabenbart, hvor haardt Behov
I har for denne skønne Frugt. Saa stræk,
o Menneskegudinde, ud din Haand,
og tag og æd frimodigt kun deraf!“

Han tav, og disse svigefulde Ord
i hendes Sjæl vandt Indgang alt for let.
Hun stirred fast paa Frugten, o, saa skøn
og lokkende at skue i sig selv!
i hendes Øren endnu Lyden klang
af hans forføreriske Ord, hvori, —
saa tyktes hende — der var blandet Kløgt
og Sandhed ind. Og nu var Middag nær
og vakte heftig Madlyst, der end mer
blev ægget ved den yndelige Duft
af Frugten. Hendes længselsfulde Blik
ved Træet hang. Hun fik en mægtig Lyst
til at berøre det og smage. Dog
hun tøved lidt og sagde til sig selv:
„Du bedste Frugt af alle! visst din Kraft
er saare stor, skønt du er os forbudt,
og du er værd Beundring, ti paa Stand
du gav den stumme Mæle let og redt,
og lærte Tungen, som til Talens Brug
var ej bestemt, at prise dig. Og han,
som os forbød at røre dig, har selv
dig givet Lov og Pris, da „Kundskabs“ Træ
han kaldte dig, Kundskab om godt og ondt.
Han gav sit Forbud, men hans Forbud kun

desmer berømmer dig, saa sandt dit Værd,
og hvad vi trænger til, er gemt deri.
Et ukendt Gode er at regnes lig
et Gode, der ej haves. Og saa fremt
man har et Gode, men ej véd deraf,
det er, som har man det slet ikke. Kort —
hvad har han os at kende vel forbudt?
at være gode eller vise? sligt
et Forbud kan ej binde os som Pligt.
Hvis Døden siden binder os, hvad Gavn
er da vor indre Frihed til? vor Dom
gaar derpaa ud, at vi den samme Dag,
vi æder af den skønne Frugt, skal dø.
Hvorledes dør da Slangen? den har ædt
og lever dog, har Mæle, Vidd og Skøn
og Dømmekraft, skønt ufornuftig før.
Mon Døden blev opfunden kun for os?
er Vidskabs Føde ene os formént,
og Dyr kun forbeholdt? det synes saa.
Og dog, det ene Dyr, som smagte først,
er ej misundeligt, men bringer fro
det Gode, som er faldet i dets Lodd,
helt umistænksomt og med Vennesind
mod Mennesket, langt fra Bedrag og Svig.
Hvad frygter jeg? hvad kan jeg frygte, jeg,
der jo ej Forskel véd paa godt og ondt,
paa Gud og Døden, Lov og Straf? men her
Gro'r Helsebod for alt, hin Guddomsfrugt,
saa skøn at skue, sød at smage, fuld
af Visdomskraft. Hvad hindrer mig da i
nu efter den at strække ud min Arm
og kvæge baade Legeme og Sjæl?"

Med disse Ord i en usalig Stund
hun efter Frugten greb med ivrig Haand
og plukked, og hun aad, og Jorden brat

fornam sit Saar, og fra sin faste Borg
gav Alnaturen under dybe Suk
tilkende klarligt nok, at alt var tabt.
Den brødefulde Slange sneg igen
sig ind i Krattet, som den kunde let,
ti Eva, der af ganske Sjæl og Sind
begæred Frugten, havde Syn og Sans
for den alene. Mere salig Lyst,
— saa tyktes hende, — aldrig hun tilforn
ved nogen Spise nød, — indbildt maaske
ved hendes levende Forventning om
at vinde Kundskab, ja selv Guddomsrang
hun haabed paa, og uden Maadehold
hun slugte graadigt, og hun vidste ej,
at det var Døden, som hun aad. Tilsidst
fuldmæt og som af Vin beruset, fro
og munter taled til sig selv hun saa:
„Du ypperste og kosteligste Træ,
det bedste i det ganske Paradis
med salig Visdomskraft, men hidindtil
i Misagt og i Vanry, mens du lod
din skønne Frugt uplukket hænge, ret
som var den uden Formaal skabt! fra nu
min første Omsorg i det aarle Gry
skal gælde dig med Lovsang, Tak og Pris,
som det tilkommer dig, og jeg vil ømt
dig røgte, og vil kærligt dig befri
for dine fulde Grenes tunge Vægt,
som alle uden Hinder nyde tør,
indtil jeg som dit Fosterbarn har naa't
til Modenhed i Kundskab, og er lig
de høje Guder, der erkender alt,
hvorvel dog andre de misunder, hvad
de ej kan skænke dem. Hvis Gaven kom
fra dem, den voksed sikkert ikke her.
Men dig, Erfaring! takker jeg dernæst,

du allerbedste Fører! havde dig
jeg ikke fulgt, var jeg forbleven i
Uvidenhed. Du aabner Visdoms Vej
og giver venlig Adgang mig dertil,
om end den dølger sig. Kan hænde *jeg*
er ogsaa dulgt. Ti Himlen er saa høj,
— saa høj og fjærn, at det er derfra svært
at skue alt, hvad her paa Jorden sker.
Den store Forbudsmager midt iblandt
sin Sværm af Spejdere har muligvis
saa travlt med andre Ting, at uafbrudt
han ej kan passe paa. — Men nu, — hvordan
skal jeg for Adam træde frem? skal straks
jeg den Forandring, som er med mig sket,
ham aabenbare, og ham lade fuldt
min Lykke dele, eller skal jeg helst
beholde Visdoms Fortrin i min Vold
alene for mig selv, og raade Bod
paa Kvindekønnets Mangler, og end mer
hans Kærlighed forhværve mig derved,
og mer jævnbyrdig blive med ham, — ja,
maaske (ej helt uønskeligt) endog
ham stundom overlegen! hvem er fri,
som underlegen føler sig? nu vel —
men hvis nu Gud har set det, og hvis Død
skal følge paa? da er jeg ikke mer,
og Adam fanger da til Ægteviv
en anden Eva, og i Elskovsfryd
med hende lever, naar mit Liv er slukt.
En Tanke, der er Døden selv! vel an!
med mig skal Adam dele Lyst og Nød.
Saa højt jeg elsker ham, at jeg med ham
kan lide al den Død, i Verden er,
men uden ham jeg lever ej mit Liv!“

Med disse Ord hun vendte sine Fjed

fra Træet, efter først med Ærefrygt
at have bøjet sig til Jorden dybt
som for en Magt, der havde hjemme dær
og havde indgydt Planten Visdoms Saft,
af Nektar draget ud, hin Gudedrik.
Men Adam, som imidlertid med stor
Forlængsel vented Evas Atterkomst,
en Krans af Havens skønne Blomsterflor
til hende havde flettet, for med den
at smykke hendes Lokker glad til Løn
for hendes Flid, som Høstfolk plejer van
med Høstens Dronning. I sit stille Sind
stor Glæde han sig loved, og igen
at finde Trøst, naar hun omsider kom
tilbage til ham. Dog sit Hjærte tit
i Forudanelse af noget ondt
han følte slaa med korte, bange Slag.
Han gik at møde hende ad den Vej,
hun fulgte, da de skiltes ad ved Gry.
Han maatte Kundskabstræet gaa forbi
og mødte hende dær i samme Stund,
som Træet hun forlod, og i sin Haand
en nylig afbrudt Gren hun holdt med Frugt,
som dunblød smiled, og en liflig Duft
lod strømme ud. Med skyndelige Fjed
hun ham i Møde gik. Undskyldning stod
som Forord alt i hendes Ansigtstræk,
og Ord til Forsvar fandt hun alt for let,
da hun med Liste sagde mildt og blidt:

„Har ej min Tøven din Forundring vakt?
Jeg savned dig og Tiden faldt mig lang,
adskilt fra dig. Jeg aldrig følte slig
en Elskovsvé, og ej for anden Gang
jeg skal den føle, ti ret aldrig mer
jeg vil den Smærte lide, jeg har lidt,

da jeg saa ubetænksomt dig forlod.
Men sær og sælsom Grunden var dertil.
Det Træ er ikke, som det blev os sagt,
et Træ, det farligt er at nyde af
og baner ingen ukendt Jammer Vej,
men ejer Guddomskraft, ti det formaar
at aabne Øjnene, og gøre *dem,*
som nyder af dets Frugt, lig Guder, — *er*
alt nydt saaledes. Slangen klog og snild,
hvad enten det blev ikke *den* forbudt,
hvad heller og den bød hint Forbud Trods,
har ædt af Frugten, men er ikke død,
som Trudslen lød til os, men fra den Stund
den som et Menneske fik Røst og Vidd
og taler med beundringsværdig Kløgt.
Den overtalte mig, saa ogsaa jeg
har nydt deraf, og Virkningen jeg fandt
af samme Art. Mit Øje, der tilforn
var taaget, er nu klarere, mit Sind
er videre, mit Hjærte svulmer højt
og vokser, til det bliver guddomsstort.
For *din* Skyld allermest jeg har begært
at vinde disse Goder, som jeg let
kan ringeagte, har jeg ikke dig.
Den Lykke ene, hvori du har Del,
for mig er Lykke, — kedsom, naar i Pagt
jeg har den ej med dig, og snart forhadt.
Saa nyd og du deraf, at samme Lod
os maa forene fast, den fælles Fryd,
den fælles Kærlighed, at ej, saa fremt
du undslaar dig, en Væsensforskel helt
os skiller ad, og jeg nu for din Skyld
min Guddomshøjhed gærne lagde af,
men efter Skæbnens Vilje da for sent!"
Med muntert Aasyn hun paa denne Vis
sin Hændelse fortalte. Men paa Kind

alt Sygdomsgløden brændte. Adam stod,
da Evas svare Brøde han fornam,
bleg og forfærdet, mens den kolde Gru
ham gennem alle Aarer randt, og slapt
og svagt blev hvert et Ledemod og Lem,
og fra hans matte Haand til Jorden sank
den Krans, som han til Eva nylig bandt.
Han bleg og maalløs stod, indtil han brød
tilsidst den indre Tavshed, og i Løn
henvendte denne Tale til sig selv:

„Du skønneste af alt, som Gud har skabt,
hans sidste, bedste Værk, du Skabning favr,
i hvem alt det, som er for Sind og Sans
guddommeligt og helligt, godt og blidt
og elskeligt, sin fulde Herlighed
har vundet, — hvordan gik dog du fortabt,
saa brat fortabt? vansiret, blomstret af,
hjemfalden nu til Døden? ak, hvordan
blev du forført, saa du har overtraadt
det strænge Bud, og den forbudne Frugt
dumdristigt plukket? en forvorpen List
af Fjenden har bedraget dig, — endnu
jeg véd ej hvad, — og har til Undergang
ført baade dig og mig. Ti det staar fast,
at jeg vil dø med dig. Hvorledes kan
jeg leve uden dig? hvorledes skal
jeg bære Savnet af vor ømme Pagt
og af dit kære Selskab, for igen
at leve i den store, øde Skov?
Blev der en anden Eva skabt af Gud,
og gav igen et Ribben jeg dertil,
mit Hjerte glemte aldrig dog sit Tab.
Nej, nej! jeg føler, at Naturens Baand
mig drager, ti du er Kød af mit Kød
og Ben af mine Ben. I Vel og Ve
min Skæbne aldrig skilles kan fra din!“

Saaledes sagde Adam ved sig selv,
hvorefter han, som én, der for sin Sorg
har funden Trøst og føjer sig med Ro
i det, der dog ej gives Raad imod,
til Eva taled saa med stille Sind:

„Dumdristig var din Daad, og Fare stor,
forvovne Eva! har du os forvoldt,
at du, om og kun med et Øjekast,
den hellige, ukrænkelige Frugt
har turdet attraa, ja har smagt derpaa,
skønt det var under Bandsord strængt forbudt
endog at røre kun derved. Dog, hvo
genkalder det forgangne? hvo formaar
at gøre usket, hvad som alt *er* sket?
ej selve Almagts Gud har dertil Magt,
ej heller Skæbnen. Og maaske, — hvem véd? —
du skal ej dø, trods det, som nu er hændt.
Maaske er Sagen ikke nu saa slem,
da Slangen forud har af Frugten nydt
og har besmittet den. Ved Slangen først
blev Frugten Fælleseje, og blev før
vi nød deraf vanhelliget af den,
men fandtes ej dødbringende. Ti se:
end lever Slangen, — lever, har du sagt,
og vinder stadigt nu forøget Liv,
og bliver lig et Menneske i Kløgt,
og derved vi tilskyndes saare stærkt
til og at smage Træets Frugt, og faa
en Fremgang, der i Forhold er saa stor
som Slangens, hvad kun deri kan bestaa,
at vi skal vorde Guder eller dog
Halvguder, — Engle. Og jeg kan ej tro,
at Gud, den vise Skaber, ihvorvel
han trued, vil for Alvor lade *os*,
de ypperligste Væsner, som paa Jord

han skabte, gaa til Grunde, os, der blev
saa rigt benaadede, hvem han har sat
til Herrer over alt sit Skaberværk,
der for vor Skyld blev til, og sikkert maa
forgaa med os og staar med os for Fald.
Saa skulde Gud sin Skabning slette ud,
og virke frugtesløst, og bygge op
og atter rive ned, og finde al
sin Møje spildt. At tænke sligt om Gud
er ikke sømmeligt, ti skønt hans Magt
det skabte kunde gøre om igen,
han vil kun nødigt ødelægge os,
at ikke Fjenden i hovmodig Fryd
skal sige: hvor ustadig Lykke faar
ej de, hvem Gud især beviser Gunst!
hvem kan ham længe være til Behag?
først mig, og dernæst Menneskenes Køn
han styrted i Fordærv. Hvem bliver vel
den næste? — Fjenden bør til saadan Spot
ej have Aarsag. Men jeg har bestemt
at dele Lod med dig, og samme Dom
skal visselig jeg lide, og i Fald
dig Døden fæster til sin Brud, er Død
for mig som Livet. I mit Hjærtes Dyb
saa mægtigt føler jeg Naturens Pagt
mig drage til mit dyre Eje, *det,*
jeg har i dig. Ti hvad du er, er mit.
Een er vor Skæbne! vi er ét, ét Kød.
Gaar du mig tabt, da har mig selv jeg tabt."

Saa taled Adam. Eva gav til Svar:
„O, hvilket Tegn paa Hjærtenskærlighed!
livsalige Bevis, som er fuldværd
at efterfølge, og til Kappestrid
det kalder mig, men ak! jeg staar saa langt
tilbage i Fuldkommenhed for dig,

o, Adam! af hvis dyrebare Lænd
jeg roser mig at være runden op.
Glad hører jeg dig tale om vor Pagt.
Vi har ét Hjærte og én Sjæl, — derom
er denne Dag det sikre Vidnesbyrd,
da du har sagt, at heller end du vil,
at Døden eller noget, som maaske
er endnu værre, skal os skille ad,
— os, der hinanden elsker jo saa ømt —,
du være vil med mig om Syndeskyld
og Brøde fælles (hvis det ellers er
at kalde saa), og nyde denne Frugt,
saa lystelig at se, hvis ædle Kraft
(ti altid vil der komme godt af godt,
før eller siden hen) har ført til hin
livsalige Erfaring om, hvor højt
du elsker mig, hvad paa saa herlig Vis
var ellers aldrig bleven aabenbart.
Saafremt jeg tænkte, at den Død, hvormed
vi truedes, blev Følgen af min Daad,
da vilde heller jeg den værste Straf
alene bære end forlede dig.
Langt heller dø'r jeg ensom og forladt
end overtaler dig til nogen Id,
som kan din Fred forstyrre, — allermest
da du har givet mig saa underfuldt
Bevis for denne mageløse, tro
og ægte Kærlighed. Men jeg er langt,
langt fra at føle, hvad som er mig hændt
paa denne Vis, — ej Død, men øget Liv,
opladte Øjne, nye Haab, saa vel
som nye Glæder, og en Smagesans
saa himmelsk fin, at hvad jeg har tilforn
at Sødme nydt, mig synes flovt og surt.
Nu, Adam, tro du mig, og smag kun frit!
lad Vindens Pust din Dødsfrygt vejre hen!"

Med disse Ord hun tog ham ømt i Favn
og græd af Glæde, at hans Kærlighed
til hende var saa ædel, varm og ren,
saa Himlens Mishag eller Døden selv
for hendes Skyld han valgte, og til Løn
(en saa lastværdig Svaghed har fortjent
en saadan Løn) hun rundeligt ham gav
af den fortryllende, den favre Frugt
paa Grenen, hun i Haanden bar, og rask,
trods bedre Indsigt, aad han nu deraf.
Han bukked ikke under for Bedrag,
men kun for Kvindeynders blide Magt.[1])
Og Jorden i sit Indre atter skjalv
som stedt i Dødsangst, og Naturen gav
sit andet Suk, og Himlen mørkned brat
med Tordendrøn, og tunge Taarer græd,
da Slægtens dødelige Syndefald
var fuldbragt. Adam gav ej Agt derpaa,
men aad sig mæt, og Eva uden Frygt
paa ny forbrød sig, at desmer Behag
han kunde føle, naar hans elskte Viv
ham gjorde Selskab, og i Fryd og Lyst
de svælger, som af ny og kraftig Vin
beruste, og de tror at føle alt
i deres Indre Guddomsvæsnet slaa
med sine Vinger, saa de kunde stolt
mod Sky sig svinge. Men hin falske Frugt
helt anderledes virked. Kødsbegær
den hos dem tændte. Han med lystent Blik
paa Eva saa', og hun igen paa ham,
og begge lued de i Elskovsbrunst,
til Adam ved sit kaade Ganteri
forledte Eva med til Tant og Fjas.
„Nu ser jeg, Eva! hvor din Smag er fin

---

[1]) 1. Tim. 2,14.

og ypperlig, — ej nogen ringe Del
af Visdom maa det kaldes. Ordet „Smag“
er dobbelttydigt, saa vi taler om
vor Ganes Dom som „rigtig“. Prisen dig
jeg skænker for en Dag saa vel anvendt.
Af megen Glæde er vi gangne Glip
imens vi holdt os fra den Frugt saa skøn.
Først nu, da vi har nydt deraf, vi véd,
hvad Velsmag er. Er der en saadan Lyst
og Gammen ved forbudne Ting, gid da
i Stedet for det ene der var ti
forbudne Træer! men da nu saa sødt
vi har os vederkvæget og har nydt
saa liflig Kosst, kom hid og lad os fro
os give hen til Elskovs kælne Lyst!
ti aldrig nogen Sinde fra den Dag,
jeg saa' dig først og du min Hustru blev,
og smykt med alle Ynder til mig kom,
din Skønhed har opildnet saa min Sans
og hos mig vakt saa flammende Begær,
og nu langt favrere du er end før, —
det volder Træet med den rige Kraft.“

Saa taled han og gav ved Øjekast
og Spas sin Lyst tilkende, og fuldt vel
forstod ham Eva, fra hvis Øjne skød
en smitsom Ild. Han greb nu hendes Haand
og førte hende til en skyggefuld
løvoverhvælvet Græsbænk, villigt nok.
Paa Jordens friske, bløde Moderfang
var deres Seng af kære Blomster redt,
Stemorer, Liljer og Fioler smaa
og Asfodiler. Dær til Overmaal
den hede Elskovs Lyst og Fryd de nød
og satte Seglet paa den fælles Skyld
og søgte Trøst deri for deres Synd,
indtil omsider Søvnen med sin Dugg

det elskovstrætte Par i Dvale bandt.
Saa snart nu Kraften i den lumske Frugt,
der ved sin æggende og milde Duft
forkogled deres ganske Sind og Sans
og førte Sjælene indre Ævner vild,
var dunstet bort, og Søvnen, dyb og dump,
af fule Dampe fostret, angstopfyldt
med tunge Drømme, havde dem forladt,
de rejste sig, men uden at de fandt
sig styrkede ved Hvilen, og saa snart
de paa hinanden saa', de mærked grant,
at deres Øjne nu var ladte op,
og deres Sjæle mørknede. Det Slør,
som deres Uskyld hidtil havde lagt
for deres Blik, saa ej de kendte ondt,
var svunden. Deres sunde Selvtillid,
medfødte Retfærd, Ære, — alt var tabt.
De nøgne stod tilbage som et Rov
for skyldtung Skam, der søgte Dække, — ak!
men kun afdækked mere. Saadan stod
den stærke Samson, Kæmpen hist fra Dan,
op fra Filisterinden Dalilas
ukyske Skød, og vaagned, da hans Kraft
var raget af ham.[1]) Hele deres Dyd
dem røvet var og ranet. — Længe sad
de tavse og med bange Aasyn, ret
som havde Mund og Mæle de forlist,
til Adam, skønt han ikke mindre dybt
end Eva følte Skam og Blu, tilsidst
med Møje disse Ord fik stammet frem:

„O, Eva! i en ulyksalig Stund
du lytted til den træske Orm, ihvem

---

[1]) Dom. 13, 2,25 og 16.

der saa har lært den Menneskenes Røst
at efterligne, — kun vort Fald var sandt,
men vor Ophøjelse var idel Løgn!
Ti vore Øjne aabnedes forvisst,
og godt og ondt vi kender nu, og sér
det gode tabt, det onde vundet. Slet
er Kundskabs Frugt, hvis deri den bestaar,
at nøgne vi os véd, og har forspildt
vor Ære og vor Uskyld, Renhed, Tro,
og finder al vor fordums skønne Pryd
besmittet og besudlet. Aabenbart
vort Aasyn mærkes nu af stygt Begær,
hvoraf al ondt oprinder, ogsaa Skam,
den, som af alle Onder kommer sidst,
— vær da forvisset om det første! — o,
hvorledes tør jeg nu vel mere se
Guds og hans Engles Ansigt, som tilforn
jeg saa' med Fryd og Glæde mangen Gang?
ti disse himmelske vil nu saa klart
bestraale dette Legeme af Støv,
at ej vi taaler deres Glans. O, gid
jeg maatte leve her et ensomt Liv
som Vildmand i den skumle, høje Skov,
hvor Sol og Stjærner ej med deres Lys
kan trænge ind! gid brede Skygger tæt
omringe mig, som var det dunkel Kvæld!
Skjul mig, I Pinier! Cedre, dæk mig trindt
med alle Eders Grene, at ej mer
jeg skuer Himlens klare Lys! men lad
os i vor bitre Kvide tænke paa,
hvad der for Tiden bedst er skikket til
at skjule hine Dele, som især
vi blues for hinanden ved, — et Træ,
hvis bløde, brede Løv vi sammensy'r
til Bælter og om vore Lænder snor,
at Skammen, denne nyankomne Gæst,

skal ikke tage Sæde paa vor Bug
og minde os om Renheds tabte Skat!“

Saa lød hans Raad, og begge sammen gik
i Skovens Tykning ind, og valgte snart
et Figentræ, dog ikke et af dem,
som er for sine Frugter saa berømt,
men af den Slags, som til den Dag i Dag
blandt Inderne er saare velbekendt
i Dekan og paa Malabariens Kyst;[1])
det spreder Armene saa vidt og langt,
at Kvistene, som hænger ned mod Jord,
slaar Rod og gror som Døtre rundt i Kres
om Modertræet, som en Søjlerad,
hvis genlydsrige Gange overalt
hverandre krydser, og som bærer højt
de grønne Buer. Dær for Solens Brand
tit Indiens Hyrde søger køligt Ly,
alt mens han holder Øje med sin Hjord
igennem Huller, som han skærer ud
i Løvets Væg. De samled sig en Hob
af disse Blade, der en Bredde holdt
som Amazoners Skjolde, og saa godt
de ævned det de syed, Sting paa Sting,
dem sammen til en Gjord om Midien rundt.
Forgæves Skjul de søgte! deres Skyld
og fule Skam var altfor aabenbar.
Hvor ulig deres første, nøgne Pryd!
Saaledes fandt Kolumbus paa sit Togt
Amerikaneren med Fjedergjord
om Lænderne, men ellers ganske vild
og nøgen, levende i Skov og Lund

---

[1]) „Indisk Figentræ“ med uspiselige Frugter. Bladene er dog i Virkeligheden smaa. Navnet fik Træet af Portugiserne paa Grund af dets ydre Lighed med det almindelige Figentræ. Det kaldes ogsaa Banyantræet.

paa Øerne og Kysten vide om.
Med dette Værn, og — mente de — tildels
med Skammen dulgt, men dog foruden Fred
og Ro i Hjærtet, satte de sig ned
og græd, og ej alene Taarer flød
fra deres Øjne, men i Sjæl og Sind
begyndte værre Storme, — Vrede, Had
og vilde Lidenskaber, Tvivl og Kiv,
og rysted deres Indre saare svart,
der fordum var en klar og stille Egn,
men nu et Hav i voldsom Bølgegang.
Fornuften raaded ikke mer, og døv
var Viljen for dens Lære. Begge nu
var blevne Trælle under Kødets Lyst,
som havde grebet Magten neden fra,
Fornuften stødt fra Tronen, og sig selv
til Herre gjort, og af et Bryst i sligt
et voldsomt Oprør Adam nu paany
med fremmed Aasyn og forandret Røst
til Eva vendte sig paa denne Vis:

„O, at du havde lyttet til mit Ord
og dvælet hos mig, som jeg bad dig om
saa mindeligt, da denne Vandrelyst
i Morges i en ulyksalig Stund
dig paakom, — jeg begriber ej hvordan!
da leved vi endnu vort glade Liv
og ej som nu, da vi har tabt alt godt,
som hidtil vi har ejet, og gaar om
elendige og nøgne med vor Skam.
Og lad ej nogen uden skellig Grund
sin Lydighed og Troskab efterdags
paa Prøve sætte! Ti naar de med Flid
en saadan Prøve søger, er de alt
begyndt at vakle og at falde fra.“

Genmæled Eva brat med krænket Hu:

„O strænge Adam! hvilke stygge Ord
kom over dine Læber? vil til Last
du lægge mig — du kaldte det med Haan
min Vandrelyst — hvad ogsaa kunde hændt
med samme slemme Udfald, selv om du
end havde staaet hos, ja hændt dig selv!
om dær du havde været i hin Stund,
hvad heller du var bleven fristet her,
du havde ikke funden nogen Svig
hos Slangen, da den taled, som alt mældt.
Imellem mig og den var ingen Grund
til Fjendskab, saa jeg kunde nære Frygt.
Mon jeg da aldrig maatte vige fra
din Hofte? heller maatte jeg endnu
da vokse som et livløst Sideben!
da jeg er den, jeg er, o Adam, hvi
forbød du ej, som Herre, mig da rent
hin Vandring, siden Faren var saa stor,
som selv du sagde? Altfor føjelig
du viste dig, og havde lidet kun
at sige derimod. Du tillod, ja
du bifaldt, at jeg gik, og venligt tog
du Afsked med mig. Havde du kun fast
og stadigt sagt dit Nej, da var i Synd
jeg ikke falden, eller du med mig!“

For første Gang med harmfuldt Sind til Svar
gav Adam nu: „Er det den Kærlighed,
du byder mig til Vederlag for den,
hvorpaa et uforanderligt Bevis
jeg gav dig, du uskønsomme! den Stund
du var fortabt, men ikke endnu jeg?
jeg kunde have levet, have nydt
udødelig Lyksalighed, og dog
jeg vilde heller dø med dig i Pagt.
Skal jeg nu have Skylden for din Synd?

du siger, at jeg ej alvorligt nok
dig holdt tilbage. Kunde jeg vel mer?
jeg bad dig jo, jeg vared dig jo ad,
jeg varsled Faren, sagde, at der laa
en Avindsmand paa Lur. Tilbage stod
endnu det Middel kun at bruge Magt,
hvad ikke turde ske. Men Selvtillid
tilskynded dig, da du var sikker paa,
at ingen Fare trued, eller og
du søgte Ære ved et stolt Bevis
paa Fasthed under Fristelse. Maaske
jeg og har fejlet ved til Overmaal
at prise og beundre, hvad jeg fandt
saa herligt hos dig, at jeg maatte tro
dig uangribelig af noget ondt.
Nu angrer bitterlig jeg denne Fejl,
som blev min Brøde, og nu staar du frem
som min Anklagerske! saa skal det gaa
den Daare, som til Kvinden sætter Lid
og lader hende raade. Ingen Tvang
hun taaler, og naar hun sin Vilje faar,
og det gaar ilde, vil hun lige straks
hans svage Blødhed give Skyld derfor."

Saaledes frugtesløst i Timevis
de mod hinanden førte Klagemaal,
mens ingen af dem Skylden gav sig selv,
og ingen Ende tog den bitre Kiv.

TIENDE SANG

Alt Satans onde, skammelige Daad
i Paradis, hvor han i Slangeham
forlokked Eva, hun igen sin Mand,
saa af den skæbnesvangre Frugt de aad,
var kendt i Himlen. Ti hvad er vel skjult
for Gud, Alséeren? hvad skuffer vel
hans Hjærte, den Alvidende, som vis
og strængt retfærdig er i ét og alt?
Han hindred ikke Satan i med Svig
at friste Mennesket, der væbned stod
i al sin Styrke og med Vilje fri,
fuldmægtig til at se og vise bort
al List af Fjende eller skrømtet Ven.
De kendte jo og burde aldrig glemt
det store Forbud, hvo der vilde end
dem friste, og fik Løn kun som forskyldt,
— hvad mindre havde de fortjent? — og faldt,
og for mangfoldig Synd led deres Straf.
Skytsenglene i Hast til Himlen steg
fra Paradiset med bedrøvet Sind,
og tavse, og de fatted ej, hvordan
den lumske Fjende havde uformærkt
i Edens Have trængt sig ind. Saa snart
det tunge Budskab var til Himlens Port
fra Jorden bragt, det voldte Smærte stor
hos alle, som det hørte. Denne Gang
forskaanedes de lyse Aasyn hist
i Himlen ej for Sorgens dunkle Slør,

dog gennemlyst af Medynk, saa de led
ej Skaar i deres Lykke. Ætrens Folk
omkring de nyankomne flokkevis
forsamled sig, at fange Spørgdom paa,
hvorlunde alt var hændet. Hine gik
for Almagts Trone skyndeligt at staa
og gøre Regnskab. De bevidned dyrt,
hvor nøje Vagt de havde holdt, og let
de naadigt Øre fandt, og fra sin Sky
den evige, alhøje Fader lod
sin Stemme lyde under Tordenbrag:

„Samtlige Engle! Magter! I, som kom
tilbage fra en Vagt, som var omsonst,
lad disse Tidender fra Jorderig
ej volde eder Sorg og Angst, saa sandt
I mægted ikke med oprigtigst Flid
at hindre dette, som blev forudsagt
for nyligt, da fra Helveds Afgrund did
hin Frister først var dragen, og alt da
tilkendegav jeg eder, at med Sejr
hans Udaad skulde krones let og snart,
saa Mennesket, forført og lokket bort
fra alt, der var ham skænket, skulde tro
paa Løgn imod sin Skaber. Intet Bud,
som jeg har givet, tvang ham til hans Fald,
og jeg har ej i nogen Maade søgt
at virke paa hans frie Vilje ind.
Den Vægtskaal, som hang lige, overlod
jeg til dens eget Udsving. Men han faldt.
Nu venter ham den Dødsdom, som hin Dag
blev afsagt, skønt han voveer alt at tro
den magtesløs, fordi den ej endnu,
som han befrygted det, er sat i Værk
ved Braddød. Men han skal, før Dag er endt,
dog faa at se, at gemt er ikke glemt.

Retfærdigheden skal med Haan og Spot
ej vende hjem som Naaden. — Nu, men hvem
skal jeg vel sende hen at holde Dom?
hvem uden dig, min Søn, som i mit Sted
udøver Kongemagten! dig jeg gav
al Dom i Himlen og paa Jorderig
og dybt i Helved. Lettelig det ses,
at Naaden med Retfærdighed i Pagt
jeg har til Formaal, naar jeg sender dig,
du Menneskenes Ven og Midler from,
udkaaren af din egen frie Hu
til Igenløser og til Løsesum,
og, selv et Menneske, dertil bestemt
at dømme Mennesket, som faldt i Synd."

Saa taled Faderen, og al sin Glans
han lod udstraale mod sin højre Haand
og utilhyllet skinne paa sin Søn,
der atter helt og fuldt som i et Spejl
afbilded ham, og svared mildt og blidt:

„O, evigthøje Fader! ene dig
tilkommer det at byde, men mit Hværv
det er at føre ud dit Herrebud
i Himmel som paa Jord, at du i mig,
din elskte Søn, maa have Velbehag
evindeligt. Jeg gaar at holde Dom
paa Jorden over dem, som viste Trods
imod din Vilje. Men fuldt vel du ved,
at hvad end Dommen bliver, vil dens Vægt
paa mig dog falde tungest, naar en Gang
den Time kommer, ti jeg har mit Ord
derpaa dig givet, og fortryder ej
mit Løfte. Derfor fik jeg Retten til
at mildne deres Dom, da deres Straf
paa mig skal lægges. Men Retfærdighed

jeg vil med Naade blande, saa de helt
skal begge fyldestgøres, og tilfreds
maa stille dig. Ej noget Tjenerskab
og Følge trænges, hvor der ingen er,
der skuer Dommen, uden hine to,
som dømmes, og den tredie, der maa helst
sig holde borte, er fordømt, og alt
ved Flugt kendt skyldig, oprørsk mod al Lov.
Og Slangen er ej nogen Skylddom værd.“

Talt, og fra Straalesædet stod han op,
hans Æresplads ved Almagts højre Haand,
og Troner, Magter, Fyrstendømmer, hvert
et Herredom, der tjente ham, gik med
til Himlens Port, hvorfra der Udsyn var
til Eden og den hele Jordekyst.
Did lige ned han steg, — ej nogen Tid,
ihvor bevinget end, kan give Maal
for Guders Hast. Dybt Solen sank i Vest
og milde Vindpust vaagned for i Kvæld
at vifte Jorden Køling til, da han,
hvis Vrede var end mere dæmpet, kom
som baade Dommer mild og Talsmand god,
at dømme Mennesket. Guds egen Røst
for deres Øren toned, baaret hid
af sagte Vinde, da i Aften sval
han vandred gennem Haven.[1]) — Røsten lød,
de hørte den, og søgte sig et Skjul
for Herrens Aasyn i den tætte Lund.
Med Manden skjulte Kvinden sig, til Gud
kom nær, og nu paa Adam kaldte højt:
„Hvor er du, Adam? du, som før med Fryd
mig gik i Møde, naar langt borte fra
du saa' mig? jeg dig savner. Ej Behag

---

[1]) 1. Moseb. 3.

i Ensomhed jeg finder, hvor tilforn
du Pligtens klare Bud frivilligt lød.
Kom jeg i mindre Lysglans fordum? hvad
Forandring har dig drevet saa paa Flugt,
og hvad Forandring binder nu din Fod?
Kom frem!“ — Han kom, og Eva fulgte ham,
men mere sky end han, endskønt hun først
i Synd var falden. Begge kom de angst
og med forstyrret Aasyn. Deres Blik
var ikke Vidnesbyrd om Kærlighed
til Gud, og heller ikke om den enes til
den anden, men om Skyld og Skam og Frygt,
om Trods og Vrede, Had og Argelist.
Ti svared Adam stammende tilsidst
hel kort: „I Haven hørte jeg din Røst
og frygted svart, da nøgen jeg mig fandt,
og skjulte mig.“ Den milde Dommer gav
ham uden Dadel Svar: „Du hørte tit
min Røst, og frygted ej. Hvi er den nu
saa rædselsfuld dig vorden? hvem har vel
dig sagt, at du var nøgen? aad du af
det Træ, som jeg dig strængeligt forbød?
Genmæled Adam, saare mod i Hu:
„O Himmel! ilde stædt jeg er i Dag
for dig, min Dommer, og maa enten selv
den hele Syndeskyld mig tage paa,
hvad heller kære paa mit andet Jeg,
min Livsledsagerinde, skønt min Pligt
det er at dølge hendes Fejl, imens
hun er mig tro, og ej ved Klagemaal
paadrage hende Dadel. Dog, jeg maa
det gøre, dreven af den haarde Nød,
at ikke paa mit Hoved baade Synd
og Straf, om den endog er nok saa grum,
jeg skal mig samle. Og om end jeg tav,
du fandt dog snarligt, hvad jeg havde skjult.

Den Kvinde, som du skabte mig til Hjælp
og gav mig som din bedste Skænk, saa god,
saa tjenlig, liflig og saa guddomsfavr,
at jeg fra hendes Haand ej noget ondt
mig kunde vente, og hvis hele Færd,
i hvad som helst hun end sig foretog,
var saa beskaffen, at det syntes straks
retfærdiggjort ved hendes Gærning, — hun
mig gav af Frugten, og jeg aad deraf!“

Alraaderen gensvared: „Var da hun
din Gud, at heller hende end hans Røst
du adlød? eller var hun dig bestemt
til Fører, Hersker, eller endog kun
til Jævning, at du hende overlod
din Manddomsmagt, Højsædet, hvorpaa Gud
har sat dig over hende, som blev skabt
ud af din Side, og kun skabt for dig,
hvis hele Væsen i alt ægte Værd
langt overstraaled hendes? favr og skøn
hun var i Sandhed, at ved Ynde blid
din Kærlighed, men ej paa nogen Vis
din Underkastelse hun skulde faa.
Og hendes Gaver sømmed sig fuldt vel
en Undersaat, men sømmed sig kun slet
en Hersker, og at herske var din Sag
og Gærning, havde ret dig selv du kendt!“
Til Eva sagde han kun disse Ord:
„Hvi, Kvinde, har du dette gjort?“ af Skam
fast overvældet Eva tilstod snart,
ej ordrig for sin Dommer, eller kry,
med Sorg: „mig Slangen fristed, og jeg aad.“

Da nu Gud Herren hørte det, han straks
skred til at fælde over Slangen Dom,
endskønt den ikkun var et maalløst Dyr,

som Skylden ikke kunde give ham,
af hvem den var til Ondskabs Værktøj brugt,
besudlet fra sin Skabnings første Stund.
Med Rette den forbandedes som helt
fordærvet af Natur. At vide mer
ej gavned Mennesket (hans Kundskab gik
jo ikke længer), eller i hans Synd
bevirked nogen Forskel. Dog, tilsidst
lod Gud sit Domsord over Satan gaa,
endskønt paa lønlig Vis, som det blev holdt
for rettest da, og over Slangen lod
Forbandelsen han falde: „Efterdi
du gjorde dette, skal fra denne Stund
i Band du være frem for Markens Dyr,
og Kvæget. Krybe skal du paa din Bug
og æde Støv din ganske Livsenstid,
og Fjendskab vil jeg sætte mellem dig
og Kvinden, mellem din og hendes Sæd.
Han knuse skal dit Hoved, du hans Hæl!“

Saa lød hin Spaadom, der blev fyldestgjort
da Jesus, han, den anden Evas Søn,
Marias Søn, saa' Satan, Luftens Drot
fra Himlen falde som et Lyn.[1]) Af Grav
han dernæst opstod herligt, og til Rov
han gjorde Fyrstendømmer, Magter stolt,
og viste dem til Skue i Triumf[2])
og i sin straaleklare Himmelfart
han førte Fangenskabet fangen med
igennem Luften, der i Satans Vold
var falden, og hans Rige længst tilforn.
Men Jesus skal en Gang ham træde ned
og lægge under vore Fødder, han,
som varsled: Slangens Hoved vorder knust!

---

[1]) Luk. 10,18. Efes. 2,2. [2]) Efes. 4,8. Koloss. 2,15. Ps. 68,18. Rom. 16,20.

Og over Kvinden Dommen lød: „Din Ve
og din Undfangelse mangfoldiggør
jeg saare meget. Du skal føde Børn
med Smærte, og din Vilje underlagt
din Mand skal være. Han din Herre er!“
Tilsidst han fælded Adams Dom: „Fordi
du lytted til din Hustrus Røst, og aad
af Træet, trods mit Bud: du maa deraf
ej æde! da skal Jorden for din Skyld
forbandet være, og du skal med Sorg
deraf dig nære al din Levetid.
Den skal dig bære Tidsler nu, og Tjørn
og du skal æde Urterne paa Mark.
Du i dit Ansigts Sved skal æde Brød,
indtil du vorde skal igen til Jord,
ti deraf er du tagen (og erkend
dit Ophav kun), ti du er idel Støv
og Støv du atter blive skal en Gang!“

Saaledes dømte han, der blev os sendt
saa vel til Dommer, som til Frelser blid.
Den bratte Død, som blev dem varslet før,
han udskød til det fjærne denne Dag.
Og da han saa' dem nøgne for sig staa
i Luften, der nu maatte skifte Art,
han ynkedes, og allerede da
iførte han sig ydmygt Tjenerdragt,
som ved hint Fodtvævt i Skærtorsdagskvæld.[1])
Saaledes nu som Fader for sin Slægt
han klædte deres Nøgenhed med Skind
af Dyr, han dræbte, eller som han gav
til Vederlag en anden Kjortel god,
(som Snogen, naar den skifter Hud), og holdt
det ej for nogen stor og ædel Daad,

---

[1]) Joh. 13,5.

at han gav sine Fjender Klæder, — ja,
ej blot den ydre Nøgenhed med Flid
han skjulte under Dyreskind, men lod
sin Retfærds Kaabe kærligt hylle til
den indre Nøgenhed, langt mere slem,
for Faderens det strænge Blik. Til ham
han atter hurtigt steg, og ved hans Barm
fandt Hvile som tilforn i salig Lyst.
Til ham, hvis Vrede helt sig havde lagt,
han nu beretted, skønt han vidste alt,
hvad der var hændet ham med hine to
og Forbøn mild han blanded ind deri.

Imidlertid, før der var syndet end
paa Jorderig og Dommen afsagt, sad
ret overfor hinanden Synd og Død
ved Helveds Porte, som vidaabne stod
og spyed, siden Synden lukked op
og Fjenden fo'r igennem dem, en fæl
og rædsom Ild langt ind i Kaos. Nu
til Døden Synden oplod saa sin Røst.

„Hvi sidder, Søn! vi ørkesløse her
og stirrer paa hinanden, medens fjærnt
vort store Ophav, Satan, fanger Held
i andre Verdner, og et bedre Hjem
bereder os, hans dyrebare Æt?
ham Lykken visselig maa have fulgt,
ti ellers var han alt tilbage vendt,
af sine Avindsmænd med Raseri
forjaget hid, da intet andet Sted
saa skikket er til Straf for ham, og Hævn
for Fjenderne. Jeg føler Styrke ny
her i mit Indre, og at Vinger gror
paa mine Skuldre, og at Herredom
mig gives langt ud over dette Dyb,

— hvad det nu monne være, som saa stærkt
mig drager, enten Fællesskab i Sind,
hvad heller og en nærbeslægtet Kraft,
hvis Virkemagt er i det fjærne størst
og som i lønlig Pagt paa lønligst Vis
forener Ting af lige Art. Og du,
min uadskillelige Skygge, maa
mig gøre Følgeskab, ti Synd og Død
kan ikke skilles ad ved nogen Magt. —
Men for at ikke hans Tilbagekomst
skal hindres af den vidtudstrakte Bugt,
ufarbar og uigennemtrængelig,
lad os da øve vovelig Bedrift,
som dog for dig og mig sig skikker vel,
og bygge over dette Hav en Vej
fra Helved til hin fjærne Verden ny,
hvor Satan nu har vundet Overhaand,
et Æresminde for al Helveds Hær,
til Samkvem eller for at fæste Bo
deroppe, som det nu er dem bestemt.
Af Vejen kan jeg ikke tage fejl,
— saa stærkt mig drager denne nye Drift!“

Den magre Skygge svared straks: „Gak did
hvorhen dig Skæbnen og din Attraa stærk
vil føre. Jeg skal ikke være sén,
ej heller fare vild, naar dine Spor
jeg følger, ti jeg vejrer Blod og Rov
foruden Maal og Tal, og mærker grant
en Dødsens Smag i alt, som lever dær.
Jeg skal ej mangle ved dit store Værk,
men være dig med jævngod Kraft til Hjælp.“

Saa taled han og snøfted ind med Lyst
Dødslugten ved hint Skifte svart paa Jord.
Som naar mod Slagets Dag en Rovfuglsværm
til Valen flyver mangen mødig Mil,
hvor Hære har sig lejret, lokket did

ved Stank af Aadsler, som endnu har Liv,
men som er viede til blodig Død
i Kamp den næste Dag, — saa vejred snild
den lede Trold sit Bytte langvejs fra
med Næsen opad i den skumle Luft.
Fra Helveds Porte nu ad hver sin Kant
de fløj i Kaos ud, hin vide Ørk,
hint Virvars-Rige, mørkt og dunstopfyldt,
og svævende paa Vandene de drev
med Kraft, en vældig Kraft, alt hvad som helst
de mødte, fast og dyndet, i en Hob
tilsammen, hvor det gynged op og ned
som paa en brusende og oprørt Sø,
og dynged det paa begge Sider tæt
mod Helveds Munding op, som naar ved Pol
paa Kronos' Hav[1]) to Storme suser frem
i hver sin Retning, drivende med Magt
Isbjærge sammen, saa hin tænkte Vej[2])
Øst for Petschorabugten[3]) til Kathays[4])
de rige Strande spærres. Døden slog
den sammendragne Jordbund kold og tør
som Sten med Sceptret, som han har i Haand
og lig en Trefork svang, saa det blev fast
som siden Delos,[5]) der i Hav flød om.
Det øvrige han fæstned ved sit Blik,
der isned med Gorgonmagt,[6]) hvor det faldt.
Med flydende Asfalt, som Porten bred,
helt ned til Helveds Rødder denne Kyst
de bandt, og en uhyre Dæmning drog
de over Dybet, fraadende med Skum,

---

[1]) Det nordlige Ishav, der i gamle Dage havde Navn efter Guden Kronos. [2]) Nordøstpassagen. [3]) Nordøstligst paa det europæiske Ruslands Kyst. [4]) Kina. [5]) Øen Delos svømmede først om i Havet, men da Leto skulde føde Apollo og Artemis, Zeus's Børn, fandt hun efter lang Omflakken Hvile paa Delos, som til Løn derfor blev fastgjort til Havbunden. [6]) Se Anm. til II. 783.

ret som en vældig lang og buet Bro,
og føjed den til hin fuldstærke Mur
om denne Verdenskres, der værgeløs
var overgivet nu i Dødens Vold.
Derfra der gik en bred og let og jævn
uhindret Vej til Helved efterdags.
Hvis store Ting man ligne tør med smaa,
det var, som den Gang Xerxes, der drog ud
fra Susas Kongeborg for under Aag
at lægge Grækenland, til Havet kom
og slog sin Bro tværs over Hellespont
og med Europa Asien forbandt
og gav de vrede Bølger mange Pisk.[1])
Med en vidunderlig og snildrig Kunst
de havde slaget deres Bro. Der hang
en Klippekam hen over Svælget, dær,
hvor Satan nylig fo'r, til samme Sted,
hvor først han daled ned og landed trygt,
da han omsider slap fra Kaos løs
paa Verdenskuglens nøgne Ydervæg.
Med Demantnagler og med Lænker alt
de gjorde fast, — *for* fast og varigt kun!
Nu mødtes indenfor et snævert Rum
Lyshimlens og vor Verdens Grænser, mens
til Venstre Helved i det fjærne laa.[2])
Tre Veje var til Syne, som til hvert
af disse trende Steder førte hen.[3])
Nu havde de til Jorden fundet Vej
og agted sig til Paradiset, — sé!
da Satan som en Lysets Engel kom

---

[1]) Da Broen skylledes bort. [2]) Se Tegningen foran. Naar man trækker en Linie fra Helvedesmurens øverste Punkt til venstre og til det Hjørne, der fremkommer ved Midterlinien og den lille Cirkel, som forestiller vor Verden, forstaas V. 389—92 let. [3]) Nemlig selve Broen, Himmeltrappen og Aabningen foroven med Adgang gennem Sfærerne til Jorden i Verdens Midte.

og styred fremad mod sit Issepunkt
med Skorpionens og Centaurens Tegn
paa hver sin Side, medens Solen steg
i Vædderen.[1]) Han kom forklædt, men straks
hans kære Børn ham kendte dog. Saasnart
han havde Eva ved sin Svig forført
han upaa-agtet i den nære Skov
sig listed ind og skifted atter Ham
for Følgen at bemærke, og han saa'
sin Træskhed efterfulgt af Eva (skønt
uvitterligt) mod hendes Ægtemand,
saa' deres Skam, der søgte Skjul omsonst.
Men da han saa' Guds egen Søn, der steg
til Jorden ned for dem at dømme, ræd
han flygted, — ej som om han haabed paa
at slippe for sin Straf, men i sin Skræk
for det nærværende, da han sin Skyld
sig var bevidst, og grued for helt brat
at rammes her af Sønnens Harm og Hævn.
Da denne Frygt var svunden kom ved Nat
han atter hid, og lytted lønligt til
de ulyksalige, de faldne to,
som sad og skifted Ord i Sorg og Angst
og klaged mangelunde deres Nød,
og deraf skønned han sin egen Dom,
og da han hørte, at ej straks, men først
langt senere den skulde Fyldest ske,
med disse glade Tidender han gav
sig nu paa Vej til Helved hjem, og traf
helt uformodet her ved Kaos' Rand,
ved Foden af den mærkelige Bro
sit kære Afkom, og med Glæde stor
de mødtes. Endnu større var hans Fryd
ved Synet af hin Spange underfuld.

---

[1]) Paa sin Vej opad fra Jorden til Aabningen holder han sig saa langt fra Solen som muligt for ikke at ses af Uriel.

Han længe henrykt stod og saa' derpaa,
til Synden, Satans skønne Datter tog
omsider Ordet og brød højlydt ud.

„O Fader! dine egne Sejerstegn
og Storbedrifter kendes du ej ved?
ti du est deres rette Ophavsmand,
Bygmesteren for alting. Ti saa snart
mit Hjærte, som ved lønlig Samklang slaar
i liflig Pagt med dit, fornam, at Held
din Id paa Jorden kroned — hvad der klart
fremlyser af dit Aasyn nu — paa Stand
jeg følte, at skønt hele Verden laa
imellem os, jeg maatte med din Søn
dig følge efter. Saadan Skæbnemagt
os tre forener. Helved mægted ej
os mer at holde under Laas og Slaa,
ej heller kunde dette dystre Slug,
helt ufremkommeligt, os hindre i
at træde i dit ærefulde Spor.
Du vandt os begge Frihed, os, som sad
bag Helvedsportene i Varetægt
til denne Stund. Du gav os Kræfter til
at lægge denne faste Grund herhid,
hvorpaa den underfulde Bro er bygt
tværs gennem Afgrundsdybets tykke Mulm.
Nu Verden vid er din, dit høje Mod
har vundet, hvad der ikke er et Værk
af dine Hænder, og din Visdom vandt,
hvad Kampen havde tabt, ja vandt end mer,
og hævned fuldeligt det Nederlag,
vi led i Himlen. Her som Enedrot
du raade skal, — saa hersked du ej hist!
Lad ham kun raade dær med Bram og Brask
som Sejerherre efter vundet Slag:
fra denne nye Verden maa han dog

tilbage gaa, — hans eget Dommerord
har sat imellem ham og den en Bom,
og efterdags han dele maa med dig
sin Vælde over alt, hvad der er skilt
ved Straalerigets Enemærker, hvor
han har sin Firkant,[1]) fra din Verden rund,
hvad heller skælve dobbelt for sin Magt."
Gensvared Mørkets Fyrste hende fro:
„Min Datter favr! min Søn og Dattersøn!
at I er Satans Æt, I har fuldklart
bevist (ti jeg er stolt af dette Navn
som Fjende af den Himlens Almagtsdrot),
og storlig Tak I har af mig fortjent,
saa og af Helved, at nær Himlens Dør
Triumf har mødt Triumf, min Kæmpedaad
har Eders mødt og Dybets Rige gjort
til ét med denne Verden, til ét Land,
èt Fyrstendom med banet Alfarvej.
Og derfor, medens jeg nu styrer let
igennem Mørket ned ad Vejen her
til mine Fæller, Helveds Magter tro,
med disse glade Tidender, og højt
med dem mig fryder, stig I to da frem
blandt disse mange Kloder, som med Ret
er Eders nu, og ned til Paradis,
og bor og raader dær i Lyst og Fred
og øver derfra Herredom paa Jord,
som og i Luften, og for alle Ting
behersker Mennesket, der blev bestemt
til Herre over alt! gør allerførst
ham til min Træl, og dræb ham saa tilsidst.
Jeg sender Eder i mit Sted, med Magt
paa mine Vegne over Jordens Kres,
den Magt foruden Lige, som fra mig

---

[1]) Aabenb. 21,16, hvor det himmelske Jerusalems Omrids beskrives som en Firkant.

sit Udspring har. Af Eders fælles Kraft
afhænger al min Vælde over hint
nyvundne Rige, der ved min Bedrift
igennem Synden Dødens Eje blev.
Hvis I, med samlet Kraft, faar Overhaand
kan Helved være trygt. Gak! stræng Jer an!"

Med disse Ord han lod dem fare. Rapt
de styred gennem Stjærnerne, hvor tykt
og tæt endog de stod, og spredte Gift
iblandt dem. Kloderne i deres Skræk
blev gustne, og Planeterne blev helt
lynslagne og formørkede, og nu
for Alvor.[1]) Satan paa den anden Led
den slagne Vej til Helvedsporten fo'r.
Paa begge Sider Kaos, som var delt,
med Broen over sig, harmslagen skreg
og fraaded vildt mod Skrankerne, som bød
ham Trods, og gennem den vidaabne Port,
nu uden Vagt, gik Satan ind, og tomt
og øde alt han fandt. Ti de, hvis Hværv
det var at sidde dær, var dragne bort
til Oververdnen, og alt Helveds Folk
var faret til det Indre, og i Lejr
de laa om Pandæmoniums høje Mur,
den By og stolte Kongeborg, der Navn
fik efter Lucifer, — med Henblik til
den klare Stjærne, der var Satan lig.
Dær Legionerne holdt Vagt, imens
de Store sad i Raad og gisned paa,
hvad der vel kunde have deres Drot
saa længe sinket? før han drog af Sted

---

[1]) ɔ: ikke blot tilsyneladende, som naar f. Eks. Maanen formørkes af Jordskyggen eller Solen af Maanen, ti derved formindskes deres Lysstyrke jo ikke, da de skinner lige klart, naar Formørkelsen er forbi. Men før Syndefaldet, siger Digteren, var deres Glans større endnu.

han gav dem den Befaling, og de lød.
Som naar Tartaren hist ved Astrakan[1])
for Russeren, sin Fjende, er paa Flugt
paa Sletterne, som dækkes til af Sne,
hvad heller som naar Baktriens Sofi[2]) fly'r
for Tyrkens Banner med de krumme Horn,
og lægger alting øde paa sit Tog
tilbage, helt fra Aladules Land[3])
til Tauris[4]) eller Kasbin,[5]) saadan lod
den Hær, der nys var lyst i Himlens Ban,
det ydre Helved øde mangen mørk
og skummel Mil, og holdt med Omhu Vagt
om Hovedstaden, og hvert Øjeblik
de vented deres store Vovehals
hjem fra hans Forsken efter Verdner ny.
Han vandred ukendt gennem Skaren hen
som menig Engel, og af lavest Rang.
Fra Døren i hin Underverdnens Hal
usynlig paa sin Trone op han steg,
der stod i al sin kongelige Pragt
i Hallen øverst, med en Baldakin
af yppigt Tæppeværk. En Stund han sad
og saa sig om, selv uset, men tilsidst
som fra en Sky hans Hoved i dets Glans,
med hele Skikkelsen, en Stjærne lig
i Klarhed, eller endnu mere klar,
sig lod til Syne, med hvad Herlighed
der endnu var ham levnet, trods hans Fald,
— maaske dog kun uægte Flitterstads.
Stor var Forundringen, da dette Skær
saa brat brød frem og Skarerne ved Styx

---

[1]) Landet N. for det kaspiske Hav. De vilde Tartarstammer gjorde tit Indfald i Rusland. [2]) Shahen af Persien, hvortil Baktrien hørte. Herskerslægten paa Miltons Tid kaldtes „Sofierne". [3]) Stor-Armenien, hvis sidste Konge, før Tyrkerne erobrede Landet, hed Aladule. [4]) Nu Tabris. [5]) Nu Kasvin, længere inde i Landet.

opløfted Øjnene og fik at se
den, som de ønsked helst at skue, ham,
den store Høvding, som var kommen hjem,
og høje Bifaldsraab der klang, og fluks
de Ypperste fra deres mørke Raad
sprang op og hilsed ham med samme Fryd.
Han vinked med sin Haand og alle tav:

„Herskaber, Troner, Fyrstendømmer, hver
en Magt og Kraft, — ti ikke blot af Navn
men og af Gavn I er det, og med Ret
jeg kalder eder saa, da jeg er vendt
herhjem med Held, langt større end mit Haab,
at føre eder med mig i Triumf
fra denne gyselige Helvedspøl,
Usaligheds og Kvalers Bolig led,
som vor Tyran os gav til Fangebur.
Behersk med Vælde nu en Verden vid,
som ikkun lidet for vor Fødestavn
i Himlen staar tilbage, og som kækt
jeg vandt med Fare stor. Det blev for langt
at mælde om min Daad, hvad jeg har lidt,
med hvilken Vaande jeg igennem hint
uvirkelige, grænseløse Dyb
af rædsomt Virvar fo'r. Nu er der lagt
henover det en bred og lige Vej
af Synden og af Døden, saa I rask
kan drage paa Jert ærerige Tog.
Men frem jeg vandt kun med Besvær og Nød
og maatte fare over Svælget hen,
det vanskelige, styrtende mig ind
i den ufødte Nats og Kaos' Vom.
De vaaged over deres skjulte Ting
med Iversyge, og de modstod haardt
min underlige Rejse. Højt de skreg,
at den af selve Skæbnen var forbudt.

Men dernæst jeg den nye Verden fandt,
hvoraf i Himlen der forlængst gik Ry,
en herlig og fuldkommen Bolig, hvor
i Paradiset Mennesket var sat,
ved vor Landflygtighed lyksaliggjort.
Ham har jeg nu paa snedig Vis forført
til Affald fra sin Skaber, og — end mer
I vil forundres — ved et Æble! *han*
(vel maa I le deraf!) har, fuld af Harm,
nu ladet Mennesket, sit Yndlingsbarn
og al hans Verden, blive til et Rov
for Synden og for Døden og for os.
Vi uden Fare, Møje eller Strid
kan flyve om og bo paa Jorderig
og herske over Mennesket, saa vel
som over alt, der var ham underlagt.
Sandt nok! han dømte ogsaa mig, — dog ret
at tale: ikke mig, men Slangen kun,
det Dyr, hvis Skikkelse jeg tog mig paa,
da jeg forlokked Mennesket. Min Lodd,
saa sagde han, skal være Fjendskab grumt
imellem mig og Menneskenes Køn.
Jeg sønderknuse skal hans Hæl, hans Sæd
(men uvisst naar) mit Hoved. Billigt Køb
er for en Verden sligt et Saar, ja selv
langt større Smærte! nu har jeg fortalt
jer om min Stordaad. Hvad, I Guder, staar
tilbage, uden straks at stige op
for dær at nyde Lykken helt og fuldt?“

Saa talte han og stille stod en Stund
og vented paa, at Skarens Hyldestraab
hans Øre skulde fylde. Men der lød
fra alle Sider tværtimod en styg
og rædsom Hvislen som af Haan og Spot
fra Tunger uden Tal. Han det fornam

med Undren, men fik liden Tid dertil,
ti nu hans Undren gjaldt ham selv især.
Han følte, at hans Ansigt skarpt og spidst
blev trukket ud, hans Arme slutted fast
sig til hans Ribben, og hans Ben blev tæt
forenede, saa paa sin Bug fuldbrat
han som en Kæmpeslange styrted ned,
hvor nødigt end han vilde, ti en Magt,
der større var end hans, ham tvang. Sin Straf
han maatte lide i den Ham, hvori
han havde syndet, efter Dommens Ord.
Han vilde have talt, men fik til Svar
kun Hvislen for sin Hvislen uafbrudt
med kløftet Tunge, der blev harmfuldt rakt
mod kløftet Tunge. Ti paa samme Vis
var alle nu forvandlede, ti Del
de havde taget i hans Oprør frækt.
I Hallen denne Hvislen grufuldt lød
af Udyrssværmen. Klump i Klump de laa
med Hovedet og Haler slynget fælt
ind i hverandre, Øgle, Skorpion,
Hugorm og Kvæler, Vandsnog, Basilisk
og Klapperslange. Ej saa tæt tilforn
den Jordbund vrimled, der med Gorgons Blod[1])
blev vædet, eller Ofiusa.[2]) Størst
af alle dog var han, der midterst krøb,
og nu var bleven Drage, større selv
end den, som Solen hist i Pythias Dal
af Dyndet avled, Python kæmpestor,[3])

---

[1]) Libyen i Nord-Afrika. Herhen bragte Perseus den slangehaarede Gorgon Medusas afhuggede Hoved, hvorfra Blodet dryppede ned. Deraf opstod de Slanger, som Libyen er saa fuld af. [2]) „Slangeø" ɔ: Formentéra i Middelhavet mellem Spanien og Malorka. [3]) Efter den store Vandflod avledes en Kæmpeslange af Solen og det efterladte Dynd i Dalen ved Spaadomsstedet Delfi. Apollo fældede denne Slange. „Pythia" er Spaapræstinden.

og lige mægtig syntes han endnu
de andre at beherske. Ham i Flok
de alle fulgte til den aabne Mark.
Den hele øvrige oprørske Hob,
som var fra Himlen falden, stod i Rad
og Række, og forvented stolt at se
den ærerige Høvding, naar han skred
frem i Triumf. De saa' et andet Syn, —
en Skare stygge Slanger! Rædsel greb
dem alle, og et gruligt Broderskab.
De følte jo, at hvad for deres Blik
sig viste, blev de selv forvandlet til.
Brat deres Vaaben, baade Spyd og Skjold
faldt ned, ned faldt de selv med samme Hast,
og fælt de hvisled med. Den lede Ham
de fik som ved en Smitsot — fælles Straf
som fælles Brøde! deres Bifaldsraab
blev til en haanlig Hvislen, og Triumf
til Skændsel, som fra deres egen Mund
blev væltet over dem. — Der stod en Lund
ret lige ved, som var i Vejret skudt,
da de forvandledes, — *hans* Almagtsbud,
som raader i det Høje, — for end mer
at tugte dem, en Lund med herlig Frugt
lig Paradisets, Evas Lokkemad,
hvorved hun blev af Fristeren forledt.
Ved dette Særsyn deres Øjne hang.
De mente, at for ét forbudet Træ
der voksed mange her, som deres Skam
og Pine skulde øge, men da snart
de nagedes af Hunger og af Tørst,
de kunde ej, skønt ikkun paa Bedrag
dem Træerne var sendte, dy sig for
at ringle sig af Sted i Flok, og rask
at krybe op i Træerne. Dær sad
de tættere end Slangerne, som vandt

sig om Megæras Hoved.[1]) Grisk de aad
af Frugten, der saa fager var at se
som den, der voksed ved den Sø af Svovl,
hvor Sodom brændte.[2]) Denne Frugt var mer
bedragerisk end hin, ti det var Smag
og ej Berøring, som blev her til Nar.
De gotted sig ved Tanken om, hvor sødt
de skulle stille deres Lyst, — og fik
ej Frugt, men Aske besk, som Smagens Sans,
forkasted harmfuld og de spytted ud.
De prøved om og om igen, da Sult
og Tørst dem tvang, men fik kun Munden fuld
af Sod og Aske, saa de Kæber vred
af Væmmelse derved, men Gang paa Gang
det samme Blændværk fristed dem, — og dog
de havde spottet Mennesket, der kun
var én Gang falden! — saa af Hungersnød
og Hvislen uophørligen de led
og martredes, til det dem blev forundt
den tabte Legemsform at faa igen.
Dog vil man vide, at de aarligt maa
i nogle Dage føje sig i hin
Beskæmmelse, som stækker deres Fryd
og Stolthed over Menneskenes Fald.
Imidlertid udbredte de et Sagn
iblandt de Hedningfolk, de siden vandt,
at Slangen, som de kaldte med det Navn
Ophion,[3]) hersked paa Olympos først
tillige med Eurynome (maaske

---

[1]) En af Hævngudinderne med Slanger til Hovedhaar. [2]) I Egnen om det gamle Sodoma findes en æblelignende Frugt, der brister ved et let Tryk. Deraf Historien om „Sodomaæbler", hvis Ydre er smukt, men indenfor Skallen fuld af Aske. [3]) I et af de græske Sagn om Verdens Tilblivelse var Ophion („Slangedrot") og Eurynome („den vidtherskende") det første Gudepar, der fortrængtes af Kronos og Rhea (= Saturn og Ops), som igen styrtedes fra Tronen af Zeus.

den altfor lystne Eva), men derfra
fordreves af Saturn og Ops, endnu
før Jupiter var født paa Diktes[1]) Bjærg.

Til Paradiset kom imidlertid
kun altfor snart det fule Helvedspar.
Alt havde Synden øvet dær sin Magt,
først som en Virkning, nu paa Stedet selv
for dær at bo og bygge. Døden kom
i Hælene paa hende, Skridt for Skridt.
Endnu han havde ej sin blege Hest
bestegen. Synden tog til Orde saa:
„Du Satans ánden Ætling, stærke Død,
du altbesejrende! hvad tykkes vel
dig om vort Rige nu, enddog vor Færd
herhid var saare møjsom? ti forvisst
det er langt bedre end at sidde kvær
paa Vagt ved Helveds mørke Tærskel hist,
navnløse, hvor vi ingen volder Frygt
og hvor du selv var halvvejs død af Sult."
Genmæled Syndens rædselsfulde Søn:
„For mig, der er af evig Hunger pint,
er Helved, Paradis og Himlen ét.
Bedst er, hvor jeg af Bytte finder mest!
et mægtigt Forraad ser jeg her, — for lidt
dog til at fylde min uhyre Bug,
min vældige, udvidelige Krop."
Blodskændersken, hans Moder, gav til Svar:
„Saa nær dig først af disse Urter her,
af disse Blomster, Frugter, Markens Dyr,
af Fuglene og Fiskene, — forsand,
Smaabidder er det ej! slug skaanselsløst,
hvad Tiden mejer med sin Le, mens jeg
i Mennesket, hos hvem jeg tager Bo

---

[1]) Dikte, et Bjærg paa Kreta, hvor Jupiter (Zeus) var født.

fra Slægt til Slægt, besmitter med min Gift
hver Tanke, Blik og Ord og alt hans Værk,
og gør ham til dit sidste, bedste Rov!“
Med disse Ord ad hver sin Vej de gik
for alt at øde, og hver Art paa Jord
at røve dens udødelige Liv
og tidligt eller sent til Undergang
at modne. Da Alherren det fornam
fra Kongesædet mellem Englekor,
han til de lyse Skarer taled saa:
„Se kun, hvor skyndeligt de farer frem,
de Helvedshunde grumt med Vold og Mord
imod den Verden, jeg saa skøn og god
har skabt og vilde endnu holdt i Hævd,
om ikke Mennesket, den Daare, selv
de to Uvætter havde lukket ind,
som skylder mig for Daarskab! ligesaa
gør Helveds Fyrste og hans ganske Hær,
fordi jeg lader dem saa let og frit
betræde og til Eje faa et Sted
saa himmelsk, og er sindet, — som de tror —
at føje mine Fjender, der kun Haan
og Spot mig byder, ret som om af Harm
henreven ubesindigt jeg dem lod
nu raade alt, saa efter frit Behag
de Jorderig kan hærge. Ti de véd
ej af, at jeg har did dem kaldt og ført
som mine Helvedhunde, at til Gavns
de skal opslikke alt det Smuds og Skarn,
som Menneskets den smitteføre Synd
besudlende har over alting gydt,
der før var rent. Og naar de saa tilsidst
er mæskede og fyldte, saa de fast
vil briste af de væmmelige Ting,
som de har graadigt slugt og fraadset i,
da skal, min elskte Søn! du med ét Slag

igennem Kaos slynge Synd og Død
og Gravens aabne Svælg, og Helveds Mulm
for evigt dermed stoppe, og mit Segl
skal lukke tæt dets glubske Kæber til.
Genfødte Jord og Himmel vorder Hjem
for Hellighed foruden Plet. Til da
skal Bandet over begge staa ved Magt!“
Talt, og de himmelske, der om ham stod
kvad lydt Halleluja. Som Havets Brus
det klang igennem Skarerne: „Kun Ret
er dine Veje, Sandhed dine Bud
om alle dine Gærninger, og hvo
tør laste dig?“ og dernæst de besang
Guds Søn, Forløseren, ved hvem en Gang
den nye Himmel og den nye Jord
skal stige op, hvad heller dale ned
fra Himlen. — Medens denne Sang de kvad
hidkaldte Skaberen ved Navn enhver
af sine stærke Engle og dem gav
forskelligt Hværv, alt efter som det bedst
sig skikked nu. Først Solen Budskab fik
om at bevæge sig og skinne saa,
at Jorden led af Hede eller Frost,
som knap var til at taale, og fra Nord
den gustne Vinter kaldtes hid, fra Syd
Midsommervarmens Glød. De foreskrev
den blanke Maanebold dens visse Dont,
de andre fem Planeter deres Løb
og Stillinger: Sekstil, Kvadrat, Trigon,
Opposition, der virker til Fortræd,
samt naar i uheldsvanger[1]) Konjunktion
de skulde samles, lærte ogsaa snildt

---

[1]) I den gamle Astrologi talte man om Planeternes fem „Aspekter“, der hver havde deres særlige Indflydelse: Konjunktion eller Synode, Sekstil, Kvadrat, Trigon og Opposition, efter de indbyrdes Afstande.

de faste Stjærner deres onde Magt
at sprede ud, og hvem af dem ved Gry
og Kvæld med Solen skulde rinde op
og synke ned og volde Storm. De lod
de fire Vinde hver sit Hjørne faa,
og lod dem vide, naar med Sus og Brus
de skulde sætte Hav og Luft og Strand
i vældigt Røre, og gav Tordnen Bud,
naar rædselsfuldt den skulde buldre hen
igennem Luftens mørke Hal. Han bød,
— saa nogle siger — Englene, at skraat
de skulde dreje Jordens Poler bort
fra Solens Akse, tvende Gange ti
og endnu nogle Grader. Fra dens Sted
i Midten skød de Kloden med Besvær.
Men andre siger, at han tværtimod
lod Solen dreje fra dens Jævndøgnsvej
og stævne hen mod „Tyren“ med de syv
„Plejader“, Atlas' Døtre, og de to
spartanske Tvillingbrødre, og fra dem
til Krebsens Vendekres, og derfra rask
ved „Løven“, „Jomfruen“ og „Vægten“ ned
til Stenbukskresen, at der altid maa
Omveksling findes overalt paa Jord
imellem Aarets Tider. Ti hvis ej,

---

[1]) Digteren tænker sig, at Solbanens (Ekliptikas) og Jordækvatorens Planer før Syndefaldet faldt sammen. Nu skærer de, som bekendt, hinanden under en Vidkel af ca. $23^1/_2{}^0$. Dette maa altsaa være sket paa en af to Maader, nemlig enten derved, at Jordaksen eller ogsaa Ekliptika er drejet det nævnte Gradantal. I sidste Tilfælde er Solens Bane omlagt saaledes, at den nu ogsaa gaar igennem Stjærnebilledet „Tyren“, hvori Syvstjærnen („Plejaderne“) Atlas's syv Døtre ses. „Tvillingerne“ (Kastor og Polluks, de spartanske Tvillingbrødre) og saa langt i Nord som til „Krebsen“, der har givet Vendekresen Navn. Derpaa fortsætter Solen sin Bane nedad til den atter skærer Jordens Ækvator ved „Vægten“, og til „Stenbukkens“ Vendekres.

da havde Vaaren smilet uafbrudt
til Jorden med sit friske Blomsterflor
og Dagen holdt med Natten lige Maal,
undtagen for de Folkeslag, som bor
bag de polare Krese. Ti for dem
da havde Dagen ufordunklet lyst,
imens den lave Sol for deres Blik
langs Himlens Rand gled uophørlig rundt
til Gengæld for sin Fjærnhed. Øst og Vest
ej kendtes da, og der var ingen Sne
paa Jorden falden fra Estotiland[1])
i Nord og helt til Mageljan i Syd.
Men siden den forbudne Frugt blev smagt
har Solen vendt sig bort og ændret Løb
som ved Thyestesgildet.[2]) Ti hvordan
mon ellers Verden, selv om fri for Synd,
var bleven skaanet mer end nutildags
for Kuldens hvasse Bid og Hedens Stik?
og disse Ændringer, som forefaldt
i Himlene, bevirked, om end først
lidt efter lidt, Forandring ligedan
paa Hav og Land, Ulykkesstjærners Dunst
og Damp og Taage, hede Aandepust
fra Jordens Skød med Sot og Pestilens.
Fra Norumbega,[3]) Samojeders Strand[4])
i Nord, brød Stormene nu mægtigt løs
fra deres haarde Fangebur i Hast,
bevæbnede med Is og Sne og Hagl
og Hyl og Hvin, — den vilde Boreas
og Cæcias, Argestes, Thracias,
der splintrer Skovene og rører op

---

[1]) Landet Øst for Hudsonsbugten. — Mageljanstrædet mellem det sydamerikanske Fastland og Ildlandet. [2]) Kong Atreus i Argos lod sine to Brodersønner slagte og anrettede dem for deres Fader, Thyestes. Solen forlod i Afsky over dette Syn sin Bane. [3]) Paa gamle Kort Kysten nærmest Syd for Kanada. [4]) Sibiriens Kyst N. O. for Rusland.

i Havene. Dem blæser stridt imod
Nothus i Pagt med Afer, stik fra Syd,
de skumle Vinde to med Tordenbrag
fra Sierra Leona. Og paa tværs af dem
frem farer Vindene fra Øst og Vest,
Eurys og Zefyr, der ved Siden har
Scirocco og Libecchio, hvis Larm
dem følger[1]). — Saa begyndte voldsom Færd
fra Ting, der ej er levende. Men Kiv,
hin Syndens Datter, bragte allerførst
i de vidløse Væsner Døden ind
med bitter Hadskhed. Markens Dyr nu Krig
begyndte med hverandre, Fugl med Fugl
og Fisk med Fisk, og ingen mer aad Græs.[2])
De aad hverandre. Liden Ærefrygt
de havde kun for Mennesket, hvem sky
de undgik, eller og med vilde Blik
de skuled til ham, naar de kom forbi. —
Det var de ydre Tegn paa al den Nød
og Jammer, der tog til, og som til Dels
alt Adam saa', endskønt han sad i Skjul
blandt dunkle Skygger, sunken hen i Sorg.
Men værre i sin Sjæl han det fornam,
og tumlet om som paa et oprørt Hav
af Lidenskab, han søgte for sin Kval
en Lindring i det tunge Klagemaal:

„O Jammer efter Lykke! dette blev
da Enden paa den nye Verden skøn
og herlig, hvor fornylig jeg i al
den Herlighed var herligst, jeg, som blev

---

[1]) De forskellige Vinde med deres gamle klassiske eller italienske Navne: Boreas (N), Cæcias (N. Ø.), Argestes (N. V.), Thracias (N. N. V.), Nothus (S.), Libecchio og Afer (S. V.), Eurus (Ø.), Zefyr (V.), Scirocco (S. Ø.). [2]) Digteren antager, at før Syndefaldet var alle Dyr planteædende.

af Gud velsignet, men er sat i Band
og nu mig for hans Aasyn skjuler ræd,
som var mit Øjes største Fryd tilforn.
Var saa endda den Jammer dermed endt!
jeg har forskyldt min Straf, og uden Knur
jeg vilde lide den. Men ikke nok
det er dermed. Alt, hvad jeg siden hen
skal spise eller drikke, og den Æt,
jeg bliver Fader til, det er jo kun
Forbandelsen forplantet! o, hvor sødt
og liflig toned en Gang denne Røst:
„formerer Eder! bliver fler og fler!“
nu toner Død deri. Ti hvad kan jeg
formere og mangfoldiggøre vel,
undtagen de Forbandelser, som tungt
vil paa mit Hoved falde. Og hver den,
som følger efter mig fra Slægt til Slægt
vil føle Jammeren, som blev dem bragt
ved mig, og vil mit Hoved bande: Skam
vor første Fader være! al vor Kval
vi Adam har at takke! men til Tak
jeg faar kun Ukvemsord. Og til den Del,
jeg selv maa bære, kommer den Fordærv,
som har i mig sit Ophav, og mod mig
tilbagestrømmer som en oprørt Flod,
og hviler haardt paa mig, og har i mig
sit rette Midtpunkt ved Naturens Lov.
O Paradisets svundne Glæder! dyrt
I købtes med ustanselige Suk.
Begæred jeg, min Skaber! af mit Ler
til Menneske at dannes ved din Haand,
og bad jeg dig, at du fra Mørkets Skød
mig vilde kalde frem og lade bo
i denne skønne Have? naar jeg fik
Tilværelsen, skønt ganske uadspurgt,
det var kun ret og billigt til mit Støv

at give mig tilbage. Nu jeg helst
vil give Afkald paa og slippe alt,
du har mig skænket, da jeg ej formaar
at fyldestgøre de for strænge Krav,
du stilled mig, saa fremt det var min Agt,
det gode, som jeg havde ej forlangt,
fremdeles at beholde. O, men hvi
har du til dette Tab, som i sig selv
var fuldt tilstrækkeligt som Straffebod,
lagt Følelsen af Lidelse og Savn,
der aldrig hører op? ufattelig
mig tykkes din Retfærdighed. For sent
jeg gaar i Rette med dig. Alle Kaar,
du satte, burde jeg forkastet straks,
hvori de end bestod. Sandt! — men du tog
imod dem. Vil du nyde kun, hvad godt
der bydes dig, og derpaa føre Kiv
om Kaarene? ti har end Gud dig skabt
foruden dit Forlov, — hvad om din Søn
dig byder Trods, og naar han bliver sat
i Rette, giver dig til Svar igen:
hvi har du avlet mig? jeg har derom
ej bedet dig. Vil denne frække Snak
du lade gælde, naar han sin Foragt
dig viser? dog, ham avled ej dit Valg
men en Naturnødvendighed. Af fri
Beslutning kun har Gud dig gjort til sin,
at du ham skulde tjene, og din Løn
du ikkun af hans Naade fik. Din Straf
med Rette ene derfor staar til ham.
— Nu, lad saa være! billig er hans Dom,
at jeg er Støv og vorde skal til Støv.
O, Time! vær velkommen naarsomhelst!
hvi sætter dog hans Haand ej straks i Værk,
hvad han beslutted skulde ske i Dag?
Hvi lever jeg endnu og bliver holdt

for Nar med Døden, sparet kun til Kval,
som aldrig dør? hvor vilde nu jeg glad
min Dom, min Dødelighed, tage mod
og blive som det følesløse Muld!
hvor gladelig, som i min Moders Skød,
jeg vilde lægge mig til Ro deri
og slumre trygt! hans frygtelige Røst
ej lød for Øret mer som Tordenskrald,
og ingen grusom Skræk for værre Ting,
der skulde ramme mig og al min Æt,
mig vilde længer nage. — Ikkun én
Bekymring piner mig endnu: at helt
jeg ej kan dø, at Livets Aande ren,
den Aand, som er i Mennesket, den Aand,
som Gud har selv ham indblæst, ej kan dø
med denne Legemsdragt. Jeg i min Grav,
hvad heller og et andet grufuldt Sted
maaske skal dø en Død, som aldrig dør!
hvis saa, hvad Rædsel! dog, hvorfor? min Synd
blev øvet kun af Livets Aandedræt.
Hvad dø'r undtagen det, som ejed Liv
og Synd? — og Legemet — alt vel betænkt —,
ej havde dette, heller ikke hint.
Saa skal mit hele Væsen dø! deri
skal mine Tvivlsmaal finde Fred og Ro,
da Mandevidd ej rækker længer frem.
Ti skønt Alherren ej af Grænser véd,
er det da med hans Vrede ligedan?
Lad det saa være! men paa denne Vis
det har sig ej med Mennesket, som blev
til Døden dømt. Hvor kan han endeløst
udøse over Mennesket sin Harm,
naar Døden dog paa Mennesket tilsidst
skal gøre Ende? kan han gøre Død
udødelig? forvisst, det var en svar
Modsigelse, og selv for Almagts Gud

den holdes for umulig og for Tegn
paa Svaghed, ej paa Styrke. Mon han gør
i sin Fortørnelse en endelig
Tilværelse for Mennesket, der led
sin Straf, til endeløs, at han sin Hævn
kan mætte, som kan aldrig blive mæt?
Men derved strakte han sin Straffedom
langt over Støvets og Naturens Lov,
hvorefter alle andre Kræfter maa
sig ytre, som de fattes af vor Sans,
ej efter deres Væsens hele Magt.[1])
Men hvis nu Døden ej, som jeg har tænkt,
var med ét Slag forbi, der Sind og Sans
berøver mig, men Jammer uafbrudt
fra denne Dag, en Jammer, jeg har følt
begynde i mig, som og udenfor,
og som skal *evigt* vare ved? — O ve!
den Rædsel kommer som en Tordensky
tilbage, truende med sine Lyn
mit værgeløse Hoved. Jeg saa vel
som Døden er til Evighed bestemt,
ja, vi er som ét Legem, og ej *mig*
det gælder blot, men alt mit Afkom staar
i mig forbandet! hvilken herlig Arv
fra eders Fader, Sønner! kunde helt
jeg den forøde selv, — saa efterlod
jeg eder intet, og hvor vilde da
I mig velsigne, mig, som eder nu
er vorden til Forbandelse! O, hvi
skal for éns Skyld den hele Slægt paa Jord
uskyldig dømmes? mon uskyldig? hvad

---

[1]) Den middelalderlige Teologi, Skolastiken, lærte „det forholdsvise i Kundskab“ ɔ: man kender ikke Tingene eller Kræfterne, som de er i sig selv, men kun saaledes, som de sanses og opfattes. Den berømte Filosof Kant († 1804) lærte det samme.

kan der fra mig vel komme uden ondt,
saa alt mit Afkom er i Sjæl og Sind
fordærvet, og ej handler blot som jeg,
men *vil* som jeg. Hvor kan de uden Skyld
da staa for Gud? jeg maa, naar alt er hørt,
frikende ham. Trods hver en kløgtig Grund
og hvert et Kunstgreb, kommer jeg tilsidst,
skønt gennem mangen Irgang ud og ind,
til den Bekendelse, at helt og fuldt
jeg, ene jeg, fortjener Last og Skam
for al Fordærvelsen, der har i mig
sit Ophav og sin Kilde. Vilde blot
Guds Vrede dømme ligesaa! men Tant
er Ønsket. Mægted du at bære hin
uhyre Byrde, der er mere tung
end Jorden, ja end Verden vide, skønt
med denne slette Kvinde baaren halvt?
dit Ønske og din Frygt i lige Maal
om Redning hvert et Haab tilintetgør,
og viser, at din Jammer overgaar
alt, hvad som før er sket og som vil ske,
kun Satan lig i Brøde og i Straf.
Samvittighed! i hvilket Afgrundssvælg
af Gru og Rædsel har du ført mig ned,
og ingen Vej jeg finder ud deraf,
men styrter kun deri fra Dyb til Dyb!“

Saaledes klaged Adam højt sin Nød
den hele tavse Nat, der ej, som før
han faldt i Synd, var sund og sval og mild,
men fulgt af skummel Luft og Dunst og Kvalm
og rædsom Tyngsel, der lod alle Ting
for hans forfærdede Samvittighed
med dobbelt Rædsel træde frem. Han laa
paa Jorden udstrakt, paa den kolde Jord,
forbandende den Stund, da han blev skabt,

og kæred og paa Døden tit, fordi
den sattes først saa sent i Værk, enddog
den blev forkyndt den Dag, han synded. „Hvi“,
saa sagde han, „mon Døden med ét Slag;
trefold velkommen, ikke gør det af
med mig elendige? skal Sandheds Ord
ej staa ved Magt, og Guds Retfærdighed
ej haste med at gøre Ret og Skel?
men Døden kommer ikke, ihvor højt
jeg kalder paa ham. Sine Sneglefjed
Guds Retfærd ej for Bønner eller Skrig
fremskynder. O, I Skove, Kildevæld,
I Høje, Dale, Hjem af grønne Løv!
med anden Genlyd har af mig tilforn
I lært at svare, en helt anden Sang.“
Da Eva, selv bedrøvet, saa' hans Sorg,
hvor i sin Ensomhed hun sad, hun gik
ham nærmere og søgte mildt og blidt
at dæmpe Bølgegangen i hans Sind,
men bort han hende skød med harmfuldt Blik:
„Vig fra mig, Slange! ti med dette Navn
du rettelig bør kaldes, du, som Pagt
med den har sluttet, og som den er falsk
og mig forhadt. Der fattes ikkun ét:
at Skikkelse og Farve, Slangens lig,
forraade maa din indre Træskhed klart
herefter, saa hver Skabning vel i Agt
maa tage sig, at en for himmelsk skøn
og herlig Form som din, — et Skalkeskjul
for Helveds Falskhed — ikke i sit Garn
skal fange dem. Jeg leved end, saa fremt
du ikke havde været, saligtglad,
hvis ej din Stolthed og din Vandrelyst,
da det var utilraadeligst, lod haant
om min Formaning. Du blev vred fordi
jeg ikke stoled paa dig, vilde ses,

var det saa af den lede Fjende selv,
og drømte om, at du med ham i Kløgt
nok skulde hamle op, men blev forført
og overlistet straks, da paa din Vej
du mødte Slangen, du af den, og jeg
igen af dig, den Stund, jeg tillidsfuldt
dig lod paa egen Haand gaa bort, ti fast
og vís jeg mente dig, besindig, stærk
mod alle Angreb. Ej jeg saa', at alt
var Blændværk hos dig mer end ægte Dyd,
— alt kun et Ribben, af Naturen krumt,
og, som det nu har vist sig, bøjet mest
til venstre Side, — ak! gid det langt bort
var kastet fra mig, da det klarligt nok
er overtalligt. — O, hvi har dog Gud,
den vise Skaber, der sin Himmelborg
med Aander fyldte kun af mandligt Køn,
tilsidst paa Jorden denne Nyhed skabt,
Naturens fejre Lyde her? hvorfor
har ej han denne Verden straks med Mænd
befolket, der var Engle lige, fri
for Kvinder, — eller draget Omsorg for
vor Slægts Forplantning paa en anden Vis?
da var ej dette Vandheld sket, med samt
Ulykker uden Tal paa Jordens Kres,
som deraf følge skal i Tidens Løb
ved kvindelige Snarer og ved nær
Omgængelse med dette Køn. Fuldtit
han finder ingen Mage, der for ham
vil passe sig, men ikkun en, han faar
ved Misgreb eller Uheld.[1]) Snart igen
han kan ej vinde den, han attraar mest,
for hendes Daarskabs Skyld, og han maa se
hvordan hun vindes af en værre Mand.

---

[1]) Her synes der at være en Hentydning til Miltons eget ulykkelige første Ægteskab.

Og hvis hun elsker ham, hun mangen Gang
ham nægtes af Forældrene. For sent
han møder tit den rette, naar han alt
i Ægteskab er bunden til en arg
Modstanderske, hans Skændsel eller Had.
Og deraf vil der følge grænseløs
Elendighed og øde mangt et Hjem."
Han tav og vendte sig fra Eva bort,
men hun holdt ved, og med en Taarestrøm
og Lokkerne i vild Forvirring, sank
ydmygelig hun for hans Fødder ned,
omfavned dem og inderligt hun bad
ham om Tilgivelse med Klagesuk:
„Forstød mig ikke, Adam! Himlen véd,
hvad ægte Kærlighed og Ærefrygt
jeg bærer for dig i mit Hjærtes Dyb.
Uvitterlig jeg voldte dig den Harm,
da selv jeg blev bedragen. Nu med Bøn
jeg trygler dig og favner dine Knæ.
O, tag ej fra mig det, hvori jeg har
mit Liv, — dit ædle Blik, din Hjælp, dit Raad
i denne allergræsseligste Nød,
o du, i hvem jeg ene har min Kraft
og Støtte! hvor skal jeg vel flygte hen,
forskudt af dig? hvor finde Underhold?
Imens vi lever, — kun én flygtig Stund
maaske — lad mellem dig og mig kun Fred
der raade dog! som vi i Fællesskab
har lidt Fortræd, saa lad os sammen staa
i fælles Fjendskab mod en Avindsmand,
som blev ved Dommen os betegnet klart,
den grumme Slange! udøs ej dit Had
for denne bitre Jammer over mig,
som allerede er fortabt og mer
usalig er end du. Vi begge vel
har syndet, men du kun mod Gud, men jeg

mod Gud og dig, og jeg til Dommens Sted
vil gaa tilbage og med mine Skrig
bestorme Himlen, at al Straffen maa
borttages fra dit Hoved og paa mig
alene falde, da kun jeg er Skyld
i al din Vaande, og med Ret og Skel
kun jeg, kun jeg hans Vrede har fortjent!“
Saa taled hun og græd. I Adams Bryst
Medlidenheden vaagned, da han saa'
hvor ydmygt, ubevægeligt i Støv
hun knæled for ham og bekendte frit
sin Synd, og angred, og hans Hjærte straks
formildedes mod hende, der fornys
hans Liv og Lykke var, men i sin Nød
nu for hans Fødder laa og angstfuld bad
om hans Tilgivelse og Raad og Hjælp,
ham, som saa haardt hun havde gjort imod.
Han trøsted hende nu med blide Ord:
„Helt ubetænksom er du, nu som før.
Du ønsker, hvad du ikke selv forstaar,
Straf over Dig alene. Ak! men bær
din egen først! du mægter lidet kun
at bære al hans Vrede. Hidindtil
du har kun følt den mindste Del deraf,
— selv min Fortørnelse er dig for svar.
Hvis Bønner kunde ændre Himlens Bud,
før dig jeg vilde haste til hint Sted,
og løfte endnu stærkere min Røst
med den Begæring, at den hele Straf
kun maatte ramme mig, imens dit Køn,
som mere skrøbeligt og svagt end mit,
fandt Naade, efterdi du til mit Værn
var overgivet, og i Fare bragt
ved mig. Saa rejs dig kun, og lad vor Kiv
nu være endt, og lad os ikke mer
hinanden laste, da af Last og Skam

vi andensteds faar nok, men lad med Flid
i Kærlighed os stræbe, mens saa tung
en Kvide vi maa dele, at vi tro
hinandens Byrder bærer! ti saa vidt
jeg skønner vil den Død, der blev forkyndt
os denne Dag, ej komme brat, men sent
sig liste hid, — en Dødskamp, som en Dag
— en Dag paa mange Timer — varer ved
til øget Kval for os, og til vor Æt,
vor arme Æt, fra os skal gaa i Arv!"

Med lettet Hjærte Eva gav til Svar:
„Af tung Erfaring, Adam! har jeg lært,
at mine Ord kan ikkun veje lidt
for dig, da jeg saa græsseligt tog fejl,
og fik med Føje bitter Sorg til Straf.
Men da jeg atter, ussel, som jeg er,
har fundet Øre hos dig, og jeg tør
nu haabe, at jeg vinde skal paa ny
din Kærlighed, som er mit Hjærtes Fryd
i Livet som i Døden, ikke mer
jeg vil de Tanker skjule, som har rejst
sig i mit bange Bryst og sigter til
at hindre eller ende al vor Nød,
vel strængt og haardt, men taaleligt endda,
og lettest Valg imellem onde Kaar.
Naar vor Bekymring gælder mest vor Æt,
der jo til Smærte fødes og tilsidst
af Døden sluges, og naar det er lavt
at være Skyld i andres Kvide, ja,
vort eget Afkoms —, og en sorgrig Slægt
at kalde frem som vore Lænders Frugt
til denne Verden, som er lagt i Band
— en Slægt, som efter et elendigt Liv
tilsidst skal vorde Bytte for saa fult
et Udyr, — staar det i din egen Magt
før den undfanges, at forhindre slig

en ulyksalig Slægt, der ej endnu
er bleven til. Nu er du barnløs, — bliv
for altid barnløs. Døden for sit Rov
da bliver narret og maa nøjes med
at mætte med os to sin glubske Vom.
Men hvis det tykkes dig for strængt og svart,
imens vi omgaas, ses og elsker ømt,
dog at forsage Kærlighedens Ret
de søde Favntag i vor Ægtestand,
og skønt med Attraa smægte uden Haab,
med den for Øje, som din Hu staar til
og som har samme Attraa, hvad forvisst
er ej en mindre Kval og Ve end alt,
hvad vi kan ellers frygte, lad os straks
befri os selv saa vel som og vor Sæd
for denne Frygt, og lad os nu paa Stand
kun søge Døden, og saa fremt vi ej
kan finde ham, da lad hans grumme Værk
os øve paa os selv. Hvi skal vi staa
med Angst og Bæven længer, som vil først
med Døden ende, naar vi dog har Valg
imellem mange Veje til at dø,
og ad den korteste kan vandre frit,
og med Fordærv fordærve vort Fordærv!“

Hun tav, hvad heller brød fortvivlet af.
Hun havde næret Tankerne saa stærkt
med Døden, at dens blege Farve laa
paa hendes Kinder. Ej ved hendes Raad
bevægedes dog Adam. Bedre Haab
var vaagnet i hans Sjæl, der ejed mer
Betænksomhed, og dette Svar han gav:
„Det synes Eva! vel, som din Foragt
for Livet og dets Glæde tyder hen
paa noget mere ædelt, stort og skønt
end hvad dit Sind foragter nu. Men naar

du derfor selv vil søge Undergang,
det vidner mod din Tankes ædle Art
og viser ej Foragt, men Nag og Savn,
at Livet og dets Glæde, som for højt
du elsked, nu er tabt. Men staar din Hu
til Døden, som om dermed al din Nød
for altid er forbi, og hvis du tror
at undgaa derved den forkyndte Dom,
vær da forvisset om, at Gud saa víst
har væbnet sin Gengældelse og Tugt,
at intet kan forhindre den. Langt før
jeg frygter for, at Døden, naar i Hast
vi raner den, os ikke vil befri
fra den idømte Bod. Ved saadan Trods
den Højeste vil snarest ægges til
at lade Døden leve i os fort.
Ti vil vi søge bedre Raad, og alt
mig tykkes, jeg har fundet det, naar ret
jeg drager mig til Minde denne Del
af Dommen, at din Kvindesæd en Gang
skal knuse Slangens Hoved, — visstnok kun
en ringe Igæld, naar — som jeg maa tro —,
ej han, vor store Avindsmand, er ment,
hvis Navn er Satan, som i Slangen skjult
har øvet mod os denne Argelist.
At knuse Hovedet paa ham, — forsand
det var en Hævn, men den gaar tabt, om Haand
vi lægger paa os selv, hvad heller vi
vil leve barnløst, som du foreslog.
Da vil vor Fjende slippe for sin Straf,
som da vil falde tvefold over os.
Saa lad der ikke tales mer om Vold
imod os selv, ej heller om en tung
frivillig Goldhed, der fra hvert et Haab
er udelukket, og som kun er Tegn
paa Utaalmodighed og Trods og Nag

og Modstand mod vor Gud og mod det Aag,
han har med Ret paa vore Skuldre lagt.
Drag dig til Minde kun, hvor mildt og blidt
og uden Vrede eller bitter Spot
han hørte os og fælded Dom. En snar
og brat Opløsning vented vi at faa.
Det, tænkte vi, var „Død paa denne Dag".
Men se! dig varsled han kun Fødselsvé,
en Smærte, der belønnes snart med Fryd,
naar du din Livsfrugt har til Verden bragt.
Forbandelsen gik mig forbi og traf
kun Jorden. Ved mit Arbejd skal mit Brød
jeg mig forhværve. Er det noget slemt?
Langt værre dog, om jeg var bleven dømt
til Lediggang. Jeg skal mit Underhold
ved Arbejd vinde. Og han har betids
og ubesværget draget Omsorg for,
at Hede eller Kulde ej Fortræd
os skulde volde, da hans Hænder gav
os Klæder, os uværdige, med Ynk
alt mens han dømte os. Hvor meget mer
vil for vor Bøn hans Øre aabent staa,
hans Hjærte bøje sig til Medynk dyb,
saa han vil lære os, hvordan vi bedst
kan undgaa Aarets barske Tider, Regn
og Is og Hagl og Sne, som Himlen nu
med et forandret Aasyn er begyndt
at vise os paa Bjærgene omkring,
mens vaade, skarpe Vinde suser hen
og spreder disse hvalte Kroners Løv,
der bølgende som Lokker hænger ned.
Det maner os at søge bedre Ly
og mere Varme for at live op
de valne Lemmer i den kolde Nat,
naar Dagens Stjærne slukkes hist, — hvordan
vi kan dens Straaler samle og dem snildt

med tørre Sager nære, eller og
vi kan ved Gnidning mellem tvende Ting
i Luer slibe Luften, som fornys
da Skyerne af Vinden dreves frem
og tørned sammen med et vældigt Stød,
der tænder Lynet, naar det slynges tværs
igennem Himlens Rum med takket Glimt,
og sætter Pinier eller Fyrretræ'r
med deres gummirige Bark i Brand,
og sender liflig Varme langvejs fra
til Vederlag for Solen. Saadan Ild
i Brug at tage, og hvad anden Hjælp
og Raad der findes mod alt ondt, som selv
vi ved vor egen Brøde har forskyldt,
han vil os lære, naar med ydmyg Bøn
vi søger ham og ret af Hjærtens Grund
anraaber ham om Naade. Ingen Frygt
behøver vi at nære, at vi jo
skal taaleligt tilbringe dette Liv,
med mangen Trøst fra ham, til vi en Gang
i Støvet finde skal vort Endemaal,
vor sidste Hvile og vor Fødestavn.
Hvad kan vi gøre bedre nu end gaa
til Stedet, hvor vi dømtes, og paa Knæ
vor Synd bekende og anraabe Gud
om Naade, væde Jorden med vor Graad
og sende op til Himlen vore Suk
fra sønderknuste Hjærter, til et Tegn
paa Sorg og Ydmyghed foruden Skrømt.
Da vil han ynkes og ej vredes mer,
— han, af hvis rene Blik, da allerstørst
hans Harme og hans Strænghed syntes, dog
kun Mildhed, Gunst og Naade skinned frem!"

Saa lød vor angergivne Faders Ord,
og Evas Smærte var saa stor som hans.

Straks gik de til det Sted, hvor deres Dom
han havde afsagt, og paa Knæ de faldt
med Ærefrygt, og deres Syndeskyld
bekendte for ham, og om Naade bad
og væded Jordens Muld med bitter Graad,
og sendte op mod Himlen mange Suk
fra sønderknuste Hjærter, til et Tegn
paa Sorg og Ydmyghed foruden Skrømt.

ELLEVTE SANG

Saa stod de angrende med ydmyg Bøn,
ti Naaden fra sit Hjem heroventil
alt havde gæstet dem og taget bort
Stenhjærterne af deres Barm, og ny
af Kød dem skænket, hvorfra nu i Løn
der opsteg uudsigelige Suk,
som dem indaandedes af Bønnens Aand,
langt bedre vingede til Himmelflugt
end høje Ord med sindrig Talekunst.
Det var ej Folk, som de er flest, der bad,
og deres Bøn var ej af mindre Vægt
end da hint gamle Par i Oldtids Sagn
— og dog saa gamle ej som disse to —
Deukalion og den kyske Pyrrha[1]) fromt
ved Themis' Helligdom begæred Raad,
for Slægten, som var druknet, at forny.
Til Himlen deres Bønner fløj, og fo'r
ej vild, ti her ej nogen nidsyg Vind
henvejred eller drev dem bort.[2]) De kom
ad Himlens Døre legemsløse ind,
og hvor det gyldne Alter røg de fik
af ham, den store Midler, Viraksdragt
og for Gud Faders Trone bares frem

---

[1]) Efter det græske Sagn om den store Vandflod blev kun Deukalion og Pyrrha tilbage. De gik til Retfærdighedens Gudindes, Themis's Helligdom og fik dær det Bud, at de skulde kaste deres Moders Ben bag ved sig for atter at befolke Jorden. De forstod, at dermed mentes Stenene, og saaledes opstod en ny Menneskeslægt. [2]) Hentydning til III. 625.

af Sønnen, der begyndte nu med Fryd
sit Midlerværk, og saa til Orde tog:

„Min Fader! her du Førstefrugten ser
paa Jord opvokset af din Naade huld,
indplantet Mennesket i Sjæl og Sind,
de Bønner og de Suk, jeg som din Præst
dig bringer i mit Virakskar af Guld.
Du i hans sønderknuste Hjærte selv
har Frøet lagt dertil, derfor dens Smag
saa liflig er, at Paradisets Træ'r
til Hobe, mens han i sin Uskyldsstand
dem plejed flittigt med sin egen Haand,
ej kunde fostret Magen. Derfor hør
hans Suk og bøj dit Øre til hans Raab,
skønt stumme. Og da han kun lidet véd
at føje sine Ord til Bøn, hans Tolk
lad mig da være og hans Talsmand god
og hans Forsoning. Alt, hvad end han gør,
godt eller ikke godt, læg det paa mig.
Jeg ved min Værdskyld skal fuldkomme hint,
for dette jeg betaler ved min Død.
Antag mig og modtag i mig fra dem
en Fredens Lugt mod Menneskenes Køn.
Lad ham forsonet leve for dit Blik,
saa længe i det mindste, til en Gang
hans tunge Dages Maal er vorden fuldt,
og Døden, — Dommen, som jeg ved mit Ord
vil kun formilde, ikke styrte om —,
ham lader indgaa til et bedre Liv,
hvor alle de, jeg har forløst, skal bo
med mig i Fryd og Jubel, ét med mig,
som jeg er ét med dig, o Fader kær!"

Ej skysvøbt, men med Aasyn klart, til Svar
gav Faderen: „Min dyrebare Søn!

hvad du for Mennesket begæred, fuldt
jeg skænker dig, ti det er fuldt og helt,
hvad selv jeg har bestemt. I Paradis
at dvæle mere er ham dog forménт
ved Loven, som Naturen fik af mig.
Det rene og udødelige Stof
i Elementerne, som ingen plump
og stridig Blanding, ful og led, véd af,
befri'r sig for ham som en Sygdom fæl,
uddriver ham, som er besmittet nu,
det grove Væsen til den grove Luft
og til dødssvanger Føde, som ham bedst
bereder til Opløsningen, hvis Grund
er Synden, der til alle Ting har bragt
sin onde Sot og har besudlet alt.
To skønne Gaver fik han, da jeg først
ham skabte, Lykke og et evigt Liv.
Da hin er ved hans Daarskab gaaet tabt
var dette ikkun tjenligt til hans Ve
evindelig at gøre, — derfor lod
jeg Døden komme. Døden Helsebod
tilsidst ham bringer, og naar han er ret
i Livets Trængsler prøvet og ved Tro
og trofast Gærning til et andet Liv
er bleven lutret, skal han vækkes op
med alle de retfærdige, naar Jord
og Himmel vorder ny. Men lad nu hid
os kalde fra al Himlens vide Rum
de Salige til Hobe, ti for dem
vil ej jeg holde mine Domme skjult,
hvorledes jeg med Menneskenes Slægt
vil handle, som de har fornylig set
min Færd mod Englene, der faldt i Synd,
mens hine, der stod fast, staar mere fast."

Talt, og paa Sønnens kongelige Bud

gav fluks den klare Engel, som stod Vagt,
et Stød i sin Basun (der siden hen
maaske paa Horeb lød, da Gud steg ned,
og end en Gang paa Dommedag maaske
skal lyde), og den stolte Engleklang
opfylde alle Egne fjern og nær.
Fra deres glade Hjem i Skygge sval
af Amaranth, fra Kilde eller Væld,
ved Livets Vande, hvor som helst de sad
i frydfuldt Samlag, Lysets Sønner kom
i Hast paa dette høje Kald, og gik
til deres Sæder. Fra sin Trone gav
Alraaderen tilkende saa sin Agt:

„O Sønner! Mennesket er bleven nu
som én af os, saa baade godt og ondt
han kender,[1]) siden den forbudne Frugt
han smagte. Men om han vil prale end
af Kundskab om det gode, han har tabt,
og af det onde, han i Stedet vandt,
hvor meget bedre, om han havde kendt
det gode ikkun ved dets eget Værd
og aldrig vidst af ondt! dyb er hans Sorg
og Anger nu, og inderlig hans Bøn,
— det virker jeg af Naade i hans Barm.
Men længer end hin Virkning gaar, jeg véd,
hvad i hans Hjærte bo'r, hvor let og snart
det kan forandres, hvor forfængeligt
det er, naar det sig selv er overladt.
Og at nu ej med mere dristig Haand
han ogsaa griber efter Livets Træ
og æder og skal vinde evigt Liv
(om end kun drømt), da er jeg nu til Sinds
at give ham et andet Opholdssted

---

[1]) 1 Moseb. 3,22.

og sende ham fra Edens Have bort
at pløje Muldet, som han toges af —
den Jordbund passer nu for ham sig bedst.
Nu, Mikael! røgt dette Hværv, og vælg
blandt krigsforfarne Luekerubim
de ypperste, at ej vor Avindsmand
paa ny skal volde Ufred, enten saa,
at han vil komme Mennesket til Hjælp
hvad heller han paa det forladte Sted
vil trænge ind. Og derfor, skynd dig! driv
foruden Ynk det syndefulde Par
ud af Guds Paradis (fra hellig Grund
til den vanhellige). Forkynd for dem
og deres Afkom, at de aldrig mer
tør sætte Foden dær. Dog, at ej helt
de skal fortvivle ved den tunge Dom,
som strængt maa efterkommes, — ti jeg sér
dem nu med blødgjort Sind og bitter Graad
fortryde deres Brøde, — lad da kun
al Rædsel være skjult! naar de dit Bud
taalmodigt lyder, lad dem uden Trøst
da ej gaa bort. For Adam aabenbar
— jeg skal oplyse dig —, hvad der skal ske
i Fremtidsdage! mind ham om min Pagt,
som skal fornyes i Kvindens Sæd, og lad
dem fare, vel med Sorg, men dog i Fred!
og dær, hvor man paa Havens østre Led
fra Edens Land kan lettest stige op,
Keruber sæt paa Vagt med Flammesværd,
som blinker vide, for at skræmme bort
enhver, som nærmer sig, og spærre hver
en Vej til Livets Træ, at Paradis
skal ikke blive til et Skjulested
for alskens fule Aander, der til Rov
gør mine Træer, ved hvis stjaalne Frugt
de vil bedrage Mennesket paany.“ —

Han tav, og Englehøvdingen paa Stand
beredte sig til Nedfart, og med ham
Kerubernes den straaleklare Vagt.
Firfoldigt Aasyn havde alle, lig
en dobbelt Janus,[1]) og det blinked trindt
paa deres Legemer af Øjne fler
end Argus havde,[2]) for aarvaagne til
at dysses ved arkadisk Fløjtespil
og Hermes' Hyrderør og Stav i Blund.

Leucothea[3]) nu vaagned for paany
at hilse Verden med sit rene Lys,
og kvæge Jorden med den friske Dugg,
da Adam og den første Ægteviv,
skøn Eva, havde deres Bønner endt
og fundet Styrke ny herovenfra,
nyt Haab, som af Fortvivlelsen sprang ud,
og Glæde, som var blandet dog med Frygt.
Til Eva nu han taler blide Ord:
„Fuldlet, o Eva! er det mig at tro,
at alt det gode, vi at nyde fik,
fra Himlen kommer ned. Men at fra os
til Himlen noget skulde stige op
af saadan Værd, at det kan røre Gud,
den Allerhelligste, i Hu og Sind,
og bøje hans Beslutning, synes sært
og vanskeligt at tro. Og dog kan Bøn,
ja kun ét eneste og lille Suk
fra Menneskenes Bryst Guds Hjærte naa.

---

[1]) En romersk Gud, der bevogtede Himlens Port saa vel ved Solens Opgang som ved dens Nedgang. Derfor afbildes han med to Hoveder, der ser til hver sin Side. [2]) Hera, Zeus's Hustru, lod Kæmpen Argus bevogte Zeus's Elskede, Io. Argus's hele Legeme var oversaaet med Øjne. Medens han vaagede med nogle, sov han med andre. Hermes, Gudernes Sendebud, dyssede ham dog i Søvn med sin Hyrdefløjte og dvalebringende Slangestøv og dræbte ham saa. [3]) Morgenens Gudinde.

Ti siden jeg ved Bønner har forsøgt
den vrede Guddom at formilde, dybt
ydmygende mit Hjærte, og paa Knæ
har anraabt ham, mig synes, at jeg saa'
ham mild, forsonlig bøje Øret ned.
Jeg er forvisset om, at naaderig
han hørte mig, og Freden i min Barm
tilbage vendte, og til Minde drog
jeg mig hans Løfte, at din Sæd en Gang
vor Avindsmand skal knuse. Hvad jeg da
ej agted i min Skræk, forvisser nu
mig om, at Dødens Beskhed er forbi,
og vi skal leve. Hil da dig, som blev
med Rette Eva kaldet, Moder sød
til Menneskenes Slægt paa Jordens Kres,
og Moder til alt levende, saa sandt
som Mennesket ved dig skal fange Liv,
og alt har Liv for Menneskenes Skyld."

Genmæled Eva mygt med sorgfuld Hu:
„Kun lidet værd jeg er et saadant Navn,
jeg Overtræderske, der blev til Hjælp
beskikked dig, men blev din Snare kun.
Langt mere jeg fortjener Last og Skam
og Mistvivl, men jeg hos min Dommer fandt
saa grænseløs Tilgivelse, at jeg,
som bragte Døden over alle, dog
til Livets Kilde naadigen blev valgt.
Og dernæst du har vist mig Yndest, du
som fandt mig værdig til et Navn saa stort,
enddog et ganske andet du med Ret
mig kunde give. Men i Marken ud
vort Arbejd kalder os, og nu med Sved,
skønt efter søvnløs Nat. Ti ser du, hist
begynder Morg'nen alt sin Rosengang
med Smil, og er helt ubekymret om

vor Mødighed. Saa lad os vandre did!
jeg aldrig fra din Side viger mer,
hvor end vort Dagværk ligger og hvor tungt
det end maa falde indtil Sol gaar ned.
Hvad Møje er for svær, imens vort Hjem
vi end i disse faure Vange har?
lad her os bo tilfredse, trods vort Fald!“

Saa taled og saa ønsked Eva, hun
den dybt ydmygede, men Skæbnen gav
sit Minde ej dertil. Naturens Tegn
først viste sig hos Fugle, Markens Dyr,
og Luften, — Luften, der med ét blev mørk,
da Morgnen havde lyst en liden Stund.
Hun skued Zeus's Fugl,[1]) som højt fra Sky
slog ned og efter tvende Fugle jog
med broget Fjederklædning. Fra et Bjærg
hin Skovens Drot,[2]) den første Jæger, kom
forfølgende den ædle Hjort og Hind,
det allerbedste Par i grønne Lund.
De flygted ret mod Havens østre Port.
Med Øjet fulgte Adam denne Jagt
og taled dybt bevæget disse Ord:

„O Eva! sikkert venter os en ny
og snar Forandring, som os Himlen selv
bebuder ved de stumme Tegn, vi ser
i al Naturen, og hvorved sin Agt
han vil os vise, eller han maaske
vil vare os, der stoled altfor trygt
paa Straffens Eftergivelse, fordi
vi nogle Dage fri for Døden slap.
Hvorlænge og hvorledes indtil da
vort Liv skal arte sig, hvo véd det vel
og véd vel mere, end at vi er Støv,

---

[1]) Ørnen. [2]) Bjørnen.

skal vorde Støv paany, og siden hen
ej mere være til? ti hvorfor fik
vi ellers disse tvende Ting at se,
hin Flugt i Luft, og hen ad Jord, én Vej
i samme Time? hvorfor blev i Øst
der mørkt før Middag, mens i Vesterled
det lyste morgenklart fra denne Sky,
som fører over Himmelhvælvets Blaa
et hvidblankt Skær, der langsomt daler ned
og med en himmelsk Herlighed er fyldt."

Han tog ej fejl, ti Himlens Skarer steg
i denne samme Stund til Paradis
ned fra en Jaspissky, og paa en Høj
de gjorde Holdt, — et herligt Syn, om Tvivl
og Frygt af kødelig Natur sit Slør
ej havde lagt den Dag for Adams Blik.
Ej mere herligt var det Englesyn,
som Jakob saa' fra Mahanaims Mark,[1])
hvor Straalevagterne slog deres Tjæld,
ej heller det, som viste sig en Gang
i Dothan[2]) paa det luerøde Bjærg,
som var bedækket med en Lejr af Ild
mod Syriens Konge, der paa Stimandsvis
begyndte Krig, en uerklæret Krig,
kun for en enkelt Mand at fange lumsk.
Nu Englefyrsten lod sin klare Hær
besætte Haven, medens selv han gik
at søge Adam i hans Skjulested.
Da Adam saa' den store Gæst, han straks
til Eva vendte sig med disse Ord:
„Nu, Eva! Tidender fuldsvare visst
os forestaar, som skal vor Skæbne snart

---

[1]) 1. Moseb. 32, 1—2. [2]) 2. Kg. 6, 13—17, hvor det fortælles, at Syriens Konge i en Krig med Israel vilde fange Profeten Elisa i Dothan, men han beskyttedes af en luende Englehær. („Mahanaim", ɔ: Lejr, Hærskare).

bestemme, eller give Love ny,
som vi skal lyde. Ti fra Skyen hist,
som straalende omhyller Højen, ser
jeg en af Himmelskaren skride frem,
og, som det lader af hans stolte Færd,
ej af de ringeste, en vældig Drot,
hvad heller Trone, saadan Majestæt
omskinner ham, og dog ej rædselsfuld,
at jeg ham skulde frygte, heller ej
omgængelig og mild som Rafael,
at jeg har synderligt at haabe paa,
men ærefrygtsindgydende og stræng.
Ærbødigt maa jeg ham i Møde gaa,
og træd til Side du imidlertid!“

Han tav, og nu kom Englefyrsten hid,
dog ej i himmelsk Skikkelse, men klædt
som Mand, der gaar at gæste anden Mand.
Hen over Rustningen af Malmen blank
en Krigerkappe flagred purpurrød,
der Melibøas[1]) overgik i Pragt,
saavelsom Sarra,[2]) der i fordums Tid
af Konger og af Helte bares, mens
der hersked Fred, ti Iris[3]) havde selv
det skønne Klæde farvet. Aaben stod
hans Stjærnehjælm og lod et Aasyn se
i Manddoms første Kraft, naar Ungdomsaar
er just forbi. Som i en Straalegjord
hang ved hans Side Sværdet, Satans Gru,
og Spydet svang han i sin Haand. Til Jord
sig bøjed Adam. Hin som Konge prud
ej bøjed sig til Hilsen, men han lod
sit Ærinde forstaa med disse Ord:

---

[1]) Melibøa, en By i Tessalien, berømt for sine Purpurfarverier. [2]) Purpur fra Tyrus, saa kaldet efter Navnet paa den Musling, hvorfra Farven toges. [3]) Regnbuen som Gudinde.

„Til Forord, Adam! Himlens høje Bud
ej trænger. Nok dig være, at din Bøn
er hørt, saa Døden, som du hjemfaldt til,
den Stund du synded, af sit Rov gaar Glip
i mange Dage, der af Naade fri
dig skænkes, for at du kan gøre Bod
og én Forsyndelse maa slette ud
ved mange gode Gærninger, og da
det tør vel ske, at naar paa denne Vis
din Herre er forsonet, vil han helt
løsgive dig fra Dødens grumme Vold,
men her i Paradis at blive mer
tilsteder han dig ej. Jeg kommer hid
at føre dig fra denne Have bort.
Du pløje skal den Muld, du toges af.
Det er den Jordbund, som dig tjener bedst.“

Han standsed her, ti Adam hjærteramt
ved dette Budskab stod. Den kolde Sorg
hans Sanser lamslog. Eva, som i Skjul
alt havde hørt, brød ud i Klageskrig
og røbed jamrende sit Gemmested.
„Uforudsete Slag, langt mere haardt
end Døden selv! o, skal jeg, Paradis!
dig saa forlade, dig, min Fødestavn,
de Gange, hvor jeg vandred om saa fro,
og Løvets køle Skygger, dette Hjem,
som værdigt var guddommeligt Besøg!
Det var mit Haab, at dær jeg maatte bo
i Fred, skønt sorgfuld, lige til den Dag,
der skal os begge bringe Døden. Ak,
I Blomster! som vil ingen Sinde gro
i andet Vejrlag, I, som jeg ved Gry
og sent ved Aften gæsted og min Haand
har plejet kærligt fra den første Knop
sig lukked op, og som jeg Navne gav,

— hvem drejer Eder nu mod Solen hen
og ordner Eder kyndigt, Slægt for Slægt,
og vander Eder fra hint favre Væld?
og dig tilsidst, mit grønne Brudehus,
som jeg har smykt med alt, hvad Syn og Lugt
fandt lifligt! ak! hvorledes skal Farvel
jeg byde dig? hvordan kan jeg vel gaa
ned i en Verden, ringere af Art,
og imod denne mørk og vild! hvordan
skal vi vel aande i en anden Luft,
ej ren som denne, vi, som plejed van
at nyde den udødelige Frugt!“

Her Englen hende mildt i Talen faldt:
„Klag ikke, Eva! men taalmodig giv
kun Slip paa det, du har med Rette tabt,
og sæt dit Hjærte ikke alt for stærkt
til hvad der ej er dit. Ej ene gaar
du bort, din Husbond gaar med dig, og ham
det er din Pligt at følge. Hvor han bo'r,
dær finder du din rette Fødestavn!“

Nu Adam, hvis lamslagne Mod paany
sig havde rejst fra dette bratte Slag,
til Orde med genvunden Fatning tog
og ydmygt taled saa til Mikael:
„Du himmelske! hvad enten nu din Plads
er mellem Tronerne, hvad heller du
den største nævnes mellem dem, — en Drot
for Drotter synes du i Skabning lig —,
dit Budskab har du mildt og blidt os bragt,
— det kunde ellers saaret, naar det lød,
og rent os knust, naar det blev sat i Værk.
Men hvad vi svage Skabninger formaar
at bære af Forsagthed, Sorg og Angst,
du mælder os: at dette glade Hjem

vi skal forlade, dette kære Ly,
der var os levnet som vor sidste Trøst,
det Sted, vort Øje var fortroligt med,
mens overalt, hvor ellers vi ser hen,
der er saa fremmed, barsk og trøstesløst.
Og dersom jeg ved uophørlig Bøn
et Haab kun havde om at bøje hans,
Alraaderens Beslutning, Nat og Dag
med mine uafladelige Raab
jeg vilde ham bestorme. Men imod
hans evigfaste Vilje Suk og Bøn
ej baader mere end mod Vind og Vejr
et Aandepust, der kvælende igen
tilbage blæser mod sin Ophavsmand.
Jeg underkaster mig hans Herrebud.
Det er min største Smerte, at naar bort
jeg gaar herfra, jeg være skal som skjult
herefter for hans Aasyn, aldrig mer
hans saligtmilde Ansigt faa at se!
Her kunde jeg tilbede, hvor som helst
han vilde værdiges sin Guddom frit
at aabenbare, og jeg kunde glad
fortælle mine Sønner: paa det Bjærg
han viste sig, og under dette Træ
han lod sig se, blandt disse Pinjer her
hans Røst jeg hørte, ved hint Kildevæld
jeg taled med ham, og jeg vilde mangt
et Grønsværsalter rejse ham til Tak,
og samle alle blanke Sten i Hob
til Mindesmærke og Erindringstegn
i Tidehværv, som kommer, og derpaa
jeg vilde ofre duftrig Gummisaft
og Frugter, Blomster. I hin Verden vid
dernede, hvor skal jeg hans Straaleglans
vel faa at skue, finde mer hans Spor?
Jeg flyed for ham i hans Harm, men nu,

med længre Livsfrist og forjættet Sæd,
vil glad jeg skue selv en Yderbræm
af Guddomsglansen, og langt borte fra
jeg ydmygt vil tilbede hvert hans Fjed!“

Genmæled Mikael med venligt Blik:
„Du véd, at Himlen og den ganske Jord
er hans, og ej blot dette Fjæld. Land, Hav
og Luft og alt, som ejer Liv, er fyldt
af ham, som er tilstede overalt.[1])
Det næres og det varmes ved hans Kraft.
Al Jorden gav han dig til Ejendom
og Rige, ingen ringe Skænk! saa mén
da ej, han stedes kun paa denne Plet,
i Paradiset eller Edens Land.
Kan hænde, at dit Hovedsæde her
du havde faaet, og at vide om
sig herfra alle Slægter havde spredt
og hid var kommen fra al Jordens Kres
at fejre og at hylde, Adam! dig,
som Slægtens store Fader. Du har tabt
den høje Ære nu, og du maa bo
med dine Sønner paa den jævne Mark.
Men tvivl ej om, at Gud, saa fuldt som her,
er ogsaa nær paa Slette og i Dal,
og hans Nærværelse du mangelund
vil mærke, hvor du færdes siden hen.
Med Godhed og med kærligt Fadersind,
hvorved hans Aasyn og hans Guddomsspor,
sig aabenbarer, vil han, nu som før,
omgive dig. Og at du kan det tro
og stole fast derpaa, før du herfra
skal drage bort, saa vid, at jeg er sendt
at vise dig, hvad dig og al din Æt
skal vederfares, alt som Dage gaar.

---

[1]) Jerem. 23,24.

Du faar at høre ondt saa vel som godt,
om Naaden ovenfra, som kæmper haardt
med Synd og Last hos Menneskenes Børn,
og derved skal du lære Taalmod sand,
at dæmpe Glæden med den fromme Sorg
og Frygt, at du med lige roligt Mod
kan bære begge Dele, Lyst som Nød.
Saaledes fører tryggest du dit Liv
og forberedes bedst til Dødens Sti
at vandre, naar du kaldes bort. Men gak
nu op paa dette Bjærg. Lad Eva her
forneden slumre (jeg har ladet Blund
paa hendes Øjne falde), medens du
fremsynet vaager. En Gang laa i Søvn
du bunden, mens til Livet hun blev skabt.“

Genmæled Adam saa med Tak: „Stig op!
jeg følger dig, du Fører tro! den Vej,
du fører mig, og under Himlens Haand
jeg bøjer mig. Om end den tugter strengt
det onde møder jeg med aabent Bryst.
Med Taalmod væbnet skal jeg vinde Sejr,
og fange Fred ved Arbejd, om det saa
forundes mig.“ — Til Herrens Syner steg
nu begge op. Det var et mægtigt Fjæld,
det højeste i Paradis, og klart
og vide strakt laa Jordens halve Kres.
Ej højere, ej mere udsigtsrigt
var Bjærget, hvor hin lede Frister tog
vor anden Adam med i vilden Ørk,[1])
men af forskellig Grund, at skue trindt
al Verdens Riger i al deres Glans.
Hans Øje kunde herfra oversé
hver By med Oldtids eller Nutids Navn,

[1]) Math. 4,8.

hvert mægtigt Kongedømmes Hovedstad,
fra dær, hvor Kahnen i Kathai[1]) en Gang
sit Sæde skulde faa i Kambalu,
fra Samarkand ved Oxusfloden,[2]) dær,
hvor Themirs Trone stod, og vidre frem
til Kinakongers Peking, derfra ned
til Stormogulens Agra og Lahor[3])
og lige til det gyldne Kersones,[4])
til Ekbatana og til Ispahan,
hvor Persiens Konger hersked, eller hvor
i Moskov Ruslands Zar, og i Bysants[5])
den tyrkiskfødte Sultan bo'r. — Hans Blik
ej heller kunde blive ubekendt
med Negus' Land[6]) helt til Arkekos Havn.[7])
Dernæst Smaakongerne langs Havets Kyst
i Mombas og Quiloa og Melind
og Sofala,[8]) (der efter hvad man tror
er Ofir)[9]) og til Kongos Fyrstendom
og til Angola,[10]) allerlængst mod Syd,
derpaa fra Nigers Strøm til Atlas' Fjæld,
Almanzors Kongeriger,[11]) Fez og Sus,
Marokko og Algier og Tremisén,
hvorpaa Europa med det stolte Rom,
Alverdens Herskerinde. Og maaske
han ogsaa saa' i Aanden Mexiko,
det rige Land, hvor Montezuma[12]) sad,

---

[1]) Det kinesiske Turkestan, hvor Djenkis-Kan raadede ca. Aar 1200. [2]) Det russiske Turkestan, hvor Tamerlan (ogsaa kaldet Temir eller Timur) herskede ca. Aar 1400. [3]) Den store Moguls Rige i det nordlige Forindien med Byerne Delhi, Agra og Lahor, oprettedes i det 16. Aarhundrede. [4]) ɔ: Forindiens Sydspids Malakka (Kersones ɔ: Halvø). [5]) = Konstantinopel. [6]) Habessinien, hvis Fyrste kaldes Negus. [7]) By ved det røde Hav. [8]) Negerrige paa Afrikas Østkyst. [9]) Omtales i Bibelen som et guldrigt Land. [10]) Paa Afrikas Vestkyst. [11]) Kalif i det 8. Aarhundrede, beherskede Nordafrika. [12]) Mexikos Kejser, der besejredes af Spanierne (1500).

og Cuzco i Perù, hvis Glans og Pragt
er endnu større, Athahualpas By[1])
og Guyana, førend det endnu
var plyndret ud, hvis Storstad bliver kaldt
af Geryons Sønner[2]) El Dorado.[3]) — Dog,
til mere ædle Syner Mikael
fra Adams Øjne tog den Hinde bort,
som fremkom ved den falske Frugt, der gav
om øget Sekraft Løfte, — rensed saa
med Rudeurter og med Øjentrøst
Synsnerven, og fra Livets Kildevæld
han drypped trende Draaber i. Saa dybt
de stærke Midler trængte ind, ja helt
til Sædet for det sjælelige Syn,
at Adam sank med lukte Øjne ned
og alle Ævner dyssedes i Blund.
Men snart den ædle Engel greb hans Haand
og rejste ham til vaagent Liv paany:
„O, Adam, luk nu dine Øjne op!
betragt først det, som af dit Syndefald
skal blive Følgen hos dit Afkom, skønt
de aldrig rørte det forbudne Træ,
ej slutted Pagt med Slangen, heller ej
som du har syndet, og dog ligefuldt
Fordærvelse skal fange ved din Synd,
og øve Vold af endnu værre Art."

Han aabned Øjnene og saa' en Vang,
som dels var Pløjeland, dels Agerjord,
hvor nyligt slagne Kornneg laa paa Rad,
dels Faarestier og Folde. Midt derpaa
et Alter stod som Markskel, simpelt rejst
af Græstørv. Did en svedig Høstmand gik

---

[1]) Perus sidste „Inka" (Konge), dræbt af Spanierne. [2]) En spansk Sagnkonge, efter hvem Spanierne poetisk kaldes „Geryons Sønner". [3]) Guldlandet.

med Avlens Førstegrøde, — grønne Aks
og gule Neg, ej søgte ud med Flid,
men som de nærmest ham i Haanden faldt.
Dernæst en Hyrde mere ydmygt kom
med Hjordens førstefødte, bedste Lam,
med Omhu valgte, ofred dem, hvornæst
Indvoldene og Fedtet, overstrø't
med liflig Røgelse, han lagde hen
paa Brændslet, som han havde kløvet først,
og nøje efterkom hver hellig Skik.
En naadig Ild fra Himlen snart slog ned,
fortæred fluks hans Offer med en sød
og yndig Duft, men ej den anden Mands,
ti det var ej oprigtigt ment. Da greb
Forbitrelse hans Sind, og alt imens
de skifted Ord, han slog ham med en Sten
i Mellemgulvet, saa hans Liv svandt bort.
Han faldt og sukked dødbleg ud sin Sjæl
og svømmed i sit Blod. — Ved dette Syn
blev Adam dybt bedrøvet, og med Il
han raabte højt til Englen disse Ord:

„O Lærer, noget saare ondt er hændt
hin blide Mand, hvis Offer var saa smukt.
Faar Gudsfrygt da og Fromhed saadan Løn?"
genmæled Mikael, selv rørt: „De to
er Brødre, Adam! Dine Lænders Frugt.
Den onde har den gode slagen død
af Nid, fordi hans Broders Offer fandt
i Himlen Velbehag. Men Hævn forvist
skal ramme denne Bloddaad, og sin Løn
den andens Tro skal vinde, skønt du ser
ham lade her sit Liv i Støv og Blod."

Vor første Fader gav til Svar: „O Ve
for Døden og dens Grund! men har da nu
jeg skuet Døden? skal paa denne Vis

jeg vorde til det Støv, jeg fødtes af?
o rædselsfulde Syn, saa stygt og fælt
for Tanke som for Følelse en Gru!"
„Du skued Døden," svared Mikael,
„som den skal træde i sin første Dragt
blandt Menneskene frem. Dog mangelund
skal Døden vise sig, og mangen Vej
— og alle er de skumle — fører til
hans grumme Hule. Dog for Sind og Sans
den ved sin Indgang volder mere Skræk
end indenfor. Som her du nylig saa'
skal nogle dø ved morderiske Slag,
ved Ild og Vand og Hungersnød, men fler
ved Mad og Drikke, nydt til Overmaal,
som avler alskens rædsomt Sot paa Jord,
hvoraf du nu skal se en mægtig Hob,
at du kan vide ret, hvad grulig Kval
der bragtes over Menneskenes Køn
ved Evas Graadighed." — For Adams Blik
der viste sig nu straks et grimt og mørkt
og sorgfuldt Sted, — et Sygehus det lod —
hvori der Syge laa af alle Slags,
med hæslig Krampe eller smærtefuld
Forvridning, Kvalme fæl af Hjærtensangst,
og allehaande Febre, Kolden, Sten,
og Kræft og Bugvrid, djævelsk Raseri
samt stille Tungsind, Maanesyge, Pest
som hærger vide, Tæring, Vattersot,
og derhos Leddegigt[1]) og Aandenød.
De vælted sig i Smærte, stønned dybt.
Fra Seng til Seng som Sygeplejer travl
Fortvivlelsen gik om, og Døden svang
sit Spyd henover dem, men gav sig Tid,
før han slog til, endskønt de mangen Gang
paakaldte ham som deres bedste Ven

[1]) Milton led i sine ældre Aar selv deraf.

og sidste Haab. Hvad Hjærte klippehaardt
mon kunde længe se saa rædselsfuldt
et Syn med tørre Øjne? Adam brast
i Graad, skønt ej han var af Kvinde født,
og Medynk tvang hans mandigtstærke Sind,
og mange Taarer fælded han en Stund,
til mere faste Tanker satte Bom
for altfor hæftig Sorg, og næppe vandt
han atter Talens Brug, før han paany
med disse Ord brød ud i Klageraab:

„O Menneskenes arme Køn, hvor dybt
er dog dit Fald! hvor er din Jammer stor!
langt bedre, om din Bane slutted her
før du endnu er født! hvi fik vi Liv,
naar det fraranes os paa denne Vis?
ja, hvi blev det os paanødt? ti saafremt
vi ellers kendte Livets Gave ret,
hvem vraged den da ej, hvad heller bad
om snart at turde slippe den igen,
vel nøjet med at vandre bort i Fred?
kan det Guds Billed, som en Gang blev skabt
i Mennesket, saa ædelt og saa godt,
om end han siden hen fo'r vild, saa dybt
fornedres, at det undergives slig
en grulig Ve og Vaande, fæl at se?
hvi er ej Mennesket, som har endnu
sin Lighed med sin Gud tildels beholdt,
for saadan hæslig Sot og Sygdom fri,
undtaget for sin Skabers Billeds Skyld?"

„Men deres Skabers Billed", lød igen
Mikaels Svar, „forlod dem i den Stund,
de nedlod sig til ubehersket Lyst,
og fik *hans* Billed, hvem de trælled for —
en dyrisk Last, der var til Evas Synd

den væsenligste Grund, og deres Straf
blev derfor saa ydmygende, fordi
det Billed, de vansired, var ej Guds,
men deres eget, eller og, i Fald
det virkelig var hans, saa har de selv
udvisket det, i det de har forvendt
Naturens helserige, simple Bud
til Sygdom ful og velfortjent, saa sandt
de ej Gudsbilledet i Ære holdt.“
„Jeg tilstaar, at det er med Ret og Skel
og underkaster mig,“ lød Adams Svar.
„Men er der kun *den* pinefulde Vej
til Døden, hvor vi blandes med vort Støv?“
„Jo“, sagde Michael, „naar du med Flid
vil Budet: *ej for meget!* følge tro
i Mad og Drikke, Maadeholdets Bud,
og søge Næring sund, ej graadig Lyst
i hvad du nyder, indtil mange Aar
er svundne bort ved denne Levevis,
da vil du falde som en moden Frugt
ned i din Moders Skød og blive mildt
og roligt samlet ind og ikke barskt
og voldsomt revet af til Dødens Høst.
Det er din Oldingalder, men da maa
du overleve først din Ungdom, Kraft
og Skønhed, der forvandler sig til svag
og graa Affældighed, og al din Lyst
til det du ejer, vil du miste da,
ti Sanserne er matte. I dit Blod
der vil, i Stedet for din Ungdoms Fryd
med Haab og Glæde, herske kold og gold
en Tungsindstaage, som vil knuge tungt
din Hu og Sinde og omsider helt
fortære Livets Balsam.“ — Ham igen
til Svar gav Faderen til al vor Slægt:
„Herefter vil jeg ej for Døden fly,

ej heller ønsker jeg, at Livets Tid
skal synderligt forlænges, men vil før
betænke, hvordan lettest jeg, og bedst,
kan slippe for den Byrde tung og svar,
jeg bærer, til den Dag, da jeg faar Lov
at lægge den og vente roligt paa
Opløsningsstunden." — Mæled Mikael:
„Elsk ej og had ej Livet! lev det vel!
lad Himlen om, hvor længe eller kort,
og nu bered dig til et andet Syn."

Han løftet sine Øjne op og saa'
en mægtig Slette,[1]) hvorpaa Telte stod
af mangehaande Farver. Hjorder gik
paa Græs ved nogle af dem. Strængeleg
fra andre lifligt toned, Harpeslag
og Orgelspil, og Spillemanden saa's,
der Harpen slog og med de rette Greb
lod Bælgen fylde Piberne med Luft.
Igennem alle Tonerækker hen,
de høje med de dybe, rask han fløj,
og brusende det for hans Hænder klang.
Men paa et andet Sted der stod en Mand,
som havde travlt med Essen:[2]) Klumper to
han smælted først af Kobber og af Jærn
— maaske han havde fundet dem, hvor Ild
tilfældig havde ødelagt en Skov
paa Bjærget eller i den dybe Dal,
og helt til Jordens Aarer var trængt ind,
hvorfra den atter med sin Lueglød
var sunken til en Hules Munding ned,
hvad heller disse Klumper af en Strøm
fra neden af var skyllet op. — Han gød
det flydende Metal i Former, snildt

---

[1]) 1. Moseb. 4, 20—22. [2]) Tubal-Kain.

tildannede af Ler, og deraf først
han laved Værktøj til sit eget Brug,
og dernæst alskens Sager, som af Malm
kan støbes eller hamres. — Derpaa kom
fra denne Side hid en anden Slægt[1])
af Mennesker, som ned paa Sletten steg
fra Højderne omkring, hvor deres Hjem
de hidtil havde. Fromme, gode Mænd
de syntes efter hele deres Færd,
hvis Hjærtens Lyst det var at dyrke Gud
paa rette Vis og kende alt hans Værk,
som ej er skjult, og derhos alle Ting,
der tjene kan til Frihed og til Fred
blandt Menneskene. Ikkun saare kort
de havde vandred ud paa Sletten, — se!
da kom fra Teltene en talrig Flok
af skønne Kvinder i letfærdig Dragt
og straalende af Ædelsten. De sang
ved Harpen kælne Kvad og dansed frem.
Trods deres Alvor skotted hine Mænd
til disse Kvinder dog, og tøjlesløst
de snart lod deres Øjne sværme om,
indtil de fangedes i Elskovs Garn
og deres Attraa vaktes, og enhver
sin Attraa valgte, og om Kærlighed
de skifted Ord til Aftenstjærnen klar,
hint Kærlighedens Sendebud, randt op,
og luende af Elskovs søde Lyst
de tændte Bryllupsfaklen, Hymen fro
paakaldte de, der da for første Gang
ved Brudefærd blev anraabt. Højtidsfryd
og Spil og Sang fra alle Telte lød.
Saa liflig Pagt og slig en herlig Fryd

---

[1]) Her menes den fromme Sets Efterkommere. Nogle Træk i denne Skildring er tagne fra 1. Moseb. 6, 1—2, andre fra den jødiske Historieskriver Josefus.

i Kærligheds og Ungdoms fejre Tid,
med Kvad og Kranse, Blomster, Toners Klang,
vandt Adams Hjærte, der lod Glæden snart
faa Raaderum, — saa er vor Væsens Drift, —
og gav sin Tanke Røst i disse Ord:

„Du, som har aabnet mine Øjne ret,
du salige, du høje Engel, hvor
langt bedre tykkes dette sidste Syn!
langt mere varsler det en Fredens Old
end hine første to, som Had og Død
bebuded kun, ja meget værre Kval,
imens det synes, som Naturen her
har naa't sit Méd og Maal i ét og alt."

Gensvared Mikael: „Fæst ej dit Blik
paa det, som er til størst Behag, enddog
det synes med Naturens eget Bud
at stemme. Til et mere ædelt Maal
du skabtes ren og hellig, Billed skønt
af selve Gud. De Telte, som du nys
saa frydefulde saa', var Ondskabs Hjem,
hvori *hans* Slægt skal bo, der slog ihjel
sin egen Broder. Saare megen Flid
de lægger vel for Dagen i hver Kunst,
der kan forskønne Livet, Snille stort
de ejer til Opfindelser, men rent
de glemmer deres Skaber, skønt hans Aand
dem lærer alt. De vil ej vide af,
at alle Gaverne de fik af ham.
Og dog de faar en Æt saa favr og fin,
— det var den Skare væne Kvinder hist,
der ligned mest Gudinder, milde, fro
og muntre, men foruden nogen Dyd,
som er i Hjemmet Kvindens største Ros
og bedste Ære. Et de kun forstaar:

at vække sanselig Begær og Lyst,
at synge, danse, klæde sig og rask
at lade Munden gaa, og hid og did
at vende Øjnene. For deres Skyld
skal hin besindige og ædle Slægt
af Mænd, hvis fromme Liv dem gav det Navn
„Guds Sønner“[1]), lade deres Ærbarhed
og gode Rygte fare uden Blu,
ved de forvorpne, skønne Kvinders Smil
og Kunstgreb daarede, og nu i Fryd
de svømmer, men de skal for Alvor snart
ret komme ud at svømme! højt de lér,
men Verden inden længe skal til Bod
en Verden hel af Taarer gyde ud.“

Sin Glæde brat berøvet Adam gav
ham dette Svar: „o hvilken Ynk og Skam,
at de, der havde Livets Løb begyndt
saa smukt og godt, dog skulde siden hen
paa Afvej komme eller trættes alt
paa Vejens Midte. Men jeg ser det grant,
fra Kvinden kommer altid Mandens Kval.“

„I Mandens Brist paa Mandighed den har
sin Grund“, genmæled Englen, „ti hans Pligt
det var at blive dær, hvor han blev sat,
saa sandt han fik den større Kløgt. — Men se,
hist viser sig et andet Skuespil!“
Han løfted sine Øjne og han saa'
et vidtstrakt Land med By'r og Agerbrug.
De folkerige Stæder praled stolt

---

[1]) Ellers vedkender Milton sig den sædvanlige Antagelse, at „Guds Sønner“ 1. Moseb. 6, 1 var Engle, der fattede Elskov til Jordens Kvinder. (Se f. Eks. 5te Sang V. 602—5). Her er det altsaa Sets Efterkommere.

med høje Porte og med Taarn og Tind.
Hærklædte Skarer stormed rask af Sted
med vilde Miner, som bebuded Krig,
og jættestore Kæmper saa's, hvis Hu
til Storværk stod. I alskens Vaabenfærd
sig øved nogle, andre styred kækt
skumhvide Gangere, snart enkeltvis
og snart i Fylking, Krigere til Fods,
samt Rytteri, og ej til Mønstring blot
de stod der, ti en udvalgt Trop der kom
tilbage fra et Plyndringstog og drev
en Mængde vakre Kø'r og Okser hid
bort fra en frodig Eng, derhos en Hjord
af uldne Dyr, af Faar med deres Lam,
som bræged angst. De driver Byttet med
henover Sletten, og med Møje kun
de arme Hyrder redder deres Liv,
men Hjælp de kalder til, og blodig Strid
der følger efter. I forbitret Dyst
de tvende Flokke mødes, og hvor nys
der græssed Kvæg, den blodbestænkte Mark
nu ligger øde, overstrøet tæt
med Lig og Vaaben. Andre ligger trindt
i Lejr omkring en stærktbefæstet By
og søger at indtage den ved Storm
og Blidekast og Sprængning. Men til Værn
staar paa dens Mure andre kække Mænd
med Spyd og Pile, Sten og svovltændt Ild.
Paa begge Sider øves Mandslet grumt
og vældige Bedrifter. Andetsteds
Herolder skrider frem med Stav i Haand
og stævner Folk til Raadsforsamling hid
i Byens Porte. Da forsamles fluks
graahærdede og satte Mænd, — blandt dem
er ogsaa Krigere. Der høres mangt
et højlydt Ord, men snart der bliver Splid,

indtil en Mand i Livets Midte[1]) brat
staar frem, — en Mand, fuldvís i alle Ting
og taler meget: om Retfærdighed,
om Løgn og Sandhed, Gudsfrygt, Retsind, Fred
og om den Dom, som kommer ovenfra.
Men alle, ung med gammel, bød ham Haan
og vilde ombragt ham, hvis ej en Sky,
var dalet ned og havde ført ham bort.
Saaledes raaded Vold og Tyranni
og Sværdets Lov paa Sletten nær og fjærn,
og der var ingen Hjælp. — I bitter Graad
og mod i Hu til Orde Adam tog
saalunde til sin Fører: „hvem er de?
ej Mennesker, men Dødens Tjenerskab,
som volder andre Mennesker en besk
og kvalfud Død, og gør titusindfold
hin Brodermorders Synd, ti saadant Drab
mod Brødrene de øver, Mand mod Mand.
Men hvem var hin retfærdige, som frelst
kun blev ved Himlens underfulde Hjælp?“

Ham Mikael gensvared: „Disse Mænd
er Børn af dem, der kom i Ægtepagt
saa ilde sammen, god med ond, enddog
de af Naturens Drift hinanden sky'r,
og naar de ubetænksomt parres, faar
et Afkom, jættestort paa Sjæl og Krop.
— Det var de Kæmper, som fra fordums Tid
vandt Navn og Ære, ti alene Magt
skal da beundres og skal nævnes Mod
og Heltekraft, hvorved der vindes Sejr
og Folk betvinges, Bytte føres hjem
med grufuldt Manddrab. Dette bliver kaldt

---

[1]) Enok var efter Fortællingen 1. Moseb. 5,24 365 Aar gammel, da han bortrykkedes fra den ugudelige Slægt (Judæ Brev 14).

den Hæder, som for Mennesker er størst
og for den allerypperste Triumf,
hvorved forhværves Rygte vidt om Land
som mægtige Erobrere og tro
Beskyttere af Menneskenes Køn,
som Guder og som Gudesønner — skønt
de kunde kaldes med langt bedre Skel
for Menneskenes Bødler, Pest og Sot.
Saaledes vindes Ry og Pris paa Jord,
og hvad der er den største Ære værd
forties. Men den syvende fra dig,
den Mand, som midt i den forvendte Slægt
alene var retfærdig og med Had
belønnedes og blev af Fjender trængt,
fordi han, én blandt alle, voved kækt
at leve et retfærdigt Liv, og frit
at tale Sandhed, som var ilde hørt:
at Gud til Dommen over dem helt snart
med sine Engle vilde komme, — ham
den Allerhøjeste fra Jorden tog
i en balsamisk Sky og hented op
med Luegangere, alt som du saa',
at han herefter vandre skal med Gud
i Salighedens Egne, fri for Død,
at du maa se de godes store Løn,
de andres Straf. Oplad dit Blik, og se!"

Han blikked op og saa', hvor alle Ting
helt anderledes var at skue nu.
Ej Krigens Kobberstrube brøled mer,
men nu var alting Gammen, Leg og Lyst,
og Yppighed og Tummel, Fest og Dans.
De tog til Ægte og drev Hor i Flæng,
og Rov og Utugt skamløst gik i Svang,
hvor Lejligheden bød sig til. De gik
fra Bægrene til Slagsmaal. Men tilsidst

en hæderværdig Olding[1]) traadte frem
imellem dem og deres Id og Færd
med Harme lasted og bar Vidnesbyrd
mod deres Veje. Tit han blandt dem kom,
hvor end de samledes til Gæstebud
og Gildeslag, og præked for dem strængt
om Bod og Anger, som til fangne Mænd,
hvem Dødsdom truer, — alt dog frugtesløst.
Da han det saa', aflod han med sin Kiv
og flytted sine Telte langt derfra.[2])
Paa Bjærget hugged han nu Tømmer svært
og bygged saa et Skib med vældigt Skrog,[3])
og Højden, Længden, Bredden efter Maal.
Han tætted det med Beg, hvornæst en Dør
han satte i dets Side. Forraad stort
for Mennesker og Dyr han bragte ind.
Og se, hvor underfuldt! af Markens Dyr
og Fuglene og Krybet Par om Par,
og syv af hver sin Slags, gik Art for Art
nu ind i Arken, sidst den Olding god
med sine Sønner tre, og dertil hans
og deres Hustruer. Gud lukked selv
Skibsdøren efter dem. Imidlertid
tog Søndenvinden til at blæse haardt,
og flagrende paa sorte Vinger drev
den alle Himlens Skyer sammen brat,
og Bjærgene lod deres klamme Dunst
og Damp og Taage stige op i Hast
og fylde Luften. Som et kulsort Loft
nu Himlens Hvælving stod, og Regnen faldt
ustanselig i stride Strømme ned,
til Jorden skjultes. Skibet svømmed højt

---

[1]) Noah (2. Pet. 2,5. 1. Pet. 3,19, 20). [2]) Saaledes fortæller Josefus i sine jødiske Oldtidsminder. [3]) 1. Moseb. 6—7. Flere Træk deraf er tagne fra den latinske Digter Ovids „Forvandlinger".

med krummet Snabel paa den vilde Sø
og vugged hid og did, mens Floden grum
rev med sig alle Boliger og dybt
begrov dem under Vandet, — dem med samt
al deres Brask og Bram. Hav over Hav,
Hav uden Strand! i Borgene, hvor nys
der raaded Glans og Glimmer, søgte nu
forfærdelige Havdyr deres Hjem
og lagde deres Kuld. Af al vor Slægt,
der var fornys saa talrig, gynged de,
som var tilbage, i en Baad omkring.
O Adam, besk og bitter var din Sorg
ved Synet af dit Afkoms Undergang,
saa drøvelig en Mandedød, — o ve!
der strømmed ogsaa over dig en Flod,
en Flod af Sorg og Taarer, og du sank
som dine Sønner i dens Dyb, — til blidt
af Englen løftet op du stod igen
paa dine Fødder, skønt foruden Trøst,
som naar en Fader skuer sine Børn
paa én Gang alle dræbte, og i Suk
og Jammer bryder ud. Kun med Besvær
din Klage gav du saa for Englen Røst:

„O, hvilke uheldsvangre Syner! gid
jeg havde levet uden Kundskab om
det vordende, saa kun min egen Del
jeg havde baaren af Alverdens Nød.
Hver Dag har i sin egen Plage nok!
Men nu den tunge Vægt, som er bestemt
for mange Tidehværv, er falden brat
paa mig alene og har fanget Liv
før Tiden, efterdi jeg véd det alt
og martres grumt ved Tanken om de Ting,
som uundgaaeligt skal komme. Ak!
lad ingen mere spørge om den Lodd

der ham skal times, eller og hans Børn,
den Skæbne haard, som han dog ej formaar
at hindre, selv om han den forud véd,
og maa dog bære kvalfuld Hjærteangst
for Fremtids Jammer, ret som om den traf
haandgribeligt ham selv. Dog, nu forbi
er hin Bekymring, ti der er ej fler
at vare ad. De Faa, som undslap, snart
omkommer dog af Hunger og af Frygt
paa Farten gennem denne vaade Ørk.
Det var mit Haab, at naar først Krig og Vold
ej længer var paa Jorden, vilde straks
alt blive godt, og Freden krone mildt
med mange glade Dage al min Æt.
Men storlig har jeg fejlet, ti jeg ser
at Freden med dens Lyst er til Fordærv
saa fuldt som Krigen med dens Mord og Brand.
Du Fører fra det Høje, sig mig, hvi
det saa skal være! aabenbar mig frit,
om her jeg skued har min Slægts Forlis?

Gensvared Mikael: „De, som du saa'
tilsidst ved Glædesfest i Sus og Dus,
det var de samme, som du skued først,
de Mænd, der øved mangen tapper Daad,
men savned ægte Dyd. Naar de en Stund
har udøst meget Blod og trindt om Land
har plyndret og betvunget mange Folk,
og derved vunden Hæder Verden om,
og stor Navnkundighed og vældigt Rov,
henfalder de til døsig Ro og Mag,
til Vellyst, Svir og Sværm og Fylderi,
indtil omsider midt i Fredens Tid
letfærdigt Gækkeri og Overmod
forvandler Venskab til den hadske Kiv.

De overvundne, der i Trællestand
ved Krig er bragte, vil ej tabe blot
al Frygt for Gud, der i den svare Kamp
ej deres falske Fromhed kom til Hjælp
mod Fjenderne, men vil og siden hen
med kølnet Iver ikkun tænke paa,
hvorledes bedst de føre kan i Ro
et verdsligt eller helt løsagtigt Liv,
og nyde det, som deres Herrer lod
dem endnu i Behold. Ti mer end nok
skal Jorden bære, som kan friste svart
alt Maadehold. Fordærvet og forvendt
skal alt da vorde, Ret og Maadehold,
Troskab og Sandhed rent i Glemme gaar.
Kun én Mand er der, kun én Lysets Søn
i denne mørke Old, én, som er god
midt blandt de onde, og trods Skik og Brug
og Fristelser og hele Verdens Harm,
én Mand, som uden Frygt for Skældsord, Spot
og Overlast dem varer uforsagt
mod deres onde Veje og dem klart
for Øje stiller, hvor langt mere trygt
og rigt paa Fred det er at vandre tro
paa Retfærds Veje, og sin Varselsrøst
han løfter om en Vredens Dag til Straf
for al Forhærdelsen. De lér ham ud,
og han forlader dem,[1]) men ej forglemt
han er af Gud, hin ene fromme Mand.
Paa hans Befaling en mærkværdig Ark
han bygger, som du saa', at han deri
sig selv med alle sine frelse maa
midt i en Verden, dømt til Undergang.
Saasnart han med de Mennesker og Dyr,

---

[1]) Denne Efterretning findes ikke i Bibelen, men er taget fra Josefus og den rabbinske Overlevering.

som er til Liv udkaarne, har søgt Ly
og Skjul i Arken, Himlens Sluser fluks
oplader sig og gyder strømmevis
henover Jorden Regnen Dag og Nat,
og alle Afgrundsdybets Kildevæld
skal bryde frem, saa Havet svulmer langt
ud over sine Grænser, og tilsidst
skal Vandet over alle Tinder gaa
endog de højeste. Og dette Bjærg,
hvor Paradiset ligger, rykkes da
op fra sit Sted ved stærke Bølgeslag
og rives af den krumme Vandflod hen
med hærget Løv og Træerne i Drift,
og ned det flyder ad den store Strøm[1])
ud til den aabne Bugt, hvor det slaar Rod
og bliver til en salt og nøgen Ø,
hvor Sæler og Delfiner holder til
og Maagen skriger. Deraf kan du se,
at Gud ej agter helligt noget Sted,
naar Hellighed ej bringes med af dem
som gæster dette Sted, hvad heller bor
og bygger dær. Men se, hvad vid're sker!"

Han skued ud og saa', hvor Arken flød
omkring paa Vandet, der tog af, ti bort
var Skyerne nu drevne før en tør
og kraftig Nordenvind, der Rynker drog
i Flodens Aasyn som paa gamle Folk,
og i det vaade Spejl den klare Sol
varmt straaled ned og af det køle Væld
begærligt drak som efter heftig Tørst,
hvorved det sank, og fra en stille Sø
blev en urolig Ebbe, der sig sneg

---

[1]) Eufrat.

paa lette Fødder mod det store Dyb,
der havde lukket sine Sluser til,
som Himlen sine Glugger. Arken nu
ej flyder om, men synes at staa fast
paa Toppen af et vældigt Bjærg. Nu ses
Bjærgtoppene som Klipper, og med Larm
de rappe Strømme styrter vildt af Sted
mod Havet, som tilbage viger rask.
Og straks fra Arken flyver ud en Ravn,
og efter den et mere sikkert Bud,
en Due, der én Gang, og én Gang til,
udsendes for at se, om intet Træ
er grønt og ingen Plet paa Jorden tør
at hvile Foden paa. Naar anden Gang
den vender hjem, den har et Olieblad
i Næbbet med, et Fredens Tegn. Og snart
den tørre Jord fremdukker. Fra sin Ark
Stamfaderen gaar ud med al sin Flok,
og Hænderne og Øjnene med Tak
han løfter op mod Himlen, — se, da staar
en duggvaad Sky ret over ham, og klart
i Skyen staar en Bue, — Striber tre
med muntert Farvespil til Vidnesbyrd
om Fred med Gud og om den nye Pagt. —
Og Adams Hjærte, der var før saa tungt,
af Glæde fyldtes, og han jubled højt:

„Du, som uvordne Ting saa grant formaar
at føre frem, o du, min Lærer god
herovenfra! ved dette sidste Syn
jeg lever op igen, ti nu jeg véd,
at Mennesket og alle Dyr paa Jord
skal leve og forplante deres Æt.
Langt mindre nu jeg sørger, at jeg saa'
en Verden af forvorpne Sønner helt
udslettet, end jeg glæder mig, fordi

der fandtes dog én Mand saa from og god,
at Gud forjætter ham, at der fra ham
en Verden ny skal opstaa, og sin Harm
forglemmer nu. — Men hvad betyder vel
de Farvestriber, der sig strækker vidt
paa Himlen, som Guds Aasyn, der igen
er bleven mildt og blidt? hvad heller mon
de er et Blomsterbaand, der knytter fast
de vaade Sømme paa den tunge Sky,
at ej den atter brister og sin Regn
igen udøser over Jordens Kres?“

Gensvared Englefyrsten:[1]) „Snildt du traf
det rette, ti saa villigt lader Gud
sin Vrede fare, skønt han angred nys,
at Mennesket, der faldt, han havde skabt,
bedrøvet i sit Hjærte, naar sit Blik
han vendte ned mod Jord, og saa' den fuld
af Vold, og at alt Kød, i hvor som helst,
sin Vej fordærvet havde, men naar *dem*
han har tilintetgjort, da skal én from,
retfærdig Mand forhværve hans Behag
i saadant Maal, at han med mildnet Hu
beslutter, ej at lade Slægten helt
dø ud, og gør den Pagt, at Jorderig
han ved en Vandflod ingen Sinde mer
vil øde, eller lade Havet gaa
ud over alle Bredder, heller ej
i Regnens Strømme lade Verden vid
forgaa med alle Mennesker og Dyr.
Men naar han fører Skyen over Jord,
da sætter han derpaa sin Bue skøn
med Farver tre, at man skal se derpaa

---

[1]) I Englens Tale er benyttet 1. Moseb. 6,6—12, 8,22 og 9,11—16 samt 2. Pet. 3,12—13.

og mindes om hans Pagt. Og Dag og Nat,
Vaar, Høst og Varme og den barske Frost
skal blive ved, til Ilden en Gang helt
har Jord og Himmel lutret og forny't,
hvor alle de retfærdige skal bo."

TOLVTE SANG

Som den, der paa sin Rejse holder Rast
ved Middagstid, endskønt det haster stærkt,
saa standsed Englefyrsten nu en Stund
imellem disse tvende Verd'ner, — *den,*
som gik til Grunde slet, og den, som steg
fornyet op, og vented paa, om vel
fra Adam skulde falde noget Ord,
og vedblev nu med Blide: „Du har sét
én Verden fødes og en anden dø,
og Mennesket som fra en Stamme ny
gaa frem. Du har at skue meget end,
men, skønner jeg, dit dødelige Syn
vil mattes. De guddommelige Ting
vil trætte og vil svække Støvets Sans.
Hvad der skal vid're ske vil nu i Ord
jeg mælde. Giv du flittigt Agt derpaa!
Saalænge som hin næste Æt endnu
kun tæller faa, og Mindet lever friskt
om hin forfærdelige Straffedom,
vil de Gud Herren frygte og et Liv
i nogen Maade føre, som af Ret
og Pligt bestemmes. De formeres rask,
alt mens de dyrker Jorden, og skal faa
en overflødig Høst af Korn og Vin
og Olie, og af deres Hjorder tit
de bringer Ofre, — Okser, Lam og Kid,
saa og af Vin, og holder Højtidsfest.

Saaledes skal de leve deres Tid
i skyldfri Glæde hen og længe bo
i Fred, hver Stamme og hver Slægt for sig,
og under Faderligheds Lov, til én[1])
med et ærgerrigt Hjærte skal staa frem
og, ej tilfreds med ærlig Ligeret
og Broderskab, tiltager han sig frækt
blandt sine Brødre uretfærdig Magt
og driver helt fra Jorderige bort
Samdrægtigheden og Naturens Lov,
og han gør Jagt (og det er ikke Dyr,
men det er Mennesker, som er hans Vildt),
med Krig og fjendtlig Træskhed paa enhver,
som ej vil underkaste sig hans Aag.
En vældig Jæger skal han vorde kaldt
for Herrens Aasyn, siden han til Trods
for Himlen, ja, endog af Himlen selv
tør kræve Næsterang i Herredom.
Fra Oprør skal han laane Navn, endskønt
han vil for Oprør andre give Skyld.
Han med en Sværm, hvis Sind er æresygt
som hans, og under ham som deres Drot
vil herske over andre, drager ud
fra Eden Vester paa, og finder dær
hin Slette, hvor den sorte Pøl med Beg
fra Grunden vælder op, en Helvedsmund.[2])
Af Tegl og dette Æmne de en By
vil bygge med et Taarn, hvis Tind skal naa
til Himlen, og forhværve sig et Navn,
at ej, naar trindt omkring de spredes ad
i andre Lande, deres Ry skal gaa
i Glemme, — godt hvad heller ondt, derom

---

[1]) Nimrod (1. Moseb. 10,8—10). Digteren sætter Bygningen af Babelstaarnet i Forbindelse med Nimrod. [2]) ɔ: ikke det Helvede, som Digtet skildrer, men det, som Sagnene omtaler (Tartarus), der tænkes at ligge i Jordens Indre.

de spørger ej. Men Gud, som uset tit
til Menneskene stiger ned paa Jord,
og vandrer lønligt gennem deres Hjem
og giver Agt paa deres Færd, skal snart
dem faa at se, og komme ned for ret
at skue deres By før Taarnet naa'r
til Himlens Taarne, og til Spot og Spe
han skal dem gøre ved en Tvedragtsaand
at lægge dem paa Tunge, saa de helt
forglemmer Modersmaalet, og han strør
i Stedet for en vildsom Larm af Ord,
ukendte hidindtil. Forvirret Raab
og Skrig der nu fra disse Bygningsmænd
mod Himlen lyder. Uden at forstaas
de kalder paa hverandre, og tilsidst
de ganske hæse og i Raseri
gaar paa hverandre løs, fordi enhver
sig tror forhaanet. Latteren var stor
i Himlen, og man skued ned derfra
paa denne Hurlumhej og lytted til
den høje Larm. Og dette Byggeværk
blev kun til Spot, og blev *Forvirring*" [1]) kaldt.

Med Fadermishag Adam mæled saa:
„Fordømmelige Søn, som pønser paa
at herske over dine Brødre, du,
som vil tiltage dig en ranet Magt,
en Magt, som Gud ej gav! han gav os kun
en hel og ubetinget Adkomst til
at raade over alle Markens Dyr
og Fisk og Fugle. Ved hans Gave fik
vi denne Ret, men han har aldrig gjort
én Mand til Herre over andre Mænd,
et Navn, som han vil være ene om,

---

[1]) Paa hebraisk „Babel" (Babylon).

saa Menesket sin Frihed nyde maa
for Mennesket.[1]) Men denne Røver her
i sin Formastelse vil ej en Gang
ved Menneskene stanse. Med sit Taarn
vil Gud han storme og ham byde Trods.
Den ulyksalige! hvad Kosst mon vel
han over Sky vil bringe med til sig
og sin forvovne Hær? den tynde Luft
deroppe vil jo pine saare svart
hans grove Lunger, saa han lider Brist,
om ej paa Brød, saa dog paa Aandedræt."
Genmæled Mikael: „Vel maa hin Søn
du afsky, som har Menneskenes Fred
saa slemt forstyrret, og som har forsøgt
at rydde ud fornuftig Frihed. Dog,
du vide maa, at fra dit Syndefald
er tabt den sande Frihed, ti den bo'r
i Fællig kun med ret Fornuft, og skilt
fra den kan ej den i sig selv bestaa.
Fordunkles nu et Menneskes Fornuft
og vises der den Ringeagt, vil fluks
oprørske Lyster, daarlige Begær
berøve Menneskets Fornuft dens Magt,
og gøre ham, der før var fri, til Træl.
Og efterdi han i sit Indre lod
de lave Lyster lægge under Aag
den fri Fornuft, er det retfærdig Straf,
naar Gud ham i det ydre giver hen
til strænge Herrer, som ubilligt nok
hans ydre Frihed røver. Tyranni
maa findes, skønt ej derfor en Tyran
er undskyldt. Stundom kan et Folk saa langt

---

[1]) Digteren bekender sig her fremdeles til Republiken. „Nimrod" er Karl I og Karl II. I det følgende fremsætter han sin Mening om Grunden til Fristatens Undergang og Stuarternes Genindsættelse.

fra Dyden, som er med Fornuften Eet,
dog vige, at med Uret ej det sker,
men kun i Kraft af en retfærdig Dom,
hvortil der knytter sig en skæbnetung
Forbandelse, at det gaar ogsaa Glip
af ydre Frihed, naar den indre alt
er gaaet tabt. Et Vidnesbyrd derom
er Arkebyggerens den frække Søn,[1])
hvis Straf for den usømmelige Færd
mod Faderen var dette Vredens Ord,
der gjaldt hans slette Afkom: *„Trælles Træl"!*
Saaledes vil med denne sidste Slægt
det gaa fra ondt til værre, som det gik
med den, der svandt, til Gud omsider, træt
af deres onde Handler, drager bort
fra hele denne Sværm, saa ej hans Blik,
det helligtrene, hviler paa dem mer,
og fatter den Beslutning, at fra nu
de vandre skal, som bedst de kan og véd,
ad deres egne Veje, der af Synd
er helt besudlede, og vælger ud
et særligt Folk blandt alle, for af det
at dyrkes og tilbedes fromt, et Folk,
der fra en trofast Mand skal stamme ned,
som endnu denne Side Eufrat bor,
opfostret i Afguderi.[2]) At dog
— kan du det fatte — Menneskenes Børn
skal blive slige Daarer, mens endnu
den Patriark i Live er, som frelst
den store Vandflod undslap,[3]) saa fra Gud,
den levende, den ene sande Gud,

---

[1]) Kam. (1. Moseb. 9, 22—25). Adam maa tænkes at have set det i Synerne skønt det ej omtales. [2]) I Josva 24,2 fortælles, at Abrahams Fader Tarah var Afgudsdyrker. [3]) Noah levede i Følge den bibelske Fortælling 350 Aar efter Syndfloden. Tarah fødtes 222 efter den (1. Moseb. 9,28 og 11).

de falder for at dyrke Stok og Sten
som Guder, deres egne Hænders Værk!
men den Alhøjeste vil denne Mand
sig kaare og ham kalde ved et Syn
bort fra hans Faders Hus og al hans Æt
og fra de falske Guder, til et Land,
han viser ham, og gør ham til et stort
og mægtigt Folk, og øser ud saa rigt
sin Naade over ham, at i hans Sæd
skal alle Folk velsignes. Dette Kald
han følger straks, enddog han ikke véd,
til hvilket Land han gaar, men fuldt og fast
han tror. Jeg kan ham skue — ikke du —
med hvilken Tro han giver sig paa Vej
fra sine Guder, sine Venner bort,
bort fra sit Fædreland, fra Staden Ur
udi Kaldæa,[1]) over Eufrats Flod
og indtil Haran. Efter ham i Flok
der følger Kvæg og Faar og Tjenerskab
i talrig Skare, — ingen Fattigmand
paa Vandring! men han har sit hele Gods
i fremmed Land betroet Gud, af hvem
han kaldedes. Nu naa'r han Kana-an.
Jeg ser hans Telte hist ved Sichem staa
og paa den nære Mores Slette, hvor
han og hans Afkom hele Landet faar
ved en Forjættelse, fra Hamaths Stad
i Nord til Ørk'nen Sønder paa (ved Navn
jeg kalder Tingene, skønt ej endnu
ved Navn de kaldes), og fra Hermons Bjærg
i Øster til det store Hav i Vest.
Her Bjærget, Havet dær, — giv nøje Agt
paa Stæderne, som jeg dem nævner. Hist
ved Kysten Karmels Bjærg, og her den Flod
med tvende Kilder, Jordan, som mod Øst

---

[1]) 1. Moseb. 11—12.

den rette Grænse danner. Men mod Syd
helt ned til Senirs lange Højdedrag,
som hist du skuer, skal hans Sønner bo.
Betænk nu ret, at alle Jordens Folk
skal i hans Sæd velsignes. Denne Sæd,
det er din mægtige Befrier, han,
som Slangens Hoved knuse skal, hvorom
dig mere siden hen skal blive sagt.
Men denne fromme, store Patriark,
hvem Eftertiden kalder Abraham,
i Troen stærk, skal faa en Søn,[1]) hvis Søn
Farfaderen skal blive lig i Tro,
i Visdom og i Ry. Med Sønner tolv
skal denne Sønnesøn fra Kana-an
udvandre til et Land, Ægypten, delt
ved Nilens Flod. Se, hvor den flyder hist
syvfoldigt mundende i Havet ud.
Han kommer for at finde dær sit Hjem,
indbuden af en yngre Søn, da knapt
det er med Korn, — en Søn, hvis vakre Færd
ham gør til Rigets allerførste Mand
næst Farao. Han dør, men af hans Slægt
et Folk der vorder, mistænkt af en ny
Kong Farao,[2]) som Folkets stærke Vækst
vil hindre, hjemmefødte Gæster, nu
for talrige. Fra Gæster han dem grumt
til Trælle gør, og deres Drengebørn
han dræber, indtil tvende Brødre (kald
dem Moses kun, og Aron), der af Gud
er sendte for at fri hans eget Folk
af Trældom, fører dem med Bytte stort
og Ære til Forjættelsernes Land.
Men før det sker maa den forvorpne Drot,
som ej vil kende deres Gud, og døv
er for hans Sendebud, ved mange Tegn

[1]) 1. Moseb. 17—49. [2]) 2. Moseb. 1,8 ff.

og haarde Straffe tvinges. Hver en Strøm
skal vorde Blod, der aldrig blev gydt ud.
I hans Palads skal Frøer, Utøj, Myg
sig trænge ind og fylde Landet helt.
Hans Kvæg skal dø af Pest og Raaddensot.
Af Bylder og af Blegner alt hans Kød,
og hele Folkets, svulmer rædsomt op.
Haglblandet Torden og ildblandet Hagl
Ægyptens Himmel splitter, Drøn paa Drøn,
og øder alt paa Jorden vide om.
Hvad ej det øder, Urter, Frugter, Korn,
fortæres af en tyk Græshoppesværm,
der intet Græsstraa levner paa sin Vej.
Og Mørke, haandfast Mørke, ruger tæt
henover alt hans Land, og Dage tre
udslettes helt. Tilsidst ved Midnatstid
de Førstefødte i Ægyptens Land
skal ligge døde. Flodens Øgle led,
ti Gange saaret, føjer sig tilsidst
og lader sine Gæster fare bort,
ydmygende sit stive Hjærte tit,
dog kun som Is, der fryser efter Tø
des haardere, og mens i Raseri
han dem forfølger, som han nys gav løs,
skal Havet sluge ham med samt hans Hær,
mens disse vandrer over mellem to
krystalne Mure, der ved Mose Stav
maa lydige staa stille, til hans Folk
med tørre Fødder naa'r den anden Bred.
Saa underfuld en Kraft Gud Herren selv
sin hellige vil skænke, skønt han kun
ham følger ved sin Engel, der ved Dag
gaar foran som en Sky, ved Natten lig
en Flammesøjle, for paa deres Tog
at lede dem og bag dem staar, imens
den hjærtehaarde Drot den ganske Nat

forfølger dem, men indtil Morgengry
forbyder Mørket ham at komme nær.
Fra Luesøjlen og fra Skyen sort
vil Gud da skue frem og brede Skræk
i al hans Hær, og deres Vognes Hjul
han sønderknuser. Paa hans Bud igen
udstrækker Moses over Havets Dyb
sin stærke Stav, og Havet lyder fluks.
Tilbage strømmer Bølgerne i Hast
mod Rækkerne, og overvælder brat
den hele Krigsmagt, og mod Kana-an
fra Kysten Guds udkaarne Folk nu gaar
igennem vilden Ørk, en Omvej dog,
at ej, naar Kananiten vares ad,
de, uerfarne, skræmmes skal ved Krig,
og Frygten jage dem tilbage til
Ægypten, saa det æreløse Liv
i Trældom de skal vælge. Mere sødt
for Ædling som for Usling Livet er,
naar ej de kender Vaabenbrug, og Mod
dem fører an. Og i den vilde Ørk
de vinder ogsaa dette, at mens dær
en Tid de færdes, skal de lægge Grund
til deres Styresæt. Det store Raad
de vælge skal af deres Stammer tolv,
at herske ved de Love, de skal faa
af Gud, naar selv han stiger ned paa Jord
og giver under Lyn og Tordenbrag
og drønende Basunklang sine Bud
fra Sinai, hvis Tinde høj og graa
skal bæve saare. Disse Bud skal dels
betræffe Borgerlivets Lov og Ret,
og dels de Skikke, der sig hører til
ved Offertjenesten, hvorved de ser
i Billeder og Skygger Kvindens Sæd,
der Slangens Hoved knuse skal en Gang,

og Midlerne, hvorved han skal befri
al Menneskenes Slægt. Men rædselsfuld
for dødelige Øren er Guds Røst,
og de besværger Moses, at ved ham
Guds Vilje maa forkyndes dem, saa Skræk
og Gru maa lade af, og deres Bøn
han efterkommer straks, ti han har lært
at ikkun ved en Midler Adgang faas
til Gud, og Moses dette høje Hværv
forbilledligt skal røgte, at han Vej
maa bane for en større, én, hvis Dag
han varsler om, og Seerne med Fryd
i hver sin Old skal sjunge om den Tid,
da hin Messias kommer, himmelsk stor.
Naar Gud har fastsat Lovene med samt
de fromme Skikke, har saa stort Behag
han fundet i de Mennesker, der tro
hans Vilje øver, at han sit Paulun
vil opslaa midt iblandt dem og vil bo
— han, den Alhellige fra Himmelhjem —
hos dødelige Mennesker, hvornæst
der bygges paa hans Bud en Helligdom
af Cedertræ med Guld belagt, deri
en Ark, i denne Ark hans Vidnesbyrd
med Minderne om Pagten, over dem
en Naadestol af Guld imellem to
lysfunklende Kerubers Vingepar.
Syv Lamper brænder for hans Aasyn klart
som i en „Dyrekres“, — et Billedtegn
paa Himlens Ilde. Over Teltet staar
en Sky ved Dag, et Flammeskær ved Nat,
undtagen naar de vandrer, og tilsidst
de naa'r, af Herrens Engel ført, det Land,
der Abraham blev lovet og hans Sæd.
Hvad siden sker blev langt at melde om,
hvor mange Slag, hvor mange Kongers Drab,

hvor mange tagne Riger, og hvordan
paa Himlen Solen stanser Dagen ud,
saa Natten sinkes paa sin Vej, fordi
et Menneske opløfter højt sin Røst:
„Stat stille, Sol, i Gibeon, og du,
o Maane, i hin Dal ved Ajalon,
til Israel har sejret!“ — ved det Navn
kald Isaks Søn, som er den tredie Mand
fra Abraham, og efter ham hans Slægt,
som vinder Kana-an paa denne Vis!“

Her afbrød Adam: „Himlens Sendebud,
Opklarer af mit Mørke, naadefuldt
er det, du har mig kundgjort, allermest
hvad angaar Abraham og al hans Æt.
Nu først jeg finder aabnet ret mit Blik,
og Fred har Hjærtet fundet, som var før
beklemt ved Tanken om, hvad Skæbne jeg
og alt mit Afkom skulde faa. Fuldgrant
jeg ser *hans* Dag, i hvem al Jordens Folk
velsignede skal vorde, — saadan Gunst
er ej fortjent ved mig, mig, som har søgt
forbuden Kundskab paa forbuden Vis.
Dog ej jeg fatter, hvi der gaves dem,
som Gud vil værdiges at dvæle hos,
saa mange Love af adskillig Art?
saa mange Love tyder klarligt paa
saa mange Synder. Men hvordan mon Gud
imellem slige Mennesker kan bo?“

Gensvared Mikael: „ja, sikkert nok
de som din Æt er under Syndens Magt,
og derfor fik de Loven, at de ret
maa kende den fordærvede Natur,
som er dem medfødt, naar til aaben Kamp
den ægger Synden op mod Lovens Bud,
saa naar de ser, at Loven kun formaar

at aabenbare, men ej fjærne Synd,
— den har jo kun det svage Skyggespil
til Sonemidler, Øksnes, Bukkes Blod, —
de da maa fatte, at der er Behov
for mere kostbart Blod til Løsesum
for Mennesket, retfærdigt Blod til Bod
for uretfærdigt, og formedelst slig
Retfærdighed, tilregnet dem ved Tro,
Retfærdiggørelse de faar fra Gud,
tillige med Samvittighedens Fred,
som Loven ej kan give dem til Trods
for alle Bud og Skikke, denne Lov,
som Mennesket i Hjærte, Sjæl og Sind
dog ej kan holde, og til Straf maa dø.
Saa er da Loven ufuldkomment Værk,
kun skænket dem paa det, at de en Gang
i Tidens Fylde til en bedre Pagt
maa overgives og omsider gaa
fra Skyggebilleder til Sandhed selv,
fra Kød til Aand, fra Lovens strænge Tvang
til fri Anammelse af Naadens Skat,
fra Trældomsangst til barnlig Ærefrygt,
fra Lovens Gærninger til Troens. Ti
skal Moses ej, skønt elsket højt af Gud,
— han er kun Lovens Tjener, — føre ind
sit Folk i Kana-an, men Josva, kaldt
af Hedninger for Jesus, der *hans* Navn
og Tjeneste skal faa, som slaar ihjel
den hadske Slange, og som fører trygt
igennem Verdens store, vilde Ørk
det trætte Menneske til Paradis
heroven til, med Hvile evig sød.
Men her i deres Kana-an paa Jord
de længe bor og Lykken er dem huld,
undtagen naar for Folkets Synders Skyld
det bliver Ufredstid og harmfuld Gud

opvækker Fjender mod dem, fra hvis Haand
han atter frelser dem, naar de gør Bod.
Af Dommere de skal regeres først
og siden hen af Konger, og blandt dem
den anden,[1]) der forhværver mægtigt Ry
saa vel for Gudsfrygt som for Heltedaad,
skal fange en Forjættelse fuldstor,
som aldrig rokkes, at hans Kongestol
evindelig skal stande. Ligervis
al Profetien sjunger, at en Søn
skal opstaa af Kong Davids Kongehus,
den Kvindens Sæd, som blev dig forudsagt
og forudsagdes Abraham som den,
hvem alle Folkeslag skal stole paa,
og Drotter forudsagdes som den Drot
der er den sidste, ti hans Herredom
faar aldrig Ende. Men en Række lang
gaar foran ham, først Konning Davids Søn,
for Rigdom og for Visdom vidt berømt.
Han lader Herrens skyomgivne Ark,
som fordum førtes i et Telt omkring,
forvare i et prægtigt Tempelhus,
og mange andre følger efter ham,
der gode snart, snart slette kaldes maa,
de slettes Tal dog størst, og ved et fælt
Afguderi og andre slemme Fejl,
som lægges til alt Folkets Syndeskyld,
de vækker Guds Fortørnelse saa stærkt,
at han forlader dem og giver hen
sit Tempel, deres Land og deres Stad
og Arken med dens helligthøje Ting
til Rov og Bytte for hin stolte By,
hvis stolte Mure du fornylig saa'
i stor Forvirring, hvorfor den fik Navn
af Babylon. Dær vil i Fangenskab

[1]) David.

han lade dem henleve syvti Aar,
hvorpaa han vil dem føre hjem igen,
idet han mindes sin Barmhjærtighed
og Pagten, som han tilsvor David, fast
som Himlens Dage. Naar fra Babylon
de er ved Kongers, deres Herrers Gunst
— ti Gud har dertil bøjet disses Sind —
tilbage kommen, bygger de paany
først Herrens Hus og lever for en Stund
et jævnt og nøjsomt Liv, til de i Magt
og Mængde vokser, og til Strid og Splid
hengiver sig, men først der opstaar Tvist
blandt Præsterne,[1]) de Mænd, som har det Hværv
at tjene ved Guds Alter, og paa Fred
sig burde mest beflitte. Deres Kiv
skal føre til, at Templet bliver selv
vanhelliget. Ja, Septret vil tilsidst
de gribe og ej mere give Agt
paa Davids Sønner, taber det med Skam
saa til en Fremmed,[2]) saa Messias, han,
den Salvede, den sande Konge, maa
sin Ret berøvet fødes. Men den Stund
han vorder født, da skal en Stjærne klar,
der ej at skue var paa Himlen før,
forkynde, at han kommen er til Jord
og lede til ham Østens vise Mænd,
der ofrer Myrra, Røgelse og Guld.
En hellig Engel om hans Fødestavn
til simple Hyrder taler, der paa Vagt
om Natten ligger, og de haster did
med Fryd, og hører Englene i Flok

---

1) Hentydning til de Stridigheder om Ypperstepræstedømmet (mellem Josva og Onias), der førte til Syrerkongen Antiokus Epifanes's Indblanding, ligesom senere Striden mellem Makkabæerne indbyrdes gav Romerne Anledning til at underlægge sig Palæstina. 2) Herodes d. store.

ham sjunge Lovsang.[1]) Han til Moder har
en Jomfru skær, men selve Himlens Gud
hans Fader er ved Helligaandens Kraft.
Han skal bestige Arvetronen prud.
Hans Rige naa'r til Jordens Grænseskel,
al Himlen af hans Lov og Pris er fuld!"

Han tav, og Adam af saa stor en Fryd
blev overvældet, ret som han i Graad
helt maatte synke ned, hvis ej i Ord
han nu fik Luft, og dæmpet lød hans Røst:

„O du, som glade Varsler har mig bragt,
Fuldbyrder af mit største Haab! fuldgodt
jeg nu forstaar, hvad hidtil jeg især
har grundet paa, men kun omsonst, hvi han,
vor herlige Forventning, „Kvindens Sæd"
er bleven kaldet. Jomfrumoder ren,
hil være dig! du højt i Himlens Gunst
skal stande, og fra mine Lænder dog
du kommer, fra dit Liv Guds egen Søn!
saaledes vorder Gud og Mand til Eet,
og Slangen nu sit Banesaar forvisst
med Dødsens Kval maa vente. O, men sig,
hvornaar og hvor skal denne Kamp vel staa?
Hvad Sting skal knuse Sejerherrens Hæl?"

„Tænk ej, at deres Strid," gav Mikael
til Svar, „er som en Kamp af jordisk Art,
hvor Hoved eller Hæl modtager Saar.
Ej derfor Sønnen tager Manddom paa,
at han kan Fjenden slaa med større Kraft,
og Satan fældes ej paa saadan Vis.
Hans Fald fra Himlen var et værre Stød,

---

[1]) Ikke ganske stemmende med Fortællingen Luk. 2.

men, det til Trods, han havde Styrke nok
til, Adam! dig at give Ulivssaar,
som Frelseren skal læge, ikke dog
ved Satan at tilintetgøre slet,
men vel hans Gærninger i dig og al
din Sæd, hvad ikkun derved sker, at han
fuldbyrder det, hvori du kom til kort,
den Lydighed, som under Dødsens Straf
Guds Lov du skyldte, og i Døden gaar
for din Forsyndelse, og deres Synd,
som har i din sin Rod. Alene saa
han stiller Guds Retfærdighed tilfreds.
Guds Lov fuldbyrder han i ét og alt,
ved Lydighed saa vel som Kærlighed,
skønt Kærlighed er Lovens Fylde. Han
din Straf skal bære ved i Kødets Dragt
at leve under idel Spot og Spe
og gives hen til en forbandet Død,
og Liv forkynder han for dem, som tror,
at Igenløsningen ved ham er bragt,
og at hans Lydighed, tilregnet dem,
ved Troen bliver deres, — denne Tro,
at Frelsen er alene Jesu Værk,
og ej ved egne Gærninger fortjent,
om end de øves efter Lovens Bud.
Og derfor skal han møde Had og Haan
og gribes voldelig og vorde dømt,
ja dømt til Døden, en forsmædelig
og skændig Død, og af sit eget Folk
til Korset nagles, slaas ihjel, fordi
han bringer Livet! men til Korsets Træ
han nagler dine Fjender: Loven først,
som er imod dig, dernæst ligedan
til Hobe Slægtens Synder, der med ham
er dær korsfæstede, at aldrig mer
de nogen Mén skal volde dem, som tror

paa denne Fyldestgørelse. Han dør,
men snart han genoplives. Føje Stund
kun Døden underlægger ham sin Magt.
Ti førend Dagens Lys det tredje Gry
tilbage vender, Morgnens Stjærner ser
ham atter rejse sig af Graven, frisk
som Morgnens Gry. Da er din Løsesum
betalt, der køber Menneskene fri
fra Dødens Straf: den Død, som han har lidt
for Mennesket, for alle, som i Trods
ej kaster Vrag paa det tilbudne Liv
men tager imod Naaden i en Tro,
der ikke mangler Gærninger til Frugt.
Og denne Guddomsdaad skal slette ud
din Straf, den Død, som var for dig bestemt,
hvorved du evigt var for Livet tabt.
Den Daad skal knuse Satans Hoved brat,
tilintetgøre Synd og Død, hans to
fornemste Vaaben, som med deres Brodd
i Avindsmandens Hoved trænger ind
langt dybere end Legemsdød formaar
at knuse Sejerherrens Hæl, saa lidt
som deres, hvem han køber fri, en Død,
som ligner Søvn, et sagte Aandepust
til evigt Liv, og kun en liden Tid
han efter sin Opstandelse vil her
paa Jorden dvæle, medens nu og da
han for Disciplene sig viser, Mænd,
der i hans Jordeliv ham fulgte tro.
Han byder dem at lære alle Folk,
hvad de af ham har lært, hans Frelsens Ord,
og døbe alle troende i Vand,
som rinder,[1]) hvilket tjener til et Tegn

---

[1]) Milton har i sit Skrift „Om den kristelige Lære“ hævdet, at Daaben burde ske ved Neddypning i rindende Vand.

paa Renselsen fra Syndens tunge Skyld
til helligt Levnet, Sindet velberedt,
om saa skal være, til en Død som *den,*
Forløseren er død. Saa gaar de ud
og lærer alle Folk, ti fra den Dag
skal Frelsen prækes ikke blot for dem,
som kødeligt er Børn af Abraham,
men og for dem, som paa al Jorderig,
ihvorsom helst, i Troen er hans Børn.
Saaledes alle Folk skal i hans Sæd
velsignes. Nu til Himles Himmel op
han stiger sejerrig, og paa sin Fart
igennem Luften fejrer sin Triumf
han over alle sine Avindsmænd,
som og er dine, og skal dær i Hast
betvinge Slangen, Luftens Fyrste led,
og slæbe ham i Lænker gennem alt
hans Rige, og ham efterlade dær
til Kval og Skam, men til sin Herlighed
han selv gaar ind, og sætter sig paany
ved Almagts højre Haand, og med et Navn
langt over alle Englenes. Tilsidst
han atter kommer i sin Magt og Glans
og stiller Levende og Døde frem
for Dommen, — til en uophørlig Straf
de vantro Døde, men til evig Løn
de Troende i Salighedens Lyst
i Himlen eller og paa Jord, ti da
er hele Jorden som et Paradis,
hvor Lykken er langt større end selv her!“

Saa taled Erkeenglen Mikael,
og tav ved dette store Tidehværv
for Verden. Men vor første Fader tog
til Orde nu med Undren og med Fryd:

„O Godhed grænseløs, usigelig,
der virker frem saa meget godt af ondt
og vender ondt til godt, mer underfuldt
end da paa Skabelsens den første Dag
af Mørkets Lys sprang ud! jeg véd ej ret,
om jeg skal angre Synden, jeg begik
og foraarsaged, eller meget mer
mig glæde over, at langt mere godt
deraf skal følge, mere Lov og Pris
til Gud, og mere Velbehag fra Gud
mod Mennesker, og Naadens rige Væld
langt overgaa hans Vrede.[1]) Men, o sig:
naar vor Forløser stegen er fra Jord
til Himlen, hvad skal times da de Faa,
som paa ham tror midt i den vantro Flok,
der hader Sandhed? hvem skal føre an
hans Folk og værne dem? vil de imod
hans Venner ikke fare værre frem,
end de fo'r frem mod deres Mester god?"

„Ja, visselig!" gav Englen ham til Svar,
„men fra sin Himmel vil en Trøstermand
han skikke sine, som hans Fader selv
har lovet, ti han som sin Aand vil bo
i deres Indre, og skal Troens Lov
i deres Hjærter skrive, at den maa
dem til al Sandhed vise trofast Vej
og væbne dem med Aandens Rustning stærk,
der alle Satans Angreb staar imod
og slukker ud hans Luepile brat.
Hvad Mennesker kan volde dem for Mén
de frygter ej, er Døden end dem viss,
ti de til Gengæld faar en indre Trøst
mod alle grumme Pinsler, og skal tit

---

[1]) Denne Tanke findes allerede hos Kirkefaderen Augustin, som udbryder: „O, Adams velsignede Brøde!"

en saadan Hjælp forfare, at det svart
Forfølgerne maa undre, ti den Aand,
som først udgydes over hine Mænd,
Apostlene, hvem han vil sende ud
som sine Vidner til al Jordens Folk,
og over alle Døbte siden hen,
skal give dem den underfulde Kraft
at tale allehaande Tungemaal
og øve Jærtegn, alt som Herren selv.
Saaledes mellem alle Folkeslag
de vinder mange, som vil lytte til
de glade Tidender fra Himmerig.
Tilsidst, naar de har røgtet deres Kald
og fuldendt deres Løb, og deres Liv
og Levnet er beskreven, skal de dø.
Men, som de varsler selv, i deres Sted
skal Ulve, svare Ulve,[1]) træde frem
som Lærere, der med ærgerrigt Sind
og griske efter egen Fordel, frækt
forvender Himmerigs forborgne Ting,
de høje, hellige, til ussel, lav
og skændig Vinding, og med Overtro
og Paafund de besudler Sandheds Ord,
der kun i Skriftens rene Vidnesbyrd
er opbevarede, og kun forstaas
ved Aanden. Værdigheder, Navn og Rang
de eftertragter, derhos verdslig Magt,
endskønt de foregiver, at de blot
ved aandelige Midler virker. Selv
tillægger de sig ene Herrens Aand,
som lovet er og given til enhver,
som tror, i samme Maal. Ved denne Løgn
de skal paanøde hver Samvittighed

---

[1]) Ap. G. 20,29. Det er Romerkirkens og den engelske Statskirkes Præster, Digteren her sigter til. Han fører Tros- og Gudsdyrkelsesfrihedens Sag med stor Kraft i de „onde Dage".

de aandelige Love ved en Tvang
af verdslig Art, og Love, som ej staar
opskrevne noget Steds, og Aanden ej
i Hjærterne har prentet ind. Kan sligt
vel kaldes andet end at øve Vold
mod selve Naadens Aand og haardt i Aag
den Frihed lægge, som er Aandens Brud?
er det vel andet end at styrte om
hans levende, hans rette Templer, dem,
der bygges til i Troen kun at staa, —
ved deres egen, ej ved andres Tro?
Ti hvo er den, som paa al Jordens Kres
kan gælde for ufejlbar vel, til Trods
for Tro og for Samvittighed? og dog
tør mange gøre dette frække Krav.
Men deraf skal der opstaa megen grum
Forfølgelse mod dem, som holder fast
ved Dyrkelsen i Sandhed og i Aand.
De andre, langt de fleste, holder for,
at Gudsfrygt har i ydre Skik og Brug
og alskens smukke Former faaet Sit.
Af Klafferpile truffen Sandhed da
skal fly, og Gærninger af Tro man kun
helt sjældent finder. Og paa denne Vis,
haard mod de gode, mod de slette mild,
gaar Verden nu sin Gang fra Old til Old
og bærer sukkende sin egen Vægt,
til Dagen lysner, der til Hvile sød
skal kalde de Retfærdige, men strængt
skal straffe alle Onde, naar igen
han kommer, der blev lovet dig til Hjælp
fornylig, Kvindens Sæd, om hvem tilforn
kun dunkelt varsledes, men nu erkendt
som din Forløser og din Herre stor.
Tilsidst han viser sig i Himlens Sky'r
i al sin Faders Herlighed og Magt,

og Satan han tilintetgør med samt
al hans forvendte Verden, lader saa
de nye Himle og den nye Jord
fremstige, lutrede i Baalets Glød,
og de skal vare ved til evig Tid
med Kærlighed, Retfærdighed og Fred
i Salighedens endeløse Fryd."

Han tav, og nu lød Adams sidste Ord:
„Hvor hurtigt dog dit Sandsagn, Seer from,
har den forgængelige Verden maalt,
saa vel som Tiden, til den stander stil'!
Hinsides ligger Evighedens Dyb,
hvor intet Øje bunder. Veloplyst
jeg vandrer bort herfra med Fred i Sind
og mæt af al den Kundskab, dette Kar
kan rumme. At jeg efter mere greb,
det var min Daarskab. Men du har mig lært,
at Lydighed er bedst, og Ærefrygt
med Kærlighed til ham, den ene Gud,
og altid vandre som om han er nær,
hans Forsyn altid agte paa, og Lid
alene slaa til ham, der naadefuld
opholder al sin Gærning og med godt
det onde overvinder, og ved smaa
og ringe Midler virker store Ting,
tilintetgør ved det, som synes svagt,
det verdsligt stærke,[1]) og ved Enfold blid
det verdsligt vise. Jeg har lært, at Nød
og Lidelser for Sandhed giver Kraft
til herligst Sejer, og er Livets Port
for dem, som dø'r i Tro, — lært det ved *hans*
Livsvandel at betragte, hvem jeg nu
erkender som min Igenløser stor.
Evindeligt ham vorde Lov og Pris!"

---

[1]) 1. Kor. 1,27.

For sidste Gang lød ogsaa Englens Røst:
„Du har al Visdom i én Hovedsum,
naar du har dette lært. Sæt ej dit Haab
til noget højere, om end ved Navn
du kendte hver en Himlens Stjærne klar
og alle Ætrens Magter oventil
og alle Gaader i det store Svælg,
Naturens Gærninger i stort og smaat,
ja, alt Guds Værk i Himmel, Luft, paa Jord
og dybt i Havet, og om end du nød
al Verdens rige Skatte, og var Drot
og Enehersker. Læg dertil en Færd,[1])
der med din Kundskab kan staa Maal, læg Tro
og Taalmod til, og Dyd og Maadehold
og Kærlighed, der skal i Tidens Løb
benævnes med „Barmhjærtighedens“ Navn,
og som er Sjælen i alt andet godt,
da vil du ej ugærne drage bort
fra dette Paradis, men i dig selv
du ejer et langt bedre Paradis.
Saa lad fra Synernes den høje Tind
os stige ned, ti kommen er den Stund,
da vi maa skilles. Englevagten hist
paa Højen, hvor jeg lod den bie, staar
og venter paa mit Budd, et Flammesværd
foran dem blinker rædsomt hid og did
til Tegn paa Bortgang.[2]) Ikke længer tør
vi dvæle her. Væk Eva nu af Blund!
med blide Drømme, der om Lykke spaar,
har ogsaa hendes Sjæl jeg bragt til Ro,
og hendes Hu og Sinde har jeg stemt
til ydmyg Underkastelse, og lad
saa ogsaa hende til belejlig Tid
af dig erfare, hvad du selv har hørt,
og mest, hvad der for hendes Tro har Vægt,

[1]) 2. Pet. 1,5—7. 1. Kor. 13,2 ff. [2]) 1. Moseb. 3,24.

den herlige Forløsning, der en Gang
ved hendes, Kvindens Sæd, som det blev spaa't,
skal times hele Menneskenes Køn,
at I maa leve — Eders Dages Tal
skal blive langt — endrægtig, i én Tro,
om end med Sorg for hvad I fordum led,
saa dog tillige med langt større Fryd
ved Tanken om, at alt skal ende godt."

Han tav, og begge steg ad Højen ned,
og Adam iled til det Løvskjul straks,
hvor Eva sov, men hun var vaagnet alt,
og ej mistrøstigt hendes Tale lød:

„Jeg véd, hvorfra du kommer og hvorhen
du vandrer, ti Gud er os ogsaa nær
i Søvnen og har naadigt i en Drøm
mig varslet om en Lykke, stor og rig,
alt fra den Stund, jeg mødigt slumred ind
med Sorg og Hjærteangst. Saa før mig an!
i mig er ingen Tøven. Naar jeg gaar
med dig, jeg bliver her, men uden dig
at blive her, det er at gaa herfra
med bitter Smærte. Under Himlen er
du alting for mig, alle Steder, du,
som for mit brødefulde Stivsinds Skyld
nu drives bort fra Haven. Men én Trøst,
urokkelig og fast, jeg tager med,
at skønt jeg har forskyldt, at alt gik tabt,
blev mig uværdige dog víst den Gunst,
at ved min Sæd oprettes alt igen."

Saa lød vor Moder Evas Ord, og vel
de Adam hued, men han gav ej Svar,
ti altfor nær dem Erkeenglen stod,
og fra den anden Høj i Fylking blank

Keruberne til det bestemte Sted
steg ned og svæved langs med Jorden hen
lig Stjærneskud, saa let som Taagedamp,
der stiger op fra Flodens Strøm i Kvæld,
og glider over Marsken hurtigt, tæt
i Hælene paa Bonden, der gaar hjem.

Foran dem højt deroppe skinned grumt
lig en Komét Guds dragne Sværd, som da
begyndte alt med hæftig Lueglød
og Dunst som Libyens hede, tørre Luft,
at svide dette Jordstrøg, hidtil lunt
og svalt tilpas. Nu Englen greb i Hast
vor Slægts Forældrepar, én ved hver Haand,[1])
— ti dvælende de stod, — og med dem gik
til Østerporten fluks ad Skrænten ned
til Sletten, og forsvandt, og da de saa'
tilbage, skued de den østre Led
af Paradisets Have, der fornyss
var deres glade Bolig, staa i Brand
af dette Flammeglavind, Blink i Blink,
og frygtelige Skikkelser i Flok,
og Vaaben, luende af røden Ild.
De maatte fælde Taarer, som dog snart
de tørred bort. Den hele Verden laa
foran dem, hvor de efter frit Behag
en Hjemstavn kunde vælge hvor som helst.
Og Haand i Haand igennem Edens Land
de vandred ensomt deres stille Gang.

---

[1]) Som Englene, der førte Lot og hans Familie bort fra Sodoma (1. Moseb. 19,16).

GYLDENDALSKE
BOGHANDEL
G·B
N·F
NORDISK FORLAG

KJØBENHAVN — FORLAGSTRYKKERIET

Det kgl. Bibl. Bogb.